100. KESKIVIIKKONA 13. SYYSKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001 3163
Hallituksen esitys HE 109/2000 vp

2) Hallituksen esitys vuoden 2001 veroasteikkolaiksi 3251
Hallituksen esitys HE 101/2000 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3251
Hallituksen esitys HE 102/2000 vp

4) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta..... 3251
Hallituksen esitys HE 103/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain 57 §:n muuttamisesta..... 3251
Hallituksen esitys HE 104/2000 vp

6) Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta 3251
Hallituksen esitys HE 105/2000 vp

7) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta..... 3251
Hallituksen esitys HE 106/2000 vp

8) Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001..... 3251
Hallituksen esitys HE 107/2000 vp

9) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muuttamisesta 3252

Hallituksen esitys HE 108/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Eero Akaan-Penttilä /kok
Janina Andersson /vihr
Nils-Anders Granvik /r
Leea Hiltunen /skl
Liisa Jaakonsaari /sd
Gunnar Jansson /r
Ulla Juurola /sd
Timo Kalli /kesk
Matti Kangas /vas
Tapio Karjalainen /sd
Marja-Leena Kemppainen /skl
Katri Komi /kesk
Martti Korhonen /vas
Ossi Korteniemi /kesk
Valto Koski /sd
Henrik Lax /r
Paula Lehtomäki /kesk
Paavo Lipponen /sd
Eero Lämsä /kesk
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Pertti Mäki-Hakola /kok
Petri Neittaanmäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Kirsi Piha /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Maija-Liisa Rask /sd
Petri Salo /kok
Sari Sarkomaa /kok
Katja Syvärinen /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Raija Vahasalo /kok
Unto Valpas /vas

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Valto Koski /sd
Petri Salo /kok
Martti Korhonen /vas
Erkki Pulliainen /vihr
Maija-Liisa Rask /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

13.9. edustajat
Nils-Anders Granvik /r
Timo Kalli /kesk
Matti Kangas /vas
Marja-Leena Kemppainen /skl
Katri Komi /kesk
Martti Korhonen /vas
Paavo Lipponen /sd
Eero Lämsä /kesk
Pertti Mäki-Hakola /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Maija Rask /sd
Unto Valpas /vas

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

12.—15.9. edustaja
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

13.9. edustaja
Petri Salo /kok

13.—15.9. edustajat
Eero Akaan-Penttilä /kok
Leea Hiltunen /skl
Ulla Juurola /sd
Tapio Karjalainen /sd
Henrik Lax /r
Paula Lehtomäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Raija Vahasalo /kok

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 109/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2)—9) asiasta.

Huomautan siitä, että jatkamme nopeatahtista keskustelua, jossa pidettävien puheenvuorojen pituus on enintään 7 minuuttia.

Keskustelu jatkuu:

[1] **Lasse Virén /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Näin eduskunnan urheilupäivänä en mitenkään voi olla puhumatta veikkausvoittovarojen jaosta ja liikunnan asemasta. Kun sain tämän päivän kisaan paalupaikan, saan varmastikin esittää täältä puhujakorokkeelta käsin myös tyhmiäkin kysymyksiä. En nimittäin ole vielä oikein ymmärtänyt sitä, kuka Suomessa käyttää ylintä päätösvaltaa. Perustuslaissamme sanotaan, että valtiovalta kuuluu kansalle, jota edustaa eduskunta, että eduskunta käyttää lainsäädäntövaltaa ja että se päättää myös valtiontaloudesta.

Tämä viimeinen tarkoittaa ainakin minun maalaisjärjelläni sitä, että se, mitä eduskunta lausuu budjettiesityksistä, pitäisi hallituksessa ja myös ministeriössä ottaa edes jotenkin huomioon. Näin ei ole menetelty ainakaan veikkausvoittovarojen osalta moneen vuoteen. Jo kaksi vuotta sitten valtiovarainvaliokunta kritisoi budjettimietinnössään sitä, että merkittävä osa veikkaus- ja raha-arpajaisten tuoton kasvusta ohjataan varsinaisten budjettimenojen säästötoimenpiteiksi eli että kirjastojen valtionosuudet siirrettiin käytännöllisesti katsoen kokonaan maksettaviksi veikkausvoittovaroista. Viime vuonna valtiovarainvaliokunta edellytti, että hallitus laatii suunnitelman, jonka mukaisesti nämä lakisääteiset valtionosuudet siirrettäisiin takaisin yleisistä budjettivaroista maksettaviksi.

Nyt käsiteltävänä oleva ensi vuoden budjetti kertoo kuitenkin selvinä numeroina, ettei eduskunnan lausumilla ja päätöksillä ole ollut budjetin valmistelussa ainakaan tässä asiassa mitään merkitystä. Toivon, että budjetin tämän syksyinen eduskuntakäsittely tuo muutoksen tähän asiaan. Jos näin ei tapahdu, on ainakin minun pakko kysyä, kuka Suomessa käyttää ylintä päätöksentekovaltaa ja mitä merkitystä on sillä, mitä eduskunta tai valtiontilintarkastajat sanovat.

Arvoisa puhemies! Kun tarkastelee Veikkauksen tuoton kehittymistä viime vuosikymmeninä, voisi olettaa, että tahot, joille veikkausvoittovaroja on jaettu, olisivat tyytyväisiä. Veikkauksen tuottoarvio on ensi vuonna noin 2,3 miljardia markkaa. Tästä miljardi on tullut lisää kymmenen viime vuoden aikana, eli kasvu on ollut nopeaa. Kasvu ei kuitenkaan ole juurikaan näkynyt näiden sektoreiden rahoituksessa, jotka ovat Veikkauksen alkuperäisen ajatuksen mukaan sen edunsaajia. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Virén, ihan pieni keskeytys. Pyydän edustajia istuutumaan paikoilleen ja hiljentymään kuuntelemaan puhujaa. Ne välttämättömät keskustelut, jotka on ilmeisesti käytävä, pyydän ystävällisesti käymään tämän salin ulkopuolella.

Puhuja: Kasvu ei ole kuitenkaan juuri näkynyt näiden sektorien rahoituksessa, jotka ovat Veikkauksen alkuperäisen ajatuksen mukaan sen edunsaajia, eli urheilussa, liikuntakasvatuksessa, nuorisokasvatustyössä sekä tieteen ja taiteen alalla. Vuosittain tehdyillä päätöksillä on jatket-

tu laman aikana valittua linjaa käyttäen veikkausvoittovaroja lakisääteisten budjetin muiden momenttien alle kuuluvien menojen kattamiseen. Viiden viime vuoden ajan Veikkauksen tuoton kasvu on käytetty yksinomaan kirjastojen saaman rahoituksen kasvattamiseen.

Itseäni lähellä oleva liikuntasektori ei ole hyötynyt Veikkauksen tuoton kasvusta ollenkaan. Liikuntasektorin rahoitus on nyt markkamääräisesti samalla tasolla kuin 90-luvun alussa. Prosentuaalisesti liikunnan osuus Veikkauksen tuotosta on pudonnut 90-luvun alun runsaasta 30 prosentista 20 prosenttiin. Kirjastojen osuus on vastaavasti kasvanut nollatilanteesta samalle tasolle kuin liikunnan osuus eli 20 prosenttiin. En tällä vastakkaisasettelulla halua pakottaa rahoja ja ihmisiä kirjastoista jumppasaleille ja juoksuradoille, vaan nostaa esille kaksi selvää epäkohtaa.

Ensinnäkin Veikkauksen tuotto olisi voitava käyttää alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti liikunnan, urheilun, nuorison, taiteen ja tieteen tukemiseen. Tämä tarkoittaisi sitä, että kirjastojen rahoitus palautetaan asteittain takaisin budjettivaroista maksettavaksi. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi niin, että tämän vuoden budjetissa palautetun 15 miljoonan markan jatkoksi siirrettäisiin ensi vuoden budjetissa 50 miljoonaa markkaa takaisin budjettivaroista rahoitettavaksi. Näin vapautuvia varoja voitaisiin käyttää liikunnan, nuorisotyön ja taiteen tukemiseen.

Toinen selvä epäkohta, jonka haluan nostaa esille, on vuosittainen kädenvääntö siitä, kuka saa ja kuinka paljon. Toivoisin, että Veikkauksen edunsaajien väliset jakosuhteet merkittäisiin uuteen arpajaislakiin, jotta jokavuotisesta prosenttiosuuksien muuntelusta ja epäselvästä käytännöstä päästäisiin eroon. Toivon, että arpajaislakia käsittelevät valiokunnat miettivät asiaa nyt vakavasti. Nykykäytäntö ei ole hyväksi veikkausvoittovarojen edunsaajille eikä varmasti tee kunniaa ainakaan eduskunnan arvovallalle, kuten jo puheenvuoron alussa totesin.

Liikuntasektorilla on mielestäni kysymys ihmisen elämän kannalta niin tärkeistä asioista, ettei niitä saa ohittaa kovin kevein perustein edes rahasta päätettäessä. Liikunta olisi tärkeää myös meille kaikille täällä istuville, arvoisat kollegat. Tänäänkin oli liikuntapäivän vietossa enemmän talon henkilökuntaa kuin meitä kansanedustajia. Uskokaa pois, mitä vanha kettu tässä asiassa sanoo, tiedän kerrankin puhuvani tässä asiassa totta.

[2] **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virénin puheenvuoron johdosta haluan todeta, että viime budjetin käsittelyn yhteydessä valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto kuultuaan asiantuntijoita palautti kirjastojen määrärahoja, veikkausvoittovaroja, varsinaisen budjetin puolelle. Teimme myös ponsiesityksen siitä, että ministerien ja valtioneuvoston esitykset olisivat nyt jatkaneet sitä linjaa eli olisi voitu päästä siihen, ettei veikkausvoittovaroja käytettäisi kirjastotoimeen. Näin ei ole tapahtunut, ja nyt valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto joutuu ilmeisesti tekemään muutoksia, että voimme palata siihen, mikä on eduskunnan tahto, arvoisa puhemies.

Totean vielä sen, että valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto lisäsi viime kaudella liikuntatoimeen ja iltapäiväkerhoihin ja harrastustoimintaan rahoja. Tulemme tarkastelemaan asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä, miten tämän asian laita nyt on.

Ensimmäinen varapuhemies: Totean, että vastauspuheenvuoron pituus on nyt 1 minuutti. Seuraava vastauspuheenvuoro, jota toivon edustajien kuuntelevan, koska täällä on edelleen aivan liikaa hälinää, on ed. Ilkka Kanervalla.

[3] **Ilkka Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äskeisen varsinaisen puheenvuoron pitäjä ed. Virén sattuu tässä asiassa olemaan henkilö, jolla on poikkeuksellisen painavaa sanottavaa takanaan, sen vuoksi sitä kannatti todellakin pysähtyä kuuntelemaan. Sanoisin sen lisäksi, minkä puhuja maalasi, että asiaan liittyy budjetissa myös se ongelma, että Veikkauksen tuottotavoite on viritetty epärealistiselle tasolle. Sitä on syytä ihmetellä, miksi näin tapahtuu tilanteessa, jossa eduskunta joutuu muutoinkin koventamaan kierroksia tämän asian käsittelyn yhteydessä. Tässä suhteessa katseet ja odotukset tietysti suuntautuvat tällä haavaa asianomaiseen valiokuntaan, joka ymmärtääkseni odottelee perustuslakivaliokunnan lausuntoa asian tiimoilta. Uskon, että eduskunta kyllä tämän asian yhteydessä tulee syksyn aikana hyvin päättäväisesti ja selväpiirteisesti linjaamaan, niin että ed. Virénin tavoitteet saadaan toteutettua.

[4] **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Veikkaus Oy on yleis-

hyödyllinen osakeyhtiö, jonka tuotot pitäisi jakaa yhteiskuntaa hyödyttäviin tarkoituksiin. Viime vuosina on poikettu tästä yleishyödyllisyysperiaatteesta ja veikkausvoittovaroja on vastoin yleisiä säännöksiä ohjattu budjetin yleiskatteeksi, josta nyt erityisesti kirjastot ovat olleet korvamerkitty osa. On perin perusteltua edellyttää, että todella palataan niihin alkuaikoihin, eli veikkausvoittovaroista urheilu ja siihen liittyvät toimet eli yleishyödyllisyys on jatkossa se suurin ja merkittävin edunsaaja.

[5] **Kalevi Olin /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virén jatkoi sitä keskustelua, jota eduskunta on käynyt jo viime vaalikaudellakin ja myös eilen budjettilähetekeskustelussa. Liikunta- ja urheiluasiasta sekä yleensä Veikkauksen tuotosta on syntymässä eduskunnassa itseään suurempi kysymys, koska näyttää siltä, että tässä asiassa tullaan testaamaan parlamentarismin toiminnan periaatteet, myös ne periaatteet, joihin liittyvät asioiden valmistelu ja sitä edistävät Valtiontilintarkastajien lausunnot ja eduskunnan lausumat. Toivon, että eduskunta palaa ed. Virénin esille nostamiin asioihin.

[6] **Kaarina Dromberg /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta on useissa lausunnoissaan puuttunut tähän asiaan ja on samaa mieltä kuin täällä on esitetty kirjastomäärärahoista, että ne siirrettäisiin valtion budjettiin. Aikanaanhan lamaa käytettiin syynä, miksi kirjastomäärärahat siirrettiin Veikkauksen varoihin. Lama on nyt ohi, ja mielestäni pitää palata normaaliin käytäntöön, mikä on ollut aikaisemminkin.

Samoin prosenttiosuuksista meillä on nyt valiokunnassa meneillään keskustelu siitä, että mahdollisesti nostaisimme ne lain tasolle.

[7] **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Dromberg toi esille, sivistysvaliokunta todellakin on edellyttänyt hallituksen laativan aikataulun siitä, kuinka kirjastomäärärahat saadaan palautettua budjettiin. Eduskunnan tahto ei ole toteutunut, on käynyt päinvastoin, kirjaston määrärahojen osuutta veikkausvoittovarojen muihin edunsaajiin nähden on lisätty. Tässä suhteessa sivistysvaliokunta varmasti joutuu toimimaan siten kuin ed. Dromberg sanoi, että kenties laitamme lakiin prosenttiluvut ja jonkin päivämäärän, jolloin prosentit tulevaisuudessa astuvat voimaan.

[8] **Kari Myllyniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virén olisi voinut vähän ankaramminkin sanakääntein vaatia hallituksen päätä vadille tästä virheellisestä menettelystä. Näin valtiontilintarkastajana olisin kysynyt valtiovarainministeriltä, varatuomarimieheltä, minkälaisia sanankäänteitä meidän pitäisi käyttää, että Valtiontilintarkastajain käsitys, johon on myös eduskunta yhtynyt, otettaisiin huomioon.

[9] **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Dromberg totesi, että laman aikana kirjastomäärärahat siirrettiin Veikkauksesta rahoitettaviksi, niin en halua ryhtyä kinastelemaan näistä summista, mutta kehotan, että vertailette lukua, mikä oli viime vuosikymmenen alussa ja mikä on ensi vuoden budjetissa. Luvut eivät ole läheskään vertailukelpoisia. Silloin todellakin väliaikaisesti muutettiin veikkausasetusta siten, että keskinäiset jakoprosentit eivät olleet voimassa, ja myöhemmin tätä väliaikaista asetusta on jatkuvasti pidetty yllä.

Olen samaa mieltä siitä, että nimenomaan kirjastomäärärahojen maksatus veikkausvoittovaroilla ei ole oikean suuntaista ja siitä olisi pitänyt päästä jo aikoja sitten kokonaan, täysimääräisesti, eroon. Toivon kovasti, että valtiovarainvaliokunta tähän asiaan tekee muutoksen eikä enää tyydy lausumiin.

[10] **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kymmenen viime vuoden aikana Veikkaus Oy:n voittovarat ovat kasvaneet 1 000 miljoonalla. Tuosta viimeisestä miljardista liikunnan osuus on ollut 3 miljoonaa markkaa. Se on positiivinen sen tähden, että eduskunta viime joulukuussa lisäsi 15 miljoonaa liikuntabudjettiin. Se olisi muuten ollut kymmenen viime vuoden ajalta negatiivinen, miinus 8 miljoonaa markkaa.

Legendaarinen juoksijalahjakkuutemme, olympiavoittaja, edustajakollega Virén on juuri oikea henkilö puhumaan urheilun puolesta. Siinä mielessä tulee sellaiselta suunnalta puheenvuoro, että se on syytä myös ottaa vakavasti.

Sivistys- ja tiedejaosto on noteerannut asian. Olen iloinen kuulemastani. Eduskunta on ollut moneen kertaan ponsissaan ja lausumissaan yksi-

mielinen. Asteittain kirjastojen tärkeä rahoitusrakenne on korjattava siten, että se on budjettirahoitusta. Edunsaajat saakoot sen, minkä Veikkaus tuottaa. Nyt siellä on tietyllä tavalla positiivinen käenpoikanen edunsaajien pesässä.

Ed. Koski merkitään läsnä olevaksi.

---

11 **Pia Viitanen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kyllä hyvin mielenkiintoista jälleen kerran kuunnella tätä lähes hämmästyttävää yksimielisyyttä kaikkien puheenvuoronkäyttäjien kesken laidasta laitaan siitä, että tähän asiaan on kerta kaikkiaan saatava korjaus. Oikeastaan täällä kaikki faktat ovat tulleet esille, se, että eduskunta on useaan otteeseen tätä vaatinut jne. Siksipä mielestäni tämä onkin tyypillinen esimerkki siitä asiasta, mistä nykyään puhutaan niin paljon, eli demokratiasta, parlamentarismista ja eduskunnan tosiasiallisesta vallasta. Mielestäni tämä on iso ja vakava kysymys. Mieleni olisi tehnytkin kysyä nimenomaan valtiovarainministeri Sauli Niinistöltä näkemystä, kuinka voi olla mahdollista, että eduskunta vuodesta toiseen haluaa tietynlaista ratkaisua ja jatkuvasti toimitaan päinvastaiseen suuntaan. Ilmeisesti ministeri Niinistö huomasi, että pyydän vastauspuheenvuoroa, sillä minun säkälläni hän tietenkin juuri sitten lähti ovesta ulospäin, mutta toivoisin, että tämän päivän aikana asiaan saisi ministeri Niinistön vastauksen.

12 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On todella tärkeästä asiasta kysymys ja oikea henkilö eli Lasse Virén otti asian esille. Tänään on myös oikea hetki, kun on vietetty eduskunnan liikuntapäivää ja voidaan sanoa, että Lasse Virén on voittanut myöskin eduskunnan mestaruuden maastojuoksussa. (Ed. I. Kanerva: Ohhoh, yllättävää!) — Se ei ollut ehkä niin yllättävää kuin ed. I. Kanerva oletti.

Puhemies! Ed. Virén kiinnitti myös periaatteellisesti tärkeään asiaan huomiota eli siihen, että me eduskunnassa hyväksymme vuodesta toiseen useita kymmeniä lausumia, kun eduskunnan kuitenkin pitäisi tehdä päätökset. Me joudumme erittäin hankalaan tilanteeseen. Meiltä jo kysytään, miksi te ette ole päättäneet niin kuin olette halunneet, vaan olette antaneet lausumia. Tässä suhteessa minä toivon, että eduskunta todella, kun esimerkiksi arpajaislakia lopullisesti käsitellään, ottaa ohjat käsiinsä.

Ed. Isohookana-Asunmaa, alkuperäistä prosenttia, joka oli 36,6 prosenttia lain mukaan — olen ollut eduskunnassa vuodesta 79 lähtien — ei muistini mukaan ole koskaan noudatettu, joten tässä on syntiä ollut useammalla eduskunnalla.

13 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarinen jo hyvin pitkään selvitti, mitkä ovat ne perusteet, miksi nimenomaan ed. Virén voi puhua näistä asioista. Lisäisin sen perusteen, että hän on samasta puolueesta kuin valtiovarainministeri, jolloin viestin pitäisi mennä perille. Valitettavasti se ei aikaisemmin ole mennyt.

Mutta toteaisin, että kirjastotoimen rahoitus on erittäin tärkeä asia ja se pitää nimenomaan toteuttaa muulla tavoin. Tässähän on sitten myöskin kysymys siitä, miten Veikkaus Oy pystyy jatkossa toimimaan ja mikä on Veikkaus-monopolin tulevaisuus, jos tulkinta on se, että voittovaroja käytetään sellaisiin kohteisiin, jotka kuuluvat budjettirahoituksen piiriin.

14 **Jukka Vihriälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Virén avasi tärkeän ja tarpeellisen keskustelun taas kerran veikkausvoittovaroista. Täällä on todella suuri yksimielisyys siitä, että kirjastomäärärahat kuuluvat budjetista suoraan rahoitettaviksi. Minusta nyt valtiovarainvaliokunnan ja eduskunnan käsittelyssä tämän tahdon pitäisi myöskin tulla todeksi.

Lopuksi vain se, että nyt kun eduskunnan liikuntapäivää on vietetty ja maastojuoksuakin siellä juostu, täytyy yhtyä ed. Virénin käsitykseen siitä, miksi meitä kansanedustajia oli niin vähän paikalla, vaikka oli näin mainio syyspäivä.

15 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan vain selkeyden vuoksi. Täällä käytetään hyvin usein sellaista sanontaa, että lama on nyt ohi. Pitää paikkansa, mutta laman jäljet eivät ole ohi. Sillähän siitä lamasta selvittiin, että valtio velkaantui 60 miljardia vuodessa, luotettiin siihen, että tulee paremmat päivät, jolloin sitten selvitetään ne jäljet. Ne ovat selvittämättä. Nyt olisi sen aika kuitenkin. Ainakin tämä pitäisi pitää mielessä.

16 **Rakel Hiltunen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Eilen käydyn keskustelun perusteella voisi ajatella, että hallitus on saamassa eduskunnalta hyvin laajan tuen harjoittamalleen talouspolitiikalle kuten myös ensi vuoden budjetin peruslähtökohdille. Kuitenkin kun keskustelua debatteineen yöhön saakka kuuntelin, olen vakuuttunut siitä, että hallitus joutuu tarkistamaan kantaansa sen suhteen, kuinka eduskunnan vaatimus toteutetaan siitä viestistä, joka on tultava kansalaisille. Kun näyttää siltä, että keskimäärin meillä menee nyt paremmin kuin lamavuosina osasimme edes kuvitella, eduskunta haluaa viestittää suomalaisille ihmisille, että menestymisen ja kasvavan hyvinvoinnin kelkkaan on otettava mukaan kaikki nekin ihmiset, jotka eivät omin voimin, ilman yhteisvastuuta ja tukeamme, tule siihen pääsemään. Erityisesti nousi huoli terveydenhoidosta, aikuiskoulutuksesta, haavoittuvissa elämänolosuhteissa elävien lasten turvallisuudesta ja tulevaisuudesta ja yhtenä toimeentuloon liittyvänä kysymyksenä eläkeläisten ansiotason nostaminen.

Ed. Virén otti esille veikkausvoittovarojen jakokysymyksen, josta syntyi mielenkiintoinen keskustelu. Minä puolestani tähän aikaisempaan viittaukseen ja eiliseen keskusteluun viitaten otan esille Raha-automaattiyhdistyksen jakoesityksen. Hallituksen mukaan Raha-automaattiyhdistyksen voittovaroja tulee jättää jakamatta tänä vuonna 224 miljoonaa markkaa. Se on aivan käsittämätöntä, koska nimenomaan juuri nyt Raha-automaattiyhdistyksen tukea, avustuksia, saavat järjestöt ovat avainasemassa, kun yhteiskunnan turvaverkkoja yritetään pitää niin tiheinä, että lisääntyvää syrjäytymistä ei tapahdu. Järjestöt ovat jo 90-luvulla ottaneet hyvin suuren vastuun kuntien säästöistä, niiden ihmisten elämästä, jotka pitkäaikaisen työttömyyden jälkeen ovat tarvinneet yhteistä, monipuolista tukea. Järjestöt ovat kehittäneet uusia työmuotoja päihdeongelmien hoidossa, lapsiperheiden tukemisessa ja vammaishuollossa. Voi kysyä, miten kävisi Suomen kansantaloudelle, jos se voimavara, joka järjestöissä miljoonan ihmisen vapaaehtoisella työpanoksella on myös mukana, ei olisi meidän käytettävissämme. Senpä vuoksi olen hyvin voimakkaasti antamassa tukeni sille aloitteelle, joka muun muassa, uskon ed. Virpa Puiston toimesta, lähtee eduskunnassa liikkeelle, eli että 224 miljoonaa jakamatta olevia määrärahoja ainakin osittain palautetaan normaalijaon piiriin.

Järjestöt ovat myös osoittaneet kykynsä toimia yhteistyössä sekä valtion että kuntien kanssa ja ennen kaikkea järjestöjen työote on ihmisistä lähtevää. Siten voidaan ajatella, että järjestöjen toiminnan kautta kymmenettuhannet ja sadattuhannet ihmiset, jotka tukea tarvitsevat, saavat paremman oman elämän hallinnan. Uskon, että tällä on myös taloudellisesti mitattavissa oleva arvo.

17 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Hiltusen puheenvuoro oli erittäin tärkeä. Me olemme tänä aamuna kokoontuneet näiden Raha-automaattiyhdistyksen osittain rahoittamien järjestöjen kanssa. Tämä oli ehkä väärä kuvailu. Nämä järjestöt, jotka ovat sosiaali- ja kansanterveysjärjestöjä, ovat tuoneet esiin huolensa siitä, että hallitus ei aio jakaa kaikkia niitä rahoja, joita Raha-automaattiyhdistys on pelitoiminnasta saanut. Juuri ne perusteet, jotka ed. Hiltunen toi esille, ovat tärkeät. Järjestöt ovat osa kansalaisyhteiskuntaa, kantavat valtavan vastuun siitä, että kansalaiset voisivat paremmin. Monet voivat hyvin, mutta hekin kantavat vastuun ja huolen siitä, että ne kansalaiset voitaisiin saada voimaan paremmin, jotka voivat tänä päivänä kaikkein huonoimmin. Todella vakavasti toivon, että hallitus on valmis, budjettiesityshän on nyt annettu, miettimään uudelleen tätä Raha-automaattiyhdistyksen rahojen käyttöä.

18 **Jukka Vihriälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Raha-automaattiyhdistyksen tuotot ovat kehittyneet erittäin myönteisesti. Jaettavaa on todella kokonaisuudessaan pari miljardia markkaa. Kuten budjetin perusteluista käy ilmi, jakamaton osuus on runsaat 200 miljoonaa markkaa. On toki niin, että kaikkea sitä ei voida eikä ole järkeväkään jakaa, kun tiedetään ne tulevaisuuden näköalat, mitkä Raha-automaattiyhdistyksellä on, esimerkiksi se, että siirrytään euroon ihan piakkoin ja se vaatii aika paljon taloudellisia resursseja. Mutta näkisin myös, että tätä tulisi eduskunnan nyt muuttaa ja nostaa tuota ehdotusta. Esityshän oli alun perin, että tämä olisi ollut 60 miljoonaa markkaa suurempi eli 1 490 miljoonaa markkaa, kun se nyt budjettiesityksessä on 1 430 miljoonaa markkaa.

19 **Margareta Pietikäinen /r** (vastauspuheenvuoro): Fru talman! Olen myöskin sitä mieltä, että Raha-automaattiyhdistyksen jakoesitykseen pitäisi saada muutoksia. Viittaan myöskin tähän arvokkaaseen työhön, mitä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys on saanut aikaan. Vuonna 1997 mehän olimme vaikuttamassa, me, jotka olimme silloin eduskunnassa, siihen, että saatiin erillisjakoon 60 miljoonaa markkaa. Monet projektityöt lähtivät silloin käyntiin: työttömien tukeminen, lastensuojelu, mielenterveystyö, päihdehuolto, vammaistyö. Tässä pitäisi vielä saada jatkoa. Yksi tapa on antaa näille järjestöille enemmän varoja käyttöön.

20 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. R. Hiltunen kiinnitti huomion erittäin tärkeään asiaan, eli sosiaali- ja terveysalaan. Meillä on ministeri Soininvaara täällä vastaavana ministerinä paikalla. Olen ihmetellyt sitä, että meillä eduskunnassa on käyty niinkin vähän keskustelua Maailman terveysjärjestön tilastosta, jonka mukaan Suomi oli vasta 31. maa terveydenhuollon hoitotason suhteen. Jokainen tiedämme, että hoidettavaa Suomessa on vaikka kuinka paljon. Me tiedämme myöskin, että hoitajia on paljon: 15 000 ilmeisesti suurin piirtein tällä hetkellä työttömänä, joista useita tuhansia on mennyt ulkomaille.

Puhemies! Kun me Suomessa kovasti aina täällä eduskunnassakin kehumme, ja varsinkin valtiovarainministeriön virkamiehet ja korkein johto, meidän kilpailukykyämme — Suomi on nyt ensimmäisenä taloudellisessa kilpailukyvyssä — niin kyllä meidän samanaikaisesti pitää kiinnittää huomiota siihen, että nimenomaan sosiaali- ja terveysalalla väestön tyytyväisyys myöskin voidaan ylläpitää.

21 **Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara:** Arvoisa puhemies! Aluksi hieman Raha-automaattiyhdistyksen rahatilanteesta. Nykyisessä budjetissa se jaettava määrä nousee tasan inflaatioprosentin verran, eli tilanne ikään kuin pysyy ennallaan. Budjetti on tietysti eduskunnan käsissä, mutta toivon, että eduskunta huomioi sen euroriskin, joka Raha-automaattiyhdistyksen tuotossa on, kun siirrytään uusiin kolikoihin. Voi olla riski, että tuotto dramaattisestikin alenee. Älkää nyt aivan kokonaan sitä pottia tyhjentäkö!

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron vastatakseni niihin puheenvuoroihin, joita eilen käytettiin korvamerkinnästä ja sosiaali- ja terveystoimen normituksesta. Korvamerkittyä rahaa meillä ei oikeastaan valtionosuusjärjestelmässä ole lainkaan. Tosin viime vuonna eduskunta laittoi 70 miljoonaa markkaa lasten ja nuorten mielenterveystyöhön. Tämä raha meni sinänsä hyvään tarkoitukseen ja on paljon auttanut. Mutta pysyvänä järjestelmänä korvamerkinnän täytyy olla täydellistä, että koko ala korvamerkitään, tai sitten se ei toimi. Nythän mielenterveystyöstä kuntien osuus on 3,5 miljardia markkaa. Jos siitä 70 miljoonaa markkaa korvamerkitään, ei ole mitään takuuta, ettei sitä samaa 70:tä miljoonaa markkaa oteta vapaasta puolesta pois, jolloin korvamerkinnän täytyy tulla yllättäen sen jälkeen, kun kunnat ovat jo tehneet budjettinsa, mutta pysyvänä järjestelmänä se ei voi olla, tai sitten täytyy korvamerkitä koko 3,5 miljardia markkaa.

Sen sijaan se, mitä jonkin verran aiotaan nyt harrastaa, on erittäin kevyt normiohjaus. Normiohjaus sinänsä on huono ratkaisu melkein aina sen takia, että se estää kuntia optimoimasta päätöksiään. Se tarkoittaa sitä, että jos rahaa on vähän, normitettu tarve, olkoon se tosiasiassa kuinka merkityksetön tahansa, menee aina ohitse normittamattoman tarpeen, olkoon tämä kuinka tärkeä vaan. Voi olla, että silloin joudutaan aivan vääriin johtopäätöksiin. Tai jos normi koskee esimerkiksi henkilökuntamitoitusta, se usein ei ota huomioon hoidettavien vaikeusasteita ja muuta sellaista eikä sen takia johda optimaaliseen tulokseen. Normin antajan pitäisi olla erittäin taitava, ja se voi joskus olla hankalaa.

Normeja kuitenkin tarvitaan selvästi esimerkiksi vähemmistöjen suojaan sen takia, että kunnallisessa enemmistövallassa vähemmistöt eivät aina oikein menesty. Sen takia meillä on normeja vammaisten suojeluksi ja voisimme ehkä tarvita niitä päihdeongelmaisten suojeluksi, myös sen takia, että kunnilla saattaa olla jonkin verran tarvetta ja halua siirtää kalliita asukkaita naapurikuntaan sillä, että ne hoitavat asiat vähän huonommin kuin naapurikunnassa hoidetaan.

Normeja saatetaan tarvita myös yhtenäisyyden puolesta, ja tämän takiahan meillä koulupuoli on erittäin vahvasti normitettu, vain sen takia, että meillä koulutusjärjestelmä yleensä toimisi kunnasta toiseen. Ei voida ajatella, että yhdessä kunnassa on seitsemänvuotinen ja toisessa kunnassa kaksitoistavuotinen peruskoulu esimerkiksi ihan jatko-opintoja ajatellen.

Sitten tietysti normeja tarvitaan sen takia, että meillä on myös ollut perusoikeusuudistus. Meillä on taatut tietyt perusoikeudet, jotka ovat kilpaileva tekijä kunnallisen itsehallinnon kanssa. Sitten joskus tarvitsemme normeja yleisen edun takia, valtakunnallisen edun takia, esimerkiksi tartuntatautien torjuntaan. Torjutaanko vai ei torjuta, ei voi olla kunnallinen päätös, koska taudit eivät tunne kunnallisia rajoja.

Se normiohjaus, jota olemme tuoneet ja josta Kuntaliitto on kovasti ollut huolissaan, koskee lasten ja nuorten mielenterveystilannetta. Hallitus kunnioittaa eduskunnan tahtoa, että tätä asiaa pitää resursoida, mutta me tuomme nämä rahat normaalin valtionosuusjärjestelmän kautta. Budjetissa on siihen 25 miljoonaa markkaa, mikä meidän valtionosuuslainsäädäntömme mukaan tarkoittaa, että noin 100 miljoonaa markkaa kuntien pitäisi tähän tarkoitukseen käyttää. Mutta jos rahan käyttöä ei lainkaan ohjata valtion toimesta tähän tarkoitukseen, ei ole mitään syytä, vaikka tämä annetaan mielenterveystyöhön, minkä takia kunnat eivät voisi käyttää sitä vaikkapa jääkenttien rakentamiseen, koska jos mitään ohjausta ei ole, kunnilla on vapaus käyttää rahaa aivan niin kuin haluavat. Sen takia olemme tuomassa normin, jonka tärkein sisältö on, että alle 18-vuotiaan mielenterveyshoitoa tarvitsevan on päästävä kolmessa kuukaudessa hoitoon.

Ed. Zyskowicz on täällä sanonut, että kunnille annettu vapaus järjestää lakisääteiset palvelut kuntien haluamalla tavalla ei sisällä vapautta olla järjestämättä kyseisiä palveluja. En lue tätä ed. Zyskowiczin puheenvuoroa sillä tavalla, että hän olisi itse asiassa tätä suunniteltua normia vastaan, koska sehän oikeastaan vain tarkoittaa, että niiden palvelujen on oltava olemassa. Siihen, miten ne järjestetään, ei tässä puututa.

Tässä yhteydessä on myös väitetty, että olisimme normittamassa myös hammashoitoa, mutta näin emme suinkaan ole tekemässä. Hammashoito laajenee kuntien velvollisuudeksi aivan samalla tavalla kuin kehon muittenkin osien hoito on laajentunut, mutta miten tämä hoito järjestetään, missä ajassa jne., siihen ei ole tulossa mitään normeja, koska katsomme, että kuntalaisten enemmistö — ja enemmistöllä vielä on kuitenkin hampaat — ei tarvitse suojelua siinä mielessä kuin kuntalaisten vähemmistö tarvitsee. Sen sijaan kuntien väliset pelisäännöt tarvitsevat sen vaatimuksen, että jokaisen kunnan on tämä kunnallinen terveydenhuolto järjestettävä, koska kun vaihtoehtona on se, että sama asia rahoitetaan valtion toimesta sairausvakuutuksen kautta, voi kunnilla olla aika suuri houkutus ensin ottaa vastaan hammashoitoon tarkoitettu valtionosuus ja sen jälkeen laskuttaa hammashoito kokonaan valtiolta sairausvakuutuksen kautta. Koska tämä ei ole tarkoitus ja koska on myös yleisiä terveyspoliittisia syitä siihen, että hammashoitoa saa myös terveyskeskuksista, on tarkoitus, että terveyskeskushammashoito samalla tavalla kuin kaikki muukin terveyskeskushoito on kuntien vastuulla niitten taloudellisten voimavarojen puitteissa, mitä kunnilla on käytettävissään.

22 **Outi Ojala /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Soininvaara kiinnitti huomiota hyvin tärkeään asiaan, mitä hallituksessa nyt pohditaan parastaikaa, eli normiohjaukseen. Kysymys on tietysti siitä, niin kuin ministerikin totesi, että meillä on olemassa perusoikeudet, taloudelliset, sivistykselliset ja sosiaaliset perusoikeudet, ja nyt joudutaan monissa kunnissa miettimään, miten tätä voidaan toteuttaa, miten turvataan kansalaisten yhdenvertaisuus, kun normiohjaus purettiin hyvin vahvasti sosiaali- ja terveydenhuollosta. Ymmärrän, että Kuntaliitossa ollaan varsin kriittisiä kaikenlaiseen paluuseen normiohjaukseen, mutta minusta on valtiovallan tehtävä ja meidän kansanedustajien tehtävä valvoa, että kansalaisten eriarvoisuus ei pääse kasvamaan.

Kysyisinkin ministeriltä, mitä aiotaan tehdä perusturvalautakunnan osalta. Me tiedämme, että se ei kerta kaikkiaan ole sellainen väline, joka on riittävä valvomaan. On turhaa kiistellä siitä, kuinka paljon lisätään normiohjausta. Pitäisi paremminkin miettiä, miten kehitetään jokin muu järjestelmä, jonka kautta voidaan seurata kansalaisten tasavertaisuutta.

23 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Soininvaara on erittäin voimakkaasti siirtämässä sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäkustannuksia kunnille. Kuitenkin taas toisaalta budjetissa kuntien harkinnanvaraista avustusta ollaan pienentämässä 100 miljoonalla markalla, toisin sanoen 420 miljoonasta olemme pudottamassa 320 miljoonaan. Sen lisäksi kunnille budjetissa ollaan esittämässä vain 50 prosentin indeksitarkistusta. Se leikkaa taas kunnilta 295 miljoonaa markkaa. Olen hämmästynyt siitä, miksi aina valtio kuntia

rokottaa. Kuitenkin täällä on yli 120 kunnanvaltuutettua edustajina, eikä kukaan tunnu olevan huolestunut köyhistä kunnista.

24 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Soininvaara puuttui hammashuoltouudistukseen. Uudistus on sinänsä erittäin myönteinen, mutta siinä on jollakin tavalla selkiintymättä käytännön järjestely. Lehtitietojen mukaan kunnat ovat erittäin suurissa vaikeuksissa, kun miettivät, että panostavat uusiin vastaanottoihin. Onko nyt sitten tarkoitus, että toisaalla jää toimivia vastaanottoja tyhjä- ja vajaakäynnille ja toisaalla taas perustetaan uusia vastaanottoja? Eikö ministeriö voisi jollakin tavalla puuttua järkevään työnjakoon yksityisen sektorin ja julkisen sektorin välillä? Työnjako on jo nyt itse asiassa olemassa, mutta jotta murrosvaiheessa ei syntyisi mitään kaaosta, varmasti kannattaisi miettiä, miten se käytännön tasolla toimii. Yksityiset hammaslääkärithän ovat pienyrittäjiä, jotka työllistävät runsaasti myös muuta työvoimaa.

25 **Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin perusturvalautakunnasta: Hallitusohjelman mukaan sen asemaa aiotaan vahvistaa. Siihen, miten se käytännössä tapahtuu, en osaa vielä sanoa. Sitä pohditaan. Mielestäni ehkä voisi pohtia, että sitä samaa tarkoitusta voisi muutakin kautta selvittää.

Ed. Kuosmaselle on todettava, että me voimme tehdä kuntien asemasta erilaisia laskelmia, mutta tänä ja ensi vuonna kunnille kuitenkin vähän annetaan ikään kuin löysää köyttä ja kuntien kokonaistaloudellinen asema paranee. Meillä on suuria hankaluuksia sen suhteen saada tämä menemään tasaisesti eri puolille kuntia, koska kuntien verotulojen tasausjärjestelmä laahaa kaksi vuotta jäljessä. Sen takia tulee tällaista ajoittaista heiluntaa.

Ed. Hyssälälle ensinnäkin siitä, onko kunnilla suuria vaikeuksia järjestää hammashuoltoa. Tämä vaikeus koskee nyt sellaisia varattomia kuntia kuin Espoo ja Helsinki. Muualla se on kohtalaisen hyvin järjestetty. Kunnat voivat myös ostaa näitä palveluja yksityissektorilta, ja uskon, että näin tulee varmaan tapahtumaankin.

26 **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Kuosmasen toteamukseen siitä, että ministeri Soininvaara olisi nyt kovasti lisäämässä kuntien kustannuksia, haluan muistuttaa vain siitä, että nämä kaksi uutta velvoitetta, hammashuolto toisaalta sekä lasten ja nuorten psykiatristen palvelujen parantaminen toisaalta, ovat eduskunnan yksimielisen tahdon ilmauksia. Ministeriö ja ministeri on halunnut kunnioittaa eduskunnan tahtoa. Siihen on tietysti myös toiminnalliset perusteet.

Kuntien hammashuollosta ja sairausvakuutuskorvauksista hammashuoltoon totean, että olemme pyrkineet valmistelemaan tämän kokonaisuuden sillä tavalla, että uudistukset etenevät samanaikaisesti, juuri siitä syystä, että ei tapahtuisi siirtymiä yksityiseltä julkiselle, julkiselta yksityiselle vaan nimenomaan että nämä järjestelmät mahdollisimman hyvin täydentäisivät toisiaan ja niiden yhdistelmä voisi toteutua ostopalvelujärjestelyllä.

27 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin jatkaa tätä keskustelua ministeri Niinistön sijasta ministeri Soininvaaran kanssa. Hän normiohjauksesta puhuessaan sai minut erittäin huolestuneeksi, kun hän aloitti perustelut, miksi normiohjaus on huono. Mutta kun hän pääsi puhumaan yhtenäisyydestä, perusoikeuksista ja yleisestä edusta, helpotuksen huokaus pääsi. Juuri nämä ovat ne syyt, miksi normiohjausta tarvitaan. Kunnissa ei ole riittävää asiantuntemusta. Ajatelkaa, ministeri Niinistö, 1 000—2 000 asukkaan kunnassa ei ole mitään edellytyksiä tietää, mitä lait tarkoittavat, ellei heille sitä vähän paremmin kerrota. Ei riitä, että on vain ministeriön ohje. Tarvitaan myös osittain sitovia normeja, ei kaikkeen. Kannatan informaatio-ohjausta, mutta silloin, kun se ei toimi, tarvitaan myös sitovia ohjeita.

28 **Margareta Pietikäinen /r** (vastauspuheenvuoro): Fru talman! Ministeri Soininvaara käytti varsin hyvän puheenvuoron mielenterveysproblematiikasta. Olen kuitenkin ministerin kanssa eri mieltä korvamerkitystä rahasta.

Totesin eilen puheenvuorossani, että joidenkin arvioiden mukaan joka viides aikuinen kärsii mielenterveyshäiriöistä tai -ongelmista. Samanaikaisesti hoitopaikkojen määrä on vähentynyt voimakkaasti ja korvaavista hoitomenetelmistä

on pulaa. Näkisin, että tässä vaiheessa tarvittaisiin pitkäaikainen ohjelma, jossa olisi korvamerkitty raha mielenterveyshuoltoon. Näen kyllä vaarana, että valtionosuuksien kautta tulevaa rahaa ei kaikissa kunnissa käytetä tähän tarkoitukseen, siis mielenterveyspotilaiden hyväksi.

29 **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin, että viime kuukausina, kun hallituksen ministerit ovat ottaneet kantaa kuntien järjestämiin palveluihin, mielestäni ilmassa on ollut aika kova syyllistävä sävy, että kunnissa päättäjät eivät osaa priorisoida ja kunnat eivät tee niin ja näin. Minusta se osittain näkyy myös siinä, että kaikilla puolueilla oli aika vaikea saada ehdokkaita, täysiä listoja, monissa kunnissa. Kunnallisen päättäjän tehtävä ei kutsu.

Mitä sitten normiohjaukseen tulee, minä ainakin näen kuntakentän huolen niin, että siinä on kolme asiaa. Ensinnäkin on kysymys siitä, onnistutaanko käytännössä todellakin järjestämään lasten ja nuorten psykiatrisia palveluita. Onko psykiatreja riittävästi? Kun normilla sanotaan, että enimmäisaika hoitoonpääsyssä on se ja se, onnistuuko se käytännössä, se on ensimmäinen seikka. Toinen seikka on, laajeneeko normitus ja pian ehkä korvamerkitty rahoitus laajemmin. Kysymys on aiheellisesta pelosta, laajeneeko tämä myös muualle.

30 **Pirjo-Riitta Antvuori /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Soininvaara on ihan oikeassa siinä, että normiohjauksella samoin kuin korvamerkityllä rahalla on tietenkin puolensa ja puolensa. Mutta jos nyt normiohjataan esimerkiksi sitä, miten nopeasti alle 18-vuotias pääsee hoitoon, tai pakkohoitoa tai tämäntapaisia jo aika rankkoja asioita, kun nämä asiat ovat hoitamatta, niin minun mielestäni myös silloin otetaan vastuu sellaisesta, mistä jonkun on otettava vastuu. Eduskunnan tälle vuodelle suuntaama 70 miljoonaa on ihan sama kuin normiohjauskin, eli sammutetaan sieltä, missä pahimmin roihuaa. Jatkossa on otettava vastuu myös ennalta ehkäisevistä toimenpiteistä. Silloin puhutaan tietysti koulujen ryhmäkoosta, kouluterveydenhuollosta, päiväkotien henkilöstöstä ja kotien tilanteista.

31 **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luin illalla lehtiartikkelin ministeri Soininvaaran normikeskustelun avaamisesta ihan reippaampaankin keskusteluun. Nimittäin tästähän on keskusteltu sosiaali- ja terveysvaliokunnassa jo aikaisemmin jonkun verran ja kuntien kanssa sitäkin enemmän. Oikeastaan olisin kysynyt: Onko vanhustenhoidon puolelle mietitty minkäänlaisia normeja esimerkiksi siihen, minkälainen ammattitaito näillä henkilöillä pitää olla, jotka hoitavat vanhuksia? Tällä hetkellä siellä on työllistämistuella esimerkiksi sellaisia henkilöitä, joilla ei ole ammattitaitoa. Kun lasten puolella tämä asia on mielestäni hyvin normitettu, niin tähän pitäisi päästä myöskin vanhustenhoidossa.

32 **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen siihen, että ministeriöstä ministeri Soininvaara on reagoinut näin, että kunnille ollaan asettamassa lisää normeja ja lisää velvoitteita valtion taholta hoitaa nämä erityispalvelut kuntoon, joissa on ollut ongelmia useiden vuosien ajan. Tästä käytiin keskustelua hyvin paljon viime vaalikaudella vuosi toisensa jälkeen, ja kun ei ole tapahtunut mitään parannusta, kunnissa pikemminkin päinvastoin, on erittäin positiivinen seikka, että nyt ministeriön taholta tähän puututaan.

Myöskin muutamia muita palveluita tarvitsisi samalla tavalla normiohjata, tästä erityisopetus yhtenä esimerkkinä.

33 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Koska ministeri Perho, joka on terveydenhuollosta vastaava ministeri, ei ollut edellisen puheenvuoron aikana paikalla, toistan kysymykseni, joka koskee Maailman terveysjärjestön Who:n tilastoa, jossa Suomi on tilastoitu 31. maaksi. Kun me nyt pidämme itseämme pohjoismaisena hyvinvointivaltiona, niin meillä — siis ainakin tämän tilaston mukaan — terveydenhuolto on aika heikoissa kantimissa. Samanaikaisesti meillä on vaikka kuinka paljon hoidettavia ja hoitajia on paljon työttöminä. Mitkä ovat terveysministeriön johtopäätökset tästä tilanteesta ja nimenomaan Who:n osalta?

34 **Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveydenhuolto on tässä työnjaossa minun vastuullani. Who:n raportista todettakoon ensinnäkin,

että siinä suomalainen järjestelmä suhteessa maassa olevaan koulutustasoon ja suhteessa niihin voimavaroihin, mitä terveydenhuoltojärjestelmällä oli käytettävissään, tuli 31. sijalle. Hävisimme aika monelle kehitysmaalle sen takia, että vaikka terveydenhuoltomme on parempi, niin maat, joissa on toisaalta alhainen lukutaidon taso ja pienet resurssit, pärjäsivät hyvin. Toisin sanoen tämä oli suhteessa resursseihin ja suhteessa koulutustasoon. Jos meillä ei olisi niin korkea lukutaito täällä, olisimme pärjänneet paljon paremmin, koska se alensi sijalukuamme. (Ed. Elo: Onko se ainoa selitys?)

Sitten edelleen, lastenpsykiatreja tässä maassa on enemmän kuin missään muussa Euroopan maassa lukuun ottamatta Sveitsiä. Voidaan varmaan todeta, että terveydenhoitojärjestelmämme ei käytä heitä hyvin, jos he eivät sitten kuitenkaan riitä.

Sitten kysymykseen, tuleeko lisää normeja. Nyt on tulossa vain yksi; lisää ei tällä hetkellä suunnitella. (Puhemies koputtaa) Tarkoituksena on yhdessä Kuntaliiton kanssa niin sanottuun Tato-ohjelmaan liittyen suunnitella informaatio-ohjausta, siis informatiivisia normeja, ohjeita. Kuntaliitto on luvannut, että tämä riittää. (Ed. Stenius-Kaukonen: Lupasi jo kaksi vuotta sitten eikä mitään ole tapahtunut!) Jos se riittää, niin ei ole mitään syytä lisätä normeja. (Puhemies koputtaa) Jos Tato-ohjelmakaan ei sitten riitä, niin ehkä sitten seuraajani tulee pohtimaan tätä asiaa uudestaan.

[35] **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska salissakin on vielä epäselvyyttä meidän työnjaostamme, niin todettakoon se aluksi. Peruspalveluministeri Soininvaara vastaa julkisista palveluista, kuntien peruspalveluista terveydenhuolto mukaan lukien. Minun vastuualueeseeni kuuluu sairausvakuutusjärjestelmä ja sen osana yksityisen terveydenhuollon tukeminen. Luonnollisesti meillä on hyvin paljon sellaisia yhteisiä alueita, joissa meidän pitää yhteisiä linjauksia tehdä, niin kuin olemme tehneet ja teemme vastakin.

Sen verran Who:n raporttiin, että se, mikä siinä nousi keskeiseksi ongelmaksi, on eri väestöryhmien terveyserot ja erot naisten ja miesten välisessä kuolleisuudessa. Sen sijaan itse järjestelmämme nousi aika hyvälle sijalle. Sen sijaan taas esimerkiksi asiakkaiden valinnanmahdollisuuksissa, palvelujen valinnanmahdollisuuksissa olimme heikolla sijalla. Tämän sijoituksen ongelma on se, että siinä tavallaan yhteismitattomia kriteerejä yhdistettiin aika mekaanisella tavalla ...

Ensimmäinenvarapuhemies (koputtaa): Ministeri Perho, minuutti on kulunut!

Puhuja: ... ja se edellyttää jatkossa hienojakoisempaa analyysiä, joka on tekeillä.

[36] **Seppo Kääriäinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kuljetustuen tiimoilta käydään jo kolmannen kerran surkuhupaisa näytelmä. Hallitus haluaisi lopettaa kokonaan kuljetustuen, mutta eduskunta tulee nyt tänä syksynä päättämään edustajien Karjalaisen ja Pulliaisen aloitteiden pohjalta jatkaa kuljetustukea. Miksi tämmöinen näytelmä? Hallitus kyllä tietää eduskunnan tahdon, mutta kuitenkin pelaa tällaista peliä.

Toisekseen, missä viipyy logistiikkatuki, jota sitäkin eduskunta vaati kolmisen vuotta sitten? Nykyisestä kuljetustuesta voitaisiin luopua, jos sen tilalle tulee tehokas, pitkistä etäisyyksistä johtuvia eroja tasoittava logistiikkatuki. Siihen parempaan asti on mentävä nykyisellä järjestelmällä.

Kolmas kuljetustukeen liittyvä kummallisuus on Pohjois-Savon kohtalo. Eduskunta edellytti viime syksynä yksimielisesti Pohjois-Savon vetämistä kuljetustuen piiriin. Perusteluna oli ja on Agenda 2000 -asiakirja. Asianomainen ministeri vähät välittää tästäkään päätöksestä. Hallitus kyllä pystyisi järjestämään tämän asian EU-komission kanssa, jos se haluaisi. Miksi ei halua?

Lipposen hallitus on kuljetustuen kehittämisasiassa kovakorvainen eduskunnan yksimielisille päätöksille. Joutuu kysymään päätöstemme ja lausumiemme perään: Joko niitä tehdään tai lopetetaan niiden tekeminen. Jos tehdään, sitten samalla hallitus pannaan toteuttamaan nämä päätökset. Mainittakoon, että Ruotsissa kuljetustukea maksetaan tänäkin vuonna yli 300 miljoonaa markkaa. Laki on voimassa vuoteen 2006 saakka, ja maassa on demarihallitus.

Kuljetustukiräpellys kertoo aluepolitiikan suosiosta. Se on alamaissa hallituksen pörssissä. Olisi vihdoin aika lopettaa jankuttaminen vanhasta ja uudesta aluepolitiikasta ja tehdä jotakin. Tähän liittyy, arvoisa puhemies, että keskusta odottaa Lipposen vastausta. Olemme valmiita ennakkoluulottomaan keskusteluun hallituksen

kanssa ihan kaikista keinoista aluekehityksen tasapainottamiseksi. Oppositiopuolue keskusta ei voi tarjoutua enää tätä enempää hallituksen puheille. Se olisi jo rähmällläänoloa; nyt olemme jo hyvässä etunojassa.

Vuosi sitten vetosin pääministeriin tässä asiassa näin tältä paikalta: "Tarvitaan Lippos-sopimus, joka nojautuu Pääkaupunkiseudun kasvukeskusten ja maakuntien ilmiselvään etujen yhteneväisyyteen, sopimukseen, joka rakennetaan Pääkaupunkiseudun ja maakuntien yhteisillä voimilla, yhteisillä näkemyksillä ja neuvotteluilla sekä tietenkin hallituksen väkevällä mukanaololla. Siihen tarvitaan myös selkeitä muutoksia budjetissa." Tämä on siis vuoden takaa. Itseään on niin mukava lainata. Vetoomus on edelleen voimassa.

Arvoisa puhemies! Budjetissa ja kaikessa pitää varautua vastuullisesti tulevaisuuteen. Käykö nyt näin? Hallitus vastaa, kuten eilen teki, että velan lyhentäminen on huomisen politiikkaa. Onhan se. Olen voimakkaasti samaa mieltä. Mutta odotan enempää. Kun Lipposen hallitusten ajasta tehdään aikanaan tiliä, semmoista vakavaa tiliä, käteen jää työttömyys. Ihmetellen tullaan kysymään, miksi hyvän sään aikana, loistavan kasvun aikana, ei tehty radikaaleja ratkaisuja työttömyyden vähentämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi (Ed. Elo: Mitä tehtiin Ahon aikana?). Tätä asiaa perään sen takia, että hyvinvointi-Suomen suurin uhka on sitkeä, suuri työttömyys (Ed. Taipale: Eikö asunnottomuus?). Suuren työttömyyden ympärille tai kylkeen nimittäin kasautuu kaikkinainen huono-osaisuus ja syrjäytyminen — muun muassa asunnottomuus, ylipäätään syrjäytyminen. Sen ydin on useimmiten työttömyys, siihen liittyvät ilmiöt. Huono-osaisuus alkaa yhä nuorempana ja kestää koko elämän, onneksi ei sen jälkeen, ehkä. Tämä leviää.

Ei näin voi olla hyvinvointiyhteiskunnassa (Ed. Elo: Mikä on ed. Kääriäisen resepti?) Pitää aloittaa työllistämisestä, ja silloin on kysymys työllistämisen kynnyksestä. Palaan siis eiliseen keskusteluun. Työn verotuksen keventäminen toimii oikeaan suuntaan, tähän suuntaan, etenkin jos kevennys suunnataan selvästi matalapalkkaaloille. Nythän se ei sinne mene niin kuin pitäisi mennä riittävällä voimalla. Mutta sekään ei riitä. Työllistämiskynnystä korottavat kaikkein rankimmin välilliset työvoimakustannukset. Tähän hallitus ei nytkään puutu, vaikka varmaan varaa olisi.

Arvoisa puhemies! Muutoinkin tuntuu siltä, että hallituksen on vallannut välinpitämättömyys yhteiskunnan syvällisiä ongelmia kohtaan. Kun sillä on käsissään lähes kaikki valta, suuretkin epäkohdat, eriarvoisuudet ja vääryydet jäävät näkemättä. Niin on käynyt Lipposen hallitukselle. Se on kuin haukotteleva virtahepo.

37 **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa todeta, että ed. Kääriäinen tuntee hyvin eduskunnan hallitusryhmät, ja pitää paikkansa, että eduskunnan hallitusryhmät tulevat taas varmistamaan kuljetustuen jatkuvuuden. Se on erittäin tärkeätä sen takia, että pitkien etäisyyksien ja kalliiden kuljetusten maassa elinkeinoelämän kehittämisedellytykset täytyy saattaa Helsingin mittakaavaan ja se edellyttää tätä tukimuotoa.

Itse asiassa Pohjois-Savon osalta on sillä tavalla myönteistä, että Kangaslammin kunnan siirtyminen vuoden 2002 alusta Pohjois-Savon maakuntaan tulee mahdollistamaan sen, että Pohjois-Savo jo EU-kriteerienkin mukaan saadaan siihen. Mutta täytyy sanoa, että kyllä EU:nkin päätöksenteossa pitäisi muitakin kriteerejä olla kuin asukasmäärä per neliökilometri, jolla ei ole mitään tekemistä kuljetusetäisyyksien kanssa. Tämä asia onneksi etenee.

Mitä ed. Kääriäinen totesi pitkäaikaistyöttömyydestä, niin se on syrjäytymisen suurimpia syitä, ja siinä olen samaa mieltä, että määrätietoisempaa otetta poliittisessa vastuussa on tässä asiassa otettava.

38 **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäinen otti esille välilliset työvoimakustannukset ja työllistämiskynnykset, esteet. Kannattaa huomata, että ne paljon kritisoidut eläkepoliittiset muutokset, jotka tehtiin vuoden 96 alusta, ovat muun muassa vaikuttaneet siten, että eläkevakuutusmaksu on voitu pitää ennallaan ja voitaneen pitää vielä muutaman vuoden ennallaan. Työttömyysvakuutusmaksua alennettiin kuluvalle vuodelle. Näin voidaan tehdä myöskin ensi vuodelle. Alle 5 miljoonan markan palkkasummastahan työttömyysvakuutusmaksu on jo reippaasti alle prosentin. Samoin tänä vuonna päätettiin kansaneläkemaksun alentamisesta pienimmille yrityksille. Veroratkaisu, joka tehtiin,

erittäin olennaisesti vaikuttaa pienipalkkaisen työn vastaanottamiseen. Eli toimettomana ei ole oltu, vaan myös näissä asioissa hallitus on liikkunut.

39 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansantaloutemme on vahvistunut seitsemän viime vuoden aikana erittäin voimakkaasti, mikä on samalla tukenut julkista taloutta eli valtiontaloutta ja kunnantaloutta. Mutta kuitenkaan yritystoimintaa eduskunnankaan puolesta ei ole millään tavalla tuettu. Toisin sanoen työttömiä ei ole pystytty työllistämään.

Ed. Kääriäinen mielestäni on ihan oikealla asialla, kun hän puuttui palkan sivukuluihin. On järjetöntä, että työtön maksaa meille 100 000 markkaa per vuosi eli 37 miljardia valtiolle. Jos me puolittaisimme esimerkiksi palkan sivukulut vaikka koemielessä kolmeksi vuodeksi, olen vakuuttunut, että 120 000 yrittäjää, oy-muotoista, olisi valmis palkkaamaan keskimäärin yhden työttömän, eli noin 100 000 uutta työpaikkaa tulisi melko nopeasti Suomeen sivukulujen kustannuksilla. Valtio säästäisi vuosittain noin 10—15 miljardia markkaa jo heti valtion kassasta suoraan työttömyysmenoina. Sen lisäksi se saisi 20 miljardia markkaa sitten tuotannon kautta eli noin 30 miljardia markkaa. (Puhemies koputtaa) Ihmettelen, ettei hallitus tämmöiseen asiaan puutu, kun tällaisia hyviä asiantuntijoita on paikalla.

40 **Mirja Ryynänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että täällä otettiin myöskin vastauspuheenvuoroissa ed. Kääriäisen hyvään puheenvuoroon esille kuljetustukiasia ja EU:n suhtautuminen. Minua vaivaa kerta toisensa jälkeen se, että hyvin monessa asiassa haluttomuus verhotaan EU:n selän taakse, mennään tavallaan piiloon siinä. Tästä olemme puhuneet eilen polttoaineverotuksen yhteydessä. Minusta kuljetustuessa on hyvin samanlainen esimerkki, niin kuin ed. Rajamäki toi esille. Perusteita on muitakin.

Kun viikko sitten olin keskustelemassa aluepolitiikasta vastaavan komissaari Barnierin kanssa, sekä kuljetustuki että alueelliset verokannustimet olivat esillä keskustelussa. Komissaari antoi molempien käytölle hyvin voimakkaan tukensa. Siinä mielessä minusta pitäisi voimakkaammalla tahdolla suhtautua aluepolitiikan uusiin välineisiin ja olla viemässä niitä eteenpäin eikä heti kättelyssä todeta, että tämä tai tämä ei ole mahdollista.

41 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Kääriäinen kiinnitti huomiota kahteen tärkeään asiaan eli aluepolitiikkaan ja työllisyyteen.

Mitä aluepolitiikkaan tulee, se väittämä, joka julkisuudessa usein esiintyy, on, että valtion rahoituksella ei tänä päivänä enää kovin paljon pystytä vaikuttamaan alueelliseen kehitykseen. Mielestäni se ei pidä paikkaansa. Ei tällainen keskittymisliike, jota nyt tapahtuu maassa, ole mikään itsestään tapahtuva luonnonlaki, vaan jos me katsomme valtion rahojen jakautumista Tilastokeskuksen tietojen pohjalta, me huomaamme valtavan suuren vaikutuksen. Mutta ed. Kääriäinen on kyllä aivan väärästä maakunnasta puhumaan siitä, miten valtion rahoja muka tulee vähän. Pohjois-Savo, joka on Satakuntaa jonkin verran suurempi, saa 2 miljardia markkaa vuodessa enemmän valtion rahaa Tilastokeskuksen tilastojen mukaan kuin esimerkiksi Satakunta. Pohjois-Savo saa suurin piirtein saman verran kuin Keski-Suomi. Suurimmat erot tulevat yliopistoista, Kuopion yliopistosta jne. Mutta joka tapauksessa aluepolitiikka on niin tärkeä, että esimerkiksi Ruotsissa eduskunta päättää jokaisen budjettikeskustelun katsaukseen aluepolitiikasta. (Puhemies koputtaa) Oma ehdotukseni on, että myöskin Suomen budjettiin sisällytettäisiin alueellinen katsaus, josta me voisimme täällä sitten tosiaan keskustella.

42 **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuljetustuessahan kyse ei ole rahasta todellakaan, vaan kyse on linjasta. Tässä toivon vain, ed. Rajamäki, että hallitusryhmät näyttävät hallitukselle, missä tässä asiassa nyt kaappi seisoo, ja tällainen arvoton näytelmä vuodesta toiseen, mitä kuljetustuen suhteen on nähty joka syksy, voitaisiin nyt lopettaa.

Aluepolitiikassa kyse on ennen muuta kohdentamisesta. Ed. Elohan on aivan oikeassa, että kyllä yhteiskunnan toimenpitein voidaan tehdä aluepolitiikkaa, joka on myöskin tasapuolista, näin on, jos on halua. Silloin voidaan katsoa, mikä oli esimerkiksi äsken päätetyn tulevaisuuspaketin kohdentuminen. Sillä vahvistetaan vain kasvukeskuspolitiikkaa. Ministeri Korhonen, aluepolitiikasta vastaava ministeri, kaipaili tä-

nään julkisuudessa kasvukeskuspolitiikan laajentamista. Itse hän toimii hallituksessa kuitenkin toisin monin eri toimenpitein. On hyvä muistaa myöskin valtion varoja käyttävät rahoituslaitokset eli Finnvera ja Teollisuussijoitus, joille voidaan asettaa myöskin mielestäni eduskunnan ja hallituksen toimesta yhä enemmän tavallaan ohjeistavaa päätöksentekoa, (Puhemies koputtaa) koska niiden kautta tehdään myöskin pääomasijoitustoiminnalla sellaista aluepolitiikkaa, joka näkyy elinkeinopolitiikassa.

43 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On jotenkin surkuhupaisaa, että täällä pienestä kuljetustukimäärärahasta joka syksy väännetään kättä. On hyvä, että hallitusryhmät ovat luvanneet taas asian hoitaa. Nyt pitäisi hoitaa asia pitkäjänteisesti ja hakea toki, niin kuin ed. Kääriäinen puheessaan totesi, myös eväät logistiikkatuelle. Siitähän ei ole vielä mitään oikeastaan ollut kerrottavaa, vaikka vuosi sitten selvitys piti pikapikaa käynnistää. Nyt annetaan taas väärä viesti maakuntiin. Sen on hallitus tehnyt omalla budjettiesityksellään, kun kuljetustuki halutaan ajaa alas. Se on ollut toimiva ja hyvin kohdentuva ja sen seuranta on ollut hyvää. Nyt hallitukselta puuttuu poliittinen tahto ylipäätänsä vaikuttaa alueelliseen kehitykseen ja nostaa maakuntien oma-aloitteista työllisyyden ja elinolojen vahvistamista. Päinvastoin viestit ovat aina toisen suuntaiset, vahvistetaan ikään kuin markkinavoimien keskittävää kehitystä.

44 **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että meidän on kansallisesti aktiivisemmin toimittava EU:n suhteen, että byrokraattiset, kaavamaiset, elävälle elämälle vieraat normit saadaan myös murrettua. Toinen näkökohta on se, että myöskin kansallisten toimenpiteiden pitäisi olla tukemassa EU:n tavoite 1 -ohjelmaa muun muassa itäisen Suomen osalta. Olemme myöskin pitkään vaatineet sitä, että pitäisi olla kaikissa ratkaisuissa alue- ja työllisyyspoliittisten vaikutusten arviointi. Niin kuin sanotaan, kansantaloudellisten vaikutusten arviointi on lakiesityksissä, mutta pitäisi olla myös alue- ja työllisyyspoliittisten vaikutusten arviointi. Mutta ongelmahan on se, että meillä ei Ahon hallituksesta lähtien, kun laman syöksykierteessä on oltu, ole vieläkään, vaikka nyt puhutaan nykyisessä hallituksessa asiasta, poikkihallinnollista tarkastelua opittu. Ranskassahan on Datar-suunnittelujärjestelmä, jossa pääministerin johdolla keskeiset ministerit tekevät yhdessä aluepoliittiset ratkaisut. Tätä meillä tarvitaan. Systeemi ei korjaannu nykyisellä tavalla, sisäministeriön hallinnoinnilla ei koskaan. Tämä on siirrettävä pääministerin ja valtioneuvoston kanslian yhteyteen, jossa tehdään keskeiset aluepoliittiset linjaukset.

45 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän vastauspuheenvuoron ed. Laukkasen puheenvuoron vuoksi.

Kyllä mielestäni nimenomaan ministeri Korhonen on painottanut osaamiskeskuksia ja niiden merkitystä; useampi osaamiskeskus kuhunkin maakuntaan. Silloin vastuu on myös meidän, ed. Laukkanen, meidän, jotka olemme Kymenlaaksosta tällä hetkellä, että nimenomaan löytyisi se osaaminen, johon ed. Rajamäen ja muiden mainitsemat EU:n rahat voitaisiin kohdistaa.

Totean, että nyt kun tämä suunnittelukausi loppuu 2006, sen jälkeen vasta kylmä alkaa huoneeseen käydä, jos meillä ei ole tämän suunnittelukauden aikana syntynyt hyviä kohteita.

46 **Seppo Kääriäinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoro oli myönteinen. EU ei ole este tehdä täällä kuutostuesta juuri sitä, mitä haluamme tehdä. Voimme vaikuttaa EU:nkin kannanottoihin hyvin pitkälle. Tehdään niin tälläkin kertaa, että teemme täällä hyvät päätökset ja pakotamme kerta kaikkiaan hallituksen toimimaan päätösten mukaisella tavalla. Se on yksinkertainen asia.

Toiseksi, ed. Kuosmanen on asiantuntija puhuessaan yrittämisestä ja työllistämisestä. Kun kyselee yrittäjien ja yritysten käsityksiä työllistämishaluista, kyllä vastaus liittyy aina poikkeuksetta palkkoihin kuuluviin sivukulunkeihin, ihan poikkeuksetta. Niitten madaltaminen tuo aina parempaa työllisyyttä, se on aivan päivänselvä asia. Tässä suhteessa tämä on paljon parempi tie työllistää kuin käyttää piiskaa tai ruoskaa työttömyysturvaa eri tavoin leikkaamalla.

Kolmanneksi, ed. Elon ja Rajamäen puheenvuoroissa oli hyvää näköalaa aluepolitiikan uusista merkeistä. Yhdyn siihen, että aluepolitiikka on niin iso kysymys, (Puhemies koputtaa) että se pitää koota jonkin väkevän ministerin hoteisiin, ja se on pääministeri, jolla on vastuu koko hallituksen suuresta linjasta.

47 **Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta sen, että hallituksella on vahva tahto pitää huolta siitä, että koko maa kehittyy myönteisesti. Aluepoliittista tahtoa ei puutu, ja se näkyy myöskin käytännössä. Sanon, että voimme havaita, että kustannustaso Pääkaupunkiseudulla alkaa käydä jo niin korkeaksi, että se aika tehokkaasti estää Pääkaupunkiseudun kehittymisen ja kasvun jatkossa. Ainakin minä suosittelen kaikille yrityksille, että kannattaa miettiä toimintojen siirtämistä Pääkaupunkiseudulta sen ulkopuolelle, koska siellä on työvoimaa saatavissa ja yritykset voivat tehokkaasti kehittyä.

Sinänsä ei ole välttämättä huono ajatus, että valtioneuvoston kanslia koordinoisi kehitys- tai aluepolitiikkaa, mutta tältä osin täytyy sanoa, että kyllä operatiiviset keinot ovat kuitenkin esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriössä ja muissa ministeriöissä. Tietysti ohjelmia voidaan tehdä, mutta niitä voidaan tehdä koordinoidusti ministeriöidenkin kesken, eli se ei ole mikään merkittävä ratkaisukeino, jos valtioneuvoston kanslia tämän tekee.

Oppositio koko ajan sanoo, kuten ed. Kääriäinen sanoi, että pitää tehdä oikeat päätökset, mutta kysyn: Mitä ne oikeat päätökset ovat? Oppositio ei ole mielestäni koskaan kertonut, mitä ne ovat. Alueellinen kuljetustuki on melkein ainoa, joka tässäkin keskustelussa on tullut esille, ja kyse on 10—20 miljoonasta markasta. Sillä ei kyllä aluepoliittisia kysymyksiä valitettavasti kyetä ratkaisemaan.

48 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Sasille toteaisin, että jos haluamme maassamme harjoittaa hyvää aluepolitiikkaa, niin osaaminen on nostettava yhä korkeammalle painopisteluettelossa, sillä pääoma tänä päivänä liikkuu nimenomaan osaamisen perässä. Ei alueelle muodostu uutta yritystoimintaa, jos siellä ei ole osaamista.

Kuljetustuesta toteaisin sen verran, että kun olen viisi vuotta istunut talousvaliokunnassa, niin vuosittain aloitteen pohjalta joudumme yksimielisesti hyväksymään kuljetustuen. Toivoisin, että kauppa- ja teollisuusministeriö vihdoin viimein rakentaisi kunnollisen logistiikkaketjun Suomeen kehitysalueille, että voisimme varata rahat budjettiin. Yrittäjät kehitysalueilla tarvitsevat ehdottomasti kuljetustuen.

49 **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt pohditaan poikkihallinnollisen toiminnan puutetta, tämä tulee hyvin esille sisäministeriön kaavailemassa aluekeskusohjelmassa, jossa kaavaillaan 35—40 aluekeskusta kehittämistyön kohteeksi. On hyvä, että kootaan seutukuntia tällaiseen ajatteluun ja pohdintaan. Mutta siinäkin on tarkoitus toteuttaa hankkeet kunkin hallinnonalan ministeriön normaalin hankekäsittelyn kautta eli siinä ei tule mitään tiettyä yhteistä arsenaalia. Tämä korostaa juuri sitä, että kyllä tarvittaisiin, niin kuin täällä onneksi tuntuu olevan aika lailla mielipidettä, pääministerin johtama kehitystyö valtioneuvoston kanslian yhteyteen, totta kai sillä tavalla, että siinä on kauppa- ja teollisuusministeriö ja keskeiset ministeriöt mukana. Mutta esimerkiksi Itä-Suomi-työryhmässä oli ongelmana se, että kauppa- ja teollisuusministeriö, keskeisin ministeriö kehittämistyössä, oli jätetty pois työryhmästä. Eihän se tällöin sitoudu aluepoliittiseen työhön. Ei Itä-Suomen kehittäminen mikään sisäministeriön hallinnointiasia ole, vaan avainministeriöiden kytkeminen työhön. Sama on Satakunnassa ja joka alueella.

50 **Seppo Kääriäinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä tuen poikkihallinnollista lähestymistapaa alueellisiin ongelmiimme. Monta kertaa käy niin, että ministeriöitten päätökset lyövät toinen toistaan korville. Tämä on aika suuri ongelma ja se poistuu sillä tavalla, että poikkihallinnollisuutta lisätään ja keskitetään aluepolitiikan johtaminen — käytän näin kovaa sanaa — suorastaan pääministerin käsiin.

Ministeri Sasi, aivan kelpo ministeri, kysyi oikeita päätöksiä. Talousneuvosto on laatinut ja viimeistelemässä raporttia tämän ajan aluepolitiikasta. Talousneuvosto on hallituksen tehokas työrukkanen. Siihen on kerätty viisautta yllin kyllin, ideoita on paljon. Ammentakaa sieltä oikeita päätöksiä. Keskusta on raportin ehdotusten takana suurimmalta osaltaan, lähes kokonaisuudessaan. Voimme käydä niistä keskustelua teidän kanssanne, jos otatte meidät neuvottelupöytään aluepolitiikan suunnasta.

51 **Mirja Ryynänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Sasi, kukaan ei kuvittele, että kuljetustuella jotain ratkaistaan. Minusta tämä ei kovin asiallinen heitto ollut.

Tässäkin yhteydessä puhuimme siitä, miten tarvitaan laajempaa logistista tukea ja ylipäätänsä yhteyksien tasapainoisempaa hoitamista. Ne ovat keskeisiä asioita, kun yritykset miettivät sijoittautumispäätöksiään. Tämä tuli vain esimerkkinä esille yhdestä pienestä asiasta, joka täällä näköjään joka kerta pitää hoitaa ja jossa eduskunnan tahto siis ei ole toteutunut.

Me kannatamme osaamispohjaista aluepolitiikkaa. Olemme hyvin voimakkaasti siinä tukena, mutta jotakin pitää tehdä osaamisperustan vahvistamiseksi. Ei riitä, että nimetään aluekeskuksia ja sanotaan niille, että siitä vaan alatte kehittyä, ja annetaan 10 miljoonan muodollinen määräraha. Pitää olla konkreettisia satsauksia osaamiseen. Täällä on mainittu Tekesin, Teollisuussijoituksen, Finnveran, Sitran, monet muut rahoitukset. Kun tarkastelee näitä rahoitusvirtoja, (Puhemies koputtaa) niin juuri nämä uuteen osaamiseen ja teknologiaan sijoittuvat rahat vain kiihdyttävät kasvua nykyisissä kasvukeskuksissa. Tälle asialle on tehtävä jotain.

52 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tästä on kehkeytynyt aivan hyvä aluepoliittinen keskustelu, jonka ed. Kääriäinen aloitti. Itse asiassa yhdyn kyllä hyvin pitkälle edustajien Rajamäen ja Kääriäisen näkemyksiin siitä, että me tarvitsemme tällaista poikkihallinnollista näköalaa. Ei sisäministeriöllä, ei ministeri Korhosella ole minkäänlaisia mahdollisuuksia kokonaisvaltaiseen näkemykseen alueellisesta kehittämisestä. Sen takia kannatan erityisen lämpimästi ed. Rajamäen ajatusta siitä, että tämä siirretään valtioneuvoston kanslian alaisuuteen. Me tiedämme, että kauppa- ja teollisuusministeriön kautta kulkee rahaa, joka vaikuttaa alueiden kehitykseen, liikenneministeriön, työministeriön, opetusministeriön, maatalousministeriön kautta kulkee jne., mutta me tarvitsemme poikkihallinnollisen katsauksen ja me tarvitsemme myös tällaisen katsauksen vuosittain budjettiin.

Puhemies! Peräänkuulutan sitä, että valtioneuvosto ottaa tosissaan tämän ehdotuksen.

53 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin muistuttaa, että hallituksen ohjelmassahan todetaan, että hallitus ottaa esityksiinsä aluekehitykseen vaikuttavan arvioinnin. Näitä on turhaan odoteltu. Ei näissä esityksissä tällaista ole näkynyt tähän mennessä, ei myöskään budjettiesityksessä, mikä on ollut erittäin vakava puute. Tässä mielessä pitäisi kyllä koota todella voimavarat yhteen ja päästä eroon tästä sektoroitumisesta, joka ministeriöiden ja keskushallinnon osalla entisestään näyttää vain syvenevän. Nyt, kun keskushallintoa ollaan uudistamassa, kyllä nämä asiat pitäisi vakavasti pohtia.

Mitä tulee kuljetustukiin ja muihin kysymyksiin, joihin ministeri Sasi viittasi, ei, arvoisa ministeri, tietenkään pienillä rahoilla suurta saada aikaan, mutta niiden merkitys voi olla henkisenä asiana paljon suurempi kuin markkoina. Jos koko ajan välittyy sellainen viesti, että ollaan leikkaamassa niitä ja näitä tärkeitä asioita pois, niin se viesti vaikuttaa ihmisten ja yrittäjien päätöksiin.

54 **Pekka Ravi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö muisti aivan oikein, että viime syksynä tässä samassa keskustelussa puhuttiin logistiikkaselvityksen tekemisestä ja mahdollisen uuden tukijärjestelmän rakentamisesta. Sain tutustua tuon työn kulkuun ja lopputulokseen. Valitettavasti se johti vain siihen, että se ei tarjonnut aineksia tämmöisen uuden järjestelmän rakentamiseen tässä ajassa. Siksi on ehdottoman välttämätöntä, että tässä salissa turvataan alueellisen kuljetustuen jatko. Pidän kyllä erittäin valitettavana, että muutoin varsin oivallisia aluepoliittisia linjauksia tehnyt hallitus ei tätä budjettiriihessään hoitanut kuntoon. Hoidetaan se täällä.

55 **Reijo Laitinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuon tuostakin kuljetustuesta ja muuten yksityistieavustuksesta puhutaan. Sinänsä ne eivät ole kovin merkittäviä asioita, kun valtion budjetista on kysymys, mutta tärkeitä asioita. Kyllähän tämä on saanut vähän farssin piirteitä kuljetustuen osalta. Tämä on nyt kyllä hoidettava pysyvästi kuntoon.

Kyllä aluepolitiikka minun mielestäni edellyttää sitä, että ministeriöt nyt perataan, perataan sillä tavalla, että tähän maahan rakennetaan tehokas elinkeinopoliittinen ministeriö, mikä merkitsee sitä, että tällaiset sektorirajat poistetaan. Se antaa mahdollisuuden toteuttaa minun mielestäni myöskin hyvää aluepolitiikkaa. Käytännössähän tämä tarkoittaa myöskin sitä, että te-keskukset organisoidaan uudella tavalla, että siellä sektorirajat poistetaan. Minusta tämän uudistuksen aika on 2003 eduskuntavaalien jälkeen, on hallituksessa ketä tahansa.

56 **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuljetustukihan on jäävuoren huippu. Ministeri Sasi, kysehän aluepolitiikassa ei ole erillisestä saarekkeesta, vaan meidänhän täytyy aluepolitiikka nähdä rakenteellisena osana koko Suomen talous- ja elinkeinopolitiikkaa. Ne puheenvuorot, joita täällä sosialidemokraattien puolelta ovat käyttäneet edustajat Rajamäki ja Elo, ovat erittäin järkeviä ja viisaita. Juuri näin pitää tehdä. Teidän toiveenne on se, että tehkää. Te olette keskeinen hallitusryhmä. (Ed. Elo: Me yritämme! — Ed. Rajamäki: Koko ajan!) Mennään poikkihallinnolliseen elinkeinopoliittiseen tarkasteluun ja hoidetaan nämä hallinnolliset sekasotkut, joiden parissa olemme tuhlanneet, ed. Laitinen, myöskin vuosia aikaa te-keskuksissa. Edelleenkin on taisteltu eri ministeriöiden kesken eikä niistä ole löydetty sellaista maakunnallista veturia, mikä odotusarvo sille luotiin.

Sama koskee, ed. Tiusanen, kommenttianne Kymenlaaksosta. Meidänhän pitää pyrkiä alueellisiin, seudullisiin osaamiskeskuksiin, aivan oikea tavoite. Mutta ne päätökset, joita on tehty, eivät tavallaan osoita sitä, että hallitus aidosti siihen pyrkii. Siksi niiden instrumenttien kautta, (Puhemies koputtaa) te-keskukset, Finnvera, Tekes, Tesi, Sitra — mitkä ovat hallituksella käytettävissä, rouva puhemies, voidaan realisoida se aluepoliittinen tahto, jos sellaista hallituksessa todella on.

57 **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Sasi puhui kauniisti aluepolitiikasta ja kehotti yrityksiä hakeutumaan nimenomaan maakuntiin, pois täältä Helsingistä. Jatkan siitä, mitä ed. Väistö totesi myöskin keskushallinnosta ja sen uudistamisesta. Käsitykseni on, että hyvin vähän hallitus on tehnyt toimenpiteitä keskushallinnon uudistamiseksi ja nimenomaan valtion keskusvirastojen siirtämiseksi maakuntiin. Siitä on puhuttu, mutta yhtään esimerkkiä viime vuodelta en tiedä, missä olisi tämmöistä hajauttamista tapahtunut. Kun se jätetään virkamiehille, niin on aivan varmaa, että ei tapahdu yhtään mitään asian suhteen.

58 **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Negatiivisesta valtion politiikasta on hyvä esimerkki yhdyskuntani Haapamäki Keuruun kaupungista, josta tänne olen tullut. Haapamäki on kokenut 700 valtion työpaikan menetyksen nykyiseen 59:ään. Siinä on ollut VR:n Tampere—Parkano-oikorata, Jämsänkoski—Jyväskylä-oikorata, jotka vähensivät kylää, ja viimeisenä Haapamäki—Pori-radan liikenteen lopettaminen. Näitä valtio ei ole ikävä kyllä millään tavalla eri eduskuntien ja eri hallitusten lukuisista lupauksista huolimatta kompensoinut. On luvattu Haapamäen vankila, on luvattu aikanaan Asutushallituksen siirtäminen sinne ennen tämän laitoksen lakkauttamista. On tämmöisiä tiettyjä pisteitä, yhdyskuntia, ja Haapamäki on eräs tämmöinen, joissa näkyy negatiivinen aluekehityspolitiikka. Toivon, että lähivuosina mahdollisimman pian saataisiin jotain myönteistä, joka antaisi merkkiä yhdyskunnalle valtion positiivisista toimista.

59 **Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin todeta, että pääministeri Lipponen on aluekehityskysymyksissä henkilökohtaisesti hyvin aktiivinen. Hän kiinnittää varsin suurta huomiota varsinkin Itä-Suomen kehittämiseen ja pyrkii tietysti eri yhteyksissä omalta osaltaan koordinoimaan tätä työtä. On kuitenkin totta, että varmasti koordinaatiota pitää parantaa, ja eri yhteyksissä on käynyt ilmi, että ministeriöt eivät ole riittävästi yhteydessä toisiinsa ja ainakin ministereitten keskinäinen yhteistyö vaatii selvästi parempaa koordinaatiota. Myöskin te-keskusten osalta on ollut tiettyjä ongelmia, mutta esimerkiksi se, että te-keskusten johtajien asemaa on vahvistettu syyskuun alussa, tässä asiassa varmasti jonkin verran tulee auttamaan.

On aivan oikein todeta se, että osaaminen on aivan keskeinen elementti, jos ajatellaan kasvua eri alueilla Suomessa tulevaisuudessa. Tietysti tältä osin täytyy kysyä, millä tavalla te haluaisitte, että osaamiseen pyrittäisiin panostamaan. Haluan korostaa erityisesti osaamiskeskusten merkitystä, ja kun teknologiaa pitäisi koko maassa pyrkiä hyödyntämään, nythän tulevat kaikkiin tekeskuksiin teknologia-asiamiehet, millä uskon olevan käytännössä aika paljon merkitystä. Mitä tulee Yrittäjyys-hankkeeseen, sen puitteissa tullaan tekemään alueelliset yrittäjyysohjelmat tekeskuksittain. (Puhemies koputtaa) Konkreettisia toimenpiteitä jatkuvasti tehdään. Tietysti toivon, että tässäkin keskustelussa pyrittäisiin löytämään konkreettiset keinot, (Puhemies koputtaa) millä näissä asioissa voitaisiin päästä paremmin eteenpäin.

60 **Juha Korkeaoja /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä painotettiin sitä, että aluepolitiikka koostuu hyvin monista eri elementeistä. Lipposen hallitusten aikana maa- ja metsätalous on hallituksen sisällä irrotettu poliittisesta kokonaisuudesta ja maa- ja metsätalous-sektoria on hoidettu hoitajansa mukaan hyvin virkamiesmäisesti. Haluaisin tässä todeta sen, että elävä ja hyvin toimiva maa- ja metsätalous on hyvin ratkaiseva osa syrjäseutujen, syrjäisten alueitten, kehitystä. Toivoisin, että vihdoin maa- ja metsätalouspolitiikka otettaisiin myöskin hallituksen piirissä kokonaisvaltaiseen tarkasteluun, niin että myöskin sen aluepoliittinen vaikutus huomattaisiin ja päästäisiin parempiin tuloksiin. Esimerkiksi nyt kuuluu, että 5b-ohjelman tulokset, jotka ovat olleet vähän irrallista toimintaa, (Puhemies koputtaa) eivät ole olleet kovin hyviä.

61 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Sasi kertoi te-keskuksiin tehdyistä konkreettisista toimenpiteistä. Arvoisa ministeri, ne eivät ole riittäviä. Meillä on erittäin hajanaista. Katselen tätä asiaa esimerkiksi Varsinais-Suomen liiton näkökulmasta, jossa olen itse hallituksen varapuheenjohtaja. Varsinais-Suomen liitolla kuten maakuntaliitoilla on alueen kehittämisvastuu, mutta mitkä ovat ne resurssit ja ne aseet, joilla se toimii? Miten yhteistyö te-keskusten välillä toteutuu? Varmasti siinä on eroja eri puolilla Suomea, mutta tämä systeemi on erittäin hajanainen. Suuri virhehän tehtiin lääniuudistuksessa, jossa mentiin tähän malliin, kun olisi silloin jo pitänyt miettiä tätä aluepoliittiselta kannalta, miten se olisi viisainta tehdä. En tiedä, mikä viisaus asuu tällaisessa suuressa Länsi-Suomen läänissä esimerkiksi.

Nyt tarvittaisiin rohkeata ja ennakkoluulotonta otetta, että näitä asioita voitaisiin kehittää, katsoa uudella tavalla te-keskusten roolia, maakuntien liittojen roolia, läänejä, lääninhallituksia. (Puhemies koputtaa) Nyt tarvitaan sellaista yhteistyötä, johon keskusta on tarjonnut kättä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Hyssälä, minuutti on jo ylittynyt!

Puhuja: ... ja tätä yhteistyötä ei voi tehdä ilman laajaa poliittista rintamaa.

62 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laitinen otti esiin mielestäni oikean ja perustellun asian ministeriöiden toimivuudesta. On selvää, että esimerkiksi työministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö eivät kykene yli rajojen seurustelemaan riittävästi. Näin ollen se 13 miljardia, joka työministeriössä on, valuu täysin hukkaan.

Arvoisa ministeri, eikö kuitenkin ole perusteltua edellyttää laajaa keskustelua yhteiskunnan toimivuudessa? Esimerkiksi tiestö, joka on hyvin olennainen osa yritystoiminnalle, rappeutuu, ja näin ollen, jos meillä ei ole tiestöä, ei meillä voi olla myöskään yrityksiä teiden päissä. Silloin yritykset keskittyvät vain Kehä kolmosen sisäpuolelle. Ministeri puhuu kauniisti hyvistä asioista, mutta koska hallitus tekee jotain asian eteen?

63 **Säde Tahvanainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Sasi peräänkuulutti eduskunnan taholta konkreettisia esityksiä toimenpiteistä. Käsittääkseni edustajat ovat useiden vuosien aikana esittäneet hyvin monipuolisesti näitä asioita. Täällä tuli esille ed. Mikko Elon esittämänä muun muassa selvitystyö siitä, että valtion budjetin yhteyteen tulisi aina aluepoliittinen selvitys ja selonteko siitä, miten valtion budjetin varat suuntautuvat eri alueille.

Olen itse esittänyt ihan samaa asiaa muutama vuosi takaperin, kun huomasin selvittäessäni muun muassa ministeriöistä, kuinka paljon omalle alueelleni suuntautuu tiettyjen ministeriöitten voimavaroja, että mistään ei saa noita lukuja. Me eduskunnan päätöksentekijöinä vastaamme valtion varoista, mutta emme tiedä, minne rahat menevät. Jo tämä edellyttäisi sitä, että tähän yhteyteen tulisi selvitys siitä, minne varat suuntautuvat alueellisesti.

64 **Ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä todeta, että tietysti me tiedämme budjetin ja tilinpäätöksen perusteella, minne rahat menevät. Joissakin tapauksissa on tietysti luokitteluongelmia siinä, minkä katsotaan menevän millekin alueelle. Tietysti ihan täsmällisten arvioiden tekeminen kaikesta valtion rahankäytöstä ei ole aluekohtaisesti kovinkaan helppoa, mutta budjetin käsittelyn yhteydessä eduskunta voi hankkia tätä tietoa, ja hallinto ja hallitus pyr-

kivät tässä suhteessa eduskuntaa toki ilman muuta auttamaan.

Henkilökohtaisesti pidän hyvin tärkeänä sitä, että pyrimme kehittämään määrätietoisesti korkeakoululaitosta ja ammattikorkeakouluja ja että niillä on toimintaa kaikissa aluekeskuksissa, koska uskon, että sillä on hyvin virkistävä ja tärkeä merkitys kaikille aluekeskuksille ja sitä kautta myös näille alueille. Tässä suhteessa mielestäni hyvää työtä on viime vuosien aikana tehty eri korkeakoulujen sivuyksiköittenkin kehittämisen suhteen.

Edelleen kuitenkin peräänkuulutan tässä keskustelussa sitä, että tehtäisiin enemmän konkreettisia ehdotuksia siinä suhteessa, mitä alueiden kehittämiseksi voitaisiin tehdä muutakin kuin kuljetustuki.

65 **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Näin budjettikeskustelussa lienee sallittua pohtia myös sitä, milloin ihminen on onnellinen. Luulen, että ihminen voisi olla onnellinen silloin, kun hänellä on tyydyttäviä ihmissuhteita, kohtuullinen toimeentulo, kun hän tuntee itsensä tarpeelliseksi ja hänellä on mahdollisuus kokea elämyksiä henkisen kasvunsa tueksi. Valtion budjetissa päätetään aika monista näistä asioista, ainakin välillisesti, ihmissuhteista tosin ehkä vähemmän.

Ihminen tuntee itsensä tarpeelliseksi, kun hänellä on mielekästä tekemistä. Työikäisillä se tarkoittaa työtä. Budjettiriihessä työvoiman tarjontaan liittyvät asiat jäivät työryhmään, jota sosiaali- ja terveysministeriön Toiviainen vetää. Työryhmässä pohditaan työttömyysturvaa, työvoimapolitiikkaa ja työttömyyseläkeasioita. On mielenkiintoista nähdä, mitä tästä työryhmästä esitetään tämän viikon perjantaina. Kovin vähän sieltä on tietoja julkisuuteen tullut. Tämä onkin mielestäni yksi ongelma julkisessa keskustelussa, jota tässä budjettikeskustelussakin mielellämme kävisimme ministereiden kanssa, jos he tekisivät etukäteen listan, milloin he ovat paikalla ja kuka ministeri milloinkin.

Sen lisäksi budjettiriihessä on esitetty työministeriön taholta sellainen esitys, että valmisteltaisiin vuoden 2002 budjettikäsittelyä varten työmarkkinatuen rahoituksen siirtäminen kunnille. Minusta tämä on aika yllättävä esitys työministeriöltä, erityisesti, kun olen pitänyt työministeriä sellaisena ihmisenä, joka ymmärtää kuntien talouden tilanteita. Tämä voisi toki olla mahdollisuus siinä tilanteessa, jos kunnille annettaisiin resursseja hoitaa aktiivista sosiaalipolitiikkaa esimerkiksi siten, että annettaisiin valmiudet perustaa sosiaalisia yrityksiä, joiden avulla vajaakykyiset henkilöt voisivat työllistyä tämän päivän työelämään.

On todella ikävää, että maassamme annetaan olla näin suuri pitkäaikaistyöttömyys. Jotenkin on kummallista, että tänä päivänä ei käydä enää keskustelua siitä, verrata Ruotsin tilanteeseen, miten meidän taloutemme ja miten Ruotsin talous menestyvät. Nimittäin Ruotsi on näissä asioissa menestynyt huomattavasti paremmin. Käytännössä Ruotsissa ei juurikaan ole pitkäaikaistyöttömiä. Se johtuu siitä, että siellä työttömyysturvajärjestelmä ja työllistämispolitiikka on aivan toisenlainen. Se on ennalta ehkäisevää verrattuna Suomen työvoimapolitiikkaan.

EU:n suuntaviivat lähtevät siitä, että henkilölle pitää olla jonkinlainen toimenpide ennen kuin hän on ollut 12 kuukautta työttömänä ja nuoren kohdalla ennen kuin hän on ollut 6 kuukautta työttömänä. Meillä tämän tyyppisiä toimenpiteitä ei tehdä, tai sanotaan näin, että se toimenpide on työnhakusuunnitelma, joka on aivan riittämätön.

Käytännössä työvoimapolitiikkaa budjettiriihen ratkaisujen perusteella ollaan siirtämässä yhä enemmän vielä pitempään työttömänä olevien tukemiseen yhdistelmätuella. Käytännössä se lisää pitkäaikaistyöttömyyttä, koska mitään toimenpiteitä ei kohta enää ole ennen kuin henkilö on ollut niin pitkään työttömänä, että hän tulee yhdistelmätukikelpoiseksi. Tämä on minusta väärää työvoimapolitiikkaa. Nimenomaan näihin asioihin pitäisi puuttua silloin, kun mietimme, mistä tulevaisuudessa eläköityvien ihmisten tilalle saadaan työvoimaa.

Jos syrjäytämme nyt työttömänä olevat henkilöt pitkäaikaistyöttömyyteen, me menetämme siinä aivan liikaa ihmisiä, kun on olemassa ratkaisuja. Muun muassa Lex Kainuu -työllisyyskokeiluehdotus sisältää hyvin monia sellaisia ratkaisuja, joilla voitaisiin laajemminkin Suomessa hoitaa näitä asioita. Juuri aikaisemmin keskustelussa olleesta syystä eli liian sektoroituneesta politiikasta johtuen tämän tyyppisiä työvoimapoliittisia kokeiluja ei tähän maahan ole mahdollista järjestää. Se on minusta ikävää, ettei haluta edes kokeilla uusia toimintamalleja, vaikka esimerkiksi valtiovarainministeriön Sailas on lehtien palstoilla toivonut reformihalukkuutta.

Aluepolitiikasta voisi sanoa montakin asiaa, mutta sanon vain sen, että kuljetustuki todennäköisesti täällä saadaan järjestykseen, niin kuin joka vuosi se on hoidettu. On ikävää, että hallitus ei asiaa hoida. Kannatan poikkihallinnollista katsausta tai jotakin ratkaisua, millä hallinnonalat saadaan työskentelemään ja seurustelemaan keskenään nimenomaan aluepolitiikan kannalta. Aluepolitiikkaan liittyvät myös rautateiden sähköistäminen ja muu logistiikka. Nyt näyttää siltä, että rautatieyhteydet pohjoiseen jäävät ilman sähköistystä sen vuoksi, kun täällä etelässä keksitään aina, kuinka mones rata pitäisi jonkin toisen radan rinnalle rakentaa. Täytyy sanoa, että kovin vaikea sitä puuta, kiveä ja kaikkea muuta, mitä tuotetaan ja jalostetaan, on kohta tänne tuoda, jos meidän logistiikkamme ei ole kunnossa.

Ammattikorkeakouluihin on kiitettävästi satsattu. Se on hyvä asia. Sen sijaan ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitus on mennyt todella surkeaan jamaan leikkausten kautta, kun sen pitäisi olla yksi ratkaisu tulevaisuuden ongelmiin.

Nostan vielä pari asiaa esille, mistä mielestäni eduskunnan valtiovarainvaliokunnassa pitäisi keskustella.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Huotari, seitsemän minuuttia tuli täyteen, ja se on se raja, josta eduskunta on ihan itse päättänyt.

66 **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan yhtyä ed. Huotarin hyvään puheenvuoroon siitä, että työmarkkinoiden toimivuudesta, josta budjettiriihen aikaan aika paljonkin keskusteltiin, ei tässä keskustelussa ole keskusteltu nyt ollenkaan. Kysymyksessä on kuitenkin erittäin iso asia, mitä tehdään työttömyysturvalle ja mitä keinoja käytettäisiin. Erityisen tärkeä kysymys, jonka hän otti esille, eli työmarkkinatuen mahdollinen siirtäminen kunnille. Pidän ihmeellisenä, että eduskunnassa ollaan kuin haaleassa vedessä tämän asian suhteen. Se on nimittäin erittäin suuri juttu. Puhutaan useista miljardeista markoista.

Minusta tässä tulee taas tämä peruskysymys, voidaanko kunnille laittaa velvoitteita noin vain lisää ja jättää rahoitus sitä myöten auki. Viime vaalikaudella oli muutamassa kymmenessä kunnassa hyvä kokeilu, jossa toimeentulotuen normitettu osuus oli Kelalla kokeilussa, ja se lopetettiin. Nyt näyttää siltä, että aivan päinvastaisia toimia tehdään. Toivon, että tähän asiaan tultaisiin kiinnittämään keskustelussa enemmän huomiota.

67 **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista, että sosiaali- ja terveysministeriössä on nostettu jälleen virkamiesten taholta ihan samoja vanhoja työttömyysturvan leikkausesityksiä, lapsikorotusten poistamista ja keston lyhentämistä, jotka eivät ole ratkaisu, jotka ovat lisänneet pitkäaikaistyöttömyyttä viime vuosina vuoden 97 ratkaisujen jälkeen. On aivan selvää, että tämän tyyppiset ratkaisut lisäävät syrjäytymistä. En voi ymmärtää, miten hallitus on tämmöisiä tehtäviä työryhmälle antanut.

Työmarkkinatuen siirtäminen kunnille voi olla myös mahdollisuus, jos siihen lisätään rahoitusta ja ratkaisuehdotuksia esimerkiksi sosiaalisten yritysten kautta.

68 **Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella ei todellakaan ole mitään päätöstä siitä, että työmarkkinatuki siirrettäisiin kunnille. Jos se siirrettäisiin, niin totta kai se siirrettäisiin rahoineen päivineen. Eihän sellaista temppua voi tehdä, että kunnille tulisi useiden miljardien markkojen heikennys taloudelliseen tilanteeseen.

Ongelma, josta tämä keskustelu on lähtenyt liikkeelle, on se, että erittäin pitkään työttömänä olleet, joiden työllistyminen on hyvin hankalaa, eivät ole nyt oikein kenenkään vastuulla. Pitäisi miettiä, että he olisivat yhden ainoan tahon vastuulla. Joissakin muissa maissa tämä on järjestetty niin, että vastuu on kunnilla. Sitten toisaalta taas vastuu aktivointitoimenpiteistä, taloudellinen vastuu, on valtiolla, mikä saa aikaan sen, että kunnille tulee erittäin suuri insentiivi huolehtia aktivoinnista. Mutta tämä on hyvin idea-asteella. Meidän järjestelmässämme tässä olisi se suuri ongelma, että kunnille tulisi aika suuri halu päästä eroon työttömistä ja siirtää heitä naapurikuntiin. Se on tässä se seikka, joka olisi hyvin hankala.

69 **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei todellakaan ole tehty päätöstä, mutta silloinhan eduskunnassa pitäisikin näistä asioista keskustella, kun ne eivät ole vielä valmiita päätöksiä. Työministeri on julkisesti tämän eräässä lehtihaastattelussaan sanonut, ja tiedän, että asiasta on hallituksen budjettiriihessä keskusteltu.

Tiedän, että Tanskassa on erittäin hyviä malleja, miten asioita on saatu järjestettyä, mutta ei pidä poimia sieltä vain sellaisia yksittäisiä asioita, jos ei kokonaisuutta ratkaista saman tien. Kun tiedän, minkälaisia tilanteita tällä hetkellä on, suojatyökeskuksia ollaan lakkauttamassa, vähennetään sosiaalista työllistämistä kunnissa, niin tähän kuvioon se ei sovi, vaan täytyy löytää kokonaisempia ratkaisuja.

70 **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä on kysymys hirveän isosta periaatteellisesta kysymyksestä. Tähän asti minun mielestäni hyvä työnjako on ollut niin, että kunnat huolehtivat peruspalveluista ja toivottavasti pystyisivät entistä paremmin niistä huolehtimaan, valtion vastuulla taas ovat tietyt toiset asiat. Minusta työllisyyden hoito on pääasiassa valtion vastuulla. Totta kai kuntien pitää olla työllistämisessä aktiivisia ja oma-aloitteisia, jotta ihmiset pääsisivät paremmin kunnissa töihin.

Mutta kyllähän tässä pelottava näkymä on. Meillä on 452 kuntaa, ja niistä lähes 100 voi erittäin huonosti. Kun taloudellisissa ja rahoituskamppailuväännöissä ovat valtio ja kunnat vastakkain, niin kyllä kunta yleensä on kakkoseksi jäänyt. Esimerkiksi nyt, kun oppisopimuskoulutuksen rahoitusta ajateltiin siirtää kuntien osalle, ei siinä kysytty kunnilta, haluatteko vai ette, vaan laitettiin arviolta 151 miljoonan markan lasku, josta ei tiedä, minkä verran siitä toteutuu ensi vuonna.

71 **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on paljolti kysymys sellaisista pitkäaikaistyöttömistä, joiden ainoa ongelma ei ole pitkäaikaistyöttömyys, vaan jotka sen lisäksi tarvitsevat erilaisia palveluja, on sitten kysymys päihde- tai mielenterveysongelmaisista. Tällaisten henkilöiden kohdalla välttämättä se tietotaito, joka on työvoimatoimistoissa, ei yksin riitä. Ensimmäinen askel on luonnollisesti se, että työvoimahallinto ja sosiaalitoimi tekisivät paljon nykyistä tiiviimpää yhteistyötä.

Työmarkkinatuen mahdollinen siirto, kuten ministeri Soininvaara totesi, oli yksi ajatus, johon ei ole otettu kantaa. Ministeriön apulaisosastopäällikkö Toiviaisen vetämä työryhmä tullee työssään päätymään joihinkin jatkoselvityksiin, joista tässä vaiheessa ei tarkkaa tietoa ole. (Puhemies koputtaa) Totta kai näin suuri muutos, mitä työmarkkinatuen siirto merkitsisi, ei voi olla mikään läpihuutojuttu, jos ollenkaan perusteltu, vaan se vaatii todella sen miettimistä, mistä kohderyhmistä on kysymys.

72 **Reijo Kallio /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valtion ensi vuoden budjettiesitys on vahvasti ylijäämäinen, ja hyvä näin. Budjetin yleislinja onkin hyväksyttävä, ja budjettiesitys tukee osaltaan vahvan talouskasvumme jatkumista. Puhuttiinpa täällä salissa eilen siitäkin, että hallitus on budjettiesityksellään tehnyt hattutempun: samaan aikaan kevennetään veroja, vähennetään valtionvelkaa ja kehitetään vielä jossain määrin palvelujakin.

Esitetyt veronkevennykset ovat niin mittavia, että niiden suuruusluokka on suhdannetilanteeseen nähden mielestäni jopa rohkea, mutta ehkä vielä jotenkin perusteltavissa. Joka tapauksessa talouden ylikuumenemisen ja inflaation kiihtymisen riski on olemassa. Mitä tulee kevennysten kohdentamiseen, niin hyviä kohteita olisi löytynyt yllin kyllin. Kun seurasin kesän verokeskustelua, niin mahtoiko löytyä montakaan veromuotoa, joihin ei olisi kevennystä haluttu? On kuitenkin tehtävä valintoja, ja kevennysten kohdentaminen työn verotuksen vähentämiseen on perusteltua ja myönteistä. Tämä linjaus antaa myös mahdollisuuksia paranevan työllisyyskehityksen vauhdittamiseen. Itse olisin kylläkin erityisesti työllisyysperustetta painottaen suunnannut veronkevennyksiä vielä selkeämmin pieni- ja keskituloisiin.

Edellä olevalla en kuitenkaan halua sanoa sitä, etteikö hallitus olisi onnistunut kohtuullisen hyvin keskeisessä tavoitteessaan työllisyyden parantamisessa. Tästä kylläkin ed. Kääriäinen tuntui olevan eri mieltä. Joka tapauksessa Tilastokeskuksen mukaan kausitasoitettu työttömyysaste laski viime heinäkuussa 9,4 prosenttiin. Näin alhaalla työttömyysaste on ollut viimeksi vuonna 1991. Uusien työpaikkojen synnyttämisessä Suomi onkin ollut viime aikoina Euroopan unionin kärkisijoilla. Työpaikkojen lisääntyminen on tapahtunut samaan aikaan, kun työvoimapoliittisilla toimenpiteillä sijoitettujen määrää on laskettu. Heinäkuussa toimenpiteiden piirissä oli 2,8 prosenttia työvoimasta, kun vielä jokin aika sitten osuus oli lähellä 4,5:tä prosenttia. Tämäkin osoittaa, että yhä suurempi osa työpaikoista on syntynyt avoimille työmarkkinoille, niin kuin

pitääkin. Erityisen ilahduttavaa viimeaikaisessa kehityksessä on ollut ikääntyneiden työllisyyden selvä paraneminen. Yli 54-vuotiaiden työllisten määrä nimittäin kasvoi viime vuoden heinäkuusta peräti 23 000:lla, mikä oli yli puolet työllisten koko lisäyksestä. Työvoiman kysyntä onkin hyvässä vauhdissa, mutta tästäkään huolimatta meillä ei ole syytä laakereilla lepäämiseen. Työttömyys on kuitenkin edelleen liian korkealla tasolla ja työllistettävyysnäkökulma on syytä pitää vahvasti esillä valtion eri toimenpiteissä, myös veronkevennysten kohdentamisessa.

Työllisyysteemassa vielä pysyäkseni: eräs budjettiesityksen heikkous on ammatillisen aikuiskoulutuksen määrärahojen tuntuva leikkaaminen. Työllistymisen tärkein este on kuitenkin ammattitaidon puuttuminen. Niinpä tarvitaan koulutuksellisia, ammattitaitoa lisääviä toimenpiteitä niille työttömille, joille työnsaanti on erityisen vaikeaa. Tähän tarvitaan panostusta.

Vaikka niin kansainväliset kuin omatkin talousnäkymämme ovat hyvät, niin mielestäni ainakin yksi peikko on nurkan takana vaanimassa. Tämä on inflaatioon paluu. Eipä ole kauan siitä, kun olimme huolissamme deflaation vaaroista. Valitettavasti vain menneen kesän inflaatioluvut ovat osoittaneet, että nuo huolet olivat kovin ennenaikaisia. Kuluttajahintojen nousun kiihtyminen Suomessa 3,7 prosenttiin heinäkuussa oli varsin yllättävä ja korkea luku. Onkin kysyttävä, oliko tämä vain tilapäinen inflaatiopiikki vai pysyvämpi inflaatiovauhdin kiihtyminen. Voidaan myöskin kysyä, kuinka realistiselle inflaatio-odotukselle ensi vuoden budjetti perustuu. Erityinen ongelmamme on se, että meidän inflaatiovauhtimme on selkeästi Euroopan unionin keskimääräisen inflaatiovauhdin yläpuolella, ja tätä ei voida pelkästään selittää öljyn hinnan kohoamisella, koska se vaikuttaa samalla tavalla myös muissa EU-maissa. Pitkässä juoksussa me emme voikaan antaa inflaation riistäytyä kilpailijoitamme huomattavasti korkeammalle tasolle, sillä muuten edessä on kilpailukykymme rapautuminen.

Kuntatalous on kokonaisuutena kohentumassa. Vuosikate nousee, lainakanta pienenee ja kassavarat kasvavat. Kuntatalouden hyvä kokonaiskehitys ei kuitenkaan saa peittää alleen sitä tosiasiaa, että meillä on paljon kuntia, jotka eivät kykene kattamaan tuloillaan toimintamenojaan. Kyse alkaakin olla siitä, että kansalaiset eivät ole yhdenvertaisessa asemassa peruspalvelujen saannissa. Ehkäpä meidän pitäisikin käydä perusteellinen keskustelu siitä, millainen osuus julkisia varoja käytetään esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja sivistyspalveluihin sekä perusrakenteeseen. Nyt hätäapua voidaan antaa vaikeuksissa oleville kunnille harkinnanvaraisilla avustuksilla, joiden määrä pitääkin nostaa tämänvuotiselle tasolle.

Toinen asia, johon kuntatalouden osalta kaipaan korjausta, on tulonhankkimis- ja ansiotulovähennysten muutoksista aiheutuvan kunnallisverotuoton vähennyksen kompensointi. Näin on luvattu tehdä ja näin pitää tehdä. Tapa, millä se toteutetaan, voi olla esimerkiksi kuntien kelamaksun alentaminen.

Arvoisa puhemies! Vaikka budjettilinjauksilla on suuri merkitys kansantaloutemme tulevaan kehitykseen, niin kyllä tänä syksynä tulopolitiikan pitää kulkea kaiken edellä. Kaikki ponnistelut on keskitettävä tulopoliittisen kokonaisratkaisun saamiseksi. Vain täten me voimme turvata suotuisan taloudellisen kehityksemme. Viime kerralla tässä ei valitettavasti onnistuttu. Mielestäni nyt asetelmat ovat kuitenkin erilaiset kuin viimeksi. Esimerkiksi palkansaajapuolen valmius keskitettyyn ratkaisuun on suurempi, mutta näyttää valitettavasti siltä, että ainakin ministeri Niinistön puheenvuorojen perusteella erityinen ongelma on valtiovalta, varsinkin jos nämä puheenvuorot heijastelevat myös hallituksen tulevia linjauksia. Toivonkin, että hallitus mahdollisimman pian puhdistaa pöydän avoimina olevista asioista, joista työsopimuslain uudistus on tietenkin suurin kanto kaskessa.

[73] **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Budjettikeskustelun punaisena lankana on kulkenut hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin analysointi sekä niiden pukeminen taloudellisten resurssien raameihin. Tässä vaiheessa tahtoa löytyy kaikilta, mutta tekoja puuttuu.

Yksi asia, joka voidaan nostaa esiin budjettikirjasta yhtenä hyvinvoinnin kulmakivenä, on mielestäni asuntotilanne. En halua tuoda esille muuttovoittoisten paikkakuntien tilannetta negatiivisessa valossa. Haluan vain muistuttaa, että tällaisillakin paikkakunnilla on tulevaisuudenuskoa jopa niin paljon, että on halua rakentaa omistusasuntoja, joihin haluttaisiin valtion lainatukea. Viime vuosina on kuitenkin menetelty niin, että valtuudet hakijoilta evätään, perusteena kunnan muuttotappio. Valtuuksia jää kuitenkin käyt-

tämättä kasvukeskuksissakin, niin että järjestetään uudishakuja niiden tuottamatta kuitenkaan tuloksia. Eikö jossakin ole vikaa? En usko, että nämä perheet, jotka eivät halua asettua kerrostalomiljööseen, jäävät odottelemaan ihmeiden tapahtumista. Eivät suinkaan, vaan hekin hankkiutuvat viereisiin kasvukeskuksiin, joihin ohjataan myös valtion tukemaa asuntorakentamista. Olisiko asuntoministerimme syytä tarttua viimeinkin tähän vuosittaiseen ongelmaan?

Toinen asumiseen liittyvä ongelma on perheen perustamisvaiheessa. Ensimmäinen yllätys kohdataan, kun huomataan, että asunnon hankkiminen onkin tarkoitettu kahden tulonsaajan varoilla tehtäväksi sen lisäksi, että lainarahaa tietysti käytetään. Entäpä kun perheessä on lapsia, tulevaisuuden työntekijöitä, miten hintatasot reagoivat tähän? Yllätys koetaan hintatasossa silloin, kun perheen koko kasvaa ja on asunnon laajennuksen tai isomman asunnon hankkimisen aika. Kysynkin, onko esimerkiksi yhden tulonsaajan perheen, jossa lapset halutaan kasvattaa kotona, mahdollista koskaan päästä kasvukeskuksissa asuntoon kiinni. Osa pahoinvoinnin tekijöistä tämäkin.

Pahoinvointia edelleen lisää vanhusten, vammaisten ja mielenterveyspotilaiden asema. Heidän perustoimeentuloonsakin tarvitaan jo omaisten apua. Elämästä laitoksissa tulisi tehdä inhimillisempi tarjoamalla vanhusten avuksi riittävästi henkilökuntaa. Nykyisillä supistetuilla henkilökuntamäärillä ei vanhuksista, vammaisista ja mielenterveyspotilaista pystytä enää huolehtimaan heidän ansaitsemallaan tavalla. Sääntö ei saa eikä voi olla se, että vähiten apua saa se, joka ei itse pysty sitä pyytämään.

Entä esimerkiksi vanhusten kotihoito? Onko siihen suunnattu tarpeeksi varoja ja resursseja? Kaiken kaikkiaan kysyn, onko budjettikirja yleensäkään pystynyt huomioimaan kasvavien ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen tuomat ongelmat, samoin kuin ikääntymisen mukanaan tuomat haasteet. Tässäkin tarvitaan poliittista uskallusta tosiasioiden tunnistamiseen ja tulevaisuuteen varautumiseen.

Tulevan vuoden budjetin kehys on läpi kaikkien eduskuntaryhmien hyväksytty suuruudeltaan kohtuulliseksi. Sisältö on jäänyt ontoksi, ontoksi sen tähden, että kylmyys ja kovuus huokuvat linjoista, joille talous ja samalla tulevaisuuden linjat on rakennettu. Pelkäänkin, että valtion budjetti reagoi jälleen kuntiin, joissa edelleen näyttäytyy kuntalaisilleen kalsea, vaan ei inhimillinen hyvinvointipalvelujen tuottaja.

Valitettavasti harkinnanvaraiset avustukset eivät riitä kattamaan monen vuoden vajausta esimerkiksi opetustoimen yksikköhinnoissa, jotka eivät vieläkään ole ajan tasalla. Sen sijaan lämmittävää on ollut kuunnella puheita sosiaalisesta tasa-arvosta, yhdenvertaisesta kohtelusta ja inhimillisyydestä, mutta realistina on ollut pakko todeta, että puheet ovat puheita. Miksi tekoja ei ole tehty budjetin valmistelun yhteydessä, vaikka lehtikirjoittelut ja edustajien puheet eduskunnassa ovat niin kovin yhdensuuntaisia?

Haluankin muistuttaa hallituspuolueiden jäsenille asioista, joista keväällä vallitsi täydellinen yhteisymmärrys. Yksi näistä oli korjausrahojen järjestäminen niin kutsuttuihin homekouluihin. Esimerkinomaisesti tuon esille vain yhden läänin, Oulun läänin, rahoitustarpeen. Yksistään homekoulujen korjaamistarve on siellä markkoina keskimäärin 5 miljoonassa ja kappaleina ilmaistuna noin 20. Uusia korjauskohteita tutkimustulosten selvittyä ilmenee kuukausittain lisää ja lisää. Ajan myötä tarpeet siis kasvavat, mutta varat eivät näytä sitä tekevän. Tässä vetoankin hallituspuolueiden edustajiin, että lupaukset pitäisivät loppuun asti.

Toinen kouluihin liittyvä pullonkaula on esiopetuskyyditysten resurssien puuttuminen. Pettyneinä ovat esiopetusikäisten vanhemmat penänneet tasa-arvoa kunnissa, joissa kuljetukseksi esikouluun tarjotaan vain lämmintä kättä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä puuttua teollisuutta ja elinkeinoelämää koskevaan osa-alueeseen, nimittäin merenkulkuun. Paitsi maantie- myös merikuljetukset ovat varsinkin raskaalle teollisuudelle merkittävä kustannusten osatekijä. Erityisesti pohjoinen Suomi satamineen on äärimmäisen riippuvainen logistisen järjestelmän toimivuudesta sekä talvimerenkulun että avovesikauden aikana kilpailukykynsä säilyttämiseksi. Teollisuuden vajaakäynti kuljetusväylien huonon kunnon ja edelleenvetävyyden vuoksi ei ole koko Suomenkaan etu. Perämeren satamat toimivatkin eräänlaisina sepelvaltimoina, joiden tukkeutumiseen ei ole varaa. Siitä huolimatta, että Ten-verkon kautta odotetaan taloudellisia resursseja merikuljetusten edistämiseen, ne eivät kata vuosien saatossa laiminlyötyjä väylien haraus-, ruoppaus- ja kunnostustöitä. Vuosittainen vähintään 10 miljoonan markan määräraha pelkkiin kunnostustöihin on välttämätöntä Pe-

rämeren alueella. Ankarat talviolosuhteet rasittavat väylästöä aiheuttaen vastuukysymysten ratkomisia normaalissa liikennöintivirrassakin.

Kuten olen ymmärtänyt hallituksen viesteistä, halutaan elinkeinoelämää säilyttää myös Pohjois-Suomessa. Tämän viestin todentamiseksi on myös meriväylien kunnossapidosta huolehdittava jo kansantaloudellisistakin syistä.

[74] **Pekka Ravi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama minuutti sitten tässä salissa käytiin mielestäni varsin ansiokasta aluepoliittista keskustelua. Haluan jatkaa tuon teeman sisällä.

Aivan aluksi haluan kritisoida sitä varsin yleistä mielikuvaa, jonka käsite aluepolitiikka osassa päättäjiä ja valitettavasti tiedotusvälineissäkin herättää. Jos hieman kärjistän, niin aluepolitiikka näkyy usein koettavan jonkinlaisena köyhänapuna ja armopalana, jota humanitaarisista syistä hieman alentuvasti tarjoillaan maan perifeerisille alueille. Kaikki me tässä salissa tietenkin tiedämme, että näin ei ole, vaan aluepolitiikka laajasti ymmärrettynä pitää sisällään mitä moninaisimpia toimenpiteitä, jotka voivat kohdistua mihin osaan maata hyvänsä.

Mieltäni lämmitti erityisesti äsken esiintynyt keskustan ed. Seppo Kääriäinen, joka totesi, että jankutuksen aluepolitiikasta on loputtava. Minä pidän tätä lupauksena. Jos Seppo Kääriäinen tässä salissa sanoo, että hän on valmis nousemaan vanhan aluepolitiikan poteroista, sitä on ainakin puolitiehen tultava vastaan. (Ed. Pekkarinen: Mitä se vanha aluepolitiikka on?) — No, hän sitä nimenomaan äsken yritti kertoa, että jankuttaminen siitä on lopetettava. Uskon, että teillä on nyt uusia avauksia.

Arvoisa puhemies! Mielestäni aivan keskeistä maan eri alueitten kehittymiselle ja elinvoimaisuudelle on se, että huolehditaan siitä, että perusinfrastruktuuri ja liikenne- ja tietoliikenneyhteydet ovat asianmukaisessa kunnossa. On aika vaikea kuvitella esimerkiksi, että haja-asutusalueille syntyisi lisääntyvää asutusta ja yritystoimintaa ilman niiden edellyttämiä toimivia kulku- ja kuljetusyhteyksiä. Jos tieverkostoa ei pidetä kunnossa, nämä uudet tavoitteet ja haaveet voidaan unohtaa. Samoin muun muassa maakuntakeskusten yhä kansainvälistyvä elinkeinoelämä ja sen kehittyminen vaatii korkeatasoisia liikenneyhteyksiä ja erityisesti, että muun muassa lentoyhteydet ovat kaikilta osin kunnossa.

On paljon puhuttu siitä, että aluepolitiikan eräänä kulmakivenä tänä aikana tulisi olla osaamisen ja yrittämisen edellytysten vahvistaminen. Ihan luettelonomaisesti otan esille joitakin sellaisia asioita, joilla katson tähän olevan erittäin suorat yhteydet.

Täällä on paljon jo puhuttu yliopiston ja ammattikorkeakoulujen rahoituksesta huolehtimisesta, samaten tutkimuslaitosten alueellisen roolin vahvistamisesta. Hyviä tuloksia on saatu aikaan muun muassa omalla kotiseudullani, kun on ryhdytty panostamaan korkean osaamisen tuotteistamiseen. Tämä tarkoittaa lisää voimavaroja osaamiskeskusohjelmiin, teknologiakeskuksiin ja tiedepuistoihin, käsittääkseni kaikki asioita, joihin tässä budjetissa on myös avauksia. Samaten pitäisi jatkuvasti kannustaa julkisen vallan ja elinkeinoelämän vuoropuhelua ja erityisesti käytännön yhteistyön edistämistä.

Äskeisessä debatissa otettiin myös esille valtionhallinnon uudistamisen merkitys aluepoliittisesta näkökulmasta. Minunkin mielestäni tehtävien siirto alue- ja paikallishallintotasolle, joustavuuden ja toimivallan lisääminen ja alueellisten erityistarpeitten parempi huomioiminen on ehdottomasti tärkeää. Samaten tutkimusyksiköiden ja erilaisten laitosten sijoittaminen maan eri osiin on tärkeää. Tästä on hyviä näyttöjä. Esimerkiksi maakuntayliopistojen ja ammattikorkeakoulujen synnyttäminen tähän maahan on ollut alueellisesti ... (Ed. Pekkarinen: Vanhaa politiikkaa!) — No niin, minä tulen vielä, ed. Pekkarinen, jos sallitte, vanhaan aluepolitiikkaan.

Haluan ehdottomasti todeta, että nämä ovat olleet aivan oikean suuntaisia toimenpiteitä. Otan yhden ajankohtaisen esimerkin omalta alueeltani. Joensuun metsäntutkimusaseman kehittäminen tutkimuskeskukseksi on mielestäni malliesimerkki nykyaikaisesta aluepolitiikasta, joka pohjautuu alueella olevaan monipuoliseen osaamiseen ja verkostoon ja vahvistaa samalla Pohjois-Karjalan metsäkeskusohjelmaa. Tämä hanke on turvattava budjetissa. Käsittääkseni se ei kaikilta osin ole kunnossa. Uskoani tämän hankkeen eteenpäinviemistä vahvistaa se, että pääministeri Lipponen viime sunnuntaina Kolilla hyvin voimakkaasti otti kantaa tämän hankkeen puolesta, ja kehen me uskomme, jos emme pääministeriin?

Sitten, ed. Pekkarinen, vanhasta aluepolitiikasta. Olette ymmärtänyt minut väärin. Haluan todeta teille sen, että se, että puhutaan osaamisen

ja yrittämisen vahvistamisesta, ei todellakaan tarkoita sitä, että vanhat käyttökelpoiset aluepolitiikan instrumentit hylätään. Olen sen monta kertaa täällä sanonut. On tärkeätä huomata se, että Suomen aluepoliittisesta instrumenttivalikoimasta ei poisteta sellaisia, joita on käytössä muun muassa muissa EU-maissa. Tässä yhteydessä esimerkiksi suorat yritystuet ja alueellinen kuljetustuki, josta äsken keskustelimme, ovat ehdottoman tärkeitä asioita.

Arvoisa puhemies! Jokunen sana vielä koulutuspolitiikasta. Koulutusjärjestelmäämme pidetään yhtenä Suomen menestymisen peruspilarina, ja näin onkin. Monissa puheenvuoroissa on tullut aivan aiheellisesti esille huoli korkeamman koulutuksen resurssien riittävyydestä. Mutta haluan huomauttaa, että heikolle perustalle ei voida rakentaa. On tärkeätä, että opetuksen määrän ja laadun korkeasta tasosta huolehditaan aina perusopetuksesta lähtien. Tälle hallinnonalalle on tässä budjetissa tulossa lisäpanostuksia, ja ymmärtääkseni myös kuntien on vastattava huutoon sillä tavalla, että koululaitoksen eri tasoille syntyneitten vaurioitten paikkaamiseen kiinnitetään huomiota ja samalla opetusta edelleen kehitetään. Samaten alueelliset koulutustarpeet on entistä paremmin pystyttävä ottamaan huomioon. Näin turvataan esimerkiksi nuorten työllistymistä ja yritysten parempaa työvoiman rekrytointia.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, eduskuntaryhmämme puheenjohtaja Zyskowicz puheenvuorossaan totesi, että kuntien on ensisijaisesti panostettava perustehtäviinsä. Se oli punnittua puhetta, ja olen tietysti asiasta samaa mieltä. Haluan kuitenkin tähdentää, että kunnan on perustehtävien hoitamisen lisäksi pystyttävä näkemään kauemmaksi tulevaisuuteen ja kyettävä irrottamaan voimavaroja kunnan ja sen elinkeinoelämän jatkuvaan kehittämiseen. Tämä työ on pitkäjänteistä, vaikeaa ja kohtaa usein paljon vastustusta, mutta se on välttämätöntä. Sisäänpäin käpertyminen ja strategisen kehitysnäkemyksen ja toimenpiteiden puuttuminen johtaa näivettymiseen ja lopulta siihen, ettei pystytä enää perustehtävistäkään huolehtimaan.

[75] **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erityisellä ilolla tervehdittävä ed. Ravin puheenvuoroa erityisesti siltä osin kuin käsittelitte yleissivistävää peruskoulua ja peruskoulutusta. Nimittäin liian usein ei kuule nimenomaan kokoomuslaisen kansanedustajan suusta sitä, että nähdään ja arvostetaan nimenomaan peruskoulutusta, vaan aika ymmärrettävästi monesti yliopistot ovat lähempänä. Kuitenkin asia on aivan juuri näin, niin kuin te sanoitte. Nimenomaan se, että Suomi nyt tänä päivänä menestyy laajalti myöskin korkean teknologian parissa, kumpuaa sieltä, että meillä on laajat ikään kuin ihmisjoukot mukana luomassa lisäarvoa myöskin työntekijöinä, toimihenkilöinä, johtajina.

[76] **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin jankuttamistermistä. Toivoisin niin, että ed. Ravi opettaisi tässä asiassa erityisesti teidän puolueenne eteläisen alueen kansanedustajia ja voisi aloittaa vaikka valtiovarainministeri, puheenjohtaja Sauli Niinistöstä, joka mielestäni eilenkin vähän itse harrasti jankuttamista tässä salissa.

Mutta kysymykseen Metlan kehittämisestä Joensuussa ja jo mainittuun ja käsiteltyyn alueelliseen kuljetustukeen. Minusta nämä molemmat asiat ovat vähän saman kaltaisessa asemassa ensi vuoden budjetissa, riittävän pieniä rahoja, joita voidaan eduskunnassa muuttaa. Täällä on herttainen yksimielisyys siitä eri puolueitten kesken, että ne muutamat miljoonat näihin hankkeisiin hyvin riittävät. Ei voi välttyä siltä ajatukselta, että hallitus ikään kuin antaa tämmöisiä pieniä luita tänne vähän kaluttavaksi koko syksyksi eduskunnalle.

[77] **Pekka Ravi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti: Otan mielelläni kollegani neuvosta vaarin. Lopetan jankuttamisen, ja jos voimme sopia työnjaosta, että minä yritän huolehtia kokoomuksen eduskuntaryhmästä ja ed. Vehviläinen keskustan eduskuntaryhmästä, niin me pääsemme todella rakentavaan vuoropuheluun.

[78] **Susanna Huovinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden ja myös budjetin linja on vahvasti positiivinen. Kukaan ei voi kai kieltää sitä tosiasiaa, että hyvä talouden kehitys on merkinnyt myös mahdollisuuksia uusiin satsauksiin kuten esimerkiksi tässä budjetissa olevaan esiopetukseen.

Valtiovarainministeri on useaan otteeseen jo tämänkin lähetekeskustelun aikana puhumattakaan monista aikaisemmista kerroista korostanut

tiukan budjettilinjan merkitystä. Varmasti ministeri on osittain oikeassa puhuessaan tiukasta budjettikurista kasvun edellytysten luomisessa ja inflaatiopeikon torjunnassa. Mutta aivan yhtä aiheellisia ovat olleet ne huolestuneet kysymykset, joita valtiovarainministerin itsensä suuntaan on esitetty muun muassa meidän sosialidemokraattien taholta. Kun koko budjetin veropoliittinen linja perustuu maltillisen tupon toiveeseen, odottaisi, ettei maan hallituksen taholta enää enempää vaikeutettaisi jo ennestään paljon odotuksia nostattavaa palkkakierrosta. Onhan kaikkien etu, että maassa ei nyt vahvan kasvun aikana tössitä tupoa siten, että jouduttaisiin jälleen kerran toteamaan, ettei valtion kirstusta taaskaan löydy kipeästi tarvittavia lisäpanostuksia koulutukseen ja hyvinvointipalveluihin. On nimittäin aivan selvää, että pelkästään tiukkaa taloudenpitoa toitottamalla voi lapsi mennä pesuveden mukana niin että hurahtaa. Mikäli suomalainen yhteiskunta ei muista olevansa pieni pohjoinen kansakunta, joka on juuri niin vahva kuin sen heikoin lenkki, vaan kuvittelee olevansa suurten talousmahtien USA:n ja Japanin kanssa vertailukelpoinen, ei meillä välttämättä olekaan niin ruusuinen tulevaisuus kuin ennusteessa annetaan ymmärtää.

Olen täysin vakuuttunut, että jos Suomi mielii pysyä koko ajan kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa mukana, ei ole varaa hukata yhtään mahdollisuutta muttei varsinkaan ole varaa hukata yhtään ihmistä. Tämä tarkoittaa tasa-arvoisesta koulutusjärjestelmästä huolehtimista ja hyvinvointiyhteiskunnan turvaamista. Jollemme me tätä logiikkaa ymmärrä, tärväämme juuri niitä kasvun mahdollisuuksia ja edellytyksiä, joihin perustuen kansainväliset kilpailukykyasiantuntijat Suomea innovaatioihmeeksi ennustavat. Ne keinot, joilla USA ja Japani päätyvät näissä tilastoissa korkealle, eivät välttämättä sinne Suomea vie.

Arvoisa puhemies! Otan esiin vielä muutaman yksittäisen kipupisteen hallituksen talousarvioesityksestä muistuttaen kuitenkin samalla arvoisia opposition edustajia siitä, että suurin osa hallituksen kansanedustajista on pitänyt budjetin linjaa oikeana. Silti meilläkin, hyvät kollegat oppositiossa, on oikeus tuoda esiin ongelmakohtia, joihin eduskunnan tulee vielä puuttua. Tämä oikeus ei ole muidenkaan, menneiden hallituskoalitioiden aikana kuulunut pelkästään opposition edustajille.

Ensinnäkin haluan tuoda esiin huoleni kuntien työllistämismahdollisuuksista. Paras keino huolehtia tästä tärkeästä niin suoranaisesti kuntiin kuin myös tätä kautta alueisiin vaikuttavasta asiasta on kuntien työnantajamaksun saattaminen samalle tasolle yksityisen sektorin kanssa. Tätä vaatimusta me sosialidemokraatit perustelimme muun muassa kesäkokouksessamme siten, että on tärkeää paitsi pitää palvelut kunnossa myös turvata uuden henkilöstön saaminen kuntiin. Myös koko kuntasektorin eläkejärjestelmä perustuu kasvuoletukselle, jonka saavuttaminen ei ole helppoa, mikäli yksityiselle sektorille annetaan paremmat työllistämisen mahdollisuudet. Kyse on suuresta, periaatteellisesta, ehkä ideologisestakin valinnasta, jonka ei kuitenkaan alussa kertaamieni perustelujen valossa pitäisi tuottaa suurta tuskaa.

Iso ja periaatteellinen asia on myös aikuisten ammatillinen lisäkoulutus. Meillä on suuri joukko kansalaisia, joilta puuttuu kokonaan ammattitutkinto. Tämä ei liene se kuva, jota ministeri Niinistö tarkoitti puhuessaan täällä eilen koulutuksen ja osaamisen yhteiskunnasta. Myös työnantajat ovat kiinnittäneet vakavaa huomiota ammattitaitoisen henkilöstön riittävyyteen. Näillä perusteilla eduskunnan olisi tarkkaan budjetin käsittelyssä mietittävä, miten ammatillisen lisäkoulutuksen kysyntä ja tarjonta saadaan paremmin vastaamaan toisiaan.

Kolmanneksi haluan puuttua niin kuin useat edustajat istunnon alussa jälleen kerran veikkausvoittovarojen käyttöön arpajaislain vastaisesti vuosi toisensa jälkeen kirjastojen toimintamenoihin. Niin eduskunta kuin myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on huomauttanut hallitusta veikkausvoittovarojen käytöstä ja muistuttanut niiden olevan tarkoitettuja erikseen määrättyjen edunsaajien hyväksi. Nämä edunsaajat tekevät pienillä panostuksilla suuria satsauksia muun muassa syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten innostamiseksi erilaisten harrastusten ja toimintojen pariin. Ei ole reilua taas rokottaa heidän toimintaansa tarkoitetuista varoista kirjastojen sinänsä tärkeitä resursseja, kirjastolaitos vaan kun ei ole minkään määritelmän mukaan yleishyödyllinen kohde vaan mielestäni kansalaisten peruspalvelu, jonka rahoitus kuuluu budjettivaroihin.

Arvoisa puhemies! Jotta Suomi ja suomalaiset menestyvät, tarvitaan paljon yhteistyötä ja erilaisista mielipiteistä löydettäviä parhaita mah-

dollisia yhteensovituksia mutta ennen kaikkea tarvitaan uskoa tulevaisuuteen. Kun on tänään Taksvärkki ry:n puheenjohtajana saanut kuulla Nicaraguan hirmumyrskystä selvinneiden ihmisten elämänkohtaloita ja niitä selviytymistarinoita ja toisaalta sitä tulevaisuudenuskoa, jota heillä on, toivoisi, että tässäkin salissa näissä keskusteluissa osattaisiin antaa jonkinlainen arvo myös niille asioille, jotka meidän yhteiskunnassamme kuitenkin ovat hyvin.

[79] **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Huovinen otti oikein esille aikuiskoulutuksen ja erityisesti ammatillisen lisäkoulutuksen. Nyt ollaan tilanteessa, että juuri silloin, kun osaamista erityisesti tarvittaisiin ja erityisesti uutta ammattitaitoa ja siihen panostamista, hallitus on leikkaamassa merkittävällä tavalla tätä rahoitusta. Juuri edellä keskusteltiin siitä, että yrityksetkin ovat nyt hakeutumassa maakuntiin, sinne keskuksiin, seutukuntiin. Se on erinomainen asia. Mutta jos viesti täältä on sellainen, ettei halutakaan tukea osaamisen edistämistä, ammattitaitoisen työvoiman saantia näillä alueilla, se on huono asia. Minusta tähän pitää todella eduskunnan palata.

Tähän liittyy myös se, että on voimakkaasti patistettu maakunnissa ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa opettajina toimivia hankkimaan opettajan pätevyyttä, ja monet ovat tärkeillä osaamisaloilla. Nyt ollaan tilanteessa, että heitä ollaan kohta irtisanomassa tai lomauttamassa. Ei tämä voi olla oikeaa kehitystä.

[80] **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme täysin samaa mieltä siis tästä asiasta, ja muistutan vain, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on jo kerran mainitussa kesäkokouksessa kiinnittänyt huomiota myös tähän asiaan. Täältä varmasti löytyy yhteistyökykyä ja -halua tähän asiaan paneutua, mutta ymmärrämme toki myös sen, ettei kaikkia voida yhdellä kertaa hoitaa ja että varoja koulutuksenkin osalta on ollut suunnattava ja valikoitava niitä kohteita, joihin niitä laitetaan. Toivottavasti ammatillinen lisäkoulutus on listalla seuraavana.

[81] **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Pari kommenttia oikeastaan ennemmin kuin laajempi puheenvuoro käytyyn keskusteluun.

Valtiovarainministeri Niinistö sanoi eilen, että sille talouspolitiikan linjalle, mitä hallitus on harjoittanut, ei ole vaihtoehtoa olemassa. Sanoisin niin, että sille talouspolitiikan isolle linjalle, jolla Suomi aloitti tavattoman syvän kuilun pohjalta 90-luvun alusta lukien, jota isoa linjaa on tultu näihin päiviin saakka, ei todellakaan ole merkittävää vaihtoehtoa. Oli pakko panna Suomen kilpailukyky kuntoon. Oli pakko parantaa yrittämisen edellytyksiä, oli pakko käynnistää velkataakan keventäminen ja oli pakko suorittaa myöskin julkisten menojen leikkauksia. Nämä asiat mielestäni ovat selvää tavaraa, selvää analyysiä, sellaista, mihin kernaasti voi yhtyä. Kun tämän sanoo, ei tästä kuitenkaan voi vetää sitä johtopäätöstä kenkään, että tämä merkitsisi sitä, että kaikki se, mitä tämän ison linjan sisällä on tehty, olisi juuri oikein niin tehtynä kuin Lipposen I ja Lipposen II on sen tehnyt. Juuri tässä on keskustan kritiikin sana ollut koko näiden vajaan kuuden vuoden ajan, minkä Lipposen I ja II on maata hallinnut.

Kun talous oli saatu kasvuun, niiden toimien ansiosta, joihin viittasin, ja kun vieläkin tarvittiin kuitenkin julkisten menojen taakkojen keventämistä, Lipposen hallitus valitsi sellaisen linjan ja tavan kaikkeen tähän, joka on johtanut siihen, että Suomi on monella tavalla jakaantunut kahtia tai eriarvoistunut sosiaalisesti, alueellisesti jnp. ja tätä kautta aiheuttanut monille ihmisille, monille alueille ongelmia ja pitkässä juoksussa myöskin ajatellen Suomen pitemmän juoksun menestystä vaarantanut sitäkin tietyllä tavalla. Keskusta ei ole voinut hyväksyä sitä, että hallitus on yhtäältä leikannut niiltä, jotka monesti ovat heikossa asemassa ennestään, toisaalta antanut veronkevennysten valtaosan niiltä osin kuin veroa on kevennetty, toisille, ottanut tai vauhdittanut parhaiten alueitten menestystä muutoinkin samalla, kun on kuitenkin nämä menestyksen eväät monta kertaa ottanut vähän heikommilta alueilla.

Tämän tyyppisissä asioissa on keskustan kritiikki ollut. Se kritiikki on perustunut koviin numeroihin myös, numeroihin siitä, jotka kertovat selvästi, että yhteiskuntakehityksessä on havaittu niitä piirteitä, joihin äsken viittasin. Tilastot kertovat, että sosiaalisesti erot kasvavat väestöryhmien kesken. Tuloerot eivät koskaan Suomessa eri kansalaisten kesken ole olleet niin suuria kuin ne ovat tällä hetkellä. Jokainen meistä tämän tietää, jokainen tunnustaa ja näkee tämän to-

siasian ilmentymiä monella tavalla yhteiskunnassa. Tilastojen mukaan Suomi myös äsken puhutun aluekehityksen osalta on siinä vaiheessa, jossa alue-erot Suomessa ovat EU-maiden, kaikkien 15 EU-maan, suurimmat yhdessä Italian kanssa.

Ed. Ravi, puistatte tässä päätä, että ei ole. Minä toivon, että kun vastaatte, kerrotte sen perusteen, mihin teidän väitteenne perustuu. Minä voin kertoa sen EU-lähteen, joka osoittaa, että Italiassa ja Suomessa alue-erot maan eri alueiden välillä ovat todellakin Euroopan unionin suurimmat. Osin tämä johtuu myöskin siitä, että ne varat, joita on käytetty alue-erojen tasaamiseen, ovat Suomessa nimenomaan elinkeinotukien osalta koko Euroopan unionin pienimpiä. Eivät elinkeinotuet ole ainoa tapa aluekehityksen kannalta, ei ollenkaan. Ed. Ravi oli muuten siinä ihan oikeassa. Mutta tällä yhdellä tärkeällä, monesti käytetyllä mittarilla, elinkeinotukien mittarilla, jälki on tämän näköistä, mitä äsken tässä kerroin.

En yritäkään piirtää enempää tätä kuvaa sosiaalisesta tai alueellisen eriarvoisuuden jäljestä, minkä tämä politiikka on jättänyt. Yhtä kaikki, siinä se meidän tärkein kritiikkimme on. Vielä kerran: En usko, että koko Suomen makrokehityksen, makrotaloudenkaan, koko kansantaloudenkaan kehityksen kannalta sillä, että näin on päästetty käymään, olisi mitään suurta onnellista merkitystä. Pikemminkin ne haitat, mitkä siitä on seurauksena, ovat sellaisia, jotka vähänkin pidemmällä tähtäyksellä hidastavat myöskin kansantalouden pidemmän tähtäyksen kasvua. Myös talouden kasvun näkövinkkelistä minun mielestäni voidaan kritisoida, arvioida, onko se oikea tie, mikä näiltä osin on kuljettu. Niin kuin on moneen kertaan keskustalaisten suulla sanottu, meillä on siihen paljon kritiikkiä. Oikeudenmukaisempi alueellisesti, oikeudenmukaisempi sosiaalisesti, yrittäjyyttä paremmin kannustava, työn tarjontaan enemmän mahdollisuuksia antava talouspolitiikan linja sen ison makrotalouden linjan sisällä olisi voinut tuottaa ainakin yhtä hyvän tuloksen koko kansantalouden kannalta ja eri väestöryhmien ja eri alueiden kannalta paljon paremman lopputuloksen.

Arvoisa puhemies! Vielä palaan tämän iltapäivän aikana käytyyn keskusteluun aluekehityksestä ja siitä, mitä siinä pitäisi ja voisi tehdä. On puhuttu vanhasta aluekehityksestä ja uudesta aluepolitiikasta. Eurooppalaisessa mielessä Suomessa tällä hetkellä harjoitetaan vanhaa aluepolitiikkaa. Vanhaa aluepolitiikkaa on se, että annetaan alueellisten erojen kärjistyä, uutta se, että käytetään uuden ajan mahdollisuuksia näiden alue-erojen tasaamiseen.

Suomi, jossa on maailman parhaat edellytykset erityisesti informaatioteknologian ja yleensä uuden teknologian hyödyntämisessä alue-erojen tasaamiseksi ei näitä mahdollisuuksia mielestäni käytä, ei likikään niin kuin pitäisi ja olisi mahdollista. Tavattoman paljon mahdollisuuksia tässä suhteessa meillä olisi käytettävissä. Niitä mahdollisuuksia ei valitettavasti ole käytetty. Meillä on osaamiskeskusohjelmat ja teknologiaohjelmat. Sattuneesta syystä tunnen ne. Paljon pidemmälle pitää siinä suhteessa mennä. Paljon enemmän pitää hyödyntää mahdollisuuksia, joihin äsken viittasin. Se on yksi osa uuden aluekehityksen perustan vahvistamisesta, jota tässä tilanteessa tarvittaisiin.

Suomen pitäisi tässä kulkea eurooppalaisessa kärkilinjassa niin kuin suuri sosiaalidemokraatti Erkki Liikanen mielestäni aivan oikein ja hyvin eurooppalaisissa yhteyksissä on toiminut viedessään eEurope-hanketta läpi koko Euroopan unionin. Tämän tyyppiseen asiaan meidän pitäisi pystyä tarttumaan myös suomalaisessa kehityksessä, ja siinä yhdyn kernaasti ed. Ravin erinomaisiin ajatuksiin. (Puhemies koputtaa) Ed. Ravi tuntee monia hyviä keskustalaisia, ja hänen näkemyksensä ovat oikean suuntaisia. Sen ohella, että pitää tarttua näihin uusiin mahdollisuuksiin, osaamiseen, teknologian ja informaatioteknologian mahdollisuuksiin, (Puhemies koputtaa) sen ohella täytyy pitää kiinni juuri siitä, mistä ed. Ravi puhui, myös perusinfrasta, myös peruspalveluinfrasta, siitä, että kunnat pystyvät tarjoamaan välttämättömät palvelut (Puhemies koputtaa). Elleivät kunnat pysty, niin huonosti käy.

Arvoisa puhemies! 24 sekuntia tuli ylitettyä. Anteeksi!

82 **Jyrki Katainen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olisi erittäin rakentavaa, jos ed. Pekkarinen tutustuisi ed. Raviin: voisi saada hyvin paljon arvokkaita tietoja ja arvokasta lisää aluepoliittiseen ajatteluun. Tämä keskustelu on ollut mielenkiintoista ja siihen varmasti joudun myös itse puuttumaan.

Erityisen ilolla voi todeta, että talousarvioesitys painottaa mielestäni oikeita asioita. Se painottaa osaamisen vahvistamista jopa 30,2 miljar-

din markan edestä. Opetusministeriön raami on kasvamassa 8 prosenttia, ja tämä jos mikä on selkeätä tulevaisuuteen suuntautunutta politiikkaa. Samaan aikaan pystymme alentamaan ihmisten tuloverotusta merkittävällä tavalla ja yhtä lailla vähentämään valtion velkataakkaa, joka puolestaan poikii liikkumavaraa valtion korkomenojen pienentyessä.

Haluan puuttua lähinnä pariin merkittävään asiaan, jotka liittyvät sekä kuntatalouteen että sivistyspolitiikkaan.

Yliopistojen perusrahoitusta tullaan tulevana vuonna kohentamaan sadalla miljoonalla markalla. Tämä on erittäin hyvä ja rakenteellinen oikaisu, mutta ei läheskään riittävä. Toivon, että seuraavien vuosien talousarvioita laadittaessa yliopistojen toimintaa ja niiden velvoitteita ja niihin kohdistuvia odotuksia harkitaan hyvin vakavasti. Yliopistojen perusvoimavarat ovat kasvaneet vuodesta 91 säännöllisesti, mutta samaan aikaan voimavarat esimerkiksi maisterin tutkintoa kohti ovat alentuneet 13 prosenttia. Jos verrataan maisterin ja tohtorin tutkintojen summaan, niin yksikkötasolla alennus on noin 30 prosenttia. Yliopistot eivät pysty kantamaan omaa kehittämisvastuutaan, mikäli perusrahoitusta ei pystytä keskipitkällä aikavälillä saamaan asianmukaiseen kuntoon. Tähän todella on hyvä mahdollisuus saada parannus, kun käsittelemme yliopistojen kehittämislakia, jossa hallitus esittää, että toiminnan laajuuden muutos otetaan huomioon myös määrärahakehityksessä. Tämä on hyvin perustavaa laatua oleva, merkittävä parannus.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio peruskoulutuksesta, johon aikaisemmissa puheenvuoroissa viitattiin. Talousarvioesitys pitää sisällään valtionosuuksien yksikköhintojen korotuksen, mikä tulee äärimmäiseen tarpeeseen. On hyvä, että talousarviossa on otettu muutamia sivistyspoliittisia linjavalintoja, joista yhden jo mainitsinkin eli korkeakoulujen perusrahoituksen, mutta toinen vähintään yhtä tärkeä on perusopetuksen yksikköhinnat. Peruskoulutus on kunnissa viety tähän mennessä varsin siedettävällä tavalla läpi ja eteenpäin, mutta niin kuin jokainen meistä tietää, haasteet siellä ovat kasvamassa.

Haluaisin nostaa kuntien koulutoimesta esille yhden erityisen kohdan, opettajien täydennyskoulutuksen. Olisi erittäin rakentavaa, jos jokainen suomalainen kunnanvaltuutettu tarkistaisi omalta sivistystoimenjohtajaltaan tai rahakirstun vartijalta, kuinka paljon kouluissa sivistyspuolella käytetään varoja opettajien täydennyskoulutukseen. Valitettavasti tiukan talouden aikana opettajien koulutus on ollut eräs yksityiskohta, jossa monta kertaa on säästetty. Opettajien koulutus vaikuttaa suoraan opiskelijoiden, oppilaiden, lasten sivistykseen, eli näin ollen kysymys on sivistyksellisestä tasa-arvosta. Mutta yhtä lailla kuntien tulee tiedostaa, että jatkossa systemaattinen täydennyskoulutus niin opettajien kuin muiden ammattiryhmien alalla on keskeinen rekrytointikeino. Ne työpaikat, ne julkisyhteisön työpaikat, samoin kuin yksityisen sektorin työpaikat, jotka eivät pysty tarjoamaan työntekijöilleen säännönmukaista jatkokoulutusta, täydennyskoulutusta, ovat vaarassa menettää parhaat kykynsä niille tahoille, jotka tätä pystyvät tarjoamaan. Vastuu tässä asiassa on hyvin pitkälti kunnilla. Toivon, että tämä yksityiskohta tiedostetaan kunnissa ja otetaan huomioon merkittävänä sivistyspoliittisena tasa-arvokysymyksenä.

Keskustelussa on sivuttu kunnallisaiheita ja aluepolitiikkaa. Haluaisin tuoda esille yhden näkökulman, joka vaatii vielä jatkossa syvempää pohdintaa. Kuntien yhtenä tulorahoituksen muotona on yhteisöverotus, jonka varaan on muutamien vuosien aikana jo laskettu aika paljon. Kuitenkin kuntien menot ovat hyvin pitkälti lakisääteisiä. Samaan aikaan, kun yhteisöveron tuotto vaihtelee, kunnat ovat joutuneet hankalaan tilanteeseen velvoitteiden ja tulorahoituspohjan vaihdellessa eri tahtiin. Näin ollen eduskunnassa voitaisiin jatkossa käydä suuri kuntatalouspoliittinen keskustelu, jossa tulisi arvioida muun muassa sitä, minkälaiset edellytykset olisi siirtää yhteisöveron tuotto kokonaan valtiolle ja näin ollen lisätä kuntien valtionosuuksia velvoitteita vastaavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Ed. Virén laukaisi varsin ansiokkaan ja vilkkaan keskustelun veikkausvoittovarojen jakosuhteista. Eduskunta on sivistysvaliokunnan johdolla useana vuonna ottanut kantaa kirjastomäärärahoihin, jotka oleellisella tavalla liittyvät Veikkauksen rahanjakoon. Sivistysvaliokunta on ottanut kantaa asteittaisesta kirjastojen määrärahojen siirtämisestä budjettirahoituksen piiriin. Olisi kohtuullista, että tämän määrärahan asteittaisen siirron suuruus pystyttäisiin määrittelemään niin, että seuraavien vuosien opetusministeriön menoluokassa tämä siirtosum-

ma, mikä eduskunnassa on määritelty, otettaisiin huomioon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

83 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Katainen otti tärkeän asian esille koskien kuntien tulopohjaa. Nyt kun Lipposen hallitus on muuttanut yhteisöveron jakoperusteita ja myös siitä leikannut kasvun valtiolle, tämä on entisestään lisännyt kuntien välisiä eroja ja toisaalta epävarmuutta, niin kuin ed. Katainen aivan oikein totesi. Mielestäni tästä asiasta pitäisi käydä kunnon keskustelu. Eräs vaihtoehto keskustelun käynnille voi olla aika, jolloin selvitysmies Pekkarisen esitys valmistuu.

Yksi vaihtoehto, jota olisi syytä harkita yhteisöveron jaon osalta, olisi se, että valtionosuus tuotosta vaihtelisi, mutta kuntien osuus pysyisi vakaana siinä tilanteessa, kun yhteisöveron koko tuotto vaihtelee. Erittäin tärkeää olisi myös palauttaa harkinnanvaraisten avustusten taso sellaiseksi, (Puhemies koputtaa) mikä se oli tämän vuoden budjetissa.

84 **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Katainen otti puheenvuorossaan esille yhteisöveron jako-osuuden ja miten se kuuluisi eri kuntien kesken jakaa. Voin todeta, että nyt, kun olen viisi vuotta ollut eduskunnassa, niin kaiken aikaa olemme tätä asiaa käsitelleet, myös viime vaalikaudella ed. Väistön johtamassa hallintovaliokunnassa. Jakopohja, joka tällä hetkellä on, mielestäni kuitenkin, kun tässä lähdetään työpaikkojen lukumäärän mukaisesta jakotavasta, vastaa hyvin pitkälle sitä oikeudenmukaisuutta, mitä itse koen tällä asialla olevan. Mutta aivan varmaa on, että koskaan tässä ei päästä kaikkia tyydyttävään lopputulokseen.

85 **Jyrki Katainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntatalous on siinä mielessä hankalassa välikädessä, että vaikka tulevankin vuoden talousarviossa kunnille lisätään selkeästi määrärahoja, kuten tehtiin tämän vuoden budjetissa, niin velvoitteet ja kustannustason muutos eivät kykene seuraamaan siinä tulopohjan myötä. Tämän takia minusta olisi varsin terveellistä, että yhteisöveron osuudesta voitaisiin käydä, niin kuin ed. Väistö totesi, esimerkiksi selvitysmies Pekkarisen raportin yhteydessä tässäkin salissa keskustelu.

Ed. Karpio totesi ongelman, joka yhteisöverotuoton jakoon liittyy, eli koskaan se ei ole kaikkia tyydyttävä. Se ainakin tilapäisesti silloin, kun uusi säännöstö tuli voimaan, toimi kannustimena ja toimi ehkä paremmin kuin aikaisemmin. Mutta velvoitteet ovat lakisääteisiä ja tulopohjan liikkumavara on hyvin rajoitettu, joten toivoisi, että siinä vaiheessa viimeistään, kun Pekkarinen selvityksensä tekee, (Puhemies koputtaa) päästäisiin keskustelemaan.

86 **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Suomen parlamentissa on syytä tehdä nyt 2000-luvun alussa kysymys: Millaiseen Suomeen Suomen eduskunta haluaa isänmaata viedä? Kysymys on aiheellinen sen takia, että bruttokansantuotteemme on muutamassa vuodessa kasvanut 500 miljardista yli 800 miljardiin. Meidän poliitikkojen pitää kyetä tekemään nyt viisaita ratkaisuja.

Olen itse perännyt käydyissä keskusteluissa sitä, että minä haluaisin, että meidän tiemme olisi tie kohti sosiaalisesti eheätä ja oikeudenmukaista Suomea, jossa mahdollisimman monen olisi hyvä olla ja elää. Tästä näkökulmasta hallituksen ensi vuoden budjettia voi luonnehtia tyydyttäväksi. Se on tyydyttävä erityisesti sen takia, että siinä jo huomioidaan sellaisia asioita kuin että aikuisten hammashuoltouudistus käynnistyy, esiopetus uudistuu, opetustoimen yksikköhinnat tarkistetaan jne. Ne auttavat vaikeuksissa olevia kansalaisia ja kansalaisryhmiä. En pidä sosialidemokraatteja minään autuaaksi tekevänä yhteiskunnallisena voimana, mutta uskallan sanoa, että tämä budjetti olisi hyvä, sitä voisi luonnehtia hyväksi, jos budjettiriihessä olisi tosissaan huomioitu ne eduskuntaryhmän esitykset ja päätökset budjetin osalta, jotka teimme elokuussa ryhmämme kesäkokouksessa.

Mielestäni hallituksen sisällä tikittää aikapommi ja hallitus on tulossa tiensä päähän, jollei hallitus herkemmällä korvalla kuuntele suurinta eduskuntaryhmää ja sen taustalla olevia kansalaisten ajatuksia ja toiveita. Viime viikkoina ja kuukausina julkisuudessa lehdistössä kolumnija muilla palstoilla on käyty keskustelua myös-

kin poliitikkojen piirissä siitä, onko näin laajapohjainen hallitus elinkelpoinen ja itse asiassa järkevä pitkän päälle, kun hallituksen sisällä on mielestäni ikään kuin yhteiskunnallisen kehityksen päävaihtoehdot: sosialidemokraatit, vasemmisto, ja toisaalta poliittinen oikeisto, kokoomus. Ainoastaan sosiaalisesti eheällä ja oikeudenmukaisuutta lisäävällä politiikalla tämä hallituskoalitio voi säilyttää oikeutuksensa, koska itse näen, että minulle kokoomus ja keskustapuolue ovat lähtökohtaisesti samalla viivalla. Molemmat ovat arvokkaita ja tärkeitä parlamentaarisia puolueita. (Ed. Hyssälä: Pikku ero kuitenkin!)

Arvoisa puhemies! Kun viittasin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän painotuksiin nyt käsittelyssä olevan budjetin suhteen, viittaan tässä yhteydessä vain neljään asiaan: eläkeläisiin, työmarkkina- ja toimeentulotuen varassa oleviin, jo paljon puhuttuun ammatilliseen aikuiskoulutukseen ja terveydenhuoltoalan henkilöstötilanteeseen.

Eläkeläisten kohdalta pidän loukkaavana, että hallitus ei 50 markan tasokorotusta aientanut alkuvuoteen, vaan se jäi ensi kesään. Minusta ja ryhmämme mielestä se pitää saada vuoden alkuun, ja olemme myöskin ryhmässämme käyneet vakavaa keskustelua siitä, että päätös 50 markasta syntyi hallitusohjelmaneuvotteluissa tilanteessa, jossa Suomen taloudellis-yhteiskunnallinen asema oli olennaisesti toinen kuin missä me nyt olemme. Kiitos myöskin Lipposen hallituksen hyvän talous- ja yhteiskuntapolitiikan, voimme keskustella nyt siitä, että luku voisi ja sen pitäisi olla kolminumeroinen. Ymmärrän hyvin, että monet eläkeläiset pitävät 50:tä markkaa verrattain pienenä rahasummana. Sama pätee myöskin ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun: ryhmäämme ei tyydytä 0,3 prosenttiyksikköä, vaan luvun pitää olla vähintään 0,7—0,8.

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja eheyden kannalta katsoisin, että meidän yhteiskunnallamme on myöskin varaa merkittävämpään työmarkkina- ja toimeentulotuen varassa elävien toimeentulon parantamiseen. Toivon, että tältä osin myöskin budjettikäsittelyssä voimme muutoksia tehdä.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen tilanne on sillä tavalla hämmästyttävä, että opetusministeri Maija Rask, jonka budjetin pääluokka nyt kasvaa todella yli 2 miljardilla, monista eri syistä, joita en nyt ryhdy käymään tässä lävitse, on joutunut tässä asiassa antamaan periksi valtiovarainministeriölle. Kysymys on vähintään 100 miljoonan markan lovesta, joka ei kestä alkeellistakaan kriittistä analysointia. Oecd:n tutkimusten mukaan meidän keski-ikäinen väestömme kaipaa ja huutaa ammatillista koulutusta. Se on aivan ydintärkeä asia, ja me teemme skandaalimaisen virheen, jollemme korjaa tätä asiaa eduskunnassa. (Ed. Korkeaoja: Käytännössä se jo toteutuu!)

Veroalen kautta menen terveysalan henkilöstöön ja tilanteeseen. Me tiedämme, että useissa kunnissa monet henkilöt joutuvat jonottamaan kuukausi- ja vuosikaupalla erilaisiin heille elintärkeisiin leikkauksiin ja muihin. Hoidossa on ongelmia. Minä olisin toivonut, minun sosialidemokratiani on sitä, (Puhemies koputtaa) että veroalesta olisi voitu miljardi käyttää hyvin meidän ydinterveys- ja sosiaalialan ongelmiemme hoitamiseen. (Puhemies koputtaa) En tiedä, onko tämä budjettikäsittelyn yhteydessä mahdollista, mutta haluaisin, että siitä käytäisiin arvopoliittinen keskustelu.

87 **Jyrki Katainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta olisi ihan mukava tässä vain näin viestinä saada kirjallisina sosialidemokraattien muutosesitykset, niin voitaisiin suurin piirtein laskea sitä miljardiluokkaa, mikä olisi miellyttävää käydä läpi esimerkiksi meidän eduskuntaryhmämme piirissä.

Mitä tulee esimerkiksi eläkeläisten kohteluun, minusta olisi positiivista, että ajatellaan sitä kokonaisvaikutusta, mikä budjetilla on esimerkiksi eläkeläisille. Aikaisemmissa puheenvuoroissa on mainittu faktat, mitkä eläkeläisiin kohdistuvat: 0,3 prosenttiyksikköä savamaksun alennusta ja 50 markkaa kansaneläkkeeseen. Tulisi myös arvioida veroalen merkitys, koska tuloverotuksen alennuksella on selkeästi otettu huomioon pienituloiset, niin valtionverotuksen alimmaisen rajan poistaminen kuin muita pienituloisille edullisia veroratkaisuja. Pitää katsoa kokonaisuutta, ei pelkästään tukeutua yksittäisiin ratkaisuihin.

88 **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä te, ed. Gustafsson, saitte heti kamreerimaisen vastauksen kokoomuksen suunnalta. On totta, niin kuin sanoitte, että on skandaalimainen virhe, että ammatillisen lisäkoulutuksen rahoja edelleen leikataan. Ne on kolmessa vuodessa puolitettu. Mutta kun kuuntelin teidän tuskaista puhettanne, minun täytyy kyllä kysyä sitä, kun vasemmisto on näin laajasti

edustettuna tässä hallituksessa kuin on, miten te annatte kaikesta periksi. Mistä se sitten johtuu? Teillä on hyviä kannanottoja, joihin on viitattu täällä useissa puheenvuoroissa, mitä kaikkea hyvää kesäkokouksissa on lausuttu. Mutta mistä se johtuu, että ne eivät ole tässä budjettiesityksessä?

89 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Gustafsson totesi, että hänen näkökulmastaan kokoomus ja keskusta ovat samalla viivalla. Voisin todeta ed. Gustafssonille, että vesissä on eroja kuten viineissä.

Ed. Gustafsson oli sitä mieltä, että poliitikkojen vastuu on pyrkiä kohti eheää ja oikeudenmukaista Suomea. Hän viittasi heti puheessaan eläkeläisiin. En ymmärrä, miten tämä voi olla mahdollista sillä politiikalla, jota toteutatte. Ensinnäkin pohjaosan poisto ensi vuonna koskettaa monia. 335 000 eläkeläistä on siinä ryhmässä. Näin saadaan kansaneläkemenoihin 370 miljoonan markan säästö. Jos jotakin jostakin päin hiukan tulee, toinen käsi ottaa sen monella tavalla pois, ja nimenomaan pienituloisille, kahden kolmen tonnin eläkeläisille, (Puhemies koputtaa) ei tule kyllä mitään helpotuksia.

90 **Mirja Ryynänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pidän ed. Gustafssonia tämän eduskunnan koulutusasiantuntijoihin kuuluvana ja toivon, että nyt valtiovarainministeriössäkin kuunnellaan herkällä korvalla. Toistan vielä, mitä ed. Gustafsson sanoi: Me teemme skandaalimaisen virheen, jos emme korjaa tätä tilannetta, kun puhutaan aikuiskoulutusmäärärahoista. Suomessa alkaa olla Euroopan unionin vanhin työvoima. Me olemme puhuneet täällä aluekehityksestä. Tiedämme, että osaamiseen panostamista tarvitaan. Romahdus on tulossa ensi vuonna, kun määrärahat putoavat, kun ei ole siirtomäärärahoja käytössä. Silloin on käytössä 454 miljoonaa. Nyt jo tehdään toimenpiteitä aikuisoppilaitoksissa, sanotaan ihmisiä irti. Miten korjausliike sitten tehdään, kun tällaiseen pudotaan?

Vaikka opetusministeriön pääluokkaa täällä on kovasti mainostettu ja puhuttu siitä, miten lisää rahaa tulee, (Puhemies koputtaa) ei pidä antaa väärää kuvaa, että koulujen ongelmat tällä pienellä paikkauksella hoidettaisiin kuntoon. Siellä on paljon tehtävää vielä.

91 **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ne muutostarpeet ja -paineet, joita budjettiin on, ovat pääosin yhteisiä. Tiedän, että useimmille niistä löytyy myöskin vastakaikua kokoomuksen ryhmästä. Täällä on jo aiemmin puhuttu veikkausvoittovarat kontra kirjastot -tilanteesta. Viittaan ammatilliseen aikuiskoulutukseen, myöskin eläkeläiskysymykseen, lasten- ja nuortenpsykiatrian palveluihin jne. Tältä osin kysymys on loppujen lopuksi siitä, mihin valtiovarainministeri Niinistökin viittasi vuosi sitten joulukuussa, että eduskunta tehnee promilleluokan muutoksia budjettiin.

Mutta minusta tiettyjen muutosten olisi pitänyt olla jo olemassa olevassa budjetissa. Nyt meidän energiamme menee ikään kuin hukkaan ja vääriin kohteisiin, kun me joudumme tekemään nyt ne muutokset sitten täällä. (Puhemies koputtaa) Voisin ajatella — en sano ehkä sitä ääneen, kun aika loppuu — ovatko tässä Lipponen ja Niinistö tehneet tämän ihan tahallaan.

92 **Juha Korkeaoja /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käyty keskustelu on monessa yhteydessä pyrkinyt tuomaan esille sellaisia seikkoja, joiden mukaan opposition ja hallituksen budjettilinjauksissa ei olisi mitään eroa. Myöskin tiedotusvälineissä on tämän kaltaisia kannanottoja näkynyt jo kesällä ja nyt sitten tämän syksyn aikana. Varmaankin tämä käsitys on syntynyt sen johdosta, että myöskin keskustan mielestä tietyt talouspolitiikan ja budjettiin sisältyvät perustavoitteet ovat yhtenäisiä. Meidänkin mielestämme valtionvelkaa tulee alentaa nyt, kun talouskasvu on ennätysmäisen korkea. Meidänkin mielestämme valtion menotaloutta pitää pitää kurissa ja meidänkin mielestämme korkeaa veroastetta tulee alentaa. Näistä tavoitteista ollaan yksimielisiä, näistä talouspolitiikan suurista peruslinjoista. Mutta jos joku väittää, sen jälkeen kun yksityiskohdissa sitten näitä eri tavoitteita ryhdytään toteuttamaan, että niissä opposition ja hallituksen linjat olisivat yhdenmukaiset, se osoittaa, että silloin ei ole tutustuttu hallituksen linjaan toisaalta ja opposition linjaan toisaalta.

Jos kysymme, kumpi on tärkeämpää, välttämättömien peruspalvelujen ylläpito vai verojen alennus, aivan selvästi keskustan puolelta me voimme vastata, että tärkeiden peruspalvelujen ylläpito on asetettava ensisijaiseksi tavoitteeksi

suhteessa verojen alentamiseen. Tämä on erilainen käsitys, kuin poliittisella oikeistolla on. Ainakin valtiovarainministeri on selkeästi ilmoittanut, että kaiken yli käy verojen alennustavoite.

Jos esitetään toinen kysymys, millä tavalla verojen alennukset on kohdistettava, me vastaamme, että verojen alennuksen tulee kohdistua paitsi tuloveroon myöskin muun muassa polttoaineverotuksen alentamiseen ja ruoan arvonlisäverotuksen alentamiseen, toisin kuin mikä on ollut valtiovarainministerin ja myöskin pääministerin linja, että veronalennusvara tulee keskittää ansiotulon verotuksen alentamiseen. Tämä on selkeä linjaero hallituksen ja opposition osalta.

Edelleen, kun kysytään, millä tavalla tuloverotusta pitää alentaa, sanomme, että tuloverotusta pitää alentaa nimenomaan pienituloisten kohdalla. Painopiste tulee asettaa sinne. Valtiovarainministerin ja pääministerin linja on se, että tuloverotusta tulee alentaa tasaisesti kaikissa tuloluokissa. Tämähän on hallituksen esitys. (Ed. Karpion välihuuto) — Prosenteissa se on tällä tavalla, mutta kun katsotaan markkoja, mitä hallitus esittää veronalennusta, niin suurituloisten verojen alennus on markoissa moninkertainen pienituloisen veronalennukseen nähden. Tämä on selkeä ero hallituksen, siis myös sosialidemokraattisen pääministerin, linjan ja keskustan linjan välillä.

Miksi me tavoittelemme muutoksia? Me haluamme oikeudenmukaisempaa ja paremmin työllisyyttä kannustavaa veropolitiikkaa.

Suomen talous on kasvanut erittäin voimakkaasti viime vuosien ajan. Tilastot osoittavat kuitenkin, että samaan aikaan, kun bkt on voimakkaasti kasvanut, myös tuloerot ovat kasvaneet voimakkaammin kuin ehkä koskaan Suomen historian aikana. Tämä tapahtuu silloin, kun vasemmistoliitto on hallituksessa, silloin kun sosialidemokraattinen pääministeri johtaa Suomen politiikkaa. Onko tämä poliittisen vasemmiston uusi ideologia, että toimeentuloerot saavat Suomessa kasvaa? Näyttää siltä, kun te sallitte tämän koko ajan tapahtua.

Eläkeläiset ovat jääneet lapsipuolen asemaan tulojen kehityksessä. Sen lisäksi, että tulot ovat kehittyneet hitaasti — ja täällä on sanottu, että nyt on tulossa lisää — eläkeläisten menot kasvavat enemmän kuin yleinen elinkustannusindeksin muutos näyttää. Eläkeläisten välttämättömät menot kasvavat keskimääräistä enemmän. Monessa tapauksessa lämmityksen kulut nousevat, joka on suuri osa menoista, lääkkeiden hinnat ovat nousseet, sairausmenot ovat nousseet, eli eläkeläisten elinkustannukset ovat nousseet hyvin voimakkaasti, voimakkaammin kuin muilla.

Maatalouden osalta koko EU-kausi, Lipposen—Niinistön hallituksen kausi, on ollut sanalla sanoen surkean tulo- ja talouskehityksen aikaa. Virallisen tilaston mukaan vuodesta 94 vuoteen 99 maataloustulo aleni 32,7 prosenttia. Tänä vuonna piti maataloustulon hieman nousta, mutta polttoaineen hinnankorotus näyttää syövän näköpiirissä olleen tulon nousun.

Herra puhemies! Lopuksi haluan jälleen ihmetellä sitä, minkälaiseen tilaan suomalainen parlamentarismi on vajonnut. Erityisesti vasemmistopuolueisiin kuuluvat kansanedustajat inisevät täällä valtiovarainministeri Niinistön edessä ja vaikeroivat tylyä linjaa. Kotipaikkakunnan sanomalehtiin annetaan kovia lausumia siitä, (Puhemies koputtaa) miten köyhien ja pienituloisten asioita puolustetaan, mutta kun aika koittaa ja Lipponen puhaltaa pilliin, (Puhemies koputtaa) hallituksen esitykset äänestetään läpi ja hallitukselle annetaan mahdollisuus jatkaa entisellä linjalla.

93 **Juha Karpio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkeaoja totesi, että verotuksen keventämistoimenpiteet ovat kohdistuneet täysin väärin, ja kysyi, miksi ei polttoaineitten veroa ja arvonlisäveroa kevennetty, vaan alennusvara kohdistui tällä kertaa palkansaajien verotuksen keventämiseen. On tietenkin todettava, että keskustalle ei juurikaan ole ollut palkansaajien verotus niitä tärkeimpiä asioita. Hyvä, että tällä kertaa tapahtui näin.

Mitä tulee pienituloisten verotuksen keventämiseen, on todettava, että muun muassa valtionveron alaraja nostettiin muistaakseni 66 000 markkaan.

94 **Jyrki Katainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karpion vastauspuheenvuoroon on helppo jatkaa. Sen lisäksi, että alarajaa nostettiin 66 000 markkaan, tulonhankkimisvähennys on ensi vuonna 2 700 markkaa kaikille. Esimerkiksi tänä vuonna 50 000 vuodessa ansaitsevalla tulonhankkimisvähennys oli ainoastaan 1 500 markan luokkaa, mutta ensi vuonna 2 700 markkaa. Tässä on selkeästi painotettu pienituloisia. Mutta mikäli sitä olisi vielä enemmän tehty, olisi syyllistytty progression kiristämi-

seen. Ainakaan kokoomuksen mielestä ei ole oikein se, että pienituloiselta ihmiseltä, joka ansaitsee esimerkiksi lisätyötä tekemällä pieniä lisätuloja, verotetaan se kokonaan pois. Suuntaaminen on hyvin herkkä asia ja tuloverotuksessa täytyy olla hyvin tarkka. Haluamme tuloverotuksen alentamista, koska se on rakenteellisesti työllisyyttä lisäävä, se on rakenteellisesti ihmisten vapauksia lisäävä vaihtoehto.

95 **Juha Korkeaoja /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena haluan todeta sen, että tosiasia on kuitenkin se, että tämänkin budjetin toteutumisen jälkeen, tulevan vuoden jälkeen, voimme vain todeta, että tuloerot edelleen kasvavat Suomessa. Erityisesti, niin kuin on aiemmin esitetty, kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten kohdalla kehitys on kaikkein murheellisin. Tähän tilanteeseen budjettiesitys ei missään tapauksessa tuo korjausta.

96 **Seppo Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Tämä budjetti antaa eläkeläisille vain kylmää kättä. Ylimääräisen, korostan: ylimääräisen, eläkeläisten sairausvakuutusmaksun mitätön 0,3 pennin alennus on naurettava. Petkutusta on myös 50 markan lisäys kuukaudessa kansaneläkkeisiin, kun samalla leikataan kansaneläkkeistä oikein ja väärin 92 markkaa kuukaudessa. Perustuslain kannalta kyseenalainen taitettu yli 65-vuotiaitten eläkeläisten sortoindeksi jatkuu edelleen.

Eläkeläisten tappiot 1990-luvulla ovat olleet yli 20 000 miljoonaa eli 20 miljardia markkaa. Eläkeläiset eivät yleensä voi mennä lakkoon, mutta nyt on harvinainen ja oiva tilaisuus kunnallisvaalien yhteydessä osoittaa mieltään esimerkiksi vaikkapa äänestämällä tyhjää tai protestinumeroa 1, joka ei lain mukaan ole kenenkään vaalinumero. Silloin vallanpitäjän täytyisi syksymmällä harkita tätä budjettia uudelleen.

97 **Säde Tahvanainen /sd:** Arvoisa puhemies! Presidentti Koivisto jälkiviisasteli uuden perustuslain vieneen liikaa valtaa presidentiltä pääministerille tässä ihan vastikään. Samalla tavoin täällä eduskunnassa on käyty keskustelua eduskunnan ja hallituksen vallan suhteista aikaisemmin ja myöskin tänään. Viimekeväinen keskustelu antoi viitteen siitä, että tasapainoa haetaan, ja tänä päivänä mielikuvani on vahvistunut siitä, että todellakin eduskunta tahtoo hieman toisenlaisia toimenpiteitä tulevaisuudessa.

Eduskunnan roolia kaikessa päätöksenteossa on vahvistettava. Tämä tarkoittaa yhä vahvempaa otetta budjettivalmistelussa ja valiokuntien tekemän työn vakavaa huomioimista. Eduskunnan tekemiä yksimielisiä ponsia ja kannanottoja ei voi vuodesta toiseen sivuuttaa. Siksi ministeriötasolta on lähestyttävä kansanedustuslaitosta yhteistyön merkeissä ja hallituksen on otettava nämä ohjeet vakavasti.

Eduskunnan olisi myös entistä enemmän otettava ennakoiva rooli asioiden valmistelussa. Erikoisvaliokuntien tehtävänä on haistaa ajan haasteet ja selvittää suurimmat yhteiskunnalliset ongelmat ennen kuin ne räjähtävät käsiin. Tämä olisi yhteiskunnan vastuullista kehittämistä. Esimerkiksi sivistysvaliokunta päätti viime syksynä ottaa kokonaisselvittelyn kohteeksi täällä jo aikaisemmin mainitun opettajankoulutuksen ja siihen liittyvät ongelmat. Tänä päivänä, kun kuulemme tuolla valiokunnassa aiheesta asiantuntijoita, voin ylpeänä todeta valiokunnan olleen asiassa ajan hermolla. Uutisotsikothan suorastaan kirkuvat koulun ongelmia ja pätevien opettajien puutetta. Myöhemmin esittämällämme kannanotolla tulee olla toimenpiteisiin johtava vaikutus. Tämä oli vain yksi esimerkki siitä, kuinka eduskunnan tulisi valmistelussa olla mukana.

Hallituksen puolelta on toivottu eduskunnan esittävän painoalueita ja käyvän laajempaa yhteiskuntapoliittista analyysiä. Olen samaa mieltä. Eduskunnan on oltava oma-aloitteinen valiokuntatyössä ja salikeskustelussa tulevaisuuden haasteiden ja ongelmien selvittämiseksi. Esimerkiksi väestöpolitiikasta ja tulevasta yhteiskuntarakenteesta tulisi käydä laaja-alainen, analyyttinen keskustelu. Tilanteessa, jossa julkinen sektori ja yksityinen sektori eriytyvät toisistaan yhä enemmän muun muassa palkkauksellisesti, ei voi seisoa tumput suorana. On valittava arvot, joilla haluamme yhteiskuntapolitiikkaa toteuttaa, ja laadittava toimenpiteet sen mukaisiksi. Yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja on toteutettava tietoisesti, julkisesti, julkista keskustelua käyden. On valittava luokkayhteiskunnan ja tasa-arvon mallin väliltä. On valittava yksilöllisyyden ja solidaarisuuden väliltä.

Puhun teemoista, joiden vuoksi minut on muutamien muiden nuorten vasemmistolaisten edustajakollegojeni kanssa leimattu vanhanaikaiseksi. Kiinnostavinta on se, että ne, jotka mei-

tä vanhanaikaisiksi haukkuvat, ovat itse olleet sitä vanhanaikaisuutta aikanaan rakentamassa. Vanhanaikaiseksi en tunnustaudu. Vaadin vain jotain samaa kuin hengenheimolaisemme sata vuotta sitten, joille tuolloin sanottiin: Mahdotonta! Kahdeksan tunnin työpäivä, sosiaalisesti paremmat olot, koulutus kaikille, nuo olivat niitä vaatimuksia. Mitä väärää tai vanhanaikaista on vaatia noita oikeuksia tänä päivänä? Vanhanaikaisempaa on peilata omia haavoja ja virheitä nuoremman ikäpolven synneiksi.

Minusta siinä, että olemme huolestuneita nykynuorten työuupumuksesta ja sen aiheuttamista kustannuksista yhteiskunnalle seuraavan kymmenen vuoden sisällä, palkkaerojen vääristävästä vaikutuksesta ja palveluista, kun vanhempieni polvi siirtyy eläkkeelle, ei ole mitään vanhanaikaista. Vanhanaikaista on olla huomaamatta, että nuoret tahtovat vain hyvin palkatuille it-aloille alipalkatun mummojen pyllynpesun sijaan ja että koulutuksen ja sosiaaliturvan rapautuminen ja heikosti palkattu siirtotyövoima ovat tulevaisuuttamme, ellei meillä ole tarjota muuta kuin supistuvaa budjettia, tehokkuutta, matalia palkkoja ja epäpätevää opetushenkilöstöä.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme laajan väestöpoliittisen analyysin, joka sisältää nämä aiemmin kuvaamani osa-alueet. Tarvitsemme puhdistavan keskustelun siitä, mitkä arvot ovat oikeasti niitä, joita tavoittelemme. Kaikkea hyvää ei voi saada, ja valintoja on tehtävä. Siksi on myös valittava, onko kilpailu itseisarvo vai pelkkä väline uutta yhteiskuntaa rakennettaessa. Meillä on hyvin monta esimerkkiä viime kuukausiltakin, joissa nimenomaan kilpailu on koettu itseisarvoksi, esimerkkinä EU:n bussidirektiivi, joka uhkaa lakkauttaa Pääkaupunkiseudun hyvin toimivan joukkoliikennejärjestelmän. Samaa esimerkkiä toistaakseni, Tobinin veroa, jota on vaadittu, ei haluta Suomen toimesta lähteä vaatimaan, koska olisimme ensimmäisiä, jotka sitä vaativat valtiona. Jonkun on aloitettava keskustelu ja jonkun on lähdettävä rakentamaan uutta yhteiskuntaa.

[98] **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksessä on kansalaisille luvattu suurehkoja veronkevennyksiä, jotka kohdistuvat oikeutetusti erityisesti pienituloisiin palkansaajiin. Ansiotulojen valtionverotuksen alarajan nosto vapauttaa myös suuren joukon kaikkein pienituloisimpia ja eläkeläisiä kokonaan valtionverotuksesta.

Vastuullista talouspolitiikkaa ilmentävässä talousarvioesityksessä on kuitenkin kaksi huomattavaa epäkohtaa: lähiympäristömme turvallisuuden takaaminen ja kotimainen elintarviketuotanto ovat jääneet sekä määrärahanjaossa että budjettipuheissa vaille niille kuuluvaa arvostusta. Talousarvioesityksessä toki huolehditaan lastemme maksettavaksi tulevasta valtionvelasta, muttei mietitä riittävästi heidän elinympäristönsä rauhallisuutta tai ravintonsa turvallisuutta. Hallituspuolueen edustajana minun on todettava, että kannan huolta valtionvelkamme lyhentämisestä mutta myös tulevien sukupolvien elämänlaadusta. Pidän erittäin tärkeänä, että myös tulevaisuudessa saamme syödä puhdasta ruokaa ja liikkua vapaasti turvallisessa ympäristössä. Vain huolehtimalla perusasioista ja arvoista toimimme vastuullisesti.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmämme ryhmäpuheessa mainittiin kokoomuksen vaativan resursseja yhä lisääntyvän huumerikollisuuden torjuntaan. Meillä on huomattava vajaus pätevistä huumerikostutkijoista, ja poliisin resurssit ovat ylipäätään riittämättömät. Esimerkiksi meillä Varsinais-Suomessa hälytystehtävät ja tutkittavaksi otettavat rikoksetkin joudutaan priorisoimaan eikä resursseja riitä ollenkaan ennalta ehkäisevään toimintaan. Läänin poliisijohdon paimenkirje sisältää yksiselitteisesti virkojen täyttämättä jättämisen. Myöskään pitempiaikaisiin poissaoloihin kuten äitiyslomiin ei ole voitu palkata sijaisia. Esimerkiksi 62 000 asukkaan ja 11 kunnan Salon kihlakunnassa on lomakauden aikana päiväaikaan vain yksi ainut poliisipartio eikä yölläkään kahta partiota enempää. On täysin selvää, ettei näillä resursseilla hoideta kuin kiireellisimmät hälytystehtävät. Samaan aikaan nuorten asennoituminen huumeisiin muuttuu päivä päivältä myönteisemmäksi. Huumeiden puolestapuhujilla tuntuukin riittävän resursseja huomattavasti poliisia enemmän, ja valvonnan vähäisyyden vuoksi kenttä on vapaana uusien käyttäjien värväämiseen.

Toinen suuri epäkohta on välinpitämätön suhtautuminen kotimaiseen elintarviketuotantoon. Maa- ja metsätalousministerikin on jo hakemassa muita tehtäviä, eikä ministeriöstä tahdo tavoittaa puhelimeenkaan kuin sijaisten sijaisia ja kolmatta päivää töissä olevia. Maataloustuottajat ovat jälleen kerran jääneet osattomiksi muille väestöryhmille luvatusta ostovoiman kasvusta. Maa- ja puutarhatalouden tukeen tulossa olevat

määrärahalisäykset ovat lähes pelkästään korvausta ympäristötukiohjelman edellyttämistä kustannusten lisäyksistä. Agenda-ratkaisun myötä tuottajahinnat ovat laskeneet, ja viljelijöiden tupokorotus jäi vain haaveeksi ministeriön tehtyä 285 miljoonan markan arviointivirheen. Odotettu kansallisen tuen korotus kääntyikin 50 miljoonan miinusmerkkiseksi eräksi. Lisäksi pienetkin tulot verotetaan pääomatuloina, joten eipä ole luvassa veronkevennyksiäkään.

Eikä tässä vielä kaikki. Maataloudessa paljon käytettävän polttoöljyn hinta on kolmessa vuodessa yli kaksinkertaistunut. Suomalaiset maatalousyrittäjät eivät toki ole tottuneet aiemminkaan pääsemään helpolla, mutta tänä vuonna on otettu vastaan liian paljon huonoja uutisia. On vastuutonta leikkiä sillä, kauanko viljelijäväestö voi ottaa vastaan aina uusia iskuja. Vain maksamalla kansalliset tuet täysimääräisinä ja hallitusohjelmassa luvatusti tukemalla maatalouttamme voimme vakuuttavasti esittää Euroopan unionillekin, että Suomessa ylipäätään kannattaa harjoittaa maataloutta.

Herra puhemies! Hallituspuolueen edustajana olen täysin tietoinen budjettimme tiukoista raameista ja kannatan inflaatiota hillitsevää maltillista talouspolitiikkaa. Tältä pohjalta olen kuitenkin kaikkien kansalaisten edun nimissä esittämässä maataloustuottajien tuporatkaisun toteuttamista kansallisen tuen korotuksella. Samoin poliisitoimen määräraha olisi korotettava sille tasolle, että toiminta voitaisiin turvata kerralla koko vuodeksi ilman alituisia poliisia nöyryyttäviä lisäbudjettianeluja.

Valtiovarainministerin toiveen mukaisesti esitän tässä heti säästökohteen, josta esimerkiksi maatalouden kansallisen tuen ja poliisitoimen ym. määrärahavajeita voitaisiin osittain korjata. Eduskunnan määrärahat ovat kasvaneet hallitsemattomasti ja lisää suuria investointeja suunnitellaan. Vastustan sitä, että kansan edustaminen on muodostumassa varsinaiseksi menoautomaatiksi, joka itse itseään täydentäen kasvattaa budjettiaan vuosi vuodelta.

99 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisimäärärahojen niukkuus on, kuten ed. Hemmilä totesi, tulossa taas vakavaksi pulmaksi. Ymmärrän niin, että niukat määrärahat heijastuvat myös mahdollisuuteen kouluttaa poliiseja. Tämä näkyy jatkossa koulutuksen tempoiluna, ellei nyt kyetä turvaamaan riittäviä määrärahoja myös poliisien koulutusta varten.

Mitä sisäiseen turvallisuuteen tulee, on tärkeää myös huolehtia Rajavartiolaitoksen määrärahojen riittävyydestä. Tässäkin asiassa olemme taas samassa tilanteessa kuin vuosi sitten: Määräraha on riittämätön. Sitä tulisi ja tulee eduskunnan lisätä.

Ruokaturvallisuuden osalta paitsi tulokysymykset haluan nostaa esille vielä sosiaaliturvan, joka viljelijöiden osalta on jäänyt olennaisesti jälkeen ja Lipposen hallitusten aikana heikentynyt monilta osin. (Puhemies koputtaa) Kun tiedämme, että sosiaalinen turvallisuus on hyvin tärkeä ammatin jatkuvuuden kannalta, siihen pitäisi kiinnittää huomiota.

100 **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Viittaan siihen, mitä ed. Väistö äsken puhui viljelijöitten sosiaaliturvasta. Kun paikalla nyt on sosiaali- ja terveysministeri Perho, kysyisinkin, onko viljelijöitten sosiaaliturvan osalta tapahtumassa jotain parannusta.

101 **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä jonkinlaisena ilonaiheena voi todeta ensinnäkin sen, että pitkästä aikaa käytiin budjettineuvottelut, joissa ei tarvinnut kynsinhampain puolustaa maatalousyrittäjien eläkejärjestelmän säilyttämistä sellaisenaan tai vastustaa lomitusta koskevia heikennysehdotuksia. Ministeriössä on vireillä ensinnäkin maatalousyrittäjien sairausvakuutusajan turva, jota paitsi hyvin suuri osa viljelijäväestöstä jää. Ylijohtaja Pukkilan johtamassa työryhmässä tähän haetaan toimivaa ratkaisua samanaikaisesti kuin sitä haetaan yrittäjien vastaaviin ongelmiin.

Ensi vuoden budjettiehdotukseen sisältyy yksi konkreettinen parannus eli se, millä tavalla maatalousyrittäjien omat sosiaaliturvamaksut jaksotetaan vuoden varrelle, ja se helpottaa myöskin heidän maksuvalmiuttaan.

102 **Reijo Laitinen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Makrotaloudellisessa mielessä monet asiat ovat Suomessa tällä hetkellä varsin hyvällä tolalla. Vuodesta 1994 alkanut kasvu on ollut kuuden vuoden aikana keskimäärin 5 prosenttia vuodessa. Tämän ja ensi vuoden osalta tilanne näyttää niin ikään varsin hyvältä. Tilanne muissa merkittävimmissä teollisuusmaissa on taloudellisessa

mielessä myös hyvä, mikä tietenkin osaltaan tukee lähivuosina suotuisaa taloudellista kehitystä Suomessa. Euroalueella kasvunäkymät ovat yhä hyvät. Yhdysvalloissakin ainakin toistaiseksi talouden kasvua on onnistuttu hidastamaan hyvin ja joidenkin odottamaa romahdusta tai syöksyä ei ole onneksi tapahtunut.

Vakaa kasvu vientimaissa pitää vientimme varsin vahvana, mikä puolestaan vahvistaa vaihtotaseen seitsemän vuotta jatkunutta ylijäämää. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että koko Suomen nettovelka on pudonnut varsin rajusti. Mikäli tilanne jatkuu näin hyvänä, Suomi on velaton maa joidenkin vuosien kuluttua suhteessa muihin maihin. Yksityinen eli lähinnä yrityssektori on veloistaan selvinnyt ja on nyt saamapuolella, hyvä niin. Sen sijaan lähinnä valtio on vasta alkamassa maksaa velkojaan takaisin. Ulkoisilta puitteiltaan talouden kehitykselle ei näytä löytyvän suurempia uhkakuvia ehkä raakaöljyn hintaa lukuun ottamatta. Lähiaikojen kehitys on siis pitkälti kiinni maan sisäisistä ratkaisuista.

Kesän kuluessa inflaatiovauhti on kiihtynyt tuntuvasti ja on siten noussut lähivuosien yhdeksi suurimmista taloudellisista uhkatekijöistä. Vuoden 2001 talousarvioesitys perustuu mielestäni varsin optimistiseen arvioon inflaation kehityksestä. Kuluttajahintaindeksillä mitattava inflaatio kiihtyi kesän aikana selvästi. Useita vuosia noin 1 prosentin vauhdilla edennyt inflaatio on tänä vuonna noussut 3 prosentin tuntumaan. Heinäkuussa hinnat nousivat viime vuoden heinäkuusta 3,7 prosenttia. Edellisen kerran inflaatio on ollut yhtä nopeaa vuoden 1991 lopulla. Heinäkuun noususta, niin kuin hyvin tiedetään, bensiinin hinnan kohoamisen osuus oli noin 1 prosenttiyksikkö. Bensiinin lisäksi markkinakorkojen nousu ja siitä johtuva asuntoluottojen korkojen nousu kiihdytti inflaatiota puolestaan 0,5 prosenttiyksikköä.

Mikäli hintojen nousua ei saada hidastumaan, joudutaan kotimaista kysyntää hillitsemään finanssipolitiikkaa kiristämällä. Kun takana on monta vuotta jatkunut julkiseen talouteen kohdistunut säästöpolitiikka, niin kaikki me ymmärrämme sen, millaisen uhkan tällainen linja muodostaisi hyvinvointipalveluille. Pidemmän aikavälin hintojen nousua vastaan on mitä pikimmin saatava aikaan usean vuoden kattava tulopoliittinen ratkaisu. Arvostelusta ja epäilyistä huolimatta suomalainen järjestelmä on osoittautunut tämänkin nousukauden aikana varsin toimivaksi. Osittain tästä johtuen, siis järkevästä työ- ja tulopoliittisesta kokonaisratkaisusta johtuen, Suomen kilpailukyky on tällä hetkellä kansainvälisesti arvioituna maailman paras. Tulopoliittisen ratkaisun aikaansaaminen on ensiarvoisen tärkeää, ja tämän vuoksi muun muassa työsopimuslakikiista on mitä pikimmin ratkaistava. Inflaation torjunnan lisäksi mahdollisen tupon tulee vahvistaa niitä tekijöitä, jotka pitävät yllä työttömyyttä laskevaa trendiä ja lisäävät kotitalouksien ostovoimaa.

Inflaation vastaisessa taistelussa on lyhyellä aikavälillä muun muassa veropoliittiset keinot katsottava läpi hyvin hyvin tarkkaan. Osana tulopoliittista kokonaisratkaisua voidaan muun muassa polttoaineveroa alentaa. Monet pienet kuljetusalan yritykset ovat joutuneet nopeasti nousseiden polttoainehintojen johdosta todella suuriin vaikeuksiin. Tiedossa on, että jo useampi pieni kuljetusalan yritys on tehnyt konkurssin muun muassa tästä johtuen. Kireästä kilpailutilanteesta ja usein pitkistä sopimuksista johtuen katteiden kasvattaminen ei onnistu. Nousseet kustannukset ovat käytännössä langenneet pienten kuljetusalan yrittäjien niskaan. Dieselveron alentaminen tai veronpalautus on pikaisesti selvitettävä ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ensi vuoden veroesityksiin voidaan olla miltei tyytyväisiä. Erityisen tärkeää on se, että sosialidemokraattien vaatimuksesta kevennysten painopiste siirrettiin viime metreillä pieni- ja keskituloisten suuntaan, ja edelleenkin tähän suuntaan sitä voidaan rukata. Kevennysten suuruutta on usein arvosteltu, mutta nykyisessä julkisen talouden tilanteessa ne ovat kyllä mielestäni perusteltuja. Käytettävissä olevien tulojen kasvu tulee vahvistamaan kysyntää kotimarkkinoilla, mikä puolestaan alentaa palvelualojen työttömyyttä.

Arvoisa puhemies! Minusta on täysin välttämätöntä, että eläkeläisten palkansaajia korkeampaa korotettua sairausvakuutusmaksua alennetaan enemmän, kuin mitä nyt esitetään, eli 0,3 prosenttia. Vähintään pitää liikkua samalla tasolla kuin tänäkin vuonna.

Seitsemän minuuttia kuluu hyvin nopeasti. Haluan yhden yksittäisen asian, puhemies, vielä ottaa esille ja se on puolustusministeriön pääluokka. Minusta on täysin käsittämätöntä se, että ei niitä satsauksia, joita nyt välttämättä olisi tehtävä puolustusmateriaalihankintojen osalta ja jotka olisivat kohdistuneet kotimaiselle puolustus-

välineteollisuudelle, voitu tehdä. Niin sanottu Mattssonin komitea esitti 200—300:aa miljoonaa markkaa lisää hankintamäärärahoja kahden kolmen vuoden aikana. (Puhemies koputtaa) Nyt niitä ollaan leikkaamassa lähes 200 miljoonaa pois.

103 **Jari Leppä /kesk:** Herra puhemies! On ollut miellyttävä kuulla ministeri Niinistön muutamia puheen osia, joissa hän on todennut, että on luotava edellytyksiä tulevaisuuden hallintaan. Myöskin sen hän on todennut, että valtiovallan tärkein tehtävä on olla asettamatta esteitä yritystoiminnalle. Muutamia huomioita näistä ja muutamia ehdotuksia myöskin omalta kohdaltani näihin asioihin.

Esteitä yritystoiminnalle on jo mielestäni riittävästi. Huomio täytyy kiinnittää esteiden poistamiseen ja sitä kautta koko elinkeinotoiminnan vahvistamiseen sen kaikilla sektoreilla, unohtamatta alueellistakaan näkökulmaa. Veropolitiikan tavoitteena tulee olla yrittäjyyden edistäminen ja kannustaminen. Vain siten pystymme menestymään ja parantamaan työllisyyttä ja vahvistamaan kilpailukykyämme kovassa kansainvälisessä seurassa.

Suomi on ajautunut tilanteeseen, jossa alueelliset kehityserot ovat EU-maiden suurimpia. Aluekehitykseen voidaan saada muutosta, ja verotus on keino, jolla tehokkaasti voidaan ohjata aluekehitystä, jos halutaan. Toivottavasti halutaan. Nyt, kun kansantaloudessa on varaa, on aika ottaa käyttöön ne verotuksen keinot, joilla saadaan tasapainoisempaa kehitystä eri alueiden ja väestöryhmien välillä. Siivu tuosta kevennyskakusta tulee vihdoin ohjata yritystoiminnan, erityisesti pienen ja keskisuuren, mukaan lukien maatalouden, kannustimiin.

Tässä muutamia eriteltyjä kohtia: sukupolvenvaihdosten edistäminen alentamalla lahjaveron määräytymisprosenttia 50:stä 30:een; hallintobyrokratian purku; työnantajan sivukulujen keventäminen; pienten yritystulojen valintamahdollisuus verotuksessa ansiotulo- ja pääomatulon välillä, joka vaikuttaa myös sosiaaliturvan määrään, eli on poistettava niin sanottu pakkopääomavero; vapaammat poisto-oikeudet; nuorisoyrittäjyyttä tukevien rahoitusmallien käyttöönotto ja kilpailulainsäädännön kehittäminen. Nämä ovat uudistuksia, jotka ovat tärkeitä yrityselämän kilpailukyvylle, kannattavuudelle ja kiinnostavuudelle. Ehdotan, että veronkevennysvarasta käytetään reilut puoli miljardia markkaa työn teettämisen helpottamiseen ja sitä kautta työllisyyden hoitoon.

Herra puhemies! Polttoainekustannusten nousun myötä ovat monien eri alojen yrittäjät joutuneet kohtuuttoman kovalle koetukselle. Yrittäjät eivät pysty siirtämään jatkuvasti nousevia polttoainekuluja taksoihinsa. Korotukset rasittavat jokaisen autoilijan kukkaroa, mutta erityisesti hintojen nousu koskettaa kuljetus- ja koneyrittäjiä sekä viljelijöitä. Öljyn hinnasta aiheutuneet lisäkustannukset leikkaavat muun muassa eteläsavolaisen lypsykarjatilan maatilatalouden tuloja vuodessa jo tällä hetkellä tämän tason mukaan yli 15 prosenttia. Märkää viljaa ei kannata enää puida ja kuivata, koska kustannukset ovat paljon suuremmat kuin näistä saatava hinta. Onko tämä myöskin eettinen kysymys, että meidän kannattaa jättää satoa korjaamatta sen vuoksi, että kustannukset ovat nousseet? (Ed. Nepposen välihuuto) — Niin, tässä on korjattava samaan suuntaan, aivan niin kuin ed. Nepponen sanoi, kuin EU:ssa on tapahtunut. Tätä me ehdottomasti myöskin oppositiossa vaadimme. — Kun on vaadittu myös konkretiaa, niin ehdotan, että polttoaineveron alentamiseen käytettäisiin veronalennusvarasta 1 miljardin verran.

Arvoisa puhemies! Viljelijöiden vastuulla on laadukkaiden elintarvikkeiden raaka-aineiden tuottamisen lisäksi myös ympäristö- ja maisemaarvoista huolehtiminen. Kansallisen tuen korottaminen on torjuttu, eikä viljelijäväestö näin ollen saa sitä oikeudenmukaista tulonlisää, jota muun muassa ministeri Hemilä alun alkaen esitti. Tuohon 3,1 prosentin tulonlisään tarvittaisiin noin 170 miljoonaa markkaa. Ympäristötukeen on budjetissa ohjattu lisärahoitusta. Lisärahoitustarve johtuu siitä, että on arvioitu väärin viljelijöiden halukkuus sitoutua ympäristösopimukseen. Sitoutujien määrän runsaus on positiivinen asia, ja näin myös taloudellisen korvauksen ympäristösitoumuksista ja niistä aiheutuneista kustannuksista on oltava sovitun suuruinen.

Hallitus on kuitenkin ratkaisullaan siirtänyt ympäristötukea etupainotteisesti maksettavaksi ja näin tehnyt selkeästi rahoitusvajeen ohjelmakauden loppuosalle, eli viljelijöiden ja seuraavan hallituksenkin päänsäryksi. Tämänkin vuoksi on oikein korottaa kansallista tukea niin, että maataloustulo kehittyisi muiden tulonsaajaryhmien tulojen tapaan. Maataloushan toimii tilanteessa, jossa suurimmalta osalta tulot muodostuvat po-

liittisilla päätöksillä ja kustannukset markkinoilla. Tämä täytyy ottaa huomioon, kun viljelijäväestöä koskettavia tukipäätöksiä tehdään.

Talousarvioesitykseen sisältyy ehdotus sairausvakuutuslain muuttamiseksi siten, että yrittäjien sairauspäivärahan perusteena käytetään yrittäjätoiminnan osalta MYEL- tai YEL-työtuloa. Ehdotus on erinomaisen hyvä ja korjaa niitä merkittäviä epäkohtia, joita yrittäjien sairaus- ja äitiysajan toimeentuloturvassa tällä hetkellä on.

Valitettavasti ministeri Perho äsken käveli juuri pois salista. Häneltä olisin tähän samaan syssyyn kysynyt, toivottavasti hän tämän kuulee: Miten viljelijöiden ja yrittäjien työssäjaksamista ollaan kohentamassa, kun hallituksella työssäjaksamisohjelma on myöskin menossa? Se olisi myöskin mielenkiintoista kuulla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että kun esittämäni summat vähennetään tuosta reilun 6 miljardin markan veronkevennysvarasta, mitä hallitus on esittänyt, jää tuloverojen alentamiseen ja peruspalveluiden turvaamiseen reilut 4 miljardia markkaa. Tämä olisi minusta oikein ja kohtuullinen jakoperuste.

104 **Juha Karpio /kok:** Arvoisa puhemies! Kun valtiovarainministeri viime viikolla esitteli ensi vuoden budjetin, voidaan todeta, että lopputulos sen suhteen on ollut vähintäänkin tyydyttävä. Yllättävää on se, että veronkevennykset ovat olleet epätavallisen suuria ja suurempia, kuin oppositio oli valmis esittämään. Vaikka näistä luvuista puhdistettaisiinkin pois inflaatiotarkistukset, ovat veronkevennykset kuitenkin noin 5 miljardin markan luokkaa. Niiden lisäksi kakkua koristavat muut verotuksen keventämistoimenpiteet, kuten valtion ja kunnallisveron alarajan nosto, lisäpanostus aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan ja velan lyhennykset, jotka asettunevat 13 miljardin markan suuruisiksi.

Yhteenvetona esityksestä onkin todettava, että siinä tähdätään kolmeen eri kohteeseen: tehdään ylijäämäinen budjetti, lyhennetään reilusti valtionvelkaa ja kevennetään vielä verotustakin reippaasti. Oletettua suuremman veroalen pitäisi antaa myöskin hyvät lähtökohdat maltillisille palkkavaatimuksille syksyn tuloneuvotteluissa.

Huolimatta edellä esittämistäni positiivisista arvioista on toki eri tahoilla esitetty syvää huolta määrärahojen riittävyydestä. Budjettikirjassa todetaan muun muassa ylevästi, että poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä ja että kansalaisten saamien poliisin peruspalvelujen määrää ja laatua pyritään lisäämään sekä lähipoliisitoimintaa laajentamaan. Edelleen kiinnitetään huomiota poliisien koulutustarpeeseen. Kun hallitus tähdentää, että erityispalvelujen saatavuus turvataan koko maassa, kokemukset ainakin Keski-Suomessa ovat viime aikoina olleet valitettavasti päinvastaisia. Vaikka tähän vuoteen verrattuna lisäystä määrärahoihin onkin noin 90 miljoonaa markkaa, huoli kansalaisten turvallisuudesta ja poliisin saatavuudesta uhkatilanteissa syrjäseudulla on vaikea. Edelleen etenkin asutuskeskuksissa lisääntyvä rikollisuus ja laajat huumausainerikokset vaativat entistä enemmän poliisin työaikaa, ja näyttää siltä, etteivät nykyiset resurssit kuitenkaan riitä ja että poliisin määrärahoihin joudutaan kiinnittämään edelleen vakavaa huomiota. Tämän myöskin tänään turvallisuus- ja puolustusjaostossa poliisin edustajat toivat meille esille.

Arvoisa puhemies! Budjetista on tullut huolestuneita yhteydenottoja myös koskien terveydenhoitoon liittyviä lisämaksuja ja etenkin kuntien edustajien taholta, vaikka ymmärtämystä toki valtiontalouden tervehdyttämiseen onkin olemassa. Kunnallispolitiikassa mukana olevana tiedostan hyvin monien keskisuomalaisten kuntien huolet ja murheet. Vaikka etenkin Etelä-Suomessa ja asutuskeskuksissa kuntien kehitys on ollut myönteinen, voidaan todeta, että taloutta on kunnissa sopeutettu viime vuosina entistä kireämpään suuntaan. Myös monet kunnat joutuvat taas hakemaan valtiolta harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia, joten siihen esitetyt 420 miljoonaa markkaa tulevat varmasti tarkoin käytettyä eivätkä varmasti riitäkään tyydyttävällä tavalla vastaamaan kuntien tarpeita. Hyvä kuitenkin on, että mainittuun tarkoitukseen budjettiriihessä saatiin 100 miljoonaa markkaa enemmän kuin valtiovarainministeriö alun perin esitti.

Arvoisa puhemies! Vaikka budjetti hallituksen piirissä valmistuikin suhteellisen vaivattomasti, ei se kuitenkaan tarkoita, ettei syvällistä keskustelua olisi käytävä muun muassa asuntotilanteen helpottamisesta. Onhan uusien asuntojen tarve noin 40 000:n vuosiluokkaa ja muuttohalukkuutta usealla ihmisellä edelleen on olemassa, mikä on aiheuttanut asuntoa hakevien jonojen kasvamisen. Ongelma koetaan erityisen vaikeaksi paitsi Pääkaupunkiseudulla myös monissa muissa asutuskeskuksissa, kuten Jyväskylän

seudulla, missä asuntoa hakevien jono on jatkuvasti vain kasvanut. Lähtökohtana on oltava, että hallitus toimenpiteillään tukee riittävästi muun muassa aravavuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuotantoa mutta luo edellytykset myöskin vapaarahoitteisen tuotannon jatkumiselle, missä viime kuukausina on esiintynyt epävarmuustekijöitä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä muutama sana aluepolitiikasta ja sen toteutumisesta. Budjettikirjassa todetaan, että kehitetään hajautettua ja joustavaa palveluhallintoa sekä edistetään aluehallintoviranomaisten verkostoitumista. On hyvä, että budjettikirjassa edes todetaan hallinnon hajauttamisen tärkeys ja päätösvallan siirtäminen maakuntiin paikallistasolle, vaikka näin ei todellisuudessa vielä ole tapahtunutkaan. Kun muutama vuosi sitten toteutettiin lääninhallinnon uudistus, oli se mielestäni huono toimenpide, mutta sen kanssa on nyt voitu elää. Uudistuksen ohessa muodostetut työvoima- ja elinkeinokeskukset eivät ole vielä toimineet täydellä teholla. Odotankin, että hallituksen toimesta uskalletaan tarttua huomattavasti entistä tehokkaammin hallinnon hajauttamiseen keskusvirastoista paikallistasolle. Mikäli tehtävät annetaan keskushallinnon virkamiehille, ei tulosta varmasti synny. Yhtenä esimerkkinä haluan todeta Patentti- ja rekisterihallituksen keinotekoiset toimenpiteet oman asemansa vahvistamiseksi. Virasto toimii aluepolitiikan suhteen täysin päinvastoin kuin hallituksen aluepolitiikasta puhutaan.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2001 budjettiesitys on suhteellisen hyvä ja sen kanssa tullaan toimeen. Oppositioryhmien taholta esitetty kritiikkikin on mielestäni vaimeampaa kuin edellisinä vuosina lausuttu arvostelu, eikä mielestäni selkeää vaihtoehtoa noudatetulle talouspolitiikalle ole keskustan taholta millään muodoin esitetty. Monet eri puolilla Suomea olevat maakunnalliset hankkeet odottavat edelleen toteutumistaan, ja lähtökohtana on oltava, että budjetti mahdollisimman oikeudenmukaisesti pyrkii kehittämään maan eri osia oikeudenmukaiseen suuntaan.

105 **Pia Viitanen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Varmasti alkuun on syytä todeta jälleen kerran, että budjetin yleislinjat ovat varsin tyydyttävät ja ihan kunnossa, siis okei. Sen haluan sanoa alkuun, että ainakin itse olin todella iloinen siitä, että kun sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kesäkokouksessaan vaati verolinjausten painotusta erityisesti pieni- ja keskituloisille, jo tämä vaatimus on tuottanut tuloksen. Tätä hallituksen budjettiriihessä vaatimuksestamme sitten muokattiin, joten en ollenkaan näkisi tilannetta niin synkkänä, kun jatkossakin vaatimuksia vielä varmasti tiettyjen asioiden osalta täällä esittävät eri ryhmät. Eduskuntahan nyt rupeaa sitten käsittelemään budjettia, joten mahdollisuudet ovat vaikka mihin.

Itse olen usein sanonut, että kun meillä varsin perustellusti varmasti täytyy veroja jonkin verran lähteä alentamaan, se ei saa tarkoittaa todellakaan sitä, että meillä ei samaan aikaan olisi varaa ja vaurautta hoitaa kunnialla hyvinvointiyhteiskunnan palveluita, syrjäytymisen ehkäisyä tai sosiaaliturvaa. Ne ovat ihan peruspilareita kuitenkin tämänhetkisessä yhteiskunnassamme. Tähän ajattelutapaan nähden ainakin itseäni jollakin tavalla jälleen kerran pöyristytti esimerkiksi eilen rakkaan hallituskumppanimme kokoomuksen ryhmäpuheenvuoro, jossa ed. Zyskowicz jälleen kerran olisi uudella tavalla leikkaamassa sosiaaliturvaa. Tällä kertaa käytäisiin nuorten kimppuun, eli päiviteltiin kovasti sitä, kun nuorille täysi-ikäisille maksetaan aiheettomasti liikaa toimeentulotukea, liikaa asumistukea jne., puhumattakaan siitä, että aiemmin kesällä kokoomuksen puheenjohtaja, valtiovarainministeri Niinistö suorastaan pörhenteli puheissaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkausten puolesta. Ymmärrän sen, että kun kunnallisvaalit tulevat, varmasti täytyy olla kunkin meistä ideologisia tahollaan. Mutta kun kuitenkin hallitusohjelmassa olemme sopineet tietyistä linjauksista ja yksi minusta aika vakavasti otettava linjaus siinä on se, että sosiaaliturvaan ei tule puuttua leikkaamalla sitä, en minä jaksa aina ymmärtää näitä kummallisia heittoja julkisuuteen.

Samaan aikaan kun heitellään tämän tyyppisiä heittoja, arvomaailma tuntuu korostuvan myös siinä, että ollaan jollakin tavalla ikään kuin katkeria esimerkiksi tällä hetkellä meidän kolmikantayhteistyöllemme siinä muodossa, että ryhmäpuheenvuoron tasolla heitellään kovasti piikkiä ay-liikkeeseen ja piikitellään, kun siellä muka sanellaan ehtoja. Samalla lailla ay-liike oman edunvalvontatehtävänsä puitteissa varmasti osallistuu keskusteluun kuin mikä tahansa edunvalvontajärjestö, oli se sitten MTK, TT, Palvelutyönantajat tai ihan mikä vain. Tämä on varmasti täysin hyväksyttävää, järkevää yhteiskunnallista keskustelua, enkä minä lähtisi sille linjalle, että tätä keskustelua tarvitsisi millään tavalla kritisoi-

da, saatikka pilkata, koska mielestäni ainakin psykologiaa tarvitaan siinä, että saadaan hyvä neuvotteluyhteys eri osapuoliin, jotta esimerkiksi hyvin tärkeä tupo pääsisi syntymään.

Kun täällä kokoomus on pörhistellyt leikkauksiensa kanssa, on tässä nyt varmaan syytä todeta, että ainakin oma arvomaailmani ja uskoakseni oman eduskuntaryhmäni arvomaailma on täysin päinvastainen. Meillä ainakin syntyi erittäin huolestunutta keskustelua siitä, kun jokin viikko sitten ilmestyi jälleen kerran uusia tutkimuksia ihmisten köyhyydestä, tulonjaosta ja muista. Kyllä se on niin, että jos on vaikka pitkäaikaistyöttömiä, kauan toimeentulotuen varassa eläviä ihmisiä ja tämäntapaista väkeä, olisi aika mieluumminkin tehdä päinvastoin eli keskittyä siihen, millä me parannemme heidän elinolosuhteitaan. Varmasti tässä budjetissa yksi sellainen, mitä voisi vielä miettiä ja painottaa, on se, ulotetaanko veronkevennyksiä sinnepäin vai mitä tehtäisiin. Meillä ainakin on hyvin vakavahenkistä keskustelua tämän tyyppisistä arvoista käyty näiden asioiden osalta.

Kun äsken sanoin, että samaan aikaan, kun on huolehdittava sosiaaliturvasta, on huolehdittava myös hyvinvointiyhteiskunnan palveluista, niin tietenkin, kuten täälläkin moneen kertaan on tullut ilmi, kuntien asema on täysin olennainen. Täällä käytiin eilen loistavaa keskustelua muun muassa terveyspuolen rahoituksesta, pätkätöistä siellä puolella, ihmistyövoiman puutteesta ja työuupumuksesta. Ne ovat hirvittävän tärkeitä asioita.

Meidän ryhmämme on muun muassa yhteen tämmöiseen kuntapuolen asiaan kiinnittänyt voimakasta huomiota, ja toivon siitä vielä vakavasti neuvoteltavan. Eli kuntien kevamaksun alentaminen samalla lailla kuin pieniltä yrityksiltä tehtiin viime keväänä on mielestäni todella tärkeä painopiste, mitä tulisi vielä miettiä osana koko kuntapuolta. En pistäisi pahitteeksi sitä, että valiokuntakäsittelyssä katsottaisiin hyvin analyyttisesti koko kuntapuoli kertaalleen läpi harkinnanvaraisine avustuksineen jne.

Arvoisa puhemies! Muutama kommentti parista yksittäisasiasta, jotka haluan todeta.

Ensinnäkin ammatillinen lisäkoulutus on saanut ansaitsemaansa huomiota täällä salissa keskusteluissa. Minä kuulun myös niihin, jotka todella voimakkaasti haluavat vaikuttaa siihen suuntaan, että rahoitus saataisiin kuntoon, puhumattakaan siitä, mitä tapahtuu koko systeemin rahoitusjärjestelmälle tulevaisuudessa. Sivuutan tässä yhteydessä tämän ongelmatiikan toteamalla, että varmasti tästä keskustellaan jatkossa sivistysvaliokunnassa ja vielä eduskunnassakin tässä salissa.

Toinen, mihin haluan periaatteellisen huomion kiinnittää edelleen, vaikka siitä tänään käytiin pitkä keskustelu, on veikkausvoittovarojen tuotto, kirjastojen osuus siinä. On valitettava tosiasia, että kun kysyin vastauspuheenvuorossani parlamentarismin ja demokratian perään tässä hengessä — muitakin esimerkkejä on, mutta tämä on mielestäni yksi kuvaavimpia — en saanut ministeri Sauli Niinistöltä vastausta kysymykseen, joten tämän kysymyksen täällä toistan edelleen siinä toivossa, että ehkä joskus myös keskustelemme vähän vakavammalla hengellä demokratiasta ja parlamentarismista tässä salissa hallituksen ja eduskunnan välillä.

Puhemies! Loppuun totean, että varmasti korjauksia budjettiin voidaan tehdä. Jotain liikkumavaraa sieltä löytyy. Mutta jos korjauksia tehdään sillä hinnalla kuin hallituskumppani kokoomus ilmoittaa, että pitäisi samaan aikaan muka leikata joltain heikommalta, joltain nuoremmalta, jälleen kerran esimerkiksi jotakin, se ei varmasti tule meille käymään. Minä ihmettelen, jos esimerkiksi jälleen kerran lisäbudjettiin ollaan tekemässä 6 miljardin ylimääräisiä lainanlyhennyksiä, mikä sinänsä on positiivinen asia, jos ei sieltä jotain 50:tä miljoonaa sitten löydy, vaan toisessa suunnassa oltaisiin taas kerran jonkun heikompiosaisen sosiaaliturvia vähentämässä tai jotain muuta. Mieluummin olisin valmis myös siihen keskusteluun, että raamia voitaisiin myös tässä salissa katsoa, (Puhemies koputtaa) koska eihän voi olla vain ministeri Niinistön oikeus muuttaa keväällä sovittua raamia ylöspäin. Eduskunnalla olkoon se sama oikeus, arvoisa puhemies.

[106] **Kyösti Karjula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellä ed. Viitanen tarkasteli toimeentulotukea ja myös ansiosidonnaista päivärahaa, niiden perusteita. Toivoisin, että hän hallituspuolueen kansanedustajana erityisesti kiinnittäisi huomiota siihen, mitä merkitsee, että tänä vuonna edelleen toimeentulotuensaajia on lähes puoli miljoonaa suomalaista, noin 280 000 kotitaloutta. Eikö tämä ole se haaste, johon hallituksen pitäisi nimenomaan rakenteellisilla uudistuksilla puuttua ja purkaa nykyinen

suurtyöttömyys, ei vain niin, että jaamme rahaa uudella tavalla? Se ei ole riittävää. Otan vertaukseksi sen, että esimerkiksi lasten kotihoidon tukea saa vain 71 000 perhettä Suomessa. Tässä mielessä toimeentulotuesta, viimeisestä tukimuodosta, on tullut huomattavasti merkittävämpi.

107 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joudun toteamaan ed. Viitaselle, että Lipposen ykkös- ja kakkoshallitusohjelman olemme yksimielisesti sopineet hallituspuolueitten kesken ja mielestäni se on erittäin hyvin toiminut. Tuloksena on se, että maamme kansantalous on voinut erittäin hyvin ja vahvasti seitsemän viime vuoden ajan ja suunta on ollut oikea, mutta työllistämisessä emme ole onnistuneet. Sitä perään, että jos työnantaja tarjoaa työtä työttömälle ja työtön ei ota sitä vastaan sen takia, että on edullisempaa olla sosiaalihuollon varassa, yhteiskunta ei tällaista suuntausta kestä jatkossa.

Mitä tulee SAK:hon, kun mainitsitte, että SAK puolustaa työntekijöitten ja työttömien etuja, joudun toteamaan, että kaikki kansanedustajat puolustavat eduskunnassa kaikkien suomalaisten etuja.

108 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitanen oli hyvin huolissaan nuorten asemasta, mutta kyllähän tosiasia on myös se, että paras lahja, minkä tuleville nuorillemme voimme antaa, on se, että valtionvelkaa pienennetään. Aktiivisen sosiaalipolitiikan tärkein haastehan on nimenomaan nuorten syrjäytymisen katkaisu ja heidän entistä nopeampi työllistämisensä, ettei tulisi pitkäaikaisia työttömyyskierteitä.

Kun ed. Viitanen oli huolissaan myös pienituloisten asemasta, tuloveron alennushan kattaa kaikki tuloluokat, myös pienituloiset. Pitää myös muistaa se, että valtion tuloveron alaraja nostettiin 66 000 markkaan vuodessa.

109 **Pia Viitanen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan samoin tavoin kuin ed. Karjula olin puheenvuorossani huolissani toimeentulotuensaajista. Varmasti yksi sysäys sinnepäin, mikä nyt on suunnitteilla, on todellakin aktiivisen sosiaalitoimen paketti, jossa pyritään myös rahallisia satsauksia näille ihmisille eri muodoissa toteuttamaan. Mutta toki huolissamme olemme siitä molemmat.

Ed. Kuosmaselle huomauttaisin, että olen ihan samaa mieltä kuin te, että totta kai hallitusohjelmat sovimme yksimielisesti, ja sitä minä vähän pähkäilinkin, jos kerran näin on, miksi kokoomus aina ottaa irtiotoissaan, puheenvuoroissaan, joitain kummallisia leikkauksia, joista todellakaan ei ole yksimielisesti tässä hyvin toimineessa hallitusohjelmassa millään tavalla sovittu.

Mitä tulee työllistämiseen, että on edullisempaa olla sosiaaliturvan varassa tai muuta, edustajat Karttunen-Raiskio ja Kuosmanen, en minä ainakaan hyväksy sitä, että meidän ainoa virallinen nuorisopoliittinen linjamme on se, että tulevat sukupolvet hyötyvät siitä, että velkaa maksetaan pois. Se on totta, mutta ei se ole ainoa nuorisopoliittinen linja. Meidän täytyy esimerkiksi ajatella, mikä on nuorten hyvinvointi tässä ja nyt. Joskus nuoren hyvinvointi on siitä kiinni, (Puhemies koputtaa) saako hän kymppinsä vai eikö saa, leikkaako yhteiskunta sen pois työllistymisen nimissä. Missä ovat työpaikat?

110 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa herra puhemies! Talousarvioesitys vuodelle 2001 jatkaa edelleen tiukkaa finanssipoliittista linjaa, mikä on perusteltua pidemmän aikavälin haasteisiin varautumisen kannalta. Valtionvelan lyhentäminen on paras lahja, jonka voimme tulevalle polvelle antaa, niin kuin äsken sanoin, ja joka tulevaisuudessa luo todellista jakovaraa uusiin haasteisiin.

Yksilön elämänhallinnan kannalta hyvin tärkeä elementti on työ. Jotta voi suunnitella elämäänsä, toimintojansa ja hankintojansa pitkälle tulevaisuuteen, on tiedettävä, että työtä on tarjolla. Siksi on ensiarvoisen tärkeätä, että työnteon kannattavuus on nostettu budjetissa esiin.

Tuloveron alentaminen kautta kaikkien tuloluokkien tukee tätä tavoitetta. Työn tekeminen tulee kannattavammaksi. Myös pienipalkkaisen työn vastaanottaminen tulee kannattavaksi, kun käteenjäävää rahaa on entistä enemmän ja kun samalla nostettiin valtionveron pidätyksen pohjamäärä 66 000 markkaan vuodessa. Tuloveroa ei alennettu vain alentamisen vuoksi vaan myös siksi, että työn tekeminen tulisi kannattavammaksi, työttömyysajat lyhenisivät ja rakenteellista työttömyyttä voitaisiin alentaa. On käsittämätöntä, että järjestelmän vuoksi henkilön ei aina

kannata ottaa työtä vastaan. Työn tekemisen tulisi aina olla kannattavaa ja palkitsevaa.

Aktiivinen sosiaalipolitiikka on tärkeä uudistus pitkään työttömänä olleille ja syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille. Erityisesti nuorten pitkäaikaistyöttömien kohdalla mahdollinen kuntouttava työtoiminta voi olla ensiarvoisen tärkeätä. Tekeminen ja säännöllinen osallistuminen vahvistavat elämän hallintaa. Tähän toimintaan valtio panostaa vuositasolla noin 150 miljoonaa ja kunnat noin 60 miljoonaa markkaa.

Kokoomus pitää tärkeänä velan lyhentämisen ohella tietämisen ja osaamisen lisäämistä. Olemme pieni kansa, ja pysyminen edelleen teknologian huippumaana on menestyksemme kulmakivi. Oppilaille maksuton esiopetus oli tärkeä uudistus, jotta oppimiseroja voidaan kaventaa, kun aloitetaan ykkösluokka. Tulevaisuuspaketin panostukset erityisesti yliopistojen perusrahoitukseen olivat välttämättömiä koulutustason laadun ylläpitämiseksi ja tutkimuksen rahoituspohjan vahvistamiseksi. Peruskouluakaan ei tule unohtaa. Onneksi pahasti jäljessä laahannutta opetuksen yksikköhintaa saatiin hilattua ylöspäin, sillä kouluolotkin alkavat olla sietämättömiä. Opettajat kokevat työuupumusta ylisuurten oppilasryhmien parissa ja kiusaaminen ja pahoinvointi yleistyvät, kun kellään ei ole aikaa kenellekään.

Poliisin toimintamenoja korotettiin ja lisäksi päätettiin selvittää liikkuvan poliisin asema koko poliisiorganisaatiossa. Toivon ja vaadin, että rahaa jää kaikenlaisten uusien tehtävien lisäksi myös huumeiden torjuntaan ja ennalta ehkäisevään työhön. Parasta ennaltaehkäisyä on koulupoliisitoiminta, jolle pitää riittää toimintaedellytyksiä.

Siitä olen erityisen onnellinen, että E18 on taas saanut rahaa, jotta se voi valmistua määräajassa. Portti itään on edelleenkin meille tärkeä mahdollisuus ja erityisesti kaikkien rannikkokuntien yhteinen asia. Vierailin kesällä Liettuassa ja näin, että siellä on jo nyt valtavat ja erittäin hyväkuntoiset moottoritiet. Jos E18 ei valmistu aikataulussa, niin käy niin, että koko tietä ei pian tarvita.

Meillä on edelleenkin vaje yrityksistä, jos yrityksiemme määrää verrataan eurooppalaiseen keskitasoon. Uusien yritysten määrää ei tule tosiaankaan nostamaan se, että kotitaloustyön teettämisen tukimalli ollaan nyt muuttamassa yritystukimallista niin sanotuksi perhetukimalliksi. Pienyrittäjät ovat investoineet laitteisiin ja ovat saaneet yritystoimintansa pyörimään. He ovat työllistäneet itsensä tai pariskunnat ovat työllistäneet itsensä. Näissä tukimalleissa on selvä ero. Kun yksilön kuukausittainen rahamäärä on vakio, häntä ei paljon lohduta se, että perhetukimallissa rahan saa kaksi vuotta jälkeenpäin verotuksessa takaisin, koska tietyt vaate-, lääke- ja ruokakulut ovat joka kuukausi samat ja käteen tuleva rahamäärä on sama. Nyt on käymässä niin, että näille pienille yrityksille, jotka ovat lähteneet alkuun, tullaan ilmoittamaan, kun yritystukimalli vuodenvaihteessa loppuu, että ei ole töitä, emme ota teitä enää. Pelkään, että tämän uuden mallin kautta on käymässä niin, että palataan jälleen harmaaseen työhön ja kotiapu pysyy edelleenkin ylellisyytenä ja vain varakkaiden etuoikeutena eikä kaikkien tuloluokkien oikeutena, jollaisena sitä varmasti tarvittaisiin: vanhukset tarvitsevat monenlaista siivousapua, lapsiperheet tarvitsevat.

Muutoin hallituksen talousarvioesitys ja siihen sisältyvä kattava veronalennus on työn tekemiseen kannustava ja auttaa tarpeen tullen miestä mäessä. Budjetti vähentää valtionvelkaamme ja luo mahdollisuuksia tulevaisuudelle.

111 **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona haluan todeta, että työministeriön heinäkuun tilastojen mukaan yli vuoden työttömänä olleita oli yli 90 000. Yli kaksi vuotta työttömänä olleita oli 43 500. Haluaisin tietää, miten nämä henkilöt voivat päästä verohelpotusten piiriin. Kun työttömät eivät saa kunnallisverotuksessa ansiotulovähennystä ja heidän tulonsa eivät riitä valtionverotuksen vähennyksen piiriin, niin itse asiassa heidän verotuksensa nyt kiristyy. Täytyy muistaa, että tässä on kysymys varsin suuresta määrästä ihmisiä, jotka ovat todella pienituloisia. Sen sijaan verohelpotukset helpottavat suurituloisten ihmisten verotusta. Tulkoon todetuksi, että yli 200 000 markkaa ansaitsevat tulevat tästä 5 miljardin veropotista saamaan 1 300 miljoonan markan osuuden. Elikkä kaikista suurimman osuuden saavat kaikista rikkaimmat, hyvätuloiset ihmiset. Tässä käy niin, että pienituloiset ihmiset saavat prosentit, mutta suurituloiset ihmiset saavat rahat.

112 **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös ed. Karttunen-Raiskion puheenvuoroon: Olette erittäin kiitettävästi pitä-

nyt esillä huumeongelmaa kuten puheessannekin. Hämmästelin kuitenkin kantaanne, että parasta huumevalistusta ja huumetyötä on koulupoliisi. Eiköhän tulisi sittenkin lähteä sieltä kotien, perheiden, tukemisesta, palveluverkoston takaamisesta, ja sen jälkeen, kun kaikki on kunnossa, hoitopaikat kunnossa ja hoitojärjestelmät todella toimivat ja ovat ammatillisesti hoidetut, lähdetään sitten testeihin, koulupoliisiin. Lähdetään ensimmäiseltä rapulta ja mennään ylös oikeassa järjestyksessä näitten asioitten kanssa.

Kun puhuitte myös palvelujärjestelmän puolesta, toivottavasti budjetin käsittelyn yhteydessä olette tukemassa kuntien talouden vakauttamista, muun muassa kuntien ja kuntainliittojen kansaneläkemaksun alentamista vähintään 0,4 prosentilla. Tulen seuraamaan syksyn aikana toimintaanne.

113 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiontalous kasvaa, ja niin kuin ed. Karttunen-Raiskio totesi, valtionvelkaa maksetaan ja se on tietysti hyvä tavoite. Mikä se vauhti on? Nykyistä vauhtia, jos maksetaan, kestää 40 vuotta, kun se on maksettu. Nyt pitäisi voida arvioida maksuvauhtia, maksetaanko 11 miljardia vai 12 miljardia. Mitä halutaan kansalaisille tuottaa? Meidän pitäisi ensin tuottaa työpaikkoja, jotta on mahdollisuus ihmisten ottaa töitä vastaan. Se, minkä ihan oikein totesitte, on lyhytjänteisyys tässä yrittäjäpolitiikassa. On houkuteltu ihmisiä yrittäjiksi ja nyt viedään matto jalkojen alta. Tämä ei ole hyvän hallintotavan mukaista.

114 **Tanja Karpela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaisin ed. Karttunen-Raiskion puheenvuoroon: Esiopetus on hyvä uudistus, niinhän se on. Esiopetus on valtavan hieno uudistus. Mutta tosiasia on se, että kaikki eivät siihen voi osallistua. Sanoitte myös puheenvuorossanne, että Suomi on pitkien matkojen maa. Niinhän se on. Tämä entisestään vaikeuttaa sitä, että kaikki eivät tähän esiopetukseen voi osallistua. Tietenkin vanhempien tulotaso on myös toinen seikka, joka tähän osallistumiseen varmasti vaikuttaa. Hieno uudistus se on, mutta ei tällaisella hienolla uudistuksella tee yhtään mitään, elleivät lapset tosiasiassa paikan päälle pääse.

115 **Pia Viitanen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Allekirjoitan 101-prosenttisesti ed. Puiston näkemykset siitä, mikä on parasta työtä huumeongelman ratkaisussa.

Haluaisin vain, ettei tässä nyt jää mitään epäselväksi, konkretisoida äskeistä sanomaani, mitä tarkoitin, kun puhuin, että velan takaisinmaksu ei voi olla ainoata nuorisopolitiikkaa. Nimittäin ajatellaanpa sellainen teoreettinen yhtälö, että joku lapsi nuoruusiässään ei saa tarvitsemaansa psykiatrista hoitoa. Sen jälkeen hän syrjäytyy, menee vähän epätoivotuille urille jne. Eduskunta olisi saattanut tämän syrjäytymisen ehkäistä pienellä rahasummalla siihen nähden, mitä se jatkossa maksaa, jos tätä asiaa ei ajoissa hoideta kuntoon. Se summa olisi vaikka tästä 6 miljardin ylimääräisestä velanmaksusta ehkä 10 miljoonaa. Joskus, kun ajatellaan senhetkisiä tiukkoja raameja ja muita, pitäisi nähdä kokonaisuus, missä me elämme. Ennaltaehkäisy, jos se sillä hetkellä maksaakin, saattaa jatkossa tuottaa jättimäisen säästön.

116 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Karttunen-Raiskio piti erittäin asiallisen ja hyvän puheenvuoron valtion talousarvioesityksestä tulevalle vuodelle. Hän puuttui muun muassa tiehankkeisiin. Siinä mielessä valtion talousarvio ei noudata sitä linjaa, mikä oli alustavasti eduskunnan tahto, että liikennehankkeisiin täytyisi enemmän saada rahaa. Vuonna 90 Tielaitoksen budjetti oli 6 miljardia markkaa ja investointeihin käytettiin silloin vielä 2 miljardia markkaa. 90-luvun lopulla budjetti putosi 4 miljardiin ja investointeihin käytettiin miljardi markkaa. Liikenne oli kasvanut moninkertaisesti ja suuntaus rahoituksessa oli päinvastainen. Tänä vuonna muun muassa raakaöljyn hinta on noussut erittäin voimakkaasti ja se on aiheuttanut sen, että tienpäällystealalla noin tuhat kilometriä pääteitä jäi päällystämättä, koska valtiovarainministeriö tiukasti piti kannastaan kiinni eikä alentanut polttoaineveroa.

117 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Puiston kanssa samaa mieltä, että huumeongelman torjunta on monisäikeistä. Siinä ei auta pelkästään koulupoliisi, vaan tarvitaan myös neuvolaa, kotia ja tukiverkkoja. Poliisin kutsuminen hätätapauksissa on vain tulipalon sammuttamista.

Ed. Karpelalta haluaisin kysyä, miten te ratkaisette tämän kuljetusongelman, jos perheessä on monta alle kouluikäistä lasta. Viekö taksi eskarilaisen päiväkotiin ja isä tuo autolla muut lapset perässä? Tämän ongelman kun pystyisimme ratkaisemaan.

Ed. M. Salolle vielä: Olen samaa mieltä kanssanne siitä, että yrittäjiltä ollaan viemässä mattoa pois jalkojen alta. Kotiapuyrityksiä oli vuoden 99 loppuun yritysrekisterissä 328 kappaletta ja vuoden 2000 ensimmäisellä neljänneksellä jo 50 uutta eli näitä yrityksiä on kovaa vauhtia syntymässä.

118 **Arto Seppälä /sd:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden valtion tulo- ja menoarvioesitys on rakennettu työllisyyttä ja taloudellista kasvua tukevaksi. Tavoitteet ovat oikeat. Budjetti antaa meille mahdollisuuksia pitää yllä hyvinvointivaltion peruspalveluja. Aion puheessani tuoda esille aluepoliittista ja itäsuomalaista näkökulmaa budjettiesitykseen.

Aluepolitiikan osalta budjetissa nähdään uusia avauksia, jotka painottavat vahvasti koulutus-, osaamis- ja työllisyyspolitiikkaa. Teknologia-infrastruktuurihankkeisiin panostaminen onkin kiitettävä suuntaus vanhakantaisen jakopolitiikan tilalle. Tukemalla alueita etsimään omat vahvuutensa ja osaamisen alansa niiden kehitys saatetaan kestävämmälle pohjalle. Alueellisen panostamisen työllisyyteen tulee jatkossakin olla maan hallituksen toimenpiteitä. Näillä alueilla työttömät kyllä työllistyvät, jos työpaikkoja on tarjolla. Aktiivisen sosiaalipolitiikan kaltaista "kannustajaa" ei tarvita näillä alueilla. Kiitosta ansaitsevat osaamiskeskusten lisärahoitus ja teknologia-asiamiesten palkkaamiseen suunnatut varat, joskin osaamiskeskusten suhteen aikataulun tulisi olla huomattavasti nopeampi.

Hyvä on myös erilaisten kehittämisrahojen perusteiden muuttaminen siten, että niiden käyttäminen myös aluepoliittisin perustein on mahdollista. Näin EU-rahaa voidaan käyttää myös alueellisten pääomasijoitusrahastojen omaehtoisena pääomana. Itä-Suomea ajatellen myönteistä on, että EU-alueohjelmien kansalliset osuudet on huomioitu riittävinä budjetissa. Kehittämistoiminnan ennustavuutta lisää se, että lähtökohtina ovat olleet maakuntien hyväksymät yhteistyöasiakirjat ja niissä osoitetut rahoitustarpeet.

Arvoisa puhemies! Kuntatalouden kokonaiskehitys on ollut ilahduttavan myönteistä. Kuntien voimakasta jakautumista heikkoihin ja vahvoihin kuntiin ei saa kuitenkaan unohtaa. Vaikka Suomen maakunnat ovat päässeet osallisiksi taloudellisesta kasvusta ja työttömyyden vähenemisestä, ilo jää lyhyeksi, jos hallituksen toimenpiteet eivät riitä pitkäjänteiseen työhön. Itä-Suomen kehitystä ei saisi ripustaa vain EU:n tavoite 1 -ohjelman varaan. Tarvitaan myös kansallista panostusta sellaisen kehittämisrahan saamiseksi ykkösohjelma-alueelle, joka olisi vapaasti käytettävissä muuhun kuin EU-ohjelmasidonnaiseen toimintaan. On selvää, että hitaan kasvun tai taantuneiden alueiden pitäminen asuttuina ja se, että ne myös pääsevät osallisiksi tässä maassa vallitsevasta nousukaudesta, vaatii muusta maasta poikkeavia toimenpiteitä. Esimerkiksi yritystukien lisääminen olisi kannattava ajatus. Maakunnissa on tukien ulkopuolelle jäämässä monia rahoituskriteereitä täyttäviä ja uusia työpaikkoja luovia yrityksiä. Tämä voisi helpottaa myös yritysten siirtymistä Pääkaupunkiseudulta maakuntiin.

Arvoisa puhemies! Huolimatta Itä-Suomen kuntien muuttotappiosta rakentamisen tarve ei ole Itä-Suomessa lakannut. Itä-Suomen läänin alueella saadaan tarpeeseen nähden riittämättömästi varoja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä oppilaitosten ja kirjastojen kiinteistöjen peruskorjaukseen ja uudisrakentamiseen. Viime vuosina saaduin määrärahoin ei pystytä tekemään edes välttämättömiä peruskorjauksia. Itä-Suomen alueen koulurakennusten ikä ja vanhakantainen tekniikka aiheuttavat sen, että ne ovat yhtä aikaa peruskorjauksen tarpeessa. Tämänhetkisestä määrärahojen tasosta kertoo paljon se, että esimerkiksi Itä-Suomen kuntien ja oppilaitosten ylläpitäjien ehdottaman 103 yleissivistävän oppilaitoksen perustamishankkeen toteuttamiseen menisi noin 34 vuotta. Tilanne on huolestuttava myös ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja aikuiskoulutuksen perustamishankkeiden osalta. Tilanteen parantamiseksi olisi tärkeää, ettei opetustoimessa luovuttaisi perushankkeiden valtionosuusjärjestelmästä ja siirryttäisi laskennalliseen harkinnanvaraiseen järjestelmään. Hyvää lisää toisi työvoimahallinnon rahoituksen suuntaus jälleen oppilaitosten rahoitushankkeisiin. Tämä parantaisi myös alueen työttömyystilannetta.

Ennakoitu väestömäärän väheneminen Itä-Suomesta ei tarkoita suoraviivaisesti myöskään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeen

vähenemistä, vaan päinvastoin alueen huoltosuhde tulee edelleen kasvamaan ja olemaan maan keskiarvoa suurempi, kun kokonaisväestöön suhteutettuna eläkeläisten ja vanhusten määrä kasvaa. Kun infra on pääosin rakennettu kansanterveyslain voimaantulon jälkeen, yksiköt tarvitsevat seuraavien vuosien aikana peruskorjausta, osa jopa uudelleenrakentamista.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti muutamasta kohdasta.

Koulutuspolitiikka on tärkein kehittämisalue hallituksen esittämässä budjetissa. Tulevaisuuspaketin koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisessä otetaan tärkeitä askeleita. Tulevaisuuspaketti ei ole laadittu kuitenkaan riittävän pitkällä tähtäimellä. Täytyy muistaa, että koulutuksen kehittäminen tulisi nähdä tosi pitkällä tähtäimellä. Koulutuspolitiikassa pitäisi alueellisen kehittämisen näkökulmasta olla nykyistä voimakkaampi Itä-Suomen yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja maakunnissa oleviin filiaaleihin kohdistuva kehittämispanos.

Nuorten syrjäytyneiden ongelmien ehkäisemiseen tarvitaan uudenlaista vastuun kantamista. Alle 25-vuotiaiden osalta keppilinja ei ole oikea. Aktiivinen sosiaalipolitiikka ei saisi olla sitä, että nuoret sysätään kuntien harteille työttömyyskortistosta pois piilotettaviksi. Mielekäs suunta nuorelle olisi monipuoliseen työpajatoimintaan osallistuminen. Työpajatoiminta vaatiikin pitkäjänteisempää kehittämistä, säännöllistä rahoitusta ja ministeriön välistä yhteistyön kehittämistä.

Budjettiesityksessä veikkauksen voittorahoista rahoitetaan edelleen kirjastojen valtionosuuksia. Tämä on edelleen väärä suuntaus. Raha on poissa juuri lasten ja nuorten liikuntaa tukevasta osuudesta. Lakisääteiselle liikunnalle pitäisi maksaa vähintään 36 prosenttia. Tätä lähelle ei ole päästy enää moneen vuoteen.

119 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Arto Seppälällä oli erittäin hyviä ajatuksia Itä-Suomen kehittämiseksi ja kuntien talouden parantamiseksi, mutta joudun toteamaan ed. Seppälälle, että valtion lakisääteiset menot ovat kunnan talousarviosta tänä päivänä lähes 90 prosenttia. Kunnalle jää liian vähän liikkumatilaa eli 10 prosenttia investointeihin ja muihin, vaikka kunnalla pitäisi olla itsehallinto. Meidän kansanedustajien ei pitäisi missään nimessä lisätä kuntien painolastia talouden puolelta, vaan päinvastoin sitä pitää keventää ja sillä tavalla vahvistaa kuntien itsehallintoa.

120 **Arto Seppälä /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmaselle: Mehän olemme täällä tehneet sen suuntaisia päätöksiä, ja muun muassa harkinnanvaraiset rahat ovat nimenomaan ohjausta tilanteisiin, joissa kunnilla menee huonosti, että saadaan ne oikeille raiteille ja sitä kautta saadaan tilannetta korjattua.

121 **Esko Kurvinen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys valtion ensi vuoden talousarvioksi noudattaa keväällä eduskunnassa käytyä keskustelua, joka muodosti eduskunnan tahdon tiukasta finanssipolitiikan linjasta. Nykyisen kaltaisessa suhdannetilanteessa on aivan oikein varautua julkisen talouden pidemmän aikavälin haasteisiin. Valtion velkaa lyhentämällä pienennämme korkomenoja ja saamme näin rahat hyvinvointiyhteiskunnan palvelukseen. Viime ja tänä vuonna tehtyjen lainanlyhennysten vaikutus näkyy jo siinä, että ensi vuonna maksamme arviolta 2,3 miljardia markkaa vähemmän valtionvelan korkoja kuin kuluvana vuonna.

Talousarvion eduskuntakäsittelyn aikana on seurattava suhdannetilanteen kehitystä ja tarvittaessa tehtävä tarpeelliset toimenpiteet. Hallituksen on mielestäni myös omalta osaltaan toimittava niin, että kotimaiset tekijät eivät lisää paineita inflaation kasvulle ja syö hyvää kansainvälistä kilpailukykyämme. Tässä suhteessa on Suomen edun mukaista toimia aktiivisesti myös EU:n sisällä. Talousarvioesitys pohjautuu suotuisiin talouden näkymiin ensi vuonna, mikä edellyttää toimivia työmarkkinoita ilman työvoimakapeikkoja ja markkinahäiriöitä.

Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että valtiovarainministeri Niinistön esityksestä hallitus sisällytti talousarvioesitykseen yli 6 miljardin markan veronkevennykset ansiotuloihin. Tämä pienituloisiin painottuva mutta kuitenkin kaikkia koskettava kevennys toteutettuna taulukkoalennuksina menee suoraan palkansaajan kukkaroon. On erittäin tärkeää, että veronalennuksilla kannustetaan työntekoon ja lisäansioihin eikä lisätä verotuksen progressiivisuutta ja tulolouk-kuja. Suomen on pystyttävä vastaamaan myös verotuksellisin keinoin yhä kiihtyvään kansainväliseen kilpailuun hyvin koulutetuista, osaavista työntekijöistä.

Veronalennuksen valmistelun aikana hallitukselta on ilmeisesti jäänyt kiireessä eräs seikka huomioimatta, nimittäin kaikista pienituloisimpien omaa työtä tekevien verotuksen sudenkuoppa. Lain mukaan elinkeinonharjoittajat ja maanviljelijät maksavat tuloistaan tietyn osan pääomaveroprosentin mukaan ja loput ansioverotuksen mukaan. Melkoinen joukko omaa työtä tekeviä ei yllä 140 000 markan tuloihin vuodessa, jonka jälkeen vasta uusi alennettu ansiotulovero saavuttaa 29 prosentin pääomaveron. Näin nämä kaikkein vähiten ansaitsevat mutta itsensä työllistämällä erittäin arvokasta työtä tekevät ihmiset eivät pääse veronalennusten piiriin niin kuin pääsisivät olemalla palkkatyössä samanlaisissa tehtävissä. Mielestäni tämä lipsahdus tulee korjata valiokuntakäsittelyn aikana tuon 6,4 miljardin markan veronalennuspotin sisäisenä asiana.

Kokoomuksen hallitusohjelmaan ajama Yrittäjyys-hanke on alkukangertelujen jälkeen päässemässä vauhtiin ja ensimmäisiä toimenpiteitä on jo nähtävissä ensi vuoden talousarvioesityksessä. Aivan pienimmät yrittäjät ja elinkeinonharjoittajat saavat ensi vuoden alusta kauan odottamansa tasavertaisen kohtelun verovapaissa matkakustannuksissa, kun ne nousevat samalle tasolle palkansaajien kanssa. Tämän vuoden heinäkuun alusta pudotettiin pienten ja keskisuurten yritysten kansaneläkemaksua.

Siellä, missä syntyy uusia yrityksiä ja työpaikkoja luonnostaan, yhteiskunnan tehtävä on pysytellä poissa yrityselämän jaloista vähentämällä byrokratiaa ja keventämällä yhteiskunnan ilmaiseksi teettämiä töitä yrityksillä, niin että nämä voivat kehrätä tulosta ja veromarkkoja mahdollisimman paljon yhteiskunnan käyttöön. Mutta siellä, missä tarvitaan yhteiskuntaa vauhdittamaan yrityselämää ja uusien työpaikkojen syntymistä, se on myös tehtävä. Valiokunnassa parhaillaan olevan uuden yritystukilain käsittely tulisi mielestäni saattaa mahdollisimman pikaisesti loppuun ja lain astua voimaan, jotta nyt esimerkiksi kansallisella kakkostukialueella olevien kuntien ja kunnallisten yhtiöitten investoinnit saataisiin käyntiin. Kasvukeskuksissa olevat yritykset harkitsevat monestakin syystä juuri nyt tuotannon laajentamista ympäröivään maakuntaan.

Valtiolla on erinomaisia työvälineitä käytössään juuri elinkeino- ja aluepoliittisia operaatioita varten, Tekes, Finnvera ja te-keskukset ehkä tärkeimpinä. Myönteinen signaali erityisesti pkyritysten kannalta on te-keskuksille ehdotettu määräraha teknologia-asiamiesten palkkaamiseksi. Tällä toimenpiteellä pystytään vahvistamaan alueellista innovaatiotoimintaa ja tukemaan näin Suomen eri alueitten uuteen teknologiaan perustuvien elinkeinojen syntymistä ja kasvamista kansainväliselle tasolle. Samoin on tärkeää Tekesin tutkimus- ja kehittämismäärärahojen pitäminen korkealla tasolla.

Finnvera on valtion riskisijoitus- ja yrityspalveluyhtiö, jonka suurin merkitys on siinä, että se toimii niiden yritysten ja alueitten kanssa, joilla ei ole mahdollisuutta saada yksityisen sektorin toimijoita. Finnveralla on myös lakiin ja omaan yhtiöjärjestykseen perustuva velvoite toiminnassaan edistää valtion aluepoliittisten tavoitteitten toteuttamista. Hallitus on vain käyttänyt tätä instrumenttia varsin säästeliäästi.

Mielestäni hyviä elinkeino- ja aluepoliittisia työkaluja on siten olemassa, kunhan huolehdimme, että niiden toimijoilla on resursseja tehtävien hoitamista varten. Suomella täytyy olla kansallinen, oma, koko maan kattava aluepolitiikka, jota toteutetaan EU:n rakennerahastojen avulla ja myös kansallisin panostuksin. Myös EU:n ja kansallisten tukialueitten ulkopuolella on runsaasti paikkakuntia, joiden kehitykseen kansallisella aluepolitiikalla on syytä puuttua.

Minun mielestäni sijainnista johtuvien haittojen poistaminen ei ole varsinaista alue- ja elinkeinopoliittista tukea, vaan normaalia yhteiskunnan toimintaa ihmisten hyvinvoinnin parhaaksi. Esimerkkinä niistä alueellinen kuljetustuki, jonka symboliarvo on noussut huomattavasti korkeammalle kuin sen nykyinen markkamääräinen merkitys on, on tyypillinen sijainnista johtuvaa eriarvoisuutta vähentävä toimenpide.

122 **Susanna Rahkonen /sd:** Arvoisa puhemies! Valtiontalous on ensi vuonna entistä paremmalla pohjalla, mutta yhden ministerin hattutempuista on kuitenkin turha mielestäni puhua. Ansio nimittäin valtiontalouden kehityksestä kuuluu koko hallitukselle ja maltilliselle tulopolitiikalle, ei kenellekään yksittäiselle ministerille tai markkinavoimille.

Hallitusohjelman keskeisimpiä tavoitteita on työttömyyden alentaminen sekä köyhyyden ja syrjäytymisen torjuminen. Työllisyys onkin kehittynyt varsin hyvään suuntaan. Ainakin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen heinäkuun

tietojen mukaan voi todeta, että koko maan 35—55-vuotiaiden miesten työttömyysaste on keskimäärin 5 prosentin tasoa. Naisten vastaava luku on pari prosenttiyksikköä suurempi. Nämä luvut kertovat kyllä todella hienosta saavutuksesta.

Arvoisa puhemies! Kaikki kansalaiset eivät kuitenkaan koe, että talouden kasvu olisi koitunut riittävästi heidän edukseen. Julkista taloutta on pidetty todella tiukoilla, ja se näkyy niissä väestöryhmissä, jotka tarvitsevat julkisia palveluita ja tulonsiirtoja. Yhteiskuntamme kipupisteitä ovatkin lapset ja nuoret, vanhukset, mielenterveyspotilaat, huumeongelmaiset sekä pitkäaikaistyöttömät. He kärsivät vieläkin laman seurauksena päälle jääneestä säästövaihteesta ja alimitoitetuista resursseista. Palvelujen tarjonta ei ole pysynyt kaikkialla väestönkasvun tahdissa. Järkevänä säästämisenä tätä ei voi pitää, sillä jälkilasku on säästöjä suurempi.

Olen kaikkein eniten huolissani lasten asemasta. Jos lapsen kohdalle kasautuu vielä mielenterveysongelmia, huumeidenkäyttöä ja koulukiusaamista, on jotain pahasti pielessä. Parinsadan viime vuoden ajan lasten hyvinvointi on lisääntynyt. Tutkimusten mukaan tämä kehitys on valitettavasti pysähtynyt. Osalla lapsista tosin menee erittäin hyvin, mutta niillä, joilla menee huonosti, menee yhä huonommin. Meidän on oivallettava, että jos lapsia halutaan muuttaa, pitää muuttaa aikuisia. Lasten pahoinvointia aiheuttaa aikuisten kiire, ajanpuute ja työsidonnaisuus. Kuuluisa it- eli informaatioteknologia-ala tuottaa bittiorpoja. Voikin kysyä: Onko maamme menestys saavutettu lasten hyvinvoinnin kustannuksella?

Arvoisa puhemies! On aivan oikein, että eduskunta viime vuonna lisäsi määrärahoja lasten- ja nuortenpsykiatriaan. Lisärahoitusta tarvittaisiin edelleen. Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Ben Zyskowicz totesi ryhmäpuheessaan, ettei kokoomuksen eduskuntaryhmä halua paluuta normiohjaukseen, vaan se luottaa edelleen kuntien kykyyn toteuttaa kunnallisen itsehallinnon puitteissa perustehtäviään. Kunnallinen itsehallinto ei ole kuitenkaan mielestäni itseisarvo silloin, jos kunnissa ei pystytä huolehtimaan heikoimmassa asemassa olevista kansalaisista. Jo perustuslain yhdenvertaisuuspykälänkin perusteella asiasta tulee kantaa huolta. Siksi normiohjaus on mielestäni perusteltua erityissuojelua vaativien ihmisryhmien palveluiden kohdalla.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani asuntomarkkinoiden eriytymisestä. Kasvukeskuksissa, erityisesti Pääkaupunkiseudulla, asuntojen hinnat ovat kohonneet jo kohtuuttoman korkealle. Uusien asuntojen tarve on 35 000—40 000 asuntoa vuodessa. Muuttohalukkuutta on usealla sadallatuhannella ihmisellä ja asuntoja hakevien jonot ovat kasvaneet. Valtio on kuitenkin ollut vetäytymässä asuntolainoituksesta. Lainojen myöntämisvaltuus on pudonnut ja valtion lainoittama asuntotuotanto on jäämässä tuhansia markkoja vähäisemmäksi, kuin tarve ja tavoitetaso ovat.

Valtion lainoitusta leikkaamalla on tehty tilaa vapaarahoitteiselle tuotannolle. Arava- ja korkotukilainoituksella on tarkoitus vuonna 2001 tukea 11 500 uuden asunnon rakentamista. Tulo- ja menoarviossa ennakoidaan vapaarahoitteisen tuotannon jatkavan nousuaan 39 500 asuntoon. Näin suuren vapaarahoitteisen tuotannon käynnistymiseen liittyy epävarmuustekijöitä. Kun asuminen jätetään markkinoiden armoille, seuraukset näkyvät noususuhdanteessa kohoavina hintoina. Yksityisten omistamia tontteja ei tule riittävästi asuntotuotannon piiriin, koska maanomistajan kannattaa odottaa maan arvonnousua parempien voittojen toivossa.

Yksityiset asuntomarkkinat eivät pysty tarjoamaan opiskelijoille, kotoaan itsenäistyville nuorille tai pienipalkkaisille työntekijöille kohtuuhintaista asuntoa Pääkaupunkiseudulla, asunnottomista puhumattakaan. Asumiskustannukset ja asuntopula haittaavatkin jo työllistymistä Pääkaupunkiseudulla. Siksi valtion lainoittaman asuntotuotannon tarjontaa ei saisi tässä tilanteessa vähentää. Se on mielestäni paljon suurempi ongelma kuin joidenkin täällä hulppeana pitämä työttömyysturva.

Arvoisa puhemies! Mielestäni huolestuttavaa on valtion virastojen ja laitosten palkkojen alibudjetointi. Viime keväänä lisätalousarvioesitykseen ei sisällytetty täysimääräisesti palkankorotuksia. Tuolloin valtiovarainministeri totesi, ettei valtiontaloudessa ole enää momenttia palkankorotuksille, ikään kuin se oikeuttaisi olla lisäämättä sovittuja palkankorotuksia täysimääräisesti kunkin viraston toimintamenoihin.

Saamieni tietojen mukaan tässäkin budjettiesityksessä sama linja jatkuu. Palkkasumma on vuoden 99 eikä vuoden 2000 tasolla, jonka toteutuma myös jo tiedetään. Toisin sanoen budjetista puuttuvat kahden vuoden palkankorotukset. Joko

joudutaan irtisanomisiin, lomautuksiin tai pysyväisluonteisen henkilöstön vähennyksiin tai sitten on karsittava toiminnoista. Tässä on keksitty todella näppärä piilosäästömuoto, jossa vastuu työnnetään pois budjetista päättävältä taholta. Tämä budjettikikkailu on vastoin sitä perusperiaatetta, että budjettiin on otettava kaikki tiedossa olevat menot. Toivoisin, ettei tämä kerro myös asenteesta julkisella sektorilla meidän kaikkien hyväksi tehtävää työtä ja työntekijöitä kohtaan. Kaikki tiedossa olevat palkkavarat olisi mielestäni otettava budjettiin toimintamenoja vähentämättä.

123 **Tanja Karpela /kesk:** Arvoisa puhemies! Keväällä ennen veronkevennyksistä päättämistä puhuttiin yleisesti, että meillä on varaa samaan aikaan sekä keventää verotusta, lyhentää velkaa että turvata hyvinvointipalvelut. Hyvinvointipalvelujen turvaaminen jää helposti kuitenkin sanahelinäksi, jos tilanne kentällä koko ajan pahenee. Koulutoimen sekä sosiaali- ja terveyshuollon yksikköhintoja korotettiin kyllä, mutta samalla kuntien verotuloja ja harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia leikattiin. Kunnille on tullut monia uusia velvoitteita, kuten oppisopimuskoulutus, kuntouttava työllistäminen ja hammashoidon laajentaminen. Nämä velvoitteet syövät kokonaan yksikköhintojen korotukset.

Vuoden 2000 valtion budjetissa todettiin näin: "Yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannusten erillisen valtionosuusjärjestelmän lopettaminen selvitetään helmikuun 2000 loppuun mennessä." Saman suuntainen suunnitelma esitettiin sosiaali- ja terveydenhuollon investointiavustusten kohdalla.

Tämä on välttämätöntä huomioida, sillä kuntien taloudessa ja kyvyssä huolehtia peruspalveluista vallitsee suuriakin eroja. On pidettävä huolta siitä, että kaikki kunnat kykenevät tarjoamaan asukkailleen riittävät peruspalvelut. Monilla kunnilla on vaikeuksia palkata riittävästi työvoimaa etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin, jolloin hoitojonot pitenevät ja esimerkiksi vanhustenhuollon vaikeudet lisääntyvät entisestään. Osalla kunnista ei ole varaa lisätä henkilökuntaa, ja osa kunnista taas ei syrjäisestä sijainnista johtuen yksinkertaisesti saa ammattitaitoista työvoimaa. Meillä on kuitenkin samaan aikaan tuhansia koulutettuja hoitoalan henkilöitä vailla töitä. Osa heistä matkaa rikkaaseen naapurimaahamme Norjaan parempien palkkojen perässä. Meillä Suomessa työssäkäyvä hoitoalan henkilöstö nääntyy ylisuuren työtaakan alle. Keskusta vaatiikin, että sosiaali- ja terveydenhuoltoon palkataan riittävä määrä pysyvää ammattihenkilöstöä valtion tuen turvin.

Koulurakentamiseen myönnettyjen valtionapujen määrä onkin laskenut tasaisesti vuodesta 98 yhteensä 551 miljoonasta markasta ensi vuodelle esitettävään 430 miljoonaan markkaan. Vaikuttaa siltä, että investointiavustusjärjestelmää ollaan vähitellen ajamassa alas. Sosiaali- ja terveydenhuollon puolella supistus on ollut samana ajanjaksona 399 miljoonasta markasta 220 miljoonaan markkaan. Alasajo on nopea ja on jatkumassa ensi vuoden budjettiesityksessä edelleen. En ole huomannut, että olisimme päättäneet eduskunnassa alasajosta, mutta näyttää siltä, että hallitus toteuttaa alasajon ilman erillistä päätöstäkin.

Keskusta ei ole hyväksynyt investointiavustusten alasajoa, koska meillä on paljon kasvavia kuntia, jotka tarvitsisivat kohdistettua apua palvelujensa rakentamiseen. Erityisesti monet Uudenmaan kunnat joutuvat tiukoille, elleivät ne saa valtionapua palvelurakentamiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon puolella valtionosuus on ollut keskimäärin 42 prosenttia rakentamiskuluista eli sen merkitys on ollut aivan ratkaiseva. Jos ajatuksena on ollut siirtää rakentamisavustukset yleisiin kuntien valtionapuihin, niin en usko, että raha kohdistuisi silloin sinne, missä suurin palvelujen rakentamistarve on. Siksi tätä erillistä perustamiskustannuksiin tarkoitettua rahoitusta on jatkettava.

Homekoulut ovat hyvä esimerkki siitä, miksi tällaisia rakentamisavustuksia tarvitaan. Ei ole lainmukaista eikä varsinkaan terveellistä, että koululaiset joutuvat opiskelemaan terveydelle vaarallisissa tiloissa. Homevauriot pitää korjata viivyttelemättä, ja tähän tarvitaan valtion apua. Tästä huolimatta koulujen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakentamisavustuksia on kuitenkin alennettu 69 miljoonalla markalla. Homekoulut ovat paitsi koululaisten myös työntekijöiden terveysriski. Nyt homekoulut koskettavat myös entistä suurempaa pienten lasten joukkoa, kun esiopetusta annetaan kuusivuotiaille usein juuri koulun tiloissa.

Esiopetus alkoi lakisääteisenä kunnissa, ja vuonna 2001 elokuussa sen järjestäminen 700 tunnin laajuisena kaikille sitä haluaville kuusi-

vuotiaille lapsille on kunnille pakollista. Tähän sinänsä hyvään uudistukseen ei kuitenkaan sisälly kuljetusetuutta. Järjestetyn kuljetuksen puuttuminen saattaa kodin sijainnin tai vanhempien tulotason vuoksi jopa estää lasta osallistumasta esiopetukseen. On myös kohtuutonta velvoittaa kuntia järjestämään kuljetusta, ellei niille osoiteta valtion varoista riittävää korvausta. Tilanne on epäoikeudenmukainen, jos vanhempi, peruskoulun aloittava oppilas voi saada kuljetuksen, mutta nuorempi esikoululainen ei sitä saa. Eduskunnan on budjettikäsittelyssään osoitettava esikoululaisten kuljettamiseen määrärahat ja samalla lailla on velvoitettava kunnat järjestämään kuljetus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana maamme vanhimmasta lääkärihelikopterista Medi-Helistä, joka on toiminut Uudellamaalla jo noin kahdeksan vuotta. Se ja sen myöhemmät kumppanit lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnassa ovat kerta toisensa jälkeen osoittaneet tarpeellisuutensa tuodessaan lääkäriavun nopeasti paikalle. Nopeutta tarvitaan tilanteissa, joissa jokainen ylimääräinen minuutti voi merkitä pysyvää vammautumista tai kuolemaa. Näissä tilanteissa Medi-Heli on osoittanut tarpeellisuutensa.

Ihmiset ovat myös äänestäneet lahjoituksillaan toiminnan puolesta. Sen toiminnan yli 10 miljoonan markan kuluista noin puolet saadaan Raha-automaattiyhdistyksen avustuksina. Vantaan kaupunki tukee työtä merkittävästi antamalla henkilökuntaa sen käyttöön, mutta loppuosan rahoitus on ollut jatkuvien kansalaiskeräysten varassa. Kymmenettuhannet yksityiset ihmiset ja yritykset ovat lahjoituksillaan osoittaneet tahtonsa siitä, että toimintaa tarvitaan.

Kopteritoiminnan siirtämistä yhteiskunnan vastuulle on selvitelty moneen kertaan. Vuosi sitten valtiovarainvaliokunta otti lopulta kannan, joka kuuluu näin: "Toiminta on tarkoituksenmukaisinta vakinaistaa portaittain ja ottaa valtion ja kuntien vastuulle." Toivottiin, että eduskunnan kanta olisi pannut vauhtia asian valmisteluun, mutta vuosi on kulunut eikä mitään ole tapahtunut. Tänä syksynä eduskunnan pitää ottaa asiaan vahvempi kanta ja myöntää lääkärihelikoptereiden tarpeellisuus.

[124] **Leena-Kaisa Harkimo /kok:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2001 talousarvioesitykseen on helppo olla tyytyväinen, sillä valtionvelan lyhentäminen ja veroratkaisut ovat oikean suuntaisia. Tämä kehitys on tervettä. Veroalennusten kohdentaminen kaikkiin tuloluokkiin on oikeudenmukaista, sillä muutenhan verotuksemme progressio kiristyisi entisestään. Hyvätuloiset maksavat suuren osan valtion ansioverotuloista. Miksi veronkevennykset tulisi kohdentaa, kuten tämän keskustelun yhteydessä on vaadittu, ainoastaan pieni- ja keskituloisille, tuleehan progression toimia myös toiseen suuntaan?

Verotukseen liittyy myös ulkomaisten asiantuntijoiden veroetuuden palauttaminen. Ulkomaiset asiantuntijat ovat osoittaneet hyödyllisyytensä yrityselämän lisäksi tieteen parissa. Veroetuus poistettiin, sillä katsottiin, ettei lain tarkoitus ollut toteutunut toivotussa laajuudessa. Sitä oli sovellettu yhteensä noin 100 ulkomailta tulleeseen palkansaajaan. Tämä tosin on mielestäni osoitus siitä, että verottajamme on ollut tarkka asiantuntemuksen määrittelyssä. Toisaalta pitää huomioida, että lakia on sovellettu jatkuvasti yhä useampiin henkilöihin, vuonna 99 jo 150:een.

Ulkomaisten asiantuntijoiden veroetuus on koko Suomen ja niin tiedemaailman kuin elinkeinoelämänkin kilpailun edellytyksiä parantava tekijä. Suomi on verottajien kärkeä, ja maamme kilpailukyky palkkaverotuksen osalta heikkenee muiden valtioiden joukossa tulojen kasvaessa. En oikein ymmärrä niitä uhkakuvia, joita tuloerojen kasvuun nähdään liittyvän, kun sen kuitenkin on todettu kannustavan yrittäjyyteen ja työllistymiseen, onhan EU-komissiokin kehottanut Suomea edelleen keventämään työn verotusta ja uudistamaan etuusjärjestelmiään.

Rakenteellisen työttömyyden vähentäminen on yksi lähitulevaisuuden suurimmista haasteistamme. Työllisyysasteemme on noussut jatkuvasti, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä on säilynyt korkeana. Näin ollen onkin tärkeää, että hallitus pyrkii toimillaan kasvattamaan työnteon kannattavuutta edelleen. Keväällä keskusteltiin valtiovarainministerin ehdotuksesta porrastaa ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Nykyisillä keinoilla työllisyysasteen nostaminen ei ole onnistunut, vaan rakenteelliseksi jämähtänyt työttömyys on edelleen suuri ongelma. Nyt tarvitaan aktiivista ja ennakkoluulotonta politiikkaa ja järeämpiä aseita senkin uhalla, että joku pitkäaikaistyöttömistä kokisi syyllisyyttä.

Aktiivisen sosiaalipolitiikan ja eri hallinnonalojen yhteistyön lisäämisen tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien elämänhallinnan lisääminen

ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Muun muassa toimeentuloturvan vastikkeellisuuden avulla tavoitellaan ratkaisuja työllistymisen kannalta vaikeassa tilanteessa olevien elämään. Kyse on toiminnallisuuden ja vuorovaikutuksen lisäämisestä.

Myös yrittäjyyden edellytyksiä parannetaan. On oikein, että yrittäjien päivärahat ja kilometrikorvaukset on korotettu samalle tasolle kuin palkansaajilla. Vaikka tämä uudistus ei yrittäjyyden houkuttelevuutta olennaisesti parannakaan, on suunta tässäkin tapauksessa oikea. Yrittäjyyden edistämiseen liittyy myös sukupolvenvaihdosten helpottaminen. Tähän ongelmaan on tartuttu alentamalla omaisuusvaatimusta 20 prosentista 10:een. Tosiasia kuitenkin on, että lähivuosina jopa 60 000 erikokoista perheyritystä on sukupolvenvaihdoksen edessä. Myös muita keinoja pitäisi löytää.

Yrittäjyydestä siirryn koulutukseen. Koulutukseen panostetaan kautta linjan enemmän kuin aikaisempina vuosina. Tämä on selkeä osoitus tulevaisuuteen panostamisesta. Yliopistokoulutuksen rahoituksessa ollaan vihdoinkin paikkaamassa sitä aukkoa, joka on muodostunut viime vuosina. Nämä kädenojennukset eivät kuitenkaan ole riittäviä. Esimerkiksi jatkuvasti kasvaneet tutkintotavoitteet ja laatuvaatimukset asettavat paineita resursoida yliopistolaitosta jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tänään jo paljon puhuttaneeseen aiheeseen. Eduskunta on useaan otteeseen lausunut muun muassa kirjastolakia hyväksyessään, että Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista rahoitettavat lakisääteiset valtionosuudet siirrettäisiin budjettivaroista katettaviksi. Tämän vuoden esityksessä Veikkauksen tuottoa on viime vuodesta nostettu mielestäni ilman perusteita 53 miljoonalla markalla, joka sekin on suunnattu kirjastoille, taiteelle ja tieteelle.

On mielestäni perin epäilyttävää, ettei hallitus edelleenkään huomioi eduskunnan ja Valtiontilintarkastajien tahtoa osoittaa Veikkauksen tuottoa perinteisille edunsaajille. Haluan korostaa, että suurin osa Veikkauksen tuotosta tulee urheilupeleistä, ja ikävää onkin se, että Veikkauksen urheilupelit tuottavat enemmän kuin urheilulle osoitetaan.

125 **Jari Vilén /kok:** Arvoisa puhemies! Heinäkuun lopussa tänä vuonna valtiolla oli velkaa lähemmäs 400 miljardia markkaa, ja velan korot nielevät nyt esitellystä budjetista 24,5 miljardia markkaa. Kymmenen viime vuoden aikana me suomalaiset olemme maksaneet jo huikeat 240 miljardia markkaa valtionvelan korkoja eli selkeästi enemmän kuin nyt esitetty ensi vuoden budjettiesitys. Eräiden arvioiden mukaan budjettimenoihin on jo jouduttu tekemään noin 60 miljardin markan leikkaukset jo pelkästään korkomenoista johtuen, ja summahan kasvaa jopa 100 miljardilla markalla neljän viiden vuoden välein, ellei velkaa pikaisesti saada laskettua. Tämä on mielestäni hyvä muistaa, kun keskustelemme velanmaksun nopeudesta ja määrästä, sillä velan lyhennys on se ainoa, nopein ja helpoin tapa luoda uutta ja kestävää liikkumavaraa budjetin sisällä.

Mielestäni selvää onkin, että nyt esitetyt veronkevennykset ovat olennainen osa verotuksen luomien rakenteellisten ongelmien korjaamisessa niin, että talouden kasvu voi edelleenkin jatkua ja että työnteko olisi entistä kannattavampaa. Selvän lähtökohdan ja selvän tosiasian pitäisi olla sen, että mitä nopeampi talouskasvu, sitä enemmän uusia työpaikkoja ja verokertymää pienemmälläkin prosentilla. Talouskasvu on kestävin keino parantaa työllisyyttä ja täten myös estää syrjäytymistä ja köyhyyttä. Niinistön budjetti onkin esitys, jonka mukaan otetaan käyttöön kaikki verotukselliset keinot, joilla työttömyyttä voidaan vähentää.

Arvoisa puhemies! Puutun kuitenkin tarkemmin yhteen budjetin kiinnostavista kysymyksistä, aluepolitiikkaan ja hallituksen linjauksiin aluepolitiikan osalta.

Näiden linjausten mukaanhan lähtökohtana on kunnioittaa voimassa olevaa aluepoliittista työnjakoa, eli aluekehitysvastuu on ensisijaisesti alueilla itsellänsä, mutta valtion selkeänä velvoitteena on ja pitää olla antaa tälle toiminnalle riittävät taloudelliset resurssit. Kaikki nyt suunnitellut ja esitellyt toimet, mitä valtio tekee, korostavat osaamisen merkitystä ja investoimista osaamiseen. Tässä erityisesti yliopistojen sekä maakunnallisten ammattikorkeakoulujen rooli on ratkaiseva. Keskeistä onkin löytää ja säilyttää toimiva yhteistyö näiden oppilaitosten välillä.

Huolestuneena olen seurannut niitä reviiriristiriitoja, mitä yliopistojen kesken tai yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä aina tahtoo olla. Toivoisinkin erityisesti ministeri Raskin roolia tässä asiassa ongelmien ja ristiriitojen selvit-

täjänä ja välittäjänä eikä ainakaan niiden lietsojana.

Yhtenä uusimpana rakennuskivenä hallituksen kansallisessa aluepolitiikassa ollaan luomassa koko maata kattavaa kasvukeskusten verkostoa. Nämä alueelliset kasvukeskukset toimisivat vetureina oman alueensa kehittämisessä siten, että keskuksen menestyksen kautta saataisiin lisäarvoa, työtä ja hyvinvointia seudun ja mielestäni koko maakunnan kaikkiin kuntiin. Hyvä tavoite on, että jokaisessa maakunnassa olisi vähintään yksi tällainen keskus, mutta mielellään myös useampikin. Mielestäni lähtökohtana pitäisi olla se, että kasvukeskusten lukumäärää ei keinotekoisesti pyrittäisi rajoittamaan eikä myöskään niiden kokoa pyrittäisi rajoittamaan. On täysin mahdollista, että maakunnassa voi olla hyvin eri muotoisia ja tyylisiä, oman alueensa väestöä kokoavia keskuksia.

Pidän hyvänä sitä, että hallitus on nyt tekemässä omalta osaltansa aluepolitiikan kokonaisarviota. Syyskuussa hallituksen käsittelyyn on tulossa kokonaisvaltainen aluepoliittinen toimintaohjelma ja lokakuussa on tulossa talousneuvoston työryhmän raportti vastaavasta aiheesta. Onpa myös ministeri Hemilä tuomassa tämän syksyn aikana maaseutupoliittista kokonaisohjelmaansa hallitukseen.

Minulle näiden ohjelmien keskeinen viesti on se, että Suomi tarvitsee aluepolitiikkaa myös jatkossa ja hallitus on tähän selkeästi sitoutunut. Selvää mielestäni myös on, että paljon puhutusta niin sanotusta vanhasta aluepolitiikasta jäljelle jääneet ja EU-aikakauteen muunnetut modifioidut osat eri tukimuotoineen ovat tarpeellisia ja niitä tulee myös jatkossa käyttää osana kansallista aluepolitiikkaamme.

Yksi tällainen hyvin toimiva tuki, josta tänä iltana olemme paljon puhuneet, on alueellinen kuljetustuki. Pidän täysin välttämättömänä, että tämä tuki tullaan palauttamaan budjettiin. Mielestäni tavoitteena pitäisi olla se, että se olisi vähintäänkin nykyisen EU-ohjelmakauden mittainen ja että tuen suuruus voitaisiin nostaa selkeästi lähemmäksi lähimmän taloudellisen kilpailijamaamme eli Ruotsin vastaavaa tukea.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvioesitys antaa meille mielestäni hyvät eväät löytää myös aluepoliittisesti kestävä strategia maamme tasapainoiseksi kehittämiseksi siten, että työn ja asumisen suuntaan voidaan vaikuttaa ja samalla huolehdimme ja kannustamme työntekoa, yrittämistä ja turvaamme heikko-osaistemme aseman.

126 **Jyri Häkämies /kok:** Arvoisa puhemies! On helppo jatkaa tuosta, mitä kollega Vilén juuri todisti. Budjetin yleislinja on varsin hyvä. Se on uskottavuutta luova ja talouskasvua tukeva. Niin kuin hyvin tiedämme, talouskasvun ylläpito on kaiken a ja o. Kun ensi vuoden budjettia vertaa esimerkiksi hallitusohjelmaan, näyttäisi siltä, että näitä keskeisiä tavoitteita pystytään jopa tällä vaalikaudella ylittämään. Esimerkiksi velan suhde bkt:hen hallitusohjelmassa määritellään 50 prosenttiin. Tätä menoa olemme painamassa sen alle. Toisaalta työllisyysasteessa olemme koko ajan lähentymässä 70:tä prosenttia. Nämä nyt ovat näitä lukuja, mutta hyviä päämääriä sinänsä.

Velan lyhentämisen tärkeydestä täällä on jo monesti todettu. On hyvä muistaa, että euroympäristössä budjetin ylijäämäisyys on tässä taloudellisessa tilanteessa välttämättömyys, koska se on myös se instrumentti, jolla mahdollisen suhdannetaantuman aikana pystytään varoja kohdentamaan esimerkiksi työttömyysmenojen mahdolliseen kasvuun.

Kun verotusta pitää myöskin tarkastella euroympäristössä, on hyvä muistaa, mitä Saksassa päätettiin tänä kesänä heinäkuussa. Saksassa sosialidemokraattisvetoinen hallitus toteuttaa varsin mittavan asteittaisen verouudistuksen, jossa tuloverotuksen puolella ylin marginaali painetaan 42:een ja yhteisö- ja pääomaverokanta 25:een. Nämä ovat hyviä esimerkkejä, kun puhutaan Suomen kilpailukyvystä, josta ihan lähipäivinäkin on saatu hyviä todisteita. Suomihan todettiin yhden selvityksen mukaan maailman kilpailukykyisimmäksi maaksi, ja Imd:nkin mukaan Suomi taitaa olla toinen tai kolmas. On selvää, että verotuksen osalta me emme voi jäädä jälkeen kehityksestä. Tuloverotuksessahan me pidämme kyseenalaista kolmatta sijaa himoverottajien joukossa. Siksi budjettiin sisältyvä tuloverotuksen iso alennus on äärimmäisen tärkeä. Se on tärkeä monestakin eri syystä. Niin kuin on todettu, se tukee kasvua. Se madaltaa työllistämisen kynnystä. Kolmanneksi hyvin tärkeä asia: Se ehkäisee osaajapakoa, osaamispääoman pakoa alhaisemman verotuksen maihin. Suomi ei korkean osaamisen maana voi joutua tilanteeseen, jossa osaajilla on mahdollisuus valita työntekomaa ja alhaisemman verotuksen takia he siirtyisivät Suomesta muihin maihin.

Verotuksen kohdentamisesta on myös puhuttu. Pidän hyvin tärkeänä sitä, että ensisijaisesti se kohdennetaan tuloverotukseen, työn tekemiseen, koska silloin me voimme olla vakuuttuneita siitä, että se menee läpi linjan.

On tietysti muistettava, että työn tekemisen verotuksen ohella meillä on Euroopan korkeimpia ellei korkeimmat julkiset tulonsiirrot työikäiselle väestölle. Jäämme vielä odottamaan sitä työtä, jota toivon mukaan ministeri Soininvaaran toimesta tehdään toimeentulojärjestelmän uudistamisen osalta, jotta nämä kaksi asiaa yhdistettyinä johtaisivat siihen tilanteeseen, että ihmisillä ei olisi sellaista tilannetta edessä, että työn vastaanottaminen olisi tukien varassa elämistä huonompi vaihtoehto.

Aluepolitiikasta on täällä tänään puhuttu, hyvä niin. On hyvä muistaa, että perinteisen aluepoliittisen jaottelun rinnalla usein puhutaan rikkaasta etelästä ja vähän köyhemmästä pohjoisesta. Meillä on useita maakuntia Etelä-Suomessakin, jotka ovat jääneet tämän taloudellisen kasvun ulkopuolelle. Aika hyvä selittävä tekijä on meidän korkeakouluverkostomme. Kun katsotaan, että meillä on ehkä noin viitisen merkittävää kasvukeskusta nyt ja katsotaan erilaisia tulevaisuuden ennusteita, ne hyvin pitkälti rakentuvat maamme korkeakoulukaupunkien varaan. Eli avainkysymys on se, miten pystytään luomaan edellytyksiä, että kasvukeskuksia olisi määrällisesti 30—40. Tässä näkökannassa on hyvin keskeistä ammattikorkeakoulujärjestelmän kehittäminen niiltä pohjilta, mitä varten ammattikorkeakoulujärjestelmä luotiin. Sen tulee olla hyvin lähellä työelämää, palvella yrityselämää ja olla yhteistyössä korkeakoulujen kanssa, että turhaa kilpailua vältetään.

Tietynlaisessa EU-huumassa me olemme ehkä jossain määrin unohtaneet Venäjän merkityksen. Näen lähitulevaisuudessa, ennen kaikkea pitkässä katsannossa, Venäjän läheisyyden Suomelle hyvin merkittävänä asiana. Tätä taustaa vasten on hyvin tärkeää Suomen erinomaisen pohjoisen ulottuvuuden aloitteen eteenpäinvienti. Se on kovin vielä hahmottumattomalla tasolla. On hyvä muistaa, että pohjoinen ulottuvuus ei sinänsä sisällä omaa rahoitusjärjestelmää, vaan perustuu EU:n nykyisten rahoitusinstrumenttien varaan.

Mielestäni Itämeren suojelu on sellainen asia, joka koskettaa Suomea hyvin konkreettisella tavalla. Me tiedämme, että Itämeren saastumisen pääaiheuttaja on rajojemme ulkopuolella. Käytännössä Pietarin kaupunki on suurelta osiltaan se taho, joka nämä ongelmat aiheuttaa. Venäjällä ympäristöasenteet ovat kovin takapajuisia ja kehittymättömiä verrattuna länsimaihin, mutta tietysti rahastakin on pulaa. Siksi näkisinkin, että Suomen tulisi yhteistyössä Ruotsin kanssa, joka ottaa puheenjohtajavastuun EU:ssa vuodenvaihteen jälkeen, ajaa Itämeren suojelu ihan kärkihankkeeksi. Se on hyvin konkreettinen asia. Pietarissa on noin puolen miljardin markan arvoinen puhdistamohanke ollut jäissä. Nyt siihen on myönnetty konsulttirahaa. Mielestäni tämän hankkeen kiireellinen eteenpäinvienti olisi parasta mahdollista pohjoisen ulottuvuuden edistämistä. Olisin, vaikka kohde on maan rajojen ulkopuolella, valmis jopa lähialueyhteistyörahojen merkittävämpään kohdentamiseen.

127 **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahteen ed. Häkämiehen nostamaan kysymykseen haluaisin lämpimästi yhtyä. Ammattikorkeakoulut ovat oleellinen osa alueiden selviytymistä, ja näihin panostaminen on tärkeätä muistaen tietysti myöskin ammatillisen osaamisen tason. Toinen on Venäjän huomioonotto. Venäjä on aina Suomelle mahdollisuus. Siksi on tärkeää panostaa lähialueyhteistyön kautta hankkeisiin, jotka Venäjän taloustilanteen parantuessa antavat meille mahdollisuuden jatkaa sitä menestyksellistä taloudellista yhteistyötä, mikä meillä menneinä vuosina on ollut, ja tuoda juuri itäiselle Suomelle mahdollisuuksia viedä sinne omia tuotteita.

128 **Mari Kiviniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetista päätetään melkoisen suotuisissa taloudellisissa oloissa. Vahvan talouskasvun päälle lankeaa toki inflaation varjo. Inflaatiouhkaan ei voi suhtautua olankohautuksella, vaikkakin suuri osa siitä selittyy tilapäisillä tekijöillä eli öljyn hinnannousulla, mutta sen suhteen ei parempaa ole näköpiirissä.

Veronalennuksia pidän epävarmuustekijöistä ja inflaatiouhkasta huolimatta kuitenkin tarpeellisina. Aina löytyisi hyviä syitä vastustaa verotuksen keventämistä joko ylikuumenemisen takia tai tiukan budjettitilanteen vuoksi. Täydellistä ajoitusta ei ole olemassa. Lipposen hallitukset ovat toimineet tähän mennessä hyvin vähäisessä määrin verotuksen tasoa alentaen, joten jo on aikakin. Veronalennusten yksityiskohdista en täysin ole hallituksen kanssa samaa mieltä. Esitystä

selkeämmin olisi pitänyt ajatella työllistämistä ja pieni- ja keskituloisia. Polttoaineiden kestämättömän korkeat hinnat tarvitsevat myös ehdottomasti verotuskorjausta.

Ensi vuoden budjetin keskeinen viesti on: verohelpotuksia vaan ei uudistuksia. Olen jokaisessa budjettipuheessani viime vuosina peräänkuuluttanut rakenteellisten uudistusten välttämättömyyttä. Ministeri Niinistön epämääräinen heitto työttömyysturvan porrastamisesta tai pelkät verohelpotukset eivät kelpaa uudistuksiksi. Nyt pitäisi pureutua työn antamisen kitkakohtiin ja muun muassa keskittyä pätkätöiden vakinaistamiskeinojen etsimiseen.

On todella paradoksaalista, että lähes 10 prosentin työttömyystilanteessa — tai voi puhua, kun otetaan tukityöllistetyt mukaan, jopa 16 prosentin työttömyydestä — inflaation kiihtyminen on todellinen uhka. Tämä osoittaa sen, että työn antamisen ja vastaanottamisen esteiden purkamisella on totisesti kiire. Ellei niihin puututa, talouskasvukin saattaa vaarantua. Ed. Häkämies edellä sanoi, että budjetti on talouskasvua tukeva, ja tässä suhteessa, ellei rakenteellisiin tekijöihin puututa, talouskasvu on todellakin vaarantumassa. Siinä mielessä budjetti ei talouskasvua tue, kun näihin rakenteisiin ei olla puuttumassa. Tästä asiasta käytti viimeksi tänään muun muassa professori Erkki Koskela tämän päivän Kauppalehdessä puheenvuoron, eli nopeisiin toimiin kehotti hänkin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ylimielisyys eduskunnan linjauksia kohtaan on tullut esiin jo useassa puheenvuorossa. Vuodesta toiseen joudutaan samoista asioista huomauttamaan. Jos epäkohta saadaan budjettikäsittelyssä korjatuksi, on näköjään turha luulla, että eduskunnan tahdonilmaus otettaisiin tosissaan. Samoista asioista joudutaan taistelemaan yhä uudestaan ja uudestaan. Ed. Kääriäinen täällä jo muun muassa puhui yhdestä esimerkistä, jossa eduskunnan mielipide sivuutetaan, eli kuljetustuesta. Jälleen kerran, jo kolmannen kerran peräkkäin, hallitus yrittää lopettaa tämän hyväksi koetun ja tarpeellisen tukimuodon. Lopettamiskaavailut voisi ymmärtää, jos samanaikaisesti käyttöön otettaisiin uusi logistiikkatuki. Näin ei asianlaita ole, vaan hallituspuolueiden kansanedustajat saavat aloitteiden kautta hoitaa likaisen työn. Tällainen tapa hoitaa asioita on kyllä hallitukselle ja eduskunnalle kuulumatonta pelleilyä. Eduskunnan selkeä enemmistö haluaa pitää tuen edelleen aluepolitiikan keinovalikoimissa. Miksi selvästä asiasta pitää joka vuosi näytellä uudelleen? Kuljetustuki on kuitenkin vain pientä hätäapua suurten kasvukeskusten ulkopuolisten alueiden elinvoiman turvaamiseen. Sen lopettamiskaavailut ovat kuitenkin yksi osoitus siitä, ettei hallitus edelleenkään kunnostaudu alueellisen eriarvoistumisen estämisessä. Toimenpiteitä tässäkin asiassa tarvittaisiin hyvin nopeasti.

Toisessakin kohdassa hallitus on toistuvasti sivuuttanut eduskunnan mielipiteen. Nimittäin ammatillisen aikuiskoulutuksen määrärahojen riittävyys on eduskunnan toimesta viime vuosina useiden mietintöjen ja lausuntojen voimalla haluttu taata, mutta hallitus ei ota tätä kuuleviin korviinsa. Aikuiskoulutusta ollaan ensi vuoden budjetissa käytännössä ajamassa alas. Määrärahat ovat viime vuosina pienentyneet selvästi. Ensi vuonna ne vähenevät puoleen. Kun lisäksi toiminta-avustuksista luovutaan ja kaavaillaan siirtymistä hyvin toimivasta hankintajärjestelmästä huomattavasti huonompaan valtionosuusjärjestelmään, tuntuu, ettei hallituksen toimissa ole mitään järkeä. Aikuiskoulutuksen tarjonta tulee heikentymään selvästi. Aikuisten mahdollisuudet hankkia tutkinto- ja ammattipätevyys kaventuvat. Ammatillinen aikuiskoulutus on kuitenkin erittäin tärkeä osa elinikäistä oppimista. Miksi hallitus haluaa vaarantaa hyvin toimivan järjestelmän ja ajaa alas koulutusta näin rankasti?

Jo viime vuonna budjettikäsittelyssä eduskunta teki merkittäviä muutoksia hallituksen budjettiesitykseen kuitenkaan loppusummaan juuri puuttumatta. Hallituksen hallinnointibudjettiin pitäisi tänä vuonna puuttua vieläkin ronskimmalla kädellä, jotta muutoksia todella saataisiin aikaan. Aikuiskoulutuksen rahoitus kuuluu näihin asioihin.

Arvoisa puhemies! Viime eduskuntavaaleissa kaikki puolueet sitoutuivat perheiden asian ajamiseen ainakin vaalipuheissa. Tätä vaalilupausta ei tässäkään budjetissa millään muotoa lunasteta. Missä ovat esitykset perheiden valinnanmahdollisuuksien parantamisesta lastenhoidossa, työ- ja perhe-elämän nykyistä paremmasta yhteensovittamisesta tai yhden tulonsaajan perheiden verotuksen epäkohtien korjaamisesta? Niitä ei ole eikä ilmeisesti tällä vaalikaudella myöskään tule.

Ed. P. Salo merkitään läsnä olevaksi.

---

[129] **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa puhemies! Budjettiesitystä on kehuttu erityisesti juuri sen verolinjausten osalta, joka todella tuo merkittäviä vähennyksiä niin palkansaajien kuin eläkkeensaajienkin verotukseen. Myönteisenä on myöskin todettava, että yrittäjien osalta matka- ja päivärahakorvaukset nostetaan samalle tasolle, kuin nyt ovat työnantajan maksamat korvaukset työntekijöille. Kielteisenä on yhdyttävä siihen näkemykseen, minkä muun muassa ed. Kurvinen toi esiin, että alle 140 000 markkaa tienaavia yrittäjiä eivät veronalennukset koske, kun he joutuvat jakamaan tulonsa pakkopääomatuloon ja maksamaan loppuosasta ansiotuloveroa. Tällä on merkittävä vaikutus ja asia olisi hoidettava nyt budjettikäsittelyn yhteydessä.

Lähinnä oppositio on nostanut eläkkeensaajien ongelmat esiin. Kiinnitän huomiota kaikkien eläkejärjestöjen yhteiseen esitykseen, jossa eduskuntaa muistutetaan siitä, että ylimääräistä sairausvakuutusmaksua kevennettäisiin esitetyn 0,3 prosentin sijasta 0,7 prosentilla, kansaneläkkeen tasokorotusta aikaistettaisiin ja myöskin pohjaosan poistaminen keskeytettäisiin, mikä on jatkuvasti esillä. Olen aina muistuttanut veteraanien ongelmista. Viime keväänä pitkään esillä ollut veteraanijärjestöjen yhteinen esitys ylimääräisen rintamalisän korotuksesta toteutui, mutta puolestaan järjestöjen esittämä lisämäärärahojen saaminen kuntoutukseen ei ole toteutunut. Viimeistään nyt siihen olisi mahdollista mennä niin, että heillä olisi tilaisuus kuntoutukseen vuosittain.

Maa- ja metsätalous on tärkeä osa maaseudun selviytymistä, ja pidän erittäin valitettavana sitä, että kansallista tukea leikattiin, jotta ympäristötuki voidaan maksaa velvoitteiden mukaisesti. Se kaikki on poissa maatalousyrittäjän tulokertymästä.

Täällä on paljon puhuttu liikenneyhteyksistä ja moneen kertaan todettu, että tiestö rappeutuu. Tiemäärärahat ovat valitettavan paljon jäljessä siitä, mikä tarvittaisiin tiestön pitämiseen riittävän korkealla tasolla. Tiestö on myös merkittävä tekijä alueiden selviytymiselle, ja hyvät tieyhteydet vaikuttavat myös siihen, että saadaan asutusta säilymään muuallakin kuin kasvukeskuksissa ja lähinnä Etelä-Suomessa. Täällä on lämpimästi puollettu monia hankkeita, ja itse nostan esiin Lahti—Heinola-moottoritien, Savonlinnan sillat, jotka odottavat jatkorahoitusta, ja yhtenä tärkeänä tekijänä raideliikenteen kehittämisessä Kerava—Lahti-oikoradan suunnittelun aloittamisen.

Budjetti panostaa osaamiseen, ja siksi peräänkuulutan myöskin sitä, että valitettavasti aikuiskoulutuksen määrärahoja on merkittävästi vähennetty, mikä tuottaa ongelmia. Tästä on saatu viestiä muun muassa Savonlinnasta, jossa merkittävät kehityshankkeet uhkaavat nyt pysähtyä.

Myöskin turvallisuudesta on puhuttu, ensi sijaisesti kuitenkin vain poliisista, mutta turvallisuudesta vastaavat myöskin niin Rajavartiolaitos kuin Puolustusvoimatkin. Niillä on tärkeät sektorit: Schengenin sopimus lisää Rajavartiolaitoksen haasteita ja EU:n uusi kriisinhallinta puolestaan Puolustusvoimien haasteita. Niihin Suomi on sitoutunut, ja myöskään maailmassa kriisit eivät ole vähentyneet. Paineita muihin leikkauksiin lisää muun muassa se, että kummankaan hallinnonalan osalta ei palkankorotuksia, joista on päätetty, ole otettu huomioon budjettiesityksessä.

Puolustusvoimien osalta kiinnitän huomiota vielä siihen, että tulevan vuoden budjettiesitys on yli 600 miljoonaa markkaa alle sen, minkä eduskunta on puolustuspoliittisen selonteon muodossa hyväksynyt aikanaan. Erityisesti tuleva budjetti koskettaa kotimaista puolustusvälineteollisuutta, jonka osalta puolustusministeriöllä oli tarkoitus saada aikaan pitkäaikaisia sopimuksia puolustushaaroille ja aselajeille suunnattavilla hankinnoilla. Nämä eivät sisälly budjettiesitykseen ja tuovat ongelmia juuri sen osaamisen säilymiselle, mitä kotimaisella puolustusvälineteollisuudella on.

Lisäksi toimintamenomäärärahat supistuvat, mikä pakottaa Puolustusvoimat tinkimään muun muassa kertausharjoitusten määrästä, lento- ja purjehdustoiminnasta, joihin oli tarkoitus puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti panostaa lisää. Kaikki tämä tuottaa ongelmia, vaikkakin kohtuullisella tasolla Puolustusvoimat voi toimia. Oleellista on kiinnittää huomiota siihen, että tällainen tempoileva budjettipolitiikka aiheuttaa pitkäjänteiselle suunnittelulle ongelmia, jotka eivät ole hyväksi näille tärkeille sektoreille.

130 **Osmo Puhakka /kesk:** Arvoisa puhemies! Suorastaan liikuttavan yksimielisesti on lähes kaikilta tahoilta vannottu käsiteltävän talousarvioesityksen finanssipoliittisen peruslinjauksen perään. Henkilökohtaisesti voin kernaasti yhtyä tähän hymistelyyn velkojen lyhentyessä, bkt:n lihoessa ja verohelpotusten huumatessa. Kun kuitenkin lähes samaan hengenvetoon joku puhuu esityksen yhteydessä sen tulevaisuudenuskoa nostattavasta hengestä, ainakin itse suhtaudun tähän maalailuun epäillen tai ainakin toivon sen määritteen tarkentamista, keiden tulevaisuudenuskosta me oikein puhumme.

Lähes miljoona ihmistä asuu sellaisissa kunnissa, joiden mahdollisuudet tarjota asukkailleen riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja ovat liki olemattomat. Käytännössä tämä merkitsee monien vanhusten, pitkäaikaissairaiden, työttömien jäämistä pysyvästi yhteiskuntamme häviäjiin. Mutta yhtä lailla kasvun kakusta osattomiksi jääneisiin kuuluvat sosiaali- ja terveysalan työntekijät sekä opettajat, jotka taatusti tietävät selkänahassaan ja ennen kaikkea loppuunpalamisessaan, mihin julkistalouden tervehdyttämistoimet kaikkein kipeimmin kohdentuvat.

On erinomainen asia, että nuorisopsykiatriaan osoitettiin taannoin 70 miljoonaa markkaa, mutta oitis on myös kysyttävä, mihin se riittää tänä päivänä. On enemmän kuin todennäköistä, että yhä kasvava osa lapsista ja nuorista elää olosuhteissa, joissa heidän mielenterveytensä on uhattuna. Osasyynä tähän toki ovat rajut muutokset työ- ja perhe-elämässä mutta yhtä lailla toimintavalmiuksien ja -mahdollisuuksien raju niukkeneminen päivähoidon ja koulun kohdalla. Näin on valitettavasti vielä siinäkin vaiheessa, kun lapsi tai nuori jo oirehtii omien ongelmiensa kanssa. Ongelmiin ei kyetä tarttumaan riittävän nopeasti, ammatillinen tuki on satunnaista tai jopa olematonta, ja näin ollen häiriöiden ennuste heikkenee kaiken aikaa. On yltiöpäistä puhua hoidon tasosta, jos viive hoitoon tullessa tai oikeammin päästessä on nuoren kohdalla kaksi vuotta tai vieläkin enemmän.

Tähän ankeuteen istuvat erinomaisesti tuoreet tiedot, jotka kertovat monilla yläasteen oppilailla olevan ylivoimaisia vaikeuksia saada koulunkäyntiään päätökseen, puhumattakaan todistuksesta. Siinä, missä tulisi rajusti panostaa erityistai tukiopetukseen, vanhemmat joutuvat suorastaan taistelemaan mahdollistaakseen tämän lapsilleen. Siinä, missä kehitysvammaiset tarvitsevat omaehtoista toimintaa ja virikkeellisyyttä, heidät kustannussyistä sijoitetaan vanhusten sekaan heille tyystin soveltumattoman ohjelmatarjonnan keskelle. Siinä, missä tulisi kantaa huolta henkilökunnan jaksamisesta, heitä kuormitetaan vain entisestään.

Pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskuntamme eräs kaikkein keskeisimpiä ajatuksia on palvelujen universaalisuus, tiettyjen peruspalvelujen turvaaminen samanlaisina kaikille. Tämän tavoitteen edellytyksenä on alueellinen kattavuus. Kuten edellä jo totesin, maamme on tässä suhteessa revennyt kahtia. Vaikka nyt onkin trendikästä puhua osaamiseen ja mitä erilaisimpiin osaamiskeskuksiin perustuvasta aluepolitiikasta, siitä huolimatta kysyn, onko henkilötasolla kaikilla edes realistisia mahdollisuuksia iän, työttömyyden tai jonkin muun syyn takia tai alueellisella tasolla tyhjentymisen takia näihin tavoitteisiin yltää. Olemmeko siis siirtyneet mittaamaan ihmisarvoa ekonomis-tuotannollisin perustein, ja jos olemme, ymmärrämmekö tämän valintamme seuraamukset tulevaisuudessa ja osittain jo tänä päivänä?

On sanomattakin selvää, että universaalisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeisin toteuttamiskanava on kuntaorganisaatio. On kohtalokasta, mikäli kunnallinen palveluverkosto rapautuu taloudellisten resurssien puuttuessa. Onkin perusteltu syy kompensoida kuntataloudelle täysimääräisesti ne menetykset, mitkä sillä ovat tämänkin talousarvioehdotuksen suoranaisina tai välillisinä seuraamuksina edessä. Aivan erityisesti on kuitenkin puututtava niiden monella tavalla väliinpudonneitten ja siten suurissa vaikeuksissa olevien kuntien tilaan, joiden tulot eivät riitä edes toimintamenojen kattamiseen.

Tässä salissa on monesti käytetty sanaparia "elinikäinen oppiminen". Henkilökohtaisesti projisoin käsitteen erityisesti ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Kuten monissa yhteyksissä on jo todettu, kyseinen koulutus on toteutettu hankintatoiminnalla, jossa lääninhallitukset ovat ostaneet koulutusta tarjousten perusteella. Tällöin koulutuksen tuottajina ovat toimineet myös vapaan sivistystyön oppilaitokset, monesti myös kansanopistot. Nyt kuitenkin tämä hyvin toimiva järjestelmä muuttuu valtionosuusjärjestelmään pohjautuvaksi, näin siitäkin huolimatta tai pikemminkin piittaamatta, että uudistuksen etuja tai haittoja ei ole kartoitettu. Samanaikaisesti lisäkoulutuksen määrärahataso on pudonnut kol-

messa vuodessa noin puoleen ja putoaa tässäkin talousarviossa edelleen. Uudistus johtaa automaattisesti aikuiskoulutuksen tarjonnan heikentymiseen niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Otan esimerkiksi Kouvolan ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen, missä uudistus merkitsee kuljetuskoulutuksen täydellistä loppumista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

---

131 **Marja Tiura /kok:** Arvoisa puhemies! Valtion talousarvioesitys vuodelle 2001 on onnistunut ja tasapainoinen kokonaisuus. Tämä budjetti jatkaa tiukan finanssipolitiikan linjaa. Tämä on perusteltua sekä suhdannekehityksen näkökulmasta että kansantalouden ja julkisen talouden pidemmän aikavälin haasteisiin varautumisen kannalta. Velkaa lyhennetään yli 15 miljardilla, verotusta kevennetään 6,4 miljardilla, samanaikaisesti hyvinvointipalveluiden tasosta ja kehittämisestä huolehditaan. Tällainen kolmen koplaaminen on onnistunut harvoin missään maassa. Kun tulin eduskuntaan maaliskuussa 99, valtionvelka oli noin 420 miljardia. Vuoden 2001 lopussa velkaa arvioidaan olevan noin 374 miljardia. Tämä on oikea suunta, ja kannatan tätä lämpimästi. Tämä antaa meille pelivaraa tulevaisuudessa.

Budjetissa on monia hyviä asioita, jotka helpottavat arkea. Näistä mainittakoon veronkevennysten lisäksi yhteiskunnan tukeman hammashuollon laajentaminen koskemaan uusia ikäluokkia, äitiysavustuksen korotus, isyysrahaa koskevien säännösten muuttaminen entistä joustavammiksi, kotihoidon tuen veromallin laajentaminen koskemaan koko maata sekä panostaminen köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. On hyvä, että veronkevennykset kohdistuvat kaikkiin tuloluokkiin. Suhteellisesti eniten veronalennukset hyödyntävät pienituloisia. Valtionverotuksessa asteikon alin porras poistuu ja verotettavan tulon alaraja nousee 66 000 markkaan, mikä sekin osaltaan auttaa esimerkiksi pienituloisia eläkeläisiä.

Ylintä tuloveroasteikon rajaveroa alennetaan kuitenkin vain puoli prosenttiyksikköä verrattuna muihin tuloluokkiin. Meidän tuleekin tulevaisuudessa huolehtia, ettei tieto ja osaaminen, Suomen elinehto, lähde maasta. Tällaista on ollut jo nyt havaittavissa muun muassa Nokia-insinöörien ja lääkärien keskuudessa.

Budjettiesityksen veroratkaisulla on annettavaa myös yrittäjille, sillä ensi vuonna elinkeinonharjoittajat saavat vähentää työmatkasta aiheutuvat kustannukset, sekä päivärahat että kilometrikorvaukset, saman tasoisina kuin työnantajalla on mahdollisuus korvata ne verovapaasti palkansaajalle. Sen sijaan se, ettei budjettiesitys lupaa ainakaan toistaiseksi polttoaineverojen alentamista, on pettymys. Tämä aiheuttaa ongelmia muun muassa auto- ja kuljetusalan yrittäjille, maanviljelijöille sekä kiinteistöalan yrittäjille. Toivon, että hallitus seuraa tilannetta tarkkaan ja etsii ratkaisua ongelmaan.

Arvoisa puhemies! Tärkeätä talousarvioesityksessä on se, että varoja suunnataan osaamiseen. Opetus, koulutus ja tutkimus ovat budjettiesityksen painopistealueita. Henkilökohtaisesti pidän hyvin tärkeänä, että koulutuksen ja opetuksen merkitystä ja arvostusta korostetaan. Osaavat ihmiset ovat Suomen pääoma, kilpailuvalttimme Euroopassa ja maailmalla.

Yliopistolaitoksen määrärahalisäys kuluvaan vuoteen verrattuna on noin 370 miljoonaa. Lisäys on oikean suuntainen mutta riittämätön. Opetusministeriön asettama yliopistojen perusrahoitusta pohtinut työryhmä esitti tammikuussa laskelman, jonka mukaan 90-luvulla yliopistojen perusrahoitukseen syntynyt vaje oli noin 660 miljoonaa markkaa. Vajetta korjataan valtioneuvoston tulevaisuuspaketilla seuraavien kolmen vuoden aikana, mutta tämäkään ei poista perusongelmaa. Resursointi on jäänyt kauas jälkeen todellisesta kustannustasosta ja ajanut yliopistolaitoksen ahdinkoon, koska sisällölliset ja määrälliset koulutusvaatimukset ovat samanaikaisesti jatkuvasti kasvaneet. Yliopistojen ja korkeakoulujen perusrahoitus ja sen turvaaminen on nostettava yhdeksi tulevaisuuden painopistealueeksi.

Lopuksi, arvoisa puhemies, turvallisuuteen panostaminen on tärkeä asia, sillä kansalaisten keskuudessa huoli arjen turvallisuudesta kasvaa koko ajan. Erityisesti lisääntyvä huumausainerikollisuus vaatii poliisilta yhä enemmän aikaa ja voimavaroja. Poliisille esitetään budjetissa 91 miljoonaa markkaa lisää rahaa verrattuna tähän vuoteen. Laskentatavasta riippuen vaje on kuitenkin edelleen noin 20 miljoonaa markkaa. Po-

liisin resurssit on turvattava ja samalla kiinnitettävä huomiota poliisin taloushallinnon kehittämiseen.

Olen pettynyt, ettei budjetissa osoitettu huumeiden torjuntaan määrärahaa. Kannatankin jo tässä vaiheessa lämpimästi syksyn lisäbudjettiin jo etukäteenkin tiedotusvälineissä väläyteltyä neljän eri ministeriön toimialueelle jaettavaa, suuruusluokaltaan 30—40 miljoonan markan määrärahaa huumeiden torjuntapakettia varten.

132 **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden talousarvio on voitu laatia taloudellisesti hyvissä olosuhteissa. Pitkään jatkunut talouskasvu on merkittävällä tavalla parantanut myös meidän maamme taloudellista asemaa. Tässä mielessä monet perusratkaisut, jotka ovat budjetin pohjana, on helppo hyväksyä. Samanaikaisesti meidän on kuitenkin huomattava, että euron yli 25 prosentin devalvoituminen on omalla tavallaan ollut vaikuttamassa ja edesauttamassa myös meidän kansantaloutemme elpymiseen ja omalla tavallaan luo myös sen lähtökohdan, että henkiseen herpaantumiseen ei ole missään suhteessa varaa.

Me olemme tämänkin budjetin käsittelyn yhteydessä hyvin paljon puhuneet hyvinvointiyhteiskunnan olemuksesta, hyvinvointiyhteiskunnan palveluista. Kuitenkin mielestäni hyvinvointiyhteiskuntaa koskevan keskustelun suurin ongelma on ollut ja on edelleen selkeiden mittareiden puuttuminen. Julkisen talouden laajentumisvaiheessa meidän poliittiseen ajatteluumme juurtui hyvinvointivaltion kytkeminen valtion erilaisiin sosiaalisiin hankkeisiin. Tämä merkitsi taloudellisten arvojen ja materialismin korostumista sosiaalisia tukiverkkoja ja yhteiskuntarakenteita koskevan arvioinnin sijasta. Hyvinvointia ei voida nytkään palauttaa sosiaali- ja terveysministeriön budjettiin tai bruttokansantuotteeseen. Hyvinvointi on ennen kaikkea sosiaalisissa verkostoissa tapahtuvaa ihmisen mielekkääksi kokemaa toimintaa, ja tällä hetkellä tämän kokemisen suurin este on edelleen työttömyys.

Paradoksi on se, että toisaalta ne ihmiset, jotka ovat työssä, uupuvat. Vakavaan työuupumusongelmaan on vaadittu ratkaisua hallitukselta ja eduskunnalta. Tähän reagointina hallitus lupaakin uudessa budjettikirjassa vahvistaa toimintaansa työntekijöiden jaksamisen parantamiseksi. Se on hyvä asia. On kuitenkin kysyttävä, missä määrin työuupumusongelma on lainsäädäntötyön taikka budjetin kautta ratkaistavissa. Nykyinenkin työsopimuslaki antaa ensisijaisen vastuun työolosuhteiden ja työelämän ongelmien ratkaisemisessa työmarkkinaosapuolille. Yksinomaan lainsäädännöstä riippuvaisia ovat vain sopimusten ulkopuolella olevat työnantajat ja työntekijät. Työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen onkin käytettävä valtaansa ensisijaisesti nimenomaan suomalaiselle työelämälle tunnusomaisen ja kipeän työuupumusongelman ratkaisemiseksi. Työuupumusongelman sälyttäminen hallituksen ja eduskunnan vastuulle on osoitus poliittisen päätöksenteon ja etumarkkinajärjestöjen vastuunjaon hämärtymisestä. Työmarkkinajärjestöjen ensisijainen tehtävä on huolehtia organisaatioiden, yritysten, menestyksestä ja jäsentensä hyvinvoinnista. Tässä ei ole onnistuttu, sillä juuri vahvojen liittojen edustamissa suurissa, usein julkisen sektorin organisaatioissa työuupumusongelma on yleisintä. Onko ammattiyhdistysliike keskittynyt vain varmistelemaan asemiaan ja painostamaan hallitusta työsopimuslain uudistamisessa ja unohtanut jäsentensä hyvinvoinnin?

Arvoisa puhemies! Minusta tässä on yksi kulmakivi, johon meidän pitäisi suomalaisessa yhteiskuntakeskustelussa kiinnittää enemmän huomiota. Toinen keskeinen hyvinvoinnin mittari on se, millä tavalla meidän lapsemme viihtyvät. Sanoisin näin, että lapset ovat todellisen hyvinvointiyhteiskunnan kuumemittari. Tällä hetkellä tämä kuumemittari näyttää hyvin monella tavalla punaista. Meidän kouluikäisistä lapsistamme parikymmentä prosenttia kokee jo mielenterveysongelmia. Huumeet ovat nousseet vahvaksi lasten ja nuorten parissa olevaksi laajentuvaksi ongelmaksi. Millä tavalla me puutumme näihin kysymyksiin? Valitettavasti budjetissa tarjotaan ratkaisuja enemmänkin seurausilmiöiden kuin syiden hoitamiseen. Olisin odottanut, että lasten ja kodin olosuhteita merkittävämmällä tavalla parannettaisiin. Tätä saan edelleen jäädä odottamaan.

Kolmas hyvin keskeinen, aluekehitykseen liittyvä mittari on se, millä tavalla yrittäjyys ja innovatiivisuus voivat eri alueilla ja maassamme kehittyä. Budjettikirjaan on kirjoitettu ja toistettu Euroopan unionin valitsemat tavoitteet, joissa keskeisenä nousee esille yrittäjyyden suosiminen. Hallituksella on Yrittäjyys-hanke, johon jollakin tavoin on puututtu tässä budjetissa, mutta toivoisin, että me kansanedustajat, jotka näem-

me yrittäjyyden lisäämisen ja suosimisen keskeisenä tavoitteena, ottaisimme yhden konkreettisen asian, edes yhden konkreettisen asian, jonka viemme hallituksen esityksen vastaisesti maaliin ensi vuoden budjetin osalta, eli meidän pitäisi tehdä yrittäjille mahdolliseksi valita ansiotuloverotus pakkopääomaverotuksen sijasta.

Arvoisa rouva puhemies! Viimeisenä asiana haluan lyhyesti puuttua siihen tulevaisuuden verojärjestelmään, jolla Suomi voi menestyä.

Puhemies (koputtaa): Ed. Karjula, seitsemän minuuttia on nyt kulunut.

133 **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä budjettikirjaa näkyy siivittävän hyvin pitkälle tulojen valtavirta. Valtiolle tulee tuloja monestakin syystä huomattavasti enemmän, kuin aiemmin on edes voitu unelmoida. Meillä on hyvät kehitysnäkymät, mutta toisaalta ed. Karjula viittasi niihin Suomen ulkopuolisiin näkymiin, jotka ovat siivittäneet elinkeinoelämää. Minusta ne tulee muistaa. Ovatko ne sitten pysyviä ja meidän hallittavissamme, ne ovat aina vieressä.

Toisaalta kun rahoituspohjaa kerran on olemassa, tämä budjetti valitettavasti unohtaa monia tärkeitä asioita. Minusta tärkeätä on kuntataloudesta huolehtiminen. Suomessa moni kunta ei voi hyvin — vaikka aina puhutaan keskiarvosta ja sillä voidaan mitata ja hyvinvoivia kuntiakin on olemassa — ja siihen syitä on kyllä hyvin monia eikä aina niin itse kunnasta johtuvia. Tämä antaakin aihetta kysyä, miksi tässä budjetissa harkinnanvaraista tukea ei ole kunnille tarpeeksi osoitettu. Minusta siellä on selvästi 100 miljoonan paikka olemassa.

Toinen hyvin perustavaa laatua oleva kysymys on verotulojen tasausprosentin muuttaminen. Meidän tulee muistaa, että suomalainen yhteiskunta on keskittynyt hyvin pitkälle etelään ja Helsingin seudulle. Täällä on hyvätuloisia, joihin yhteiskunnan ei ole tarvinnut satsata. Monen perusta on jossakin pienessä kunnassa, jossa nuoret on koulutettu hyvin. Koulutus on maksettu, nuoret on laitettu hyvään elämän alkuun, heille on annettu ammatti, ja sitten he muuttavat tänne olosuhteiden pakosta. Työpaikat ovat monesti täällä. Tämä antaa rahoituspohjaa kunnille, mikä pitäisi pystyä sitten tavalla tai toisella myöskin hyvittämään niille alueille, missä nämä nuoret ihmiset ovat perustan elämälleen luoneet. Tässä tämä 80 prosentin tasaus tänä päivänä ei ole oikein, vaan sen pitää olla lähempänä 100:aa. Tällä me muutamme monia asioita, jotka ovat meille äärettömän tärkeitä.

Budjetissa on valitettavasti unohdettu myös koulujen rakentamistavoitteet ja siellä olevat rahantarpeet. Meiltä löytyy edelleen homekouluja, jotka ovat oppilaille ja opettajille suoranainen vaaratekijä. Löytyy kouluja, yläasteita, ala-asteita, jotka on rakennettu parikymmentä vuotta sitten vanhoihin varastotiloihin ja edelleen ovat jonossa, että saisivat määrärahoja. Tiedämme varsin hyvin, että myös täältä etelästä löytyy parakkikouluja, ja sekään ei ole oikein. Mielestäni oppilailla on oikeus käydä koulunsa hyvätasoisissa, mielekkäissä oppimisympäristöissä ja rakennuksissa. Siihen meidän tulee panostaa.

Toisaalta meidän tulee myöskin muistaa opettajien koulutustarve ja siihen varattavien määrärahojen riittävyys. Sielläkin on ikääntymiskysymys, joka nostaa esiin uusien opettajien tarvetta, ja myös se ongelma, kuinka he jaksavat jatkuvasti olla paineessa.

Toisaalta hyvinvointiyhteiskunnassa emme voi unohtaa myöskään eläkeläisten ongelmia. Varsinkin pienillä eläkkeillä toimeentulevilta pitäisi poistaa ehdottomasti ylimääräiset maksut, mitä heille aikoinaan on laitettu.

Sitten paljon puhuttuun alueiden tasapuoliseen kehittämiseen. Meillä on tiemäärärahojen riittämättömyys yksi erittäin vaikea ongelma ja kohde, johon pitää pystyä vaikuttamaan. Toisaalta tässä salissa paljon puhuttu polttoainekysymys vaikuttaa erittäin raskaasti ammattiliikenteeseen, turveyrittäjiin, pk-sektoriyrittäjiin ja myös maatalousyrittäjiin. Siellä viedään kyllä viivan alta liian paljon rahaa pois, jotta toimeentulo säilyisi. Näillä asioilla vaikutetaan yrittäjyyteen, työpaikkojen pysyvyyteen, hyvinkin voimakkaasti.

Toisaalta kannan kyllä huolta myös terveydenhuoltopuolen rahojen riittävyydestä. Ei ole oikein, että vanhukset jäävät syöttämättä, omaiset joutuvat erikseen palkkaamaan ihmisiä syöttämään, ja toisaalta hoidon porrastusta joudutaan rajoittamaan, puhuttiin siitä julkisesti tai ei.

Myös maatalouspääluokassa ihmetyttää, että joltakin sektorilta voidaan tuloja suorastaan laskea hallinnollisilla päätöksillä. Muistamme hyvin, että tältä vuodelta leikattiin 67 miljoonaa. Nyt viedään edelleen 50 miljoonaa, että saadaan ympäristötuki maksettua, ja aiheutetaan tämän lisäksi vuodelle 2005—2006 noin 900 miljoonan

markan selkeä rahoitusaukko. Tämä ei voi olla oikein ja näihin pitää pystyä palaamaan. Maatalouden harjoittajat ovat myös oikeutettuja saamaan tulonlisän siitä kakusta, mitä yhdessä on rakennettu.

Myös ansiotulo—pääomatulo-vero-ongelma mielestäni on ratkaistava. Toivon mukaan myös viljelijöitten ja yrittäjien sairauspäivärahauudistus, työtulouudistus, on budjetissa, vaikka kirjasta sitä ei näy. Huhujen mukaan sen pitäisi siellä olla jollakin tavalla. Toivotaan, että se on. Se on tasapuolisuutta, oikeudenmukaisuutta, jota tässä salissa on paljon peräänkuulutettu.

Arvoisa puhemies! Kun näitä asioita pistämme järjestykseen, tulee meille myös kansalaisten perusturvallisuus kysymykseen. Paljon on puhuttu poliisien määrärahoista. Ne ovat tarpeen, ja liian paljon on virkoja auki (Puhemies koputtaa). Mutta on myös monia muita tarpeita. Vetoan samalla lailla kuin edellinen puhuja: perheet, nuoriso ja lapset meidän pitää pystyä huomioimaan.

134 **Klaus Hellberg /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valtion talousarvioesitys vuodelle 2001 on mielestäni yleislinjaltaan tyydyttävä. Lipposen molemmat hallitukset ovat luoneet edellytykset vakaalle yhteiskunnalliselle kehitykselle, ja niinpä se näkyy myös tässä talousarvioesityksessä.

En lähde myönteisiä asioita sen enempää luettelemaan ja käymään läpi, mutta totean vain, että varsinkin veronkevennys, joka sisältyy talousarvioesitykseen, on tietysti erittäin merkittävä. Vaikka voidaan olla monta mieltä siitä, miten se kohdentuu, myönteistä on se, että sosialidemokraattiset ministerit saivat vielä budjettiriihessä aikaiseksi muutoksen valtiovarainministeriön esitykseen, niin että kohdentuminen tapahtuu enemmän alempaan tuloluokkaan.

Mutta jotta yhteiskunnallinen kehitys jatkuisi myönteisenä ja olisi edellytykset edelleen taloudelliselle nousukaudelle, tulopoliittisen ratkaisun aikaan saaminen on tietysti erittäin tärkeää. Siksi hallituksessa pitäisi nyt luopua eräänlaisesta kapulanheitosta tulopoliittisen ratkaisun tielle. Valtiovarainministeri Niinistön pitäisi ottaa huomioon se, että jos nyt jonkinlaisia arvovaltakysymyksiä koetetaan herättää ja eräänlaisia näkemyksiä esittää, jotka ovat esteenä tulopoliittisten neuvottelujen käynnistymiselle, niin pitäisi miettiä sitä, onko se sen väärti, että tupo vaarantuu ja sitä kautta myös vakaa taloudellinen kehitys vaarantuu.

Haluaisin ottaa esiin muutamia asioita, joihin haluaisin vielä kiinnittää huomiota, jotta saataisiin parempi esitys ja aikanaan päätös ensi vuoden talousarviosta. Yksi asia on työvoimapoliittinen aikuiskoulutus. Sitähän on rahoitettu työministeriön hallinnonalalla sekä budjettivaroin kansallisilla määrärahoilla että Euroopan sosiaalirahaston määrärahoilla. Budjettivarojen määrä on seurannut yleisen työttömyystilanteen kehitystä. Tästä johtuen työvoimakoulutuksen määrärahat ovat viime vuosina supistuneet vuosittain noin 10 prosenttia edellisen vuoden tasosta. Euroopan sosiaalirahaston määrärahat ovat ohjelmakauden vaihtuessa supistuneet lähes puoleen edellisen ohjelmakauden tasosta.

Parantuneesta työllisyystilanteesta huolimatta koulutuksen tarve ei ole vähentynyt. Päinvastoin, työttömiksi jääneiden koulutustarpeet ovat aiempaa monimutkaisempia. Pitkäaikaistyöttömien, joiden suhteellinen osuus kaikista työttömistä on edelleen korkea, aktivoinnin olennaisena osana on ollut työvoimakoulutus usein yhdistettynä muihin toimenpiteisiin, esimerkiksi työllistämistukijaksoihin. Työttömiksi nyt jäävien tarve uudelleenkouluttautumiseen on myös erittäin suuri, koska tekniset muutokset ja elinkeinorakenteen muutos ovat tehneet monen työnhakijan entisen ammattitaidon nykyisellään riittämättömäksi tai väärälle alalle suuntautuneeksi.

Työvoimahallinnon toimin voidaan toteuttaa monia niistä asioista, joita menestyksellisesti edellisen Euroopan ohjelmakauden aikana Esr-projekteissa kehiteltiin. Mutta sosiaalirahaston määrärahojen radikaali pienentyminen tulee näkymään erityisesti henkilöstökoulutuksen määrän vähentymisenä ja paineina suunnata kansallisen työvoimakoulutuksen varoja entisestään maahanmuuttajien koulutukseen ja pitkäaikaistyöttömien ohjaavaan koulutukseen. Tällöin työvoimakoulutuksen rooli ammatillisen osaamisen kehittäjänä saattaa vaarantua.

Työvoimapoliittinen koulutus on työllistämistä tukevista toimenpiteistä osoittautunut tehokkaimmaksi työllistäjäksi. Muuntuvalla ja yrityslähtöisellä työvoimakoulutuksella voidaan kouluttaa tekijöitä uusien ja kasvavien alojen työvoimatarpeeseen, mutta se edellyttää, että siihen työhön on käytettävissä riittävästi rahaa.

Myös eräs asia, johon haluaisin puuttua tässä, on eläkkeensaajien tilanne. Minusta kansaneläkkeen 50 markan tasokorotus pitäisi nyt saada voimaan heti vuoden alusta. Kun siitä on päätökset

tehty, on turha siirtää sitä jonnekin keskelle vuotta. Se ei ole taloudellisesti tässä taloudellisessa tilanteessa mikään ongelma, että se saman tien hoidettaisiin vuoden alusta voimaan, niin kuin yleensä nämä muutokset, jotka liittyvät budjettiin ja ihmisten tilanteisiin, tulevat. Tässä pitäisi myös hieman katsoa peiliin ja saada tämä korotus nyt voimaan todella vuoden alusta.

Toinen tilanne, mihin pitää ratkaisu minusta saada, on eläkkeensaajien korotettu sairausvakuutusmaksu, joka on 1,7 prosenttia korkeampi kuin palkansaajilla. 0,3 prosentin alennus ei minusta ole riittävä. Vähintään pitää nyt saada päätös siitä, millä aikataululla tämä korotettu osuus poistetaan. Olkoon se nyt vaikka useamman vuoden projekti, mutta päätökset pitää ehdottomasti saada aikaiseksi nyt, että tästä ylimääräisestä osasta luovutaan. Valtiontalous on nyt niin hyvässä kunnossa, että tähän on varaa mennä.

Haluaisin vielä puuttua muutamaan asiaan nopeasti. Uudellamaalla meillä on se tilanne, että väestönkasvu aiheuttaa tarvetta monilla kasvualoilla. Koulujen ja päiväkotien perusrakentamistarpeet ovat jääneet tässä budjetissa mielestäni vaille huomiota. Kun väestönkasvu Pääkaupunkiseudulla ja sen lähikunnissa kuluvan vuoden aikana on ollut huomattava, joissakin kunnissa lähes 3 prosenttia, niin pitäisi ehdottomasti saada lisää rahaa näihin investointeihin, jotka liittyvät kouluihin sekä päiväkoteihin.

Ed. M. Korhonen merkitään läsnä olevaksi.

---

135 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Kansantalouden lähtökohdat ovat budjettia laadittaessa otolliset. Talouskasvu on jatkunut jo kuusi seitsemän vuotta varsin vakaana. Voidaan sanoa, että Suomessa menee kohtuullisen hyvin, näin siis keskimäärin. Tämä on kuitenkin vain osatotuus. Ihmisten välillä, kuntien välillä, alueiden välillä on hyvin suuria eroja. Välttämättä onkin eduskuntakäsittelyn yhteydessä kyettävä lisäämään ensi vuoden talousarvion oikeudenmukaisuutta. Poliittiset tavoitteet, joihin muun muassa hallituspuolueista ed. Gustafsson aiemmin iltapäivällä kiinnitti huomiota, tulee saada arvoonsa myös ensi vuoden talousarviossa tilanteessa, jossa taloudelliset edellytykset antavat myöten uusille painotuksille. Valitettavaa on, että tässä lähetekeskustelussa hallituspuolueidenkin edustajat tuovat esille niitä tarpeita, niitä ryhmiensä päätöksiä ja niitä poliittisia tavoitteita, joita olisi tullut sisällyttää jo hallituksen esitykseen. (Ed. Kantalainen: Eivät ne kaikki sinne mahdu!)

Työttömyyden aleneminen on toteutunut tuskastuttavan hitaasti monilla alueilla maata, eivätkä leipäjonotkaan, kuten tiedämme, ole mihinkään hävinneet. Paljon on siis todellista puutetta. Sitä on niin nuorten perheiden, työttömien kuin myös eläkeläisten joukossa.

Edellä ed. Hellberg aivan oikein toi esiin ylimääräisen sairausvakuutusmaksun eläkeläisten osalta. Sen alentaminen ja poistaminen on kyettävä toteuttamaan ripeästi. Pienten eläkkeiden tasokorotukset, kuntoutusmäärärahat, vanhustenhoidon ongelmat, kaikki nämä ovat asioita, joista paljon puhutaan ja jotka toisaalla tuovat toteutettuina säästöjä myös valtion ja kuntien budjetteihin.

Arvoisa puhemies! Viljelijöiden asia on lähetekeskustelussa myös noussut esiin. On selkeästi todettu, että tulokehitys maatiloilla on ollut negatiivinen. Työpanos ja työn tarve on lisääntynyt, myös henkinen kuormitus olennaisesti kasvanut. Sosiaaliturvan ja lomaetuuksien parantamiseen pitäisi kiireesti ryhtyä myös viljelijöiden ja pienyrittäjien osalta. Kustannusten alentaminen ennen muuta verotus- ja rahoitusratkaisujen kautta sukupolvenvaihdoksia ajatellen on myös saatava liikkeelle. Näillä näkymin maatilatalouden tulevaisuutta ja maatilojen sukupolvenvaihdoksia monilla alueilla uhkaa huono tulevaisuus. Pitäisi kyetä ennakoimaan näissä asioissa myös tulevaa kehitystä kyllin ajoissa.

Luopumiseläkeratkaisun osalta mielestäni tehtiin hyvin paha karhunpalvelus. Ei annettu pitkän päivätyön tehneille, pienillä tiloilla työtä tehneille ja perhettä kasvattaneille, kunniallista mahdollisuutta siirtyä ansaitsemalleen eläkkeelle. Myös tähän asiaan pitäisi voida palata.

Yhteiskunnan kehityksessä eriarvoistuminen ja maan eri osien näkymät ovat siis hyvin epätasapainossa. Henkinen pahoinvointi, syrjäytyminen, johon on useissa puheenvuoroissa viitattu, lasten ja nuorten ongelmat, vakava huumekysymys, koulukiusaamiset, nämä ovat aiheita, joista paljon keskustellaan. Missä viipyy yhteiskunnallinen vastuu ja päätöksenteko tässä salissa näi-

den kysymysten osalta ja ratkaisujen hakemiseksi?

Turvallisuudesta huolehtiminen on nähty tärkeäksi. Se on sitä riittävien voimavarojen näkökulmasta. Poliisin määrärahat ja myös poliisikoulutukseen pitkäjänteisesti panostaminen kuin myös Rajavartiolaitoksen riittävien määrärahojen turvaaminen ovat välttämättömiä. Näihin asioihin meiltä täytyy löytyä voimavaroja.

Alueellisen kehityksen kannalta hallitsematon muutto ja siitä johtuva rakenteellinen kehityksen vinoutuminen koko maan mitassa, myös tuloalueilla, on ollut yksi yhteiskunnan tasapainottomuutta lisäävä suuri kysymys. Tästä on johtunut suuria muutoksia myös ihmisten ja perheiden elämässä. Siirtyminen työn perässä ei ole tapahtunut ilman usein vakavia vieraantumisen ja irrallisuuden tunteen tuomia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Alueellisen kehityksen osalta pitäisi suureen aluepolitiikkaan todella kiinnittää vakavaa huomiota niin peruspalvelujen, liikenneyhteyksien kuin myös yritystoiminnan ja työpaikkojen lisäämisen ja kehittämisen näkökulmasta.

136 **Kari Kantalainen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ensi vuoden budjetiksi on hyvä. Se on myönteinen esitys erityisesti ansiotulojen verotuksen kevennyksen osalta. Kokonaisuudessaanhan verotus tältä osin esityksessä kevenee lähes 6,5 miljardilla, ja kevennyksellä on positiivinen vaikutus sekä työllisyyteen että suomalaisen työn hinnan kilpailukykyyn.

Tavoitteesta huippukorkean veroasteen alentamiseksi lähemmäksi yleiseurooppalaista tasoa ei tule tinkiä eikä tarvitsekaan tinkiä, mikäli jatkossakin voimme turvata kurinalaisen talouspolitiikan jatkuvuuden sekä varmistaa vakaan taloudellisen kasvun. Siten työnteon verotuksen keventämistä on syytä myös jatkossa hallitusohjelman viitoittamalla tavalla jatkaa, niin että tuloverotusta alennetaan tasaisesti kaikissa tuloluokissa. Veroprogressiota ei ole syytä lähteä kiristämään kohdentamalla kevennykset esimerkiksi pelkästään alempiin tuloluokkiin. On hyvä muistaa, että verotilastojen mukaan yli 150 000 markkaa ansaitsevia on runsaat 17 prosenttia kaikista tuloverovelvollisista, ja tuloverokertymästä tämä ryhmä kattaa jo 53 prosentin verran, vaikka tulotasostaan johtuen ei juurikaan voi hyötyä sosiaalisista tulonsiirroista.

Voimakkaasta talouskasvusta johtuen samanaikaisesti verotuksen kevennyksen kanssa myös valtionvelkaa tässä esityksessä esitetään lyhennettäväksi lähes 13 miljardilla markalla. Se on tarpeen rakennettaessa puskuria tuleville suhdannevaihteluille. Valtionvelan lyhentäminen on ehdottoman välttämätöntä ja vähintäänkin nyt ehdotetun suuruinen vuotuinen lyhennys tulee tehdä myös jatkossa, jotta valtionvelka ja budjetin korkomenot supistuvat. Vain velanhoitokuluja alentamalla saamme pysyvää liikkumavaraa julkishallinnon taloudenpitoon.

Arvoisa puhemies! Budjetissa on merkittävää mielestäni se, että tuloneuvottelujen alla hallitus on jo etukäteen ilmoittanut omat verolinjauksensa ja samalla veronkevennysvaran. Tämä on poikkeuksellista viime aikojen käytäntöön nähden. Tapana on ollut sitoa veronkevennykset ehdollisiksi siten, että tuloneuvotteluissa saavutetun maltillisen palkkaratkaisun täydentäjänä on käytetty veroporkkanaa. Nyt veroratkaisu on ilmoitettu etukäteen ja mitoitukseltaan sellaisena, että se antaa oikeutuksen odottaa maltillista palkkaratkaisua. Näin esityksellä voidaan torjua myöskin pelättyä inflaatiokierrettä, palkkainflaation osalta aivan erityisesti.

Budjettiehdotus todellakin edellyttää pidättyvyyttä tuloneuvotteluissa, koska ehdotuksen veronkevennykset lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevaa tuloa ja ostovoimaa poikkeuksellisen paljon. Jos tuloneuvotteluissa palkkaratkaisu ei ole riittävän matala, on selvästi uhkana talouden ylikuumentuminen lisääntyneen yksityisen kulutuksen johdosta. Vastuu ylikuumenemisen hillitsemisestä jääkin nyt tuloneuvotteluihin osallistuvien harteille. Toivottavasti vastuu myös osataan kantaa asianmukaisella tavalla. On nimittäin syytä muistaa, että nimellisansioiden noustessa kokonaistyövoimakustannukset nousevat samalla heikentäen työvoiman käytön kilpailukykyä ja lisäten työn automatisointia, itsepalvelua sekä töiden ulkoistamista mahdollisesti jopa halvempiin maihin. Osasyynä tähän on sosiaaliturvamaksujen palkkasidonnainen rahoitusjärjestelmä, joka sinällänsä ei edistä ihmistyövoiman käyttöä.

Jo kevään liittokierroksen seurauksena nimellisansiot nousivat liukumineen noin 4—5 prosenttia, mikä on selvästi enemmän kuin kilpailijamaissamme keskimäärin. Työn hintakilpailukyvyn kannalta tulevien tuloratkaisujen linja kannattaisikin hakea mieluummin verotuksen

alentamisen kuin nimellisansioiden korottamisen kautta. Samassa yhteydessä on syytä muistaa, että tulopoliittisia ratkaisuja rakennetaan joko vuosittain tai parin vuoden välein. Ajatus siitä, että tämä kytkettäisiin työsopimuslain kanssa samanaikaiseen käsittelyyn, on mielestäni siinä mielessä erheellinen, että tämä työelämän peruslaki kuitenkin on yleensä voimassa vuosikymmeniä, niin kuin nykyinen, nyt uudistuksessa olevakin on ollut.

Arvoisa puhemies! Sinänsä tärkeä ansiotulojen verotuksen keventäminen valitettavasti samalla korostaa pienituloisten yrittäjien verolouk-kuongelmaa. Ansiotulojen verotuksen keventäminen jättää entistä suuremman joukon pienyrittäjiä loukkuun, jossa pääomaverotus on vastaavaa ansiotuloverotusta ankarampaa. Tämän loukun poistaminen ja työvoimavaltaisten pienyritysten työnantajamaksujen alentamisen jatkaminen parantaisivat yrittämisen ja työllistämisen kannustimia. Mielestäni verolinjauksilla ei tule syventää eri ammattiryhmien välistä eriarvoisuutta, mikäli todella halutaan edistää työllisyyttä ja omatoimisuutta. Tärkeä periaatteellinen uudistus esityksessä yrittäjien kannalta on se, että yrittäjien matkakorvaukset korotetaan samalle tasolle palkansaajien kanssa, ja onkin hyvä, että näin tapahtuu, sillä tämä epäoikeudenmukaisuus on vihdoinkin syytä korjata.

Työnverotuksen keventämisen ohella hallituksen on vakavasti paneuduttava myöskin polttoaineiden verotuksen tasoon, koska inflaation nopeutuminen on paljolti juuri johtunut bensiinin ja kevyen polttoöljyn kallistumisesta. Polttoaineiden hinta vaikuttaakin kolmanneksen painoarvolla nykyisessä runsaan 3,5 prosentin inflaatiossa johtaen herkästi kuljetuskustannusten, työmatkakorvausten, tuotteiden hintojen, asumisen ja palkkakustannusten pahenevaan nousukierteeseen. Esimerkiksi kuljetusalalla polttoaineiden hinta ja tuloratkaisu aiheuttavat vakavia kannattavuusongelmia, sillä pienyritysvaltaisella alalla kustannusten korotuksia ei ole kyetty siirtämään kuljetuspalvelujen hintoihin. Väitteet siitä, että kevennys ei koituisi loppukäyttäjän hyväksi, ovat ainakin hyötyliikenteen osalta hoidettavissa veronpalautusjärjestelmän käyttöönotolla.

Joka tapauksessa, arvoisa puhemies, hallituksen talousarvioesityksen päälinjauksia voidaan pitää onnistuneina. Hyvä valtiontalouden tasapaino (Puhemies koputtaa) lisää niin kansalaisten kuin yrittäjienkin luottamusta tulevaisuuteen. Velan lyhennyksillä tervehdytetään valtiontaloutta varauduttaessa tuleviin suhdannemuutoksiin. (Puhemies koputtaa) Veroasteen kääntäminen laskusuuntaan antaa sijaa työnteolle ja yrittämiselle.

137 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kantalainen toi lopussa hyvin esiin ne ongelmat, joita korkeista polttoaineiden hinnoista johtuu. Yrittäjien tilanne on todella tukala, ja kuljetusyrittäjät ovat aiheellisesti odottaneet, että hallitus ryhtyy ripeästi toimiin. Sellainen lupaushan itse asiassa viime viikon lopulla tässä salissa annettiin, ja se tietysti levisi myös ihmisten tietoon. Nyt tätä ratkaisua pitäisi kiirehtiä.

Samalla, arvoisa puhemies, kun tässä yhteydessä, niin kuin on oikein, yritystoiminnan osalta korostetaan verotuksen vaikutusta työllisyyteen, yhtä lailla voisi kysyä, eikö myös muun verotuksen ja veroratkaisujen osalta olisi ollut tarpeen tukea ostovoiman parantamista niillä, joilla se parhaiten koituu työllisyyttä parantavasti. Tässä mielessä tulevat juuri pienituloiset etusijalle.

138 **Kari Kantalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan todella niin, meillähän on hyvin paljon tutkittu sitä, minkä tyyppisillä veroratkaisuilla parhaiten voidaan edistää työllisyyttä. Tutkimustulokset ovat varsin yksiselitteiset siitä, että ansiotulojen verotuksen ja työn verotuksen keventäminen on tehokkain keino ja vasta sen jälkeen tulevat esimerkiksi välilliset työvoimakustannukset ja arvonlisäverokysymykset.

Tämä kuljetusalaongelma, aivan kuten ed. Väistö totesi, on konkreettinen. Meillä on tulossa aika iso konkurssiaalto, jos nyt ei hallitus todellakaan lähde mukaan hakemaan keinoja sen estämiseksi. Minä jaksan uskoa siihen, että kun nyt kolmen ministeriön voimin etsitään ratkaisua kuljetusyritysten kannattavuuskysymykseen, niin eiköhän sieltä jotain esityksiä lähiviikkoina tule.

139 **Mika Lintilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Vuoden 2001 budjetti antaisi varmaan useiltakin eri osa-alueilta syytä keskusteluun ja arvosteluun, mutta tuloksena tästä olisi ilmeisesti vain täällä usein mainittua opposition perinteistä perusnarinaa, joten haluan keskittyä pu-

heessani yhteen mielestäni hyvin keskeiseen seikkaan eli maan tasapuoliseen kehittämiseen.

Hallituksen keskeiset tahot ovat viime aikoina useissa eri tilanteissa, muun muassa tämän budjettikeskustelun yhteydessä, korostaneet maan tasapuolisen kehittämisen turvaamista. Ristiriita syntyy kuitenkin verratessa puheita ja budjetin sisältöä kehittämisrahojen osalta. Hyvin vaikea on esimerkiksi havaita, kuinka valtion tulo- ja menoarvio vastaa pääministeri Lipposen esittämiin käsityksiin suorien yritystukien merkityksestä kasvuyritysten sijoittumisen edistämiseksi laajemmalle alueelle. Näiden suorien yritystukien merkitystä hän korosti Seinäjoella 6.9. pitämässään puheessa.

Ehkäpä vaikeampaa kuin itse kehittämisrahojen puute on hallituksen erittäin ongelmallinen tilanne aluekehityksen suhteen. Hallituksen piirissä vallitsee — ainakin näin ulkopuolelta ja tuloksista seuraten — syvä epätietoisuus siitä, mitä aluekehityksen suhteen tulisi tehdä. Hallituksen tämänhetkinen aluekehityspolitiikka on hengetöntä ja näköalatonta. Se ei pysty tuomaan esiin suuria ja pitkäkestoisia linjauksia, vaan näpertelee erilaisten selvitysten ja komiteoiden parissa. Ehkäpä varmin keino suojella tehotonta aluekehitystä onkin hukuttaa se omaan byrokratiaansa.

Tietynlaisena pakotienä hallituksen aluekehityslinjattomuudessa on ollut niin sanottu tulevaisuuspaketti. Tämän paketin piikkiin on vuorollaan kukin ministeriö saanut kirjata omia suunnitelmiaan. On ollut varsin turvallinen tapa viitata tulevaisuuspakettiin, se kun on tarpeen mukaan aina muuttanut muotoaan tilanteeseen sopivaksi. Todelliset tulevaisuuspaketin hedelmät jäävät tulevaisuudessa nähtäväksi. Käsitykseni kuitenkin on, että niitä tulee olemaan huomattavasti vähemmän kuin on odotuksia.

Vastaani on tullut useita tapauksia, joissa byrokratiasta on tullut yrityksen ja samalla alueen kehityksen suurin este. Yrittäjällä ei ole useinkaan aikaa, eikä aina kykyäkään, aloittavan yrityksen kehitysvaiheessa lähteä selvittelemään niitä lukuisia pieniä rahoituslähteitä, joihin hän on byrokratian eri lohkoilla oikeutettu. Väistämättä tulee mieleen, ketä varten mahdollisuudet on luotu, kehittäjiä vai byrokratiaa varten.

Hallinnon sektorointi on eräs suurimpia uhkia, joka uhkaa tervettä ja tehokasta alueellista kehitystä. Hallituksessa tulisi aloittaa välittömät toimenpiteet tämän rahoitusviidakon selkeyttämiseksi. Tosin odotukseni selkeytymisen osalta eivät ole kovinkaan korkealla, kun otetaan huomioon esimerkiksi näytöt työnantajamaksujen yksinkertaistamisen osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustaa arvostellaan usein siitä, että keskusta haaveilee paluusta johonkin vanhaan, jota ei enää ole. Ei keskusta halua mitään paluuta vanhaan. Haluamme maan tasapuolista ja tehokasta kehittämistä. Me emme ole millään väkipakolla pitämässä ihmisiä maakuntakeskuksissa ja maaseutukunnissa. Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus asua siellä, missä hän itse haluaa. Väitteet siitä, että keskusta syyllistää henkilöitä, jotka hakeutuvat suuriin kasvukeskuksiin, ovat vain huomion siirtämistä pois varsinaisista ongelmista, johon maan epätasainen kehittyminen ajaa. Meneillään oleva erittäin vahva keskittyminen on puhtaimmillaan olevaa talouselämän logiikkaa, joka toimii markkinatalouden ehdoilla. Me emme niinkään pyri taistelemaan sitä vastaan, vaan löytämään jotain uutta, jonka avulla yritykset voisivat johtaa aluekehitystä myös muilla alueilla kuin nyt ongelmallisesti keskittyvillä.

Kehyspuheenvuoroissa kautta linjan edellytettiin tasapainoista alueellista kehittämistä. Hyvin keskeinen rooli alueellisessa kehittämisessä on maakuntien kehittämisrahalla. Tämä kehittämisraha käytetään alueiden omaehtoista kehittämistä palvelevien hankkeiden toteuttamiseen sekä osaamiskeskusohjelmatyöhön ja aluekeskusten kehittämiseen. Suurin osa rahoituksesta on sidottu jo etukäteen ohjelmatyöhön, ja ongelmaksi onkin muodostunut niin sanotun maakunnille jaettavan vapaan rahoituksen osuus.

Talousarvioesityksen mukaan tätä maakunnille jaettavaa vapaata rahoitusta on 12,5 miljoonaa markkaa. Tämä summa ei riitä maakuntien liittojen uusiin kansallisiin aluekehitystä vauhdittaviin hankkeisiin ja uusiin aluepoliittisiin avauksiin. Edes hallituksen paljon markkinoimaa aluekeskusten kehittämistä ei maakunnan kehittämisrahaan varatulla 10 miljoonalla markalla voida kunnolla aloittaa. Mikäli todella vakavana tavoitteena on vauhdittaa kehitystä 30—40 aluekeskuksen seutukunnalla, tarvitaan selvästi enemmän panostuksia.

Täällä on useissa puheenvuoroissa korostettu osaamisen merkitystä. Osaamiskeskusohjelmalla on ollut hyvin keskeinen osuus maakuntien osaamistason nostamisessa. Valitettavasti vain osaamiskeskusohjelmatyön rahoitus on edelleen ilman pysyvää järjestelyä. Jo saadut hyvät tulok-

set uhkaavat valua hukkaan, mikäli hallitus ei kykene ratkaisemaan tätä rahoitusongelmaa.

Eduskunta on jo useina vuosina edellyttänyt maakunnan kehittämismäärärahan nostamista. Välttämätöntä kehityksen turvaamisen kannalta on lisätä maakunnan kehittämisrahaa 100 miljoonaan markkaan jo vuonna 2001. Tämä olisi käsitykseni mukaan edustajien enemmistön tahto. Eri asia on se, kuka todellista budjettivaltaa käyttää ja ovatko puheet ja teot yhtä.

140 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2001 on pettymys meille tasapainoista aluekehitystä toivoville kansanedustajille. Nyt kun Suomella olisi varaa panostaa aluekehityksen edellytyksiin, Lipposen hallitus jättää sen tilaisuuden käyttämättä. Viime keväänä ja alkukesästä pääministeri Lipponen ja alueministeri Korhonen lupailivat kansallisen aluepolitiikan tehostamista ennätyssuureksi paisuneen ja yhteiskunnallisesti kalliiksi tulevan muuttoliikkeen hillitsemiseksi. Nyt kun talousarvioesitys on eduskunnan käsissä, voidaan todeta, ettei kansallisen aluepolitiikan uusia toimia näy budjettikirjassa.

Kuuden Pohjois- ja Itä-Suomen maakunnan edustajille Lipponen vakuutti vielä kesäkuussa, että hän kannattaa veropolitiikan käyttöä heikoimpien alueiden yritystoiminnan edellytysten parantamiseksi. Nyt on toimittu kuitenkin päinvastoin. Tasapainoisen aluekehityksen kannalta tärkeitä määrärahoja on leikattu, esimerkkeinä kuntien harkinnanvaraisen rahoituksen leikkaaminen 100 miljoonalla markalla sekä valtionosuuksien indeksikorotuksen toteuttaminen vain puolittain. Niinpä Suomen Kuntaliitto arvioikin aivan oikein toimitusjohtaja Risto Parjanteen suulla, että valtion budjettiesitys on kuntatalouden kannalta negatiivinen.

Lisäksi esitys ei millään tavalla pyri tasoittamaan kuntien välisiä roimia eroja. Nyt noin sata kuntaa on tilanteessa, jossa ne eivät kykene turvaamaan tärkeitä sosiaali-, terveys- ja opetustoimen peruspalveluja. Tärkeät peruspalvelut jäävät saamatta liian pienen henkilöstön ja liian pienien määrärahojen kautta. Kuntien valtionosuusjärjestelmä kohtelee kaltoin syrjäisempiä ja muuttotappioista kärsiviä kuntia. Esimerkiksi yhteisöveron tuotto kohdentuu vain lähinnä muutamaan kasvukeskukseen. Arvonlisäveropalautuksen takaisinperintä ei tee oikeutta niille kunnille, jotka eivät kykene investoimaan. Väestömuuton vaikutuksia ei huomioida riittävästi valtionosuusjärjestelmässä. Myöskin verotulojen täydennysjärjestelmän tasausraja 90 prosenttia on riittämätön. Se pitäisi nostaa 100 prosenttiin. Tämä hyödyttäisi nopeasti vaikeuksissa olevia kuntia.

Aluekehitystä heikentäviä esityksiä ovat myös ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoituksen leikkaus sekä maakunnan kehittämisrahan alentaminen, niin kuin täällä äsken kuultiin. Maakuntien liittojen käytössä olevaa kehittämisrahaa näytetään ajavan alas koko ajan, ja tämä vaikeuttaa erityisesti EU:n siirtymäalueiden ja niin sanottujen valkoisten alueiden kehittämistoimia.

Kuljetustukikysymyksestä on tullut hallituksen täydellinen farssi. Asia näyttää olevan vuosittain asialistalla, ja Suomen hallitus haluaisikin ajaa alas kuljetustuen, vaikka se on erittäin oikeudenmukainen ja konkreettinen väline tasata korkeita kuljetuskustannuksia. Suomen tulisikin nostaa määrärahaa samalle tasolle kuin kilpailijamaa Ruotsissa eli noin 200 miljoonan markan tasolle sekä laajentaa sen käyttöä.

Tieliikenteestä valtio saa vuosittain noin 33 miljardia markkaa verotuloja, mutta liikenneverkoston kuntoon tästä käytetään vain 4 miljardia markkaa. Korkean polttoaineveron osalta hallitus on käsittämättömän kovakorvainen. Vaikka edustajien enemmistö ja kansalaiset vieläkin laajemmin haluaisivat alentaa korkeaa polttoaineveroa, hallitus haluaa pitää kuljetus-, matka- ja lämmityskulut ennätyskorkeina. Polttoaineveron alennus olisi tehokas aluepoliittinen toimi, koska se palvelisi eniten pitkien etäisyyksien ja harvaan asutuksen maakuntia. Onkin käsittämätöntä, että hallitus ajaa ammattiliikenteen talousahdinkoon ja jopa konkurssikierteeseen.

Maakuntien liitot ovat tehneet konkreettisen ehdotuksen aluepoliittisista toimista, joilla hidastettaisiin muuttoliikettä. Tällaisia toimia olisivat muun muassa henkilökohtaiset verokannustimet, opintolainojen takaisinmaksun anteeksianto, sosiaaliturvamaksujen porrastaminen, peruspalvelujen turvaaminen sekä perusinfrastruktuurin kunnosta huolehtiminen. Erityistoimet suunnattaisiin vaikeimmille työttömyys- ja muuttotappioalueille. Myös kaikkien seutukuntien osaamisverkkoa tulisi kehittää määrätietoisesti. Ei riitä, että suunnitellaan 30—40:tä kasvukeskusta, vaan kaikille seutukunnille ja kunnille pitäisi luoda kasvun edellytykset.

Aluekehitykseen voitaisiin vaikuttaa myös panostamalla kotimaisen energian hyödyntämiseen. Nyt budjetissa esitetään vain edellisvuoden tasoista määrärahaa, vaikka tarve olisi paljon suurempi. Turpeen ja erityisesti metsähakkeen käytön lisääminen toisi tuhansia työpaikkoja erityisesti maaseudulle. Eduskunta voisikin vaikuttaa tähän veropolitiikalla sekä riittävillä määrärahoilla kotimaisia polttoaineita hyödyntäviin lämpövoimalainvestointeihin.

Maatalouden osalta hallituksen linja on entisen kaltainen. Tulon korotuksia ei esitetä ja kylmä linja näyttää jatkuvan. Maaseudun tiestön kunto näyttää myös rappeutuvan, ja hallituksen lupaukset tiestön kunnon säilyttämisestä eivät ainakaan tältä osin pidä paikkaansa. Myös yksityisteiden rahoitus on jäädytetty noin 40 miljoonan markan tasolle, vaikka tarve olisi ainakin 100 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Eläkeläiset ovat oikeutetusti olleet tyytymättömiä hallituksen esitykseen. Kansaneläkkeen 50 markan tasokorotuksesta on tehty isoja uutisia ja juttuja. Tosiasia on, että kansaneläkettä tulisi nostaa laskelmien mukaan noin 350 markkaa kuukaudessa, jotta kansaneläkkeen reaalinen ostovoima turvattaisiin. Tämä hyödyttäisi erityisesti pienimpien eläkkeiden varassa olevia ihmisiä. Olisi odottanut, että ensi vuoden budjettiesityksessä olisi ensin lähdetty purkamaan niitä rasitteita, joita laman aikana asetettiin muun muassa eläkeläisille, ja tältä osin olisi ollut perusteltua alentaa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua huomattavasti reippaammin kuin hallitus esittää. Tässä toivon, että eläkeläisjärjestöjen yhteinen esitys saa täällä laajan kannatuksen.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tuleekin mielestäni korjata hallituksen budjettiesitystä alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisempaan suuntaan. Rahoitusta tähän on löydettävissä veronkevennysvaraa uudelleen suuntaamalla sekä aiemmin päätetyistä valtionyhtiöiden yksityistämisistä saatavista tuloista.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Puhemies: Nopeatahtinen keskustelu päättyy. Toivon kuitenkin, että tahti säilyy yhtä ripeänä!

[141] **Jouni Lehtimäki /kok:** Arvoisa puhemies! Aluksi taloudesta yleensä ja sen jälkeen muutama sana ja ajatus veropolitiikasta talousarvioesityksen kannalta.

Suomen taloudessa on viime vuosina eletty melko suurten vaihteluiden aikaa. Joidenkin tahojen pelkäämältä ylikuumenemiselta kuitenkin vältyttiin. Vain eräillä aloilla ja alueilla työvoimapula alkoi jossain määrin jarruttaa tuotannon kasvua. Myös asuntomarkkinoilla hintojen nousu jatkui ripeänä. Kaukoidän ja Itä-Euroopan maiden vaikeuksien takia alun perin taantunut vienti väheni voimakkaasti noin vuoden ajan ja alkoi elpyä vasta alkuvuodesta 99.

Viennin heikentyminen johtui pääasiassa markkinoiden taantumisesta, joten EU-maiden vähitellen alkaneen elpymisen vaikutukset näkyivät ulkomaankaupan luvuissa nopeasti. Myös Kaukoidän ja Itä-Euroopan maissa talouskehityksen heikoin vaihe lienee jo ohi. Kauppa- ja vaihtotaseen ylijäämät jäivät ennustettua pienemmiksi, mutta ovat edelleen historiallisesti korkealla tasolla. Myös kokonaistuotannon kasvuvauhti jäi viime vuonna mahdollisesti jossakin määrin hitaammaksi kuin viralliset ennusteet ennakoivat ja antoivat ymmärtää.

Valtion tämän vuoden talousarvio rakentuu vajaan 4 prosentin kasvun varaan. Näin nopean kasvun saavuttaminen näyttää tällä hetkellä mahdolliselta edellyttäen, että työmarkkinoilla ei synny vakavia häiriöitä. Globaalisista epävarmuustekijöistä merkittävin on edelleen Yhdysvaltain talouskehitys. Siellä meneillään oleva kasvukausi on osoittautunut pisimmäksi koko Yhdysvaltain taloushistoriassa. Ennen muuta pörssikurssien mahdollinen romahdus Yhdysvalloissa aiheuttaisi kielteisen ketjureaktion myös muualla maailmassa ja tietysti myös Suomessa.

Vuotta 2001 koskevat talousennusteet perustuvat sille lähtökohdalle, että mitään suuria kansainvälisiä häiriöitä ei synny. Ennen muuta EU-alueen kasvuvauhdin arvioidaan edelleen nopeutuvan samalla, kun USA:ssa toteutuisi niin sanottu pehmeä lasku. Kotimaassa suurin epävarmuustekijä myös ensi vuotta ajatellen on työmarkkinoita koskevat ratkaisut. Ennusteiden tekoa on myös vaikeuttanut viime aikoina se, että talouskehitystä koskevia tilastoja on jouduttu huomattavastikin muuntelemaan jälkikäteen. Tämä on johtunut maamme poikkeuksellisen nopeasta taloudellisesta rakennemuutoksesta viime vuosien aikana ja jossain määrin myös EU:n ti-

lastotoimeen liittyvistä harmonisointipyrkimyksistä.

Nykyisten näkymien valossa sekä kuluvan vuoden että vuoden 2001 kehitys antaisi verrattain tukevan pohjan valtion talousarvioille. Oli ehdottoman välttämätöntä, että hallitus ryhtyi talousarvioesityksessä 2001 toteuttamaan hallitusohjelman edellyttämää 10—11 miljardin markan suuruista tuloveron ja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennysohjelmaa. 6,5 miljardia on erittäin hyvä alku.

Valtiontalouden liiallisen ekspansiivisuuden estämiseksi tulisi julkisessa menotaloudessa saada aikaan tuntuvia supistuksia lähinnä tulonsiirtojen osalta. Mihinkään uusiin mittaviin hyvinvointipoliittisiin ohjelmiin ei lähivuosina ole varaa. Valtiontaloudessa todennäköisesti syntyvät ylijäämät tuleekin käyttää edelleen korkealla tasolla olevan valtion velan supistamiseen.

Arvoisa puhemies! Suomen verojärjestelmän kehittämisen päätavoitteena tulee olla koko verojärjestelmämme kansainvälisen kilpailukyvyn turvaaminen. EU:n jäsenyys ja euron käyttöönotto ovat asettaneet jo nyt kansalliselle verojärjestelmällemme uusia haasteita. On täysin selvää, että jatkossa finanssipolitiikan merkitys kilpailukyvyn turvaajana kasvaa oleellisesti. Välttämättömät veronkevennykset ja veropohjan kansainvälisestä kehityksestä johtuvat supistukset edellyttävät vääjäämättä julkisten menojen leikkaamista.

Suomen bruttoveroaste on edelleen liian korkea. Veroasteemme ylittää selvästi EU-maiden bruttoveroasteen keskitason, joka sekin on kansainvälisesti vertaillen erittäin korkea. Kokonaisveroaste on käännettävä selvään laskuun loppuvaalikauden aikana. Talousarvioesitys 2001 on hyvä alku tällekin tavoitteelle.

Palkkatulojen ja muiden ansiotulojen verotus on edelleenkin Suomessa kestämättömän ankaraa. Korkeat marginaaliverot ja huipussaan oleva verokiila haittaavat olennaisesti työllisyyden parantumista ja jo työelämässä olevien halukkuutta lisätä tai parantaa työpanostaan. Jonkinlaisena tavoitteena voisikin pitää sitä, että ansiotulojen verotusta alennetaan vaalikauden kuluessa kautta koko tuloveroasteikon siten, että ylin marginaalivero laskee vaalikaudella 55 prosenttiin ja vuoteen 2007 mennessä 50 prosenttiin. Tämä tavoite on mielestäni täysin realistinen.

Ansiotulojen verotuksen keventäminen on kohdistettava tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin. Alentamisesta syntyvää verotulojen menetystä ei myöskään tule paikata muita veroja ja julkisia maksuja korottamalla. Verotulojen menetykset korvautuvat osin talouden kasvun avulla, mutta osa menetyksistä on hoidettava julkisten menojen supistamisella. Myös välillisten työvoimakulujen alentaminen on tärkeää, koska nämä muodostavat tällä hetkellä keskeisen työllistymisen esteen.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Yhteisö- ja pääomaverokanta nostettiin tälle vuodelle 29 prosenttiin. Suomi on ainoa Oecd-maa, jossa tämä verokanta nousi. Verokannan korottaminen oli siten vastoin kansainvälistä kehityssuuntaa. Poikkeuksellisen laaja veropohja huomioon ottaen yritysten verotus on meillä yli kansainvälistä keskitasoa. Myös verokertymä on noussut yli kaikkien odotusten. Yhteisöjen maksamat tuloverot ovat noin 32 miljardia markkaa, mikä on lähes neljäsosa kaikista tuloveroista. Oecd-maiden vertailussa tämäkin on poikkeuksellisen korkea luku. Tätä verokantaa ei siten tule nostaa eikä yritysverotuksen veropohjaa laajentaa.

Edustajat Pulliainen ja Rask merkitään läsnä oleviksi.

---

142 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Talousarvioesityksen keskeinen tavoite, kestävän talouskasvun jatkuminen, työllisyyden parantuminen ja sen turvaaminen sekä varautuminen valtiontalouden tuleviin, erityisesti väestön ikääntymisestä johtuviin menopaineisiin, on mielestäni oikein asetettu. Uutuutena talousarvioesitykseen on otettu uusi pääluokka, Valtionvelan vähentäminen. Ensi vuonna valtionvelkaa lyhennetään kaiken kaikkiaan lähes 15 miljardilla markalla. Velan vähennyksestä huolimatta kevennetään tuloverotusta yli 6,4 miljardilla markalla, lähinnä valtion tuloveroasteikkoon tehtävinä muutoksina. Ensi vuonna valtionveroa peritään vasta 66 000 markan vuositulosta, kun perintäraja tänä vuonna on 47 600 markkaa. Tulonhankintavähennyksen ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen muutokset keventävät erityisesti pienituloisimpien palkansaajien sekä yrittäjien verotusta. Pidän erittäin tärkeänä, että elinkeinonharjoittajille annetaan nyt oikeus vä-

hentää työmatkasta aiheutuvat kustannukset saman tasoisina, kuin työnantajalla on mahdollisuus korvata verovapaasti palkansaajille. Tämä uudistus koskee sekä kilometrikorvauksia että päivärahoja.

Työnteon verotus on mielestäni Suomessa aivan liian kireää kautta linjan. On perusteltua painottaa veronkevennyksiä kaikkein pienituloisimpiin palkansaajiin, sillä se mahdollistaa kannustinloukkujen purkamisen ja tekee myös pienipalkkaisista töistä entistä houkuttelevampia. Kun veronkevennykset kohdistetaan ansiotuloihin, palkitaan samalla työnteosta. Kansainvälistyminen luo paineita alentaa tuloverotuksen tasoa myös suurimmissa tuloluokissa, sillä muutoin emme pysty pitämään kotimaassa nykyisiä osaajia emmekä pysty houkuttelemaan uusia ja muita avainhenkilöitä maahamme.

Polttoaineverotus on mielestäni liian korkea. Tänä päivänä bensiinin osalta polttoaineverotus on 66 prosenttia ja dieselpolttoaineen osalta 55 prosenttia, kun keskimääräinen polttoaineverotuksen taso EU-maissa on lähes 15 prosenttia alempi. Olen erittäin hämmästynyt siitä, että hallituksen taholta ei tule minkäänlaista vastaantuloa esimerkiksi lähinnä kuljetusalan yrittäjille. Samoin lämmitysöljyn polttoaineveroa pitäisi laskea huomattavasti, koska sijaintimme Euroopassa on täällä raja-alueilla pohjoisessa. Jokainen meistä tietää, että lämmityskustannukset tulevat nousemaan huomattavasti, kun raaka-aineen hinta vuoden 1990 tammikuusta on noussut 10 dollarista tynnyriltä 35 dollariin tynnyriltä. Jokainen tietää, että tämä aiheuttaa valtavasti lisääntyvää inflaatiopainetta kaikkiin kustannuksiin.

Yksi asia, mikä hallituksen vielä pitäisi tehdä, on elintarvikkeitten arvonlisäveron alentaminen. Mielestäni 17 prosentin arvonlisävero on liian korkea. Se pitäisi pikaisesti pudottaa jo tulevana vuonna 12 prosenttiin. Siitä hyötyisivät kaikki kansalaiset, koko Suomen kansa.

Positiivista tulevassa talousarviossa on esimerkiksi se, että noin 680 000 kansaneläkettä saavaa saa tasokorotusta 50 markkaa kuukaudessa. Kansaneläkkeen tasoa ei ole yli kymmeneen vuoteen korjattu. Tasokorotus vaikuttaa myös eläketulovähennykseen sitä nostaen. Tämän vuoksi kaikilla eläketulovähennyksen piiriin kuuluvilla eläkkeensaajilla käytettävissä oleva markkamäärä kasvaa. Tasokorotus ja eläketulovähennys vaikuttavat lähes 900 000 eläkeläiseen aivan pienimmistä eläkkeistä alkaen. Tämä on todella pieni positiivinen viesti eduskunnasta eläkeläisille.

Tämän lisäksi valtion- ja kunnanveroa maksavat eläkeläiset, joita on yli 800 000, hyötyvät eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentamisesta 0,3 pennillä. Mielestäni sairausvakuutusmaksu pitäisi kokonaan poistaa eläkeläisiltä. Tämä on hyvä kädenojennus hallitukselta ja eduskunnalta, mutta toivon, että tämän eduskuntakauden aikana sairausvakuutusmaksu poistettaisiin täysimääräisenä. Tuloveron tällä hetkellä alimmasta perintäluokasta luopuminen helpottaa kaikkien niiden eläkeläisten asemaa, jotka maksavat valtionveroa.

Arvoisa rouva puhemies! On kansantaloudellisesti järkevää, että budjetin loppusumma on useamman vuoden ajan liikkunut suurin piirtein samalla tasolla. Menopuolen paisuttaminen hyvän talouskasvun aikana on erittäin lyhytnäköistä, sillä velkataakkamme on edelleen suuri, noin 390 miljardia markkaa. Hyvinä aikoina tulee varautua myös vaikeampiin aikoihin, se on vanha suomalainen sanonta.

143 **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitteillä oleva korkeasuhdanteen talousarvioehdotus ei kaikin osin tuo esille tilannetta, että maassamme on menossa usean vuoden peräkkäinen taloudellinen kasvu. Mielestäni esityksen linjaukset eivät huomioi riittävästi yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatetta, kuten vasemmistoliitto on eri yhteyksissä todennut. Tulee muistaa, että köyhyyttä ja syrjäytymistä hoidetaan parhaalla tavalla työllisyyttä nostamalla, ammatillisia valmiuksia kehittämällä sekä verotusta ja sosiaaliturvaa yhteensovittamalla.

Se taloudellinen liikkumavara, minkä kasvu mahdollistaa, tulee kohdentaa oikeudenmukaisempaan tulonjakoon ja alueiden tasavertaiseen kehittämiseen, kuten hallitusohjelmassakin todetaan. Hyvä asia on, että ehdotuksessa on kohdennettu varoja köyhyyden ja syrjäytymisen poistamiseen niin sanotun aktiivisen sosiaalipolitiikan ohjelman muodossa. Ne tulee kuitenkin käyttää ongelman korjaamiseen eikä vain byrokratian ja erilaisten työryhmien pyörittämiseen.

Myönteistä on myös vihdoinkin liikahdus kansaneläkkeiden tasokorotuksen osalta, jonka aientamisesta toivon hallituspuolueiden pääsevän yhteisymmärrykseen sen alkamiseksi vuo-

den 2001 alusta. Se on vähin, mitä eläkeläisten eteen voidaan tehdä niiden aikaisempien eläkkeiden leikkausten jälkeen, joita eduskunta lamavuosina on tehnyt. On käsittämätöntä, että taitetun indeksin ongelmaa ei ministeriö ole pystynyt saamaan esityksen tasolle, millä ongelma ja epäoikeudenmukaisuus poistettaisiin.

Samoin eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,3 prosentilla, niin kuin täällä useassa yhteydessä on todettu, on aivan liian pieni, ja luvun pitäisi olla vähintäänkin 0,7 prosentin suuruinen maksun poistamiseksi kokonaan vaalikauden aikana, mikä on oikeus ja kohtuus eläkeläisiä kohtaan. Samaan epäoikeudenmukaisuuden tulonjaon kategoriaan liittyy työttömyysturvan alhainen taso, jota ei 4 markan indeksikorotus korjaa. Tämä ei kohtele oikein työttömiä ja muita pienituloisia, jotka eivät pääse nauttimaan kilpalaulannan seurauksena syntyneestä hallituksen esittämästä ylisuuresta veroalesta.

Työvoimahallinnon toiminta-alueella on melkoinen viidakko liittyen budjetin sisältöön. Osana siitä otan esille työttömyysongelman ja työkykyisyyteen liittyvän kuntouttavan työtoiminnan, joka on asia, mihin tulee suhtautua täydellä vakavuudella, mutta siihen tarvittavat resurssit ovat kunnissa varsin suuri ongelma. Kaikkein tärkein: Mitä kuntouttavan toiminnan jälkeen? Johtaako toiminta pysyvään työpaikkaan vai käykö niin, että kuntoutetaan ja sen jälkeen ei mitään muuta kuin saatiin hetkellistä tilastokorjausta?

45—49-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille, joiden työkyky ja työpaikka ovat uhattuina, tarjotaan ammatillista kuntoutusta. Mutta mihin kumman kuoppaan aina jäävät 50- ja 54-vuotiaat, joihin ei kohdenneta minkäänlaisia työvoimapoliittisia toimenpiteitä? Ministerin vastaus on tietenkin tähän, että tuo ikäluokka työllistyy keskimääräisesti parhaiten, mikä ei kerro kuitenkaan tuon ikäluokan ongelmia esimerkiksi naisvaltaisilla aloilla kuten rahoitusala ja kaupan ala.

Huolestuttavaa tulevaisuutta ajatellen on ammatilliseen aikuiskoulutukseen kohdentunut leikkaus, joka tänään on useammassa puheenvuorossa tullut varsin selkeästi esille. Tähän asiaan kanssa otan kantaa, että ehdottomasti tämä vääryys ja virhe pitää korjata, sillä tuo 100 miljoonan markan vaje, jos mikä, on tarpeen korjata osaamistason säilyttämiseksi ja tulevaisuuden vaateiden ja tarpeiden turvaamiseksi. Onko ministeriössä unohdettu, että esimerkiksi perinteinen teollisuus on olemassa tässä maassa ja tarvitsee edelleenkin osaavia ihmisiä? Tulevaisuus ei voi pelkästään perustua it-alaan ja sen tarvitsemaan koulutukseen yliopistoissa ja korkeakouluissa, sillä Suomen teollisuus on muutakin kuin it-alaa. On lyhytnäköistä politiikkaa leikata aikuiskoulutuksen määrärahaa.

Työllisyyteen liittyen puolustushallinnon selvitysosassa ei ilmene, miten turvataan kotimaisen puolustusvälineteollisuuden työpaikkojen säilyvyys. Onko tarkoitus toteuttaa hankinnat ulkomailta ja vastaostoihin vedoten todeta tilanteen olevan markkamääräisesti tasapainossa? Puolustusvälineteollisuus tarvitsee suhdannepuskureita säilyttääkseen henkilöstön pysyvyyden ja ammattitaidon.

Työturvallisuuden ja työtilojen valvonta tarvitsee lisää rahaa, sillä työsuojelupiirien määrärahat ovat reaalisessa laskussa ja valvontaan tarvittavan henkilökunnan lisäpalkkaus ei ole mahdollista budjetin esittämällä tavalla. Yritysrakenteiden muutos pienten yritysten suuntaan aiheuttaa tarpeen henkilöstön lisäämiseen, mikä edellyttää määrärahalisäystä. Myös henkilökunnan ikärakenne aiheuttaa ongelmia tarkastustoiminnan toteuttamiseksi. Jos tästä maasta halutaan epäterve ja harmaa yritystoiminta pois, työsuojelupiireille tulee antaa mahdollisuus hoitaa ongelmien poistaminen. Selitys, että ottakaa toimintamenoista, ei toimi, sillä valvontaa ei voi toteuttaa missään tapauksessa toimistotiloista.

Arvoisa puhemies! Vielä hiukan kuntien tilanteen tarkastelua liittyen budjettiehdotukseen. Hyvin voimakkaasti on tuotu esille kuntien taloudellisen aseman parantuneen ja kehityksen olevan edelleenkin sen suuntainen. Myönteisestä kehityksestä huolimatta on joukko kuntia, joiden asema on todella vaikea, ja kunnat jakautuvat rikkaisiin ja köyhiin kuntiin, mikä kysymys on pakko ratkaista tavalla tai toisella, jotta turvataan jokaiselle kansalaiselle lakien osoittamat peruspalvelut. Sen korjaamiseen ei budjettiesitys anna vastausta. Tietysti on mahdollista, että selvitysmies Pekkariselta tulee lääke valtionosuusjärjestelmän tarkistukseen liittyen kuntien erilaisen taloudellisen tilan korjaamiseen jo tulevalla budjettikaudella.

Hallituksen esityksen vaikutukset kuntatalouteen ovat noin miinus 130 miljoonaa markkaa, kun ei huomioida indeksitarkistusta täysimääräisenä. Tarkistus pitäisi tehdä täysimääräisenä, koska silloin huomioidaan kustannukset todelli-

suuden mukaan eikä hallituksen tarkastelutavalla, mikä on budjetin nettovaikutus kuntatalouteen. Oikea suunta ei voi olla siirtää kuntien vastuulle oppisopimuskoulutusta tai työmarkkinatukea, kuten täällä on jo aikaisemminkin tänä päivänä tullut esille.

Arvoisa puhemies! Rajojamme on valvottu hyvin, ja sen jatkuminen on kiinni myöskin rahasta. Rajavartiolaitos ei pysty budjetin esityksellä estämään rajojemme loukkaamista ja laitonta ylittämistä, jos henkilökuntaa joudutaan esityksen johdosta vähentämään. Kysymys 14 miljoonan markan puuttumisesta on perustelematonta, ja rahan täytyy löytyä suurempien uhkien välttämiseksi rajanylitysten suhteen.

144 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Turtiainen otti esille vakavan asian liittyen aikuisten ammatilliseen lisäkoulutukseen ja sen määrärahojen leikkaukseen. Kysymys on ensi vuonna 50 miljoonaa markkaa pienemmästä summasta kuin tänä vuonna on. Siitä, että emme todellakaan tarvitse pelkästään it-alan osaajia, olen aivan samaa mieltä ed. Turtiaisen kanssa. It-alan osaajien määrää on lisätty sillä tavalla, että meillä on nelinkertaistunut muutamassa vuodessa korkeakoulutuksen saaneiden it-osaajien määrä. Mutta me tarvitsemme nimenomaan tutkintotavoitteista niin sanottua työntekijäkoulutusta juuri teollisuuspuolelle ja, voi sanoa, tekijäpuolelle, aivan kuten ed. Turtiainen sanoi. Tähän on tarkoitus nimenomaan mennä, koska eduskunnalle tullaan antamaan myös esitys järjestelmämuutoksesta, joka tarkoittaa sitä, että aikuisten ammatilliset kurssikeskukset tulisivat valtionosuuden piiriin, jolloin niiden tilanne vakinaistettaisiin ja todella voitaisiin pitää huoli tästä niin sanotusta duunarikoulutuksesta.

145 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Turtiainen puuttui todella tärkeään asiaan: aikuiskoulutukseen. Nyt kun on paikalla opetusministeri Rask, kysyisin, mistä johtuu, että aikuiskoulutusrahoja on leikattu viiden vuoden aikana 2,8 miljardista 1,1 miljardiin. Eikö tämä ole väärä signaali työttömälle, jota uudelleen halutaan kouluttaa uuteen ammattiin? Opetusministeriön tarkoituksena on, että viiden vuoden sisällä yli 70 prosenttia nuorista on vähintään ammattikorkeakoulun tasoisen opetuksen saaneita, ja se on hyvä asia. Mutta ketkä tekevät toisarvoiset työt, siivoukset ja nämä? Eikö tämän tyypin vanhaa kunnon työmiestä enää kunnioiteta opetusministeriössä, kun lakkautetaan aikuiskoulutus?

Toinen tärkeä asia on, että oppisopimuskoulutukseen pitäisi saada lisää rahaa. Sieltä me saamme hyviä ammattimiehiä teollisuuteen.

146 **Pertti Turtiainen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä 50 miljoonaa pitää paikkansa, se ei alkuunkaan riitä, vaan ammatillisen aikuiskoulutuksen määrärahan lisäyksen pitäisi olla vieläkin suurempi. Itse puhuin 100 miljoonan vajeesta, sillä ongelma on hyvin suuri ei pelkästään siivoustöissä, joihin ed. Kuosmanen viittasi, vaan perinteisessä esimerkiksi metalliteollisuudessa on hyvin paljon ammatteja, tehtäviä, joissa piilee vaara, että jos ei pidetä ihmisten ammattitaitoa yllä tulevaisuuden haasteita vastaavasti, ala saattaa kuolla, sillä työvoiman määrän vähentyminen tulevaisuudessa vaikuttaa siihen, ettei löydy kyseiselle alalle tarpeeksi työntekijöitä.

147 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmaselle haluan todeta, että meillä on tavoitteena vuoteen 2004 mennessä, että yliopistoissa on 19 000 aloituspaikkaa, ammattikorkeakouluissa 25 000 aloituspaikkaa ja toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa 49 000 aloituspaikkaa, joten meillä todella pidetään huoli siitä, että koulutetaan myös käden työn tekijöitä.

Aikuiskoulutuksen määrärahojen kokonaissumma on noin 3 miljardia markkaa, josta yksi miljardi on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen käytössä ja vajaa miljardi kansansivistystyön ja vapaan sivistystyön käytössä. Kolmas miljardi, joka on todella pienentynyt huomattavasti nimenomaan aikuisten ammatilliseen lisäkoulutuksen sisältä, on nyt ongelma. Olemme opetusministeriössä joutuneet budjettikehysten puitteissa asioita käsittelemään, ja voin vakuuttaa, että arvostan nimenomaan sitä koulutusta, jolla pidetään huoli niistä ihmisistä, jotka meillä tekevät niin sanotusti varsinaiset työt, ja taistelu jatkuu rahojen saamiseksi.

148 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Valmistautuessani tähän budjettipuheeseen koin järkytyksen, kun havaitsin, että on loppunut vanha hyvä perinne, mikä meillä suomalaisessa par-

lamentarismissa on hallitseva, eli se, että edustajien puheoikeuteen ei puututa koskien puheen pituutta. Ensimmäisen kerran nyt Suomen historiassa budjettipuheiden pituuteen on puututtu eli on lyhennetty se 7 minuuttiin suosituksenomaisesti — itse asiassa se ei ole edes suositus, vaan on pyritty lyhyisiin puheenvuoroihin. Olen tietysti vakuuttunut siitä, että keskustelu on jouhevampaa ja nopeampaa, mutta silti tämä perinne on merkittävä, koska maailman 192 itsenäisestä valtiosta ainoastaan 5 maassa kansanedustajilla on asiassa pysyessään rajoittamaton puheoikeus. Näitä maitahan on 3 Karibian ja Väli-Amerikan alueella eli Meksiko, Bahamasaaret sekä Saint Vincent ja Grenadiinit ja 2 Euroopassa eli Suomi ja Liechtenstein.

Puhemies: Ed. Kiljunen, ehkä on aihetta mennä asiaan, Suomen budjettiin.

Puhuja: Olen juuri menossa siihen, mutta halusin ...

Puhemies (koputtaa): Mutta nyt!

Puhuja: ... johdatella tätä budjettia. Kun ymmärsin, että 7 minuuttia on aikaa — yritän puhua itse asiassa 7 minuutissa — halusin käyttää periaatteellisemman puheenvuoron.

Puhemies: Tämä on eduskunnan puhemiesneuvostossa yhteisesti sovittu sääntö, yhteisesti hyväksytty. Kehotan ed. Kiljusta ryhtymään asiaan.

Puhuja: Ed. Kiljunen tekee juuri niin kuin puhemies edellyttää.

Puhemies: Nythän ei ole 7 minuutin keskustelu meneillään.

Puhuja: Mutta minä yritän pysyä 7 minuutissa, kun siihen varauduin.

Puhemies: Hyvä!

Puhuja: Ajatukseni oli nimenomaan keskittyä oikeastaan periaatteellisempaan puoleen budjetissamme. Täällä on käytetty paljon puheenvuoroja, jotka ovat olleet aika yksityiskohtaisia. Hyvä niin, mutta tämä periaatteellisempi keskustelu on ollut vähäisempää.

Se, mikä tässä budjetissa on nyt hallitseva lähtökohta, on se, että me olemme ylijäämäisen budjetin oloissa keskittyneet nimenomaan veronalennuksiin. Se on tämän budjettikierroksen ylivoimaisesti hallitsevin teema. Voimme tietysti pohtia ja lähestyä tätä veronalennusta, joka kohdistuu ennen kaikkea tuloveroihin, kahdesta eri lähestymistavasta. Toinen on se, joka on hallituksella ja jolle eduskuntaryhmämme on tukensa antanut, että tunnistamme ongelman siinä, että pääomatulojen ja toisaalta palkkatulojen erot ovat niin suuret Suomessa kuin ne ovat. Järkevää olisi lähentää niitä toisiaan kohtaan. Järkevää ylipäätään olisi päästä siihen järjestelmään, että kaikkia tuloja verotettaisiin samalla tavalla. Siihen on nyt askel tehty siten, että olemme pääomatulojen verotusta jo osittain kiristäneet. Nyt on kysymyksessä palkkatulojen verotuksen selkeä alentaminen. Tässä on rakenteelliselle uudistukselle tietenkin paikka.

On eräs ongelma, jos lähdemme selkeästi veroasteeseen puuttumaan, johon tässä myöskin on puututtu, koska toinen lähestymistapa verokeskusteluun on luonnollisesti se, että verot ovat se tapa, jolla me hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelut, koko hyvinvointiyhteiskunnan itse asiassa, ylläpidämme. Paljon on puhuttu pohjoismaisesta hyvinvointimallista. Vähemmän on puhuttu siitä, mikä on pohjoismaisen hyvinvointimallin perusrakennepiirre. Yhtä lailla on olennaista tunnistaa se, että kun on puhuttu niin sanotusta kansalaismielipiteestä, joka kohdistuu kireään verotukseen, on syytä tunnistaa samanaikaisesti, että kansalaisten keskuudessa lähestymistapa on sen kaltainen, että he ovat kieltämättä veronmaksajia mutta he ovat myöskin niitä, jotka saavat näistä veroista ne palvelut, joita yhteiskunta tuottaa. Erikoinen lopputulema on se, että enemmistö kansalaisista on sitä mieltä, että he ovat valmiimpia vaikka kireämpään verotukseen, jos sillä varmistetaan hyvinvointiyhteiskunnan palvelurakenne.

Arvoisa puhemies! Erikoinen piirre itse asiassa kansainvälisessä vertailussa on se, että todellisuudessa voimakkain verokapina, jos me siitä puhumme, verotukseen liittyvä vastustus, on niissä yhteiskunnissa, joissa veroaste on keskimääräistä alhaisempi. Niissä maissa, joissa veroaste on keskimääräistä korkeampi — puhun nyt Oecd-maista eli läntisistä teollisuusmaista — itse asiassa verotuksen vastustus ei ole niin voimakasta. Ääriesimerkkeinä toimivat tietysti Ruotsi

ja Yhdysvallat. Yhdysvalloissa veroaste on alle 30 prosenttia, Ruotsissa 50 prosentin tasolla. Yhdysvallat on esimerkki maasta, jossa verokapina on kaikkein voimakkainta, Ruotsi ei niinkään. Miksi? Siksi, että veronmaksajat myös nauttivat niistä palveluista, joita yhteiskunta tuottaa.

Tässä tulemme siihen olennaisimpaan ideaan, mikä pohjoismaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on hallitseva. Pohjoismainen hyvinvointivaltio perustuu sille ajattelutavalle, ei sille, miten me ajattelemme, että köyhistäkin pidetään huolta — heistäkin pidetään huolta — vaan sille ajattelutavalle, että kaikille kansalaisille taataan elämän riskien hallinta yhteisvastuullisesti, on sitten kysymys työttömyydestä, sairastumisesta, ikääntymisestä eläkeläisten osalta, siitä, että syntyy paljon lapsia, tai sitten vaikkapa siitä, että tulot ovat heikolla tasolla. Me yhteisvastuullisesti pyrimme takaamaan sen, että kaikille on peruselämänedellytykset turvattu. Se on nimenomaan pohjoismaisen hyvinvointivaltion idea, ei vain se, että köyhistä tietenkin pidetään huolta. Köyhäinhoitovaltioita meillä on. 20—30-luvulla suomalainen sosiaalipolitiikka perustui köyhäinhoitomalliin. Tänä päivänä pohjoismainen hyvinvointivaltio pyrkii pitämään viime kädessä yhteisvastuullisesti huolta kaikista kansalaisistaan, ja mikä on olennaisinta, kaikki osallistuvat myöskin verotuksen kautta sen maksuun.

Amerikkalainen uusliberalistinen malli, jota meille on tuotu ja jossa myöskin on ideana se, että pyritään pitämään heikoimmista viime kädessä huolta, luo jakaantuneet hyvinvointipalvelut, jakaantuneet palvelumarkkinat, toisaalta rahalla saatavat palvelut, toisaalta palvelut, jotka ovat verotuksen kautta hoidettavia. Tämä yhteiskunta on sisäisesti epäsolidaarinen, koska on tietyt ihmiset, jotka osallistuvat palveluiden maksamiseen verotuksen kautta, keskiluokka, ja toiset, jotka hyötyvät niistä. Veroaste on kieltämättä alhaisempi, mutta verotus kohtaantuu sikäli ongelmallisesti, että yhdet maksavat, toiset hyötyvät.

Pohjoismaisen mallin ydin, perusta, on nimenomaan siinä, että kaikki maksavat, kaikki hyötyvät yhdessä. Sen vuoksi olisi jyrkästi torjuttava se pyrkimys, joka Suomessakin on nyt nostamassa päätään, että me olemme veroastetta voimakkaasti alentamassa ja luomassa kahdet palvelumarkkinat: toisaalta palvelut köyhemmille ihmisille, toisaalta varakkaammille. Se on nopeasti rapauttamassa tämän mallin perustan ja sen sisäisen solidaarisuuden.

Puhemies, pysyin 7 minuutissa!

Puhemies: 7,43!

Puhuja: Siinä oli johdanto!

149 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Muutama sana kolmesta eri aiheesta: ensinnäkin hyvin ajankohtaisesta energianhintakysymyksestä, toiseksi asiantuntemuksesta Euroopan keskuspankkipolitiikassa ja kolmanneksi opposition vaikutusmahdollisuuksista budjetti- ja veropolitiikkaan.

Arvoisa puhemies! Tästä ensimmäisestä, kaikkia puhuttavasta aiheesta: On aivan selvä asia, että suomalainenkin yhteiskunta on ollut täysin varautumaton tähän tilanteeseen, jonka ydin on siinä, että nyt ei enää Yhdysvaltain dollarin arvolla pystytä raakaöljyn hintaa ja markkinoilletuloa säätelemään, niin kuin tähän saakka on vuosikymmeniä tapahtunut, vaan vihdoinkin Opec on saanut yliotteen länsimaista ja niiden valuutoista, Japani mukaan lukien. Tässä tilanteessa se, joka vedättää, on Opec-valtiot, ne, jotka sopeutuvat, ovat pääasialliset käyttäjävaltiot, erityisesti länsimaiset valtiot, jotka ovat sitoneet oman energiataloutensa paljon raakaöljystä valmistettaviin tisleisiin. Ydin, miksi Opec on tämän vallan saanut ja ottanut, on siinä, että raakaöljyvarannoista on yli puolet käytetty. Siihen ei valitettavasti ole mahdollista reagoida sillä klassisella tavalla, että ruvetaan veropolitiikalla pelaamaan. Siinä tulee hyvin äkkiä pää vetävän kouraan. Siihen liittyy sitä paitsi yksi hyvin kiusallinen yhteiskunnallinen kysymys, pitäisikö autottomien maksaa auton käyttäjien kustannuksia, yhden ainoan kiusallisen yksityiskohdan vain mainitakseni tässä yhteydessä.

Tässä tilanteessa on aivan välttämätöntä, vaikka se tuskalta tuntuu, reagoida tilanteeseen oikein. Yksi sellainen reagointitapa on vaikuttaa rakenteellisten säästöjen syntymiseen. Se tarkoittaa, että ajoneuvojen energiatehokkuutta ryhdytään erittäin nopeasti kehittämään. Siinä on suurin säästö, se on paljon enemmän kuin tällainen veropoliittinen tilapäinen operointi. Toisin sanoen se merkitsee, että niin sanotut hybridiautot ovat tulossa henkilöautopuolella. Se merkitsee sitä, että autokoulujen opetus muuttuu ecodriving-ajeluksi nykyisen kunhan nyt revitetään -ajelun sijasta. Se merkitsee sitä, että liikennejär-

jestelmien kehittämiseen on vihdoinkin ryhdyttävä.

Ajatellaanpa vain otsikoita kahden viime viikon ajalta, jolloin on tullut tietoa siitä, että lentovuoroja niin sanotusta keskisestä Suomesta Helsinkiin vähennetään radikaalisti kannattamattomuussyistä. Toisin sanoen lentopetrolin, kerosiinin, hinta on noussut niin korkeaksi, että ihmiset eivät enää käytä lentoliikennettä. Tämä tarkoittaa sitä, että kun kustannussyistä ja hintatasosyistä siellä puolella tapahtuu alasottamista, rautatieliikenteen volyymi tulee nousemaan radikaalisti. Se tarkoittaa sitä, että vihdoinkin rautatieliikenteen kehittämiseen on satsattava lujasti, ja se lähtee siitä liikkeelle, että Etelä-Suomen pullonkaula saadaan äkkiä pois, se miljardi löytyy Kerava—Lahti-radan aikaansaamiseen. Se on Itä-Suomen etu, se on meidän länsisuomalaisten etu, se on koko yhteiskunnan etu. Toisin sanoen tänä budjettivuonna ollaan tässä erittäin vakavassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Toisesta aiheesta, asiantuntemuksesta: On sanottu, että Euroopan keskuspankkipolitiikkaan pitää saada asiantuntijajohtajuutta. No, eihän siellä mitään muuta olekaan kuin sitä. Kaikki ne Ekp:n johtokunnan jäsenet, jotka tällä hetkellä ovat, on valittu mahdollisimman kovin keskuspankkiperustein. Heidän piti oleman kaikkein pätevimmät henkilöt tässä tehtävässä. Mitä onkaan tapahtunut? Kaikki on mennyt pieleen. Euron arvo on romahtanut, devalvoitunut lähes 30 prosenttia lyhyen ajan kuluessa. Toisin sanoen yhteiskunnallinen ulottuvuus eurooppalaisittain on unohtunut aivan kokonaan, ja nyt sitten yritetään vielä tätä samaa mallia toteuttaa.

Jos arvoisa puhemies sallii, minä käytän nyt kovaa tekstiä yhden henkilön kohdalla, mutta se on täysin välttämätöntä tässä tapauksessa, koska se on siitä asian ytimestä. Kysymys on kandidaatti Johnny Åkerholmin niin sanotusta asiantuntemuksesta. Kun hän oli eduskuntaryhmissä esittelemässä Emua, kuuntelin tarkoin hänen esityksensä. Mikään ei ole ollut niin kuin hän sanoi, ei yksi ainut asia. Ainut kirjainyhdistelmä, joka piti paikkansa, on Ekp, Euroopan keskuspankki, ja siinä kaikki. Ja tämä ei ole kovin paljon. Fraaseja voidaan luetella ja tällaisia, mutta se, mikä on sitä asiantuntevuutta tässä, niin kuin monessa muussakin, on kyky arvioida erilaisten mahdollisten tekijöitten vaikutusta lopputulokseen. Se on asiantuntemusta, ei se, että osaa pankkifraseologian. Silloin, kun me sitä bankväsendiä ja Rossin Suomen Pankki -kirjaa opettelimme, niin kyllä mekin sen fraseologian opimme, ei siitä ole kysymys, vaan kysymys on sen ytimen ymmärtämisestä, sen yhteiskunnallisesta peilaamisesta ja sen toimimisesta niin, että valuutan, olkoon se mikä tahansa, arvo on vakaa. Tässä suhteessa olen äärimmäisen pahoillani, että on ymmärretty asiantuntevuusasia eräällä tavalla väärin.

Arvoisa puhemies! Kolmas asia, ja se on se, onko oppositiolla vaikutusmahdollisuuksia budjetti- ja veropolitiikkaan. Kyllä on! (Ed. Väistön välihuuto: Totta kai!) — Aivan oikein ed. Väistö, todella. — Ajatellaanpa nyt esimerkiksi veroalea, johonka me olemme nyt lähteneet hallituspuolueina ristoreippaina mukaan, joka ajoittuu vielä viime viikkojen kokemukset huomioon ottaen aivan totaalisesti väärin. Tämä veroale olisi pitänyt ehdottomasti siirtää ja toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti hiukan myöhemmin, kun joka tapauksessa länsimainen energiasota johtaa omiin tuloksiinsa ja talouden kasvun hiipumiseen ihan väistämättömästi sen takia, että yhteiskunnat ovat olleet valmistautumattomia tähän tilanteeseen. Mutta nyt kuitenkin sen takia, että me hallituspuolueet kunnallisvaaleissa menestyisimme, me olemme nyt opposition pakottamina lähteneet tähän operaatioon aivan väärään aikaan. Ei tästä hyvää tule.

150 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen puhui tapansa mukaan viisaasti. Haluan myös korostaa rautatieliikenteen kehittämisen tärkeyttä, kun liikennepolitiikasta puhutaan. Samalla kuitenkin muistutan, että virheitä on jo tehty. Muun muassa itäisen Suomen osalta yöjunayhteys Parikkalan kautta aikanaan ehdittiin lopettaa. Nyt on kerrottu, että myös Savon radan suunnalta tulevat yöjunayhteydet makuuvaunupaikkojen osalta aiotaan lopettaa.

Nyt pitäisi nähdä pidemmälle näissä ratkaisuissa ja satsata sellaisiin kehittämistoimiin, joilla liikennepolitiikan osalta kyetään todella yhteiskunnallisia kustannuksia alentamaan ja turvaamaan edellytykset alueiden kehityksen ja tarvittavan liikenteen osalta.

151 **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliainen todella puhui viisaasti ja selkeästi tapansa mukaan.

Haluan kuitenkin puuttua hänen puheeseensa veronkevennysvaran käyttämisestä ja ajoituksesta.

On aivan oikein problematisoida sitä, onko ollut viisasta käyttää koko 6,4 miljardin veronkevennysvara jo heinäkuussa vai olisiko sitä ehkä pitänyt ehdollistaa työmarkkinaratkaisuun liittyen ja olisiko pitänyt todella seurata sitä, mitä tapahtuu esimerkiksi polttoainehintojen suhteen. Mielestäni oli virhe käyttää koko 6,4 miljardin veronkevennysvara, jossa on inflaatiotarkistus mukana, pelkästään tuloverotukseen kesällä. Olisi ollut viisaampaa katsoa, mikä on kokonaistaloudellinen tilanne tulevaisuudessa. Itse asiassa heinäkuusta tilanne on jo muuttunut, inflaatiolukemat hyvinkin huomattavasti, ja polttoaineveronkevennys muutoinkin.

Puhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut jo kauan sitten!

152 **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan sitä vaan, että juuri siitä syystä, ed. Ala-Nissilä, kun juuri näin on tapa. Siis nyt jo tämän vuoden heinäkuusta tähän päivään itse asiassa kaikki perusteet ovat menettäneet merkityksensä. Nyt ei pitäisikään janttautua tähän tilanteeseen. Hyvä hallitus ja hyvä oppositio tekevät niin, että valtiovarainvaliokunnan verojaostossa mietitte nämä asiat nyt vielä kerran uudestaan, katsotte tämän ajoituksen oikein, että yhteiskunta pärjää. Minusta tässä voisivat hallitus ja oppositio olla aika lähellä toisiaan, olla viisaita, eikä mitään muuta tarvitsekaan olla, koska hallitusohjelma tulee näiltä osin miljardimääräisesti varmasti toteutumaan viimeistä piirtoa myöten, siitä ei ole huolta ollenkaan.

153 **Tero Rönni /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä talousarviota on kehuttu lähestulkoon täydelliseksi erityisesti kokoomuksen puolelta. Mitä enemmän on siirrytty vasemmalle, sitä enemmän moitteita on alkanut tulla yksittäisiin kohtiin ja tarkennuksia ja toivomuksia. Tämä talousarvio on mielestäni oikean suuntainen, velkaa maksetaan ja veroja vähennetään. Kohdentaminen talousarvion sisällä on mielestäni kuitenkin joiltain osin väärän tai puutteellinen. Otan esille muutamia asioita, joihin toivoisin muutosta.

Ed. Pulliainen piti erittäin hyvän puheen, ja muuten olen asioista hänen kanssaan samaa mieltä, mutta polttoaineverosta olen eri mieltä ed. Pulliaisen kanssa. Eilen illalla talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätös siitä, että polttoaineiden hintoja ei lasketa eikä niihin ole luvassa helpotusta, sai aikaan minunkin puhelimeeni kiukkuisia soittoja. Muun muassa Göteborgista soitti eräs entinen työtoverini ja samaan sanomaan yhtyi eräs yrittäjä. Molemmat olivat huolissaan siitä, miten heidän tulee käymään. Tällä hetkellä näytti siltä, että toivoa ei ole olemassa vaan konkurssi oli uhkana kummallakin. Eikä tässä asiassa mielestäni voi unohtaa myöskään inflaatiota, joka laukkaa näillä eväillä huomattavaa vauhtia. Se ei ole yksistään kuljetusalaa taikka henkilöliikennettä tai henkilöautoilla kulkevia ihmisiä koskeva ongelma. Lämmitysöljyn hinta on noussut moninkertaiseksi, ja jokainen joudumme jollain tavalla lämmittämään. Uskoisin, että siinäkin talossa, jossa ed. Pulliainen asuu, öljyllä lämmitetään, ellei sitten satu olemaan maakaasu, mutta jollain tavalla nämä hinnat kompensoituvat keskenään.

Toinen asia, mihin puutun, on sama, mihin ed. Turtiainenkin puuttui: työsuojelupiirien toiminta ja yleensäkin valtionhallinnon budjetoidut palkkarahat, joita ei sinne täysimääräisinä ole laitettu. Työsuojelupiirien toimintaa on jatkuvasti supistettu, määrärahoja ei ole tosiaan ensi vuoden palkankorotuksiinkaan täydellisesti. Samaan aikaan voi esimerkiksi ottaa heidän alkuvuonna tekemänsä tarkastukset yli tuhanteen yritykseen. Kolmanneksessa yrityksistä oli työaikakirjanpidossa puutteita, ja 10 prosenttia yrityksistä oli jättänyt sen tekemättä kokonaisuudessaan. Tämä kehitys osoittaa, millä meidän taloutemme on saatu nopeaan kasvuun ja mille urille. Ylitöitä on tehty jopa 1 800 tuntia vuodessa. Parhaissa yrityksissä tämä tietää sitä, että yksi ihminen on tehnyt kahden työt. Ei tarvitse ihmetellä kaikkea työttömyyttä, kyllä täältäkin jonkinlainen selitys siihen löytyy. Sanktiot näistä rikkeistä ovat täysin naurettavia. Jo 21 kilometrin ylinopeus henkilöautolla ajettaessa saa aikaan kovemmat sakot kuin työsuojelurikkeet yrityksessä. Ollaanko tässä menty täysin markkinoiden armoille ja hyväksytäänkö kaikki rikkeet, kun se on tuotantoa kohottavaa ja hyvinvointia takaavaa joidenkin kohdalla?

Tulevaisuudessa meitä uhkaa tilanne, jossa työpaikoilta tulee entistä väsyneempiä ja sairastavampia ihmisiä, joiden hoito sitten vasta maksaakin. Tämä on tietysti eräänlainen arvovalinta. Työttömät, eläkeläiset ja muut sosiaaliturvalla toimeentulevat ihmiset eivät tällä budjetilla saa

juurikaan kohennusta elämäänsä. Työttömien kohdalla valtiovarainministeri esittää lisää leikkauksia muka työvoiman saannin turvaamiseksi. No, en usko, että näillä kuvioilla sitä parannetaan yhtään. Eläkeläisten aseman parantaminen suuremmalla summalla kuin esitetyt 50 markan tasokorotukset ja savan alennus 0,3:een ovat ryhmämme tavoitteena, ja uskon, että siihen parannusta saadaan aikaan. Myös toivoisin työttömyyspäivärahaan reilua tasokorotusta 4 markan sijasta.

Arvoisa puhemies! Kuntien talouteen on moni puuttunut tässä keskustelussa. Hallitusohjelmassa mainittu kunta—valtio-sopimus odottaa toteutumistaan, lisää velvoitteita kunnille asetetaan eikä sovittujakaan tarkistuksia tehdä täysimääräisinä. Toisaalta ymmärrän tämän. Muutamat kunnat mennä porskuttavat suurine rahoineen ja kerskuvat niillä ja rakentelevat mitä ihmeellisimpiä monumentteja. Osissa kuntia taas painitaan peruspalveluiden tuottamisen kanssa. Alueellinen eriarvoisuus on todella suuri. Toivottavasti siihen saadaan selvitysmies Pekkarisen toimesta tehtävässä selvityksessä korjausta.

Alkuillasta puhuttiin korvamerkitystä rahasta ja sen palauttamisesta eräisiin terveydenhoidon palveluihin. Asia on erittäin ristiriitainen. Jos kunnille on annettu oikeus päättää asioistaan, niin sitä ei mielestäni pois pitäisi ottaa. Toisaalta olen ajatellut, että jospa korvamerkittäisiin koko terveyden- ja sairaanhoito. Siirretään kaikki valtion hoidettavaksi yhtä linjaa pitkin ja myöskin rahat otetaan valtion kassaan. En usko, että yksikään kunnallinen päättäjä kaipaa näitä asioita riideltäväksi kuntiin tai sairaanhoitopiireihin. Saataisiin sieltä sairaanhoitopiireistä papereita pyörittävät lääkärit oikeisiin toimiin ja hoitamaan ihmisiä. Useissa maamme aluesairaaloissa ja terveyskeskuksissa on huutava pula lääkäreistä. He eivät lähde syrjäseuduille töihin, koska siellähän joutuu tekemään yhteiskunnan palkalla töitä eikä pääse pitämään yksityisvastaanottoa, kun kenelläkään ei ole varaa sinne mennä. Esimerkkinä erään yksityislääkärin palkkioista käynee kirurgin pyytämä 5 000—15 000 markan päiväpalkkio siitä, että hän olisi tullut leikkaamaan paikalliseen aluesairaalaan, jossa on tällä hetkellä valtava lääkäripula.

Arvoisa puhemies! Näillä parannuksilla talousarviota voisi jopa sanoa hyväksi ja kaikki ihmiset huomioon ottavaksi. Hallituksen esittämässä mallissa pätee sanonta: Vain työllä sinun tulee leipäsi ansaitseman, muille riittäköön mitä sattuu hyväosaisilta taskusta tippumaan.

154 **Kalevi Olin /sd:** Arvoisa puhemies! Tänä vuonna budjettipuheissani haluan kiinnittää huomiota ensinnäkin siihen, että maan hallituksen toimenpitein ja nimenomaan näiden toimenpiteiden osalta yrityselinkeinoelämää tukien Suomi vaurastuu ja vaurastuu. Tätä kehityskulkua pidän myönteisenä, koska mitä enemmän Suomi vaurastuu, sitä enemmän myöskin vauraus voi tuottaa toimeentulomahdollisuuksia niille ihmisille, jotka tällä hetkellä ovat vailla näitä mahdollisuuksia.

Toinen asiakohtani on yliopistojen tila. Olen ilahtuneena todennut opetusministerin aktiivisuuden yliopistojen lisärahoitustarpeen tyydyttämiseksi ja tiedän, että opetusministeriön esitykset eivät kaikilta osin ole saavuttaneet maan hallituksessa sitä tasoa, joka niille kuuluisi. Arvioni mukaan lähimpien viiden kuuden vuoden aikana yliopistojen lisärahoitustarve, jos kaikki jälkeenjääneisyydet otettaisiin huomioon, saattaa kohota aina 1,5 miljardiin, eräiden laskelmien mukaan jopa 2:een, miltei 3 miljardiin markkaan. Yliopistolaitos voi työllistää tuhansia työntekijöitä, hyvin koulutettuja, kaikki eivät ole teoreetikkoja vaan on myös käytännön ammattitehtävissä olevia henkilöitä. Toivon, että maan hallitus jossain vaiheessa tälläkin vaalikaudella voi vielä parantaa tahtia tässä suhteessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

155 **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Samoista asioista varmasti puhun kuin monet muutkin täällä aikaisemmin.

Rataverkon kehittämiseen ja junaliikenteen turvallisuuden parantamiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota viime vuosina liikenteen määrän yleisestä lisääntymisestä huolimatta. Tämä näkyy muun muassa tasoristeysonnettomuuksien lisääntymisenä etenkin pohjoisilla rataosuuksilla. Samanaikaisesti rautatiekuljetukset ovat lisääntyneet raskaiden kuljetusten siirtyessä raiteille rekkaliikenteen kohonneiden kustannusten vuoksi. Tämä onkin luonut tarvetta rataver-

kon kehittämiseksi. On laskettu esimerkiksi, että Seinäjoki—Oulu-radan parantaminen kohtuulliseen kuntoon vaatisi rahaa vain 800 miljoonaa markkaa. Se aiheuttaisi sen, että Oulu—Helsinki-välin pääsisi kulkemaan noin neljässä tunnissa. Todennäköisesti ed. Pulliaisen käyttämä lentoliikenne silloin huomattavasti vähentyisi.

Toinen liikennepuoli: Perustienpitoon käytettävissä olevien varojen vajaus on jatkunut vuosikausia ja näkyy nyt esimerkiksi Oulun läänissä erityisesti niin sanotun hyötyliikenteen käyttämien teiden kunnon heikkenemisenä. Erityisesti teiden kunnon rapistumisesta kärsivät puutavara-, maataloustuote- ja turvekuljetukset. Lisäksi syrjäseudulla asuvat ovat joutuneet eriarvoiseen asemaan teiden jatkuvan huonontumisen seurauksena. Onpa jopa liikenneministeriö esittänyt sitä, että ruvettaisiin raapimaan asfalttia pois eräiltä tieosuuksilta, koska niitä ei pystytä pitämään kunnossa ollenkaan, ja palattaisiin soratieliikenteeseen. Aika erikoinen ehdotus!

Eläkeläisten osuutta ei varmasti täällä koskaan liikaa myöskään korosteta. On aivan hullua puhua ja esittääkin yhtä 50 markan korotusta, ja sekin tulee vasta joskus ensi vuoden puolivälissä. Meidän eläkeläisveteraanimme olisivat aivan oikeutettuja saamaan huomattavasti suuremman korotuksen. Siihen meillä varmasti olisi tällä erää varaa. Jokin veronalennus heidän osaltaan, 0,3 prosenttiyksikköä, on aika lailla myöskin pilkantekoa. Otettakoon tämä veromuoto heiltä pois kokonaisuudessaan, mitä nyt noin vähän esitetään vähennettäväksi.

Rintamamiehet erityisesti edelleenkin tietenkin vanhenevat ja ovat jo keskimäärin yli 80-vuotiaita. Vanhetessa ja sairauksien lisääntyessä laitoshoidon tarve lisääntyy, mikä huomattavasti lisää yhteiskunnan menoja siitäkin huolimatta, että veteraanien määrä vuosittain laskee. Veteraanikuntoutuksen sisältöä laajentamalla voidaan edistää veteraanien itsenäistä selviytymistä, mikä siirtää ja jopa vähentää laitoshoidon tarvetta jatkossa. Toiminnan tulee laajentua jatkossa veteraanien sosiaaliseen ja psyykkiseen kuntoutukseen sekä omaishoitajien kuntoutukseen ja leirikuntoutukseen. Kuntoutusta laajentamalla voidaan turvata veteraanien asuminen kotona mahdollisimman pitkään ja järkevillä keinoilla.

Myöskin rintamasotilaseläkkeet on ilmiselvästi budjetissa alimitoitettu. Niihin on varattu tällä hetkellä 720 miljoonaa markkaa. Määrärahaa jouduttiin muun muassa tänä vuonna korottamaan 30 miljoonalla markalla. Hallituksen vuoden 2001 budjetissa sama summa on 724 miljoonaa, joten siihen pitäisi tulla huomattava parannus.

Lopuksi en voi olla sanomatta edelleenkin poliisin määrärahoista. On hämmästyttävää se, että vuodesta toiseen poliisi joutuu elämään lisäbudjettien varassa. Ei voi olla oikein, että poliisi suunnittelee tehtävänsä aina väärien budjettirahojen mukaisesti. Siinä on varmasti erinomaisen suurta hukkakäyttöä. Ihmettelen, miksi ei tehdä niin, että läänien poliisijohtajat, läänien poliisineuvokset, kerta kaikkiaan laskisivat määrärahat, mitä heille nyt on tulossa, ja sitten heti maaliskuun alusta pitäisi laittaa pakkolomalle poliisimiehiä, koska rahat eivät normaalikäytössä riitä. He kituuttavat ja kituuttavat ensi syksyyn. Silloin annetaan taas 60—70 miljoonaa lisää rahaa, ja valtiovarainministeri voi näyttää toteen, että riittiväthän ne rahat, mutta poliisin toiminta on aivan vailla suunnitelmallisuutta.

Poliisien koulutukseen: Poliisilla on noin 600 virkaa tällä hetkellä auki ja pystymme kouluttamaan vain 440. Sekin kestää kaksi vuotta. Siinäkin on uhka, että määräraha ei riitäkään kuin 300 henkilön kouluttamiseen. Meillä tulee jatkuvasti olemaan vajaus. Se tulee nimenomaan olemaan kenttätyössä. Poliisia näkee entistä vähemmän, eikä se voi olla mahdollista, kun otamme huomioon esimerkiksi huumausainerikollisuuden jatkuvan lisääntymisen. On tietenkin selvä asia, ettei poliisi yksin tällaista asiaa voi ratkaista, mutta kun virkapukuinen poliisi esimerkiksi näkyisi ihmisten ilmoilla entistä enemmän tai edes samalla tavalla kuin sanotaan viisi kuusi vuotta sitten, sillä on ehdottomasti rauhoittava merkitys järjestyksen ja turvallisuuden kannalta.

156 **Matti Vähänäkki /sd:** Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa nähdä ministeri tähän aikaan vuorokaudesta eduskuntasalissa, kun talousarviota käsitellään. Mutta asia on kuitenkin nyt ministeri Maija Raskin muodossa ilahduttava poikkeus moniin muihin aikaisempiin vuosiin nähden.

Minua ei miellyttänyt tämä uusi 7 minuutin puheenvuorojärjestelmä. Se aiheutti pikatykityksiä ja liian nopeasti puhumisia. Mutta päätin kuitenkin totuttautua siihen ja kirjoitin näiden 14 vuoden aikana toisen valmiiksi kirjoitetun puheenvuoron enkä pelkästään muistiinpanoja,

vaikka tiedän asian vahvistettuani puhemiehenä toimivalta varapuhemies Anttilalta, että nyt voidaan periaatteessa rajoittamattomasti jo taas puhua.

Puoluetoverini ed. Jukka Gustafsson totesi muutama tunti sitten jotenkin siihen tapaan, että kokoomuksella on sama pohjavire eräiden asioiden hoitamisessa kuin keskustaryhmälläkin nimenomaan silloin, kun jompikumpi näistä tai molemmat ovat hallituksessa. Itsekin olen varsin usein huomannut, niin kuin moni muukin tässä huoneessa, etteivät syrjäytyneet kansalaiset, työttömät, eläkeläiset, lapsiperheet tai pienipalkkaiset ole kokoomuksen tai keskustan sydäntä lähellä, eivät nyt eivätkä aikaisemminkaan. Me sosialidemokraatit olemmekin sateenkaarihallituksen aikana usein joutuneet tuskittelemaan, että useat parannusehdotuksemme kyseisten kansanosien hyväksi ovat kilpistyneet kokoomuksen jäätävään vastustukseen. Tämä on kaikki täyttä totta. (Ed. Kuosmanen: Väärät muistiinpanot!)

Mutta pari tärkeää positiivista piirrettä Lipposen hallituksessa kuitenkin on (Ed. Kuosmanen: Hyvä valtiovarainministeri!). Ne piirteet ovat nytkin esillä olevassa budjettiehdotuksessa voimistuneet. Kysynkin tässä vaiheessa: Missä tilanteessa maamme ja mainitsemani syrjäytyneet kansanosat olisivatkaan ja, huomio, maan talous nyt olisi, jos maassamme olisi viiden ja puolen viime vuoden aikana ollut puhdas porvarihallitus, niin kuin Ahon hallitus oli?

Vain vilkaisu talouden rapakuntoon porvarihallituksen jättäessä paikkansa ja toisaalta toinen vilkaisu Harvardin nykyisen esitelmöitsijän aikanaan johtaman hallituksen tekemiin leikkauksiin eläkeläisiltä ym. osoittavat konkreettisesti, missä tilassa olisimme, jos eivät sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto olisi olleet sateenkaarihallituksessa kaiken aikaa mukana. Nyt olemme sentään saaneet talouden kuntoon ja vähitellen on jopa päästy parantamaan heikosti toimeen tulevien kansanosien tilaa, kiitos vasemmistopuolueiden hellittämättömälle painostukselle kokoomuksen suuntaan.

Vasemmistopuolueiden torjuntavoiton hedelmät ovatkin olleet selkeästi havaittavissa jo vuosien 99 ja tämän vuoden budjetissa ja nyt esillä olevassa ehdotuksessa. Tästä on nimenomaan hyvä jatkaa. Toivoa sopiikin, ettei huono-osaisten kansanosien asia parempina aikoina jäisi vain sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton huoleksi ja kivuliaaksi taisteluksi kokoomuslaista optiokansaa vastaan. (Ed. Kuosmanen: Hyvä kokoomus!)

Olisin kajonnut muutamaan pieneen yksityiskohtaan, joista toisen olen jo huomannut tuodun esiin, mutta toista ei ole mainittu.

Minusta on erittäin sopimatonta, että tässä tilanteessa, kun kunnilla menee heikosti, johtuen osittain juuri yhteisöveron jakojärjestelmän toteutumisesta, harkinnanvaraisesta valtionavusta kunnille on nipistetty 100 miljoonaa markkaa verrattuna tämän vuoden vastaavaan summaan. Tulee aivan sellainen mielikuva, että kokoomuksessa on varmasti ajateltu, että eteläisessä Suomessa pärjätään ilman tällaista harkinnanvaraista valtionapua. Mutta kyllä totuus on, että kunta on köyhä tämän hetken Suomessa, oli se sitten Etelä-, Keski- tai Pohjois-Suomessa, mikäli taloudellinen tilanne on muun muassa juuri äsken mainitsemistani seikoista johtuen kunnassa huono.

Toinen yksittäinen asia johtui erään eläkeläisen puhelinsoitosta, joka tuli minulle eilen. Hän totesi, että hän asuu rakentamassaan 119 neliömetrin suuruisessa omakotitalossa, ja mainitsi laskeneensa ja todenneensa, että hän joutuu maksamaan lämmityksestä 3 000 markkaa enemmän vuodessa kuin aikaisempina vuosina. Jos ajatellaan eläkeläisten ja eritoten pieneläkeläisten tuloja, jotka asuvat vuosikymmenten aikana itse rakentamassaan ja vähitellen maksamassaan omakotitalossa, se on suuri summa.

157 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki muisteli menneitä. Ehkä sopii myös keskustan taholta jotain tähän todeta. Kun Holkerin sinipunahallitus aikanaan jätti paikkansa, kuntien taloushan oli erittäin huono, syöksykierteessä. Koko isänmaan talous oli syöksykierteessä silloin. Esko Ahon hallituksen aikana tilanne koheni kuntien kannalta erittäin hyvälle mallille. Tasapuolisuudesta pidettiin huoli, peruspalveluiden saatavuudesta. Samoin tuolloin, arvoisa puhemies, tuloerot pysyivät hallinnassa. Nyt ollaan hallitsemattomassa tilanteessa. Markkinavoimat saavat jyllätä. Missä näkyy, ed. Vähänäkki, sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton jälki tämän hallituksen työssä, kun tilanne on olennaisesti valtiontalouden kannalta parempi, mutta kansalaisten kannalta syrjäytyminen ei kuin lisääntyy ja alue-erot kasvavat?

158 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin puuttunut ed. Vähänäkin puheeseen siltä osin, kun hän arvosteli kokoomusta hallitusyhteistyökumppanina. Minun mielestäni kokoomus on valtiovarainministeri Sauli Niinistön johdolla harjoittanut erittäin vakaata talouspolitiikkaa, joka näkyy siinä, että koskaan Suomen bruttokansantuote ei ole ollut niin korkealla kuin tänä päivänä: yli 750 miljardia markkaa. Hyvinvointipalvelut olemme pystyneet täysimääräisinä tarjoamaan kaikille kansalaille.

Ed. Vähänäkki puuttui kuntien harkinnanvaraiseen rahoitusosuuteen. Hän oli siinä aivan oikeassa, että 100 miljoonaa markkaa on turhaa alentaa, kun meillä todella näin hyvin menee tänä päivänä, kuntien avustuksista. Kun meillä 87 kuntaa 450 kunnasta tekee kuitenkin negatiivisen vuosikatteen, joka merkitsee sitä, että kunnan menot ovat suuremmat kuin tulot, niin ehdottomasti olisin ed. Vähänäkin kanssa samaa mieltä, että tämä 100 miljoonaa markkaa pitäisi palauttaa kunnille tässä tulevassa valtion talousarvioesityksessä.

159 **Matti Vähänäkki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lohdutukseksi ed. Väistölle voin kyllä omana mielipiteenäni todeta, että jos verrataan kokoomuksen ja keskustan "lasista silmää", joka molemmilla on, niin kyllä se keskustalla hieman pehmeämpi on.

Mutta siitä, mitä köyhän asiasta Alkio aikanaan sanoi, on kyllä Ahon hallitus, kuvaamassani esimerkissä olen sen tuonut esiin, aika lailla etääntynyt.

Mitä tulee yhteistyökumppaniimme kokoomukseen tässä hallituksessa, niin en ole koskaan kiistänytkään niitä ansioita, mitä hallituskumppanilla on talouspolitiikan hoidossa, mutta köyhän asian hoitamisesta ei kokoomus ole tässä maassa koskaan eikä tämän hallituksen aikana välittänyt pätkääkään.

160 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Olinin puheenvuoron johdosta. Haluan lyhyesti todeta yliopistojen rahoituksesta, josta hän kantoi huolta, että yliopistot tulevat ensi vuonna saamaan rahaa 371 miljoonaa markkaa enemmän kuin tänä vuonna.

Tulevaisuuspaketissa ratkaistiin yliopistojen yksi monivuotinen ongelma, kun Suomen Akatemia tulee saamaan niin sanottua yleiskustannuslisää, jolla voidaan ulkopuolisesta rahoituksesta johtuvia muita kustannuksia tulevaisuudessa maksaa eikä tarvitse siihen käyttää perusrahaa.

Toinen tärkeä asia liittyen yliopistojen tulevaan rahoitukseen on se, että eduskunnalle tuodaan kehittämislaki, joka turvaa yliopistojen viiden seuraavan vuoden rahoituksen sillä tavalla, että palkat otetaan huomioon ja tämän lisäksi yliopistojen pitkäaikainen toive siitä, että myös tutkintotavoitteilla olisi merkitystä rahoituksen suhteen. Tähän on menty. Arvostelua on ollut siitä, että tutkintotavoitteet huomioidaan vasta vuoden 2002 alusta. Mutta minä luulen tämän periaatteen olevan yliopistojen satavuotisessa, ja kun pidemmälle katsotaan, niin tuhatvuotisessakin historiassa tärkeämpi periaate kuin se, että kysymys on yhdestä vuodesta.

161 **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille eräitä tämän talousarvioesityksen avainkohtia ja myös esittää näkemyksiä siitä, mitä talousarviossa olisi vielä vahvemmin pitänyt painottaa. Mielestäni talousarvio on sinänsä ajatellen viime vuosien taloudellista kehitystä Suomessa jopa erinomaisen hyvä. Kuitenkin yksi asia on vielä selkeästi jäänyt hoitamatta, ja siihen eduskunnan tulisi paneutua omassa budjettikäsittelyssään. Eli ennen kaikkea tämä budjetti ei vielä riittävän vahvasti investoi tulevaisuuteen. Tämä ei hoida riittävän hyvin niitä perusedellytyksiä, joilla Suomi myös tulevina vuosina ja vuosikymmeninä ansaitsee riittävästi hyvinvointimme kehittämiseksi.

Tämä huoli lähtee myös siitä, kun olen täällä kuunnellut eri kansanedustajilta ja eri eduskuntaryhmistä tulleita painoja. En malta ensin tähän olla siteeraamatta Kokoomuksen Nuorten Liiton sijaispuheenjohtajan — kun näitä sijaispuheenjohtajia myös tuolla keskustassa on — Kai Mykkäsen lausumaa pari päivää sitten. Hän omassa nuorten puheenvuorossaan, nuorten näkökulmaa korostavassa puheenvuorossaan, on arvioinut keskustan eduskuntaryhmän budjettikannanottoa. Hän päätyi ihmettelemään todella sitä, miten keskusta on valmis vain kuluttamaan yhä enemmän rahaa kohdentamatta varoja riittävästi tulevaisuuden turvaamiseen ja myös valtionvelan lyhentämiseen. Eli KNL:n puheenjohtaja Kai Mykkänen toteaa: "Ilmeisesti keskusta haluaa puolittaa valtionvelan lyhennykset. Tämä merkitsee, että velan maksaminen pois vie hallituk-

sen mallin 30 vuoden sijaan peräti 70 vuotta. Keskusta kääntää siis selkänsä meidän nuorten intresseille ja haluaa jättää valtaosan nykyisestä velkataakasta tämän päivän lasten harteille." Näin siis Kai Mykkänen.

Tämä on varsin aiheellinen huoli nuorten puolesta esille tulleena näkemyksenä. Eli on odotettava ja edellytettävä kansanedustajilta vastuullisuutta, on etsittävä myös keinoja arvioida ja suorittaa budjetin painopisteiden analyyttista arviointia siten, että painopisteitä voidaan muuttaa, ja niitä tulisikin eräiltä osin muuttaa. Niin kuin kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Ben Zyskowicz ryhmäpuheenvuorossa totesi, kokoomus näkee tärkeänä yliopistojen määrärahojen lisääminen ja on valmis omalla toiminnallaan eduskunnassa vaikuttamaan siihen, että noita määrärahoja nostetaan. Vastaavasti tulemme etsimään ja toivottavasti yhteistyössä muiden ryhmien kanssa löytämään kohteita, joista voitaisiin määrärahoja vastaavasti vähentää.

Huoli yliopistojen määrärahojen määrästä pohjautuu nimenomaan siihen, että meidän tulisi hyvin vahvasti vahvistaa niitä vahvuusaloja, jotka kiistatta kansainvälisessä vertailussa on todettu. Nyt aivan erityisesti on kansallisen innovaatiojärjestelmämme perustasta yksi osa jäänyt hoitamatta. Tänä päivänä, tänä vuonna, tämä näkyy sinä huolena, joka erityisesti teknillisissä korkeakouluissa ja tiedekunnissa on tietoteollisuuden, tietotekniikan ja multimedian opetuksen hoitamisessa. Näiden alojen opiskelijamääriä on kasvatettu viime vuosina rajusti, mutta määrärahat per opiskelija ovat pienentyneet jopa erittäin hälyttävästi. Opiskelun laatu kärsii, opiskeluajat pitenevät eikä elinkeinoelämä saa tarpeeksi näiden alojen osaajia.

Opetusministeriön budjetin tietoteollisuusmäärärahat eivät riitä tarpeeseen alkuunkaan, vaikka, niin kuin opetusministeri totesi, yliopistojen määrärahat kokonaisuudessaan kyllä kasvavat. Tulevaisuuspaketista riittää esimerkiksi Teknilliselle korkeakoululle esittämieni ongelmien hoitoon vain enintään ehkä muutama miljoona markkaa. Enemmän jos tulee, se kaikki on positiivista. Kun ministeri Rask on paikalla, kysynkin häneltä: Onko ministeri valmis etsimään jopa rajuin toimenpitein tarpeellisia määrärahoja yliopistojen tieto- ja viestintätekniikan opetuksen saattamiseksi tarvetta vastaavaksi?

Korostan vielä esille ottamani asian merkitystä nimenomaan kansallisen innovaatiojärjestelmän kannalta eli aluepoliittisilla perusteilla. Useat kansainväliset tutkimukset osoittavat, että innovatiivisuus on jopa kaikkein keskeisin menestystekijä niin yrityksille kuin kansakunnillekin. Innovatiivisuus nähdään laajoina prosesseina, joissa uutta tietoa ja teknologiaa luodaan, levitetään ja käytetään eri aloilla ja myös eri alueilla. Globaalistuminen tuo vahvoja uusia piirteitä aluepolitiikkaan. Alueiden omavastuisuus kasvaa, kehittämisen lähtökohdan tiedostetaan olevan tulevaisuudessa entistä selkeämmin alueiden voimavarat ja erityispiirteet eli tarjonnan avulla lisätty kysyntä. Tässä työssä nimenomaan yliopistoilla ja myös ammattikorkeakouluilla on keskeinen roolinsa.

Kansallisen aluepolitiikkamme perusajatukseksi tulisikin mielestäni kirkastaa aktiivisen innovaatiotoiminnan edistäminen. Maamme eri alueet tukevat toisiaan, kunhan käytännön toimissa edistämme avointa yhteistyötä, myönteistä kilpailua ja myös kohtuullista erikoistumista kunkin alueen omiin vahvuuksiin. Tähän työhön tarvitaan pitkäjänteisesti myös lisää määrärahoja samalla toki tulosvastuuta korostaen.

162 **Hannu Takkula /kesk:** Arvoisa puhemies! Ennen kuin menen tähän sidottuun eli kirjoitettuun tekstiin, ihan muutama kommentti aikaisemmista puheenvuoroista.

Ensinnäkin olen erittäin huolestunut siitä, että hallituksella ei tunnu olevan tässä salissa kovinkaan paljon tukea, hallituksella, joka on sorvannut tämän budjetin ensi vuodelle. Tuntuisi edes kohtuulliselta, että te, jotka olette olleet sitä tekemässä, seisoisitte miehen taikka naisen lailla sen takana.

Mitä tulee yliopistojen rahoitukseen, varmasti opetusministeri tulee siihen vastaamaan omalta osaltaan, mutta ed. Markku Markkula, käsi sydämelle, kuinka pitkään kokoomuksella oli esimerkiksi opetusministerin salkku? Tarvittiin siis tämän hallituksen sisällä, kun rehellisesti puhutaan, demariministeri, ennen kuin löytyi edes vähäsen tulevaisuuspaketin kautta yliopistojen rahoitukseen. Eli teillä on ollut oma etsikkoaikanne, teillä on ollut omat mahdollisuutenne, ja me olemme oppositiossa olleet aina valmiita antamaan kättä, aina valmiina tukemaan niitä aloitteita, jotka ovat tienneet rahoitusta perusasioihin, koulutukseen taikka terveydenhuoltoon. Sen vuoksi tässä salissa, kansanvallan keskeisimmällä paikalla, on aivan turha tulla kitisemään, aivan

turha tulla esittämään jotakin sellaista, mikä ei ole yhtä tosiasioiden kanssa. Te olette hallituksessa, te teette budjetin, te voitte sieltä ohjata.

Vai onko sittenkin niin, että tässä budjetissa ei näy poliittinen kädenjälki, tässä ei näy kokoomuksen kädenjälki, vaan tässä näkyy laiha, kevyt, asiantuntijoiden kädenjälki? Onko niin, että budjettivalta on siirtynyt jo poliittisesta päätöksenteosta asiantuntijoiden tehtäväksi, jotka suppeasti omaa aluettaan katsellen tämänkin kirjan ovat vääntäneet käsiin? Sen vuoksi siihen on hyvin vaikea minkään aatteellisen liikkeen enää sitoutua, koska sellaisia yhteiskunnallisia valtavirtoja ja suuntauksia tästä budjetista todellakin on vaikea löytää.

Arvoisa puhemies! Tämän verran ehkä kommenttina sopii tähän alkuun viritykseksi ja muutama sana budjetista jatkoksi.

On totta, että kun valtion ensi vuoden budjettia tarkastellaan, väistämättä ensimmäisenä osuvat mieleen tuntuvat tuloveron kevennykset. Hallitus on siis esityksessään valmis keventämään ansiotulojen verotusta 6 miljardilla markalla. Kun näistä luvuista poistetaan niihin sisältyvät inflaatiotarkistukset, jää kevennykseksi vielä senkin jälkeen noin 4,7—4,8 miljardia markkaa. Tämä veronkevennys kohdistuu kaikkiin tulonsaajaryhmiin, ja kevennyksen ulkopuolelle jäävät vain kaikkein pienimpiä eläkkeitä saavat eläkeläiset. Kokonaisuutenahan tämä malli alentaa tuloveroa keskimäärin 1,5 prosenttiyksikköä ja pudottaa kokonaisveroasteen 45,5 prosenttiin. Tässä kohdin on todettava, että pitkään odotetut tuloveron kevennykset toteutuvat, ja toteutuvat ehkä odotettua suurempina. Moni kansalainen on tervehtinyt näitä veronkevennyksiä tyydytyksellä, hyvillään, ja se mitä meidän on tehtävä ja mitä meidän on kysyttävä tällä hetkellä, on se, onko tämä aika paras mahdollinen aika veronkevennykselle vai olisiko veronkevennysten aika vasta sitten, kun jo pitkään jatkunut ennätysmäinen kasvu odottaa laantumisen merkkejä.

Tosiasia on tietenkin nyt se, että valtiontaloudessa on juuri nyt hyvä tilanne johtuen pitkään jatkuneesta ylikireästä verotuksesta, nopeasta kasvusta sekä lama-aikana tehtyjen leikkausten ja sopeutustoimien takia. Myös budjettipolitiikka on viime vuosina ollut tiukkaa, ja näin ollen hallituksella on nyt mahdollisuus tässä hiukan höllätä rahasäkin suuta näin kunnallisvaalien alla. Veronkevennyksestä puhuttaessa on tietenkin muistettava se, että kaikkein pienituloisimmat eivät valtionveroa maksa, joten veronkevennys ei myöskään heitä kosketa.

Veronkevennys on ollut hallituksen linjan mukainen. Voi sanoa, että Lipposen hallitus toimii tässäkin asiassa linjalleen uskollisena. Kevennyksen suurimman edun saajat ovat suurituloiset eli taloudellisen mittapuun mukaan hyväosaiset, ja esimerkiksi keskustan esittämät ajatukset ruoan arvonlisäveron alentamisesta ovat tulleet tyrmätyiksi. Ne ovat tulleet tyrmätyiksi ennen kaikkea valtiovarainministeri Niinistön suunnalta. Myös polttoaineveron alentaminen, dieselpolttoaineen hinnan alentaminen, on tullut kovasti tyrmätyksi tässä salissa nimenomaan valtiovarainministeri Niinistön kannalta. Voidaan todeta, että ne lääkkeet, linjaukset, joita oppositio on esittänyt, eivät hallituksen pirtaan mahdu. Olisi kyllä vieläkin enemmän kuin toivottavaa, että hallitus ymmärtäisi polttoaineen hinnan merkityksen ja näkisi sen tosiseikan, että bensiiniveron alentaminen on tässä tilanteessa halpa, mutta tehokas lääke kansantalouteen, joka pyristelee kasvavaa inflaatiopainetta vastaan.

Kaksi asiaa budjettiesityksestä nousee erityisesti mieleeni, kun aika on lyhyt, ja yritän niitä lyhyesti käsitellä.

Kun opetusministeri on paikalla: Kyllä minäkin kannan huolta ammatillisesta lisäkoulutuksesta. Meillä Lapissa ammatillinen lisäkoulutus on ollut melko kovassa puristuksessa. Kaiken kaikkiaan yksitoista opettajaa on viime lukukauden aikana jouduttu irtisanomaan määrärahojen romahtamisen johdosta. Koulutustarpeesta huolimatta ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus supistui Lapissa 57 prosenttia, joten kiristyksiin ei enää ole varaa. Lisäksi on muistettava, että ne kalliit investoinnit, joita on tehty esimerkiksi ammatillisen lisäkoulutuksen kuljetusosastolla opetusvälineisiin ja -tarvikkeisiin, uhkaavat jäädä seisomaan tyhjän panttina. Tällainen lyhytnäköisyys koulutuspolitiikassa on kyllä hyvin pahassa ristiriidassa hallituksen korostaman elinikäisen oppimisen periaatteiden kanssa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen leikkaus koskettaa kipeästi juuri niitä henkilöitä, joilla syystä taikka toisesta ei aikanaan ole ollut mahdollisuutta käydä kouluja ja jotka nyt haluavat työn ohessa tai muuten omaehtoisesti kouluttaa itseään ja suorittaa ammatillisen tutkinnon. Ihmisten aktiivisuudesta ei saisi sakottaa. Me tarvitsemme niin työelämässä kuin koulutuksessakin rohkaisevia ja kannustavia esimerkkejä, ja me tarvit-

semme myös pitkäjänteistä, suunnitelmallista koulutuspolitiikkaa. Toivon, että tässä kohden hallitus voi peräytyä ja nähdä, että leikkauksiin ammatillisen lisäkoulutuksen puolella ei ole enää varaa.

Toinen suuri huoli liittyy perusterveydenhuoltoon ja sen rahoitukseen. On jollakin tavalla surullista nähdä se peruslinjaus, mikä yhteiskunnassamme on tehty. Se on melko saman tyyppinen kuin oli aikoinaan Thatcherin uusliberalistinen politiikka Britanniassa. Voi sanoa, että tällä hetkellä näiden esiin tulleiden esimerkkien pitäisi herättää päätöksentekijät voimakkaammin. Nimittäin arkikokemukset ja tilastot puhuvat nykyään samaa kieltä, eli potilaiden tuntemukset saavat vahvistusta tilastoista. Suomen terveydenhuolto ei olekaan enää niin korkealla tasolla kuin voisi kohtuudella edellyttää yhdessä maailman kehittyneimmistä maista. Nyt on osoittautumassa turmiolliseksi se hallituksen luoma mielikuva, että Suomessa kaikki asiat hoidettaisiin jotenkin luontojaan paremmin kuin muualla.

Pitkään jatkunut leikkauskierre ja terveydenhuollon uudet markan konsultoimat henkilöstöresurssit ovat johtaneet tilanteeseen, jossa yksittäiselle terveydenhoidon ammattilaiselle asetetaan kohtuuttomia vaatimuksia työn suorittamiseen. Työn alle uupuneet terveydenhuollon ammattilaiset ja kortistossa työtä odottavat terveydenhuollon ammattilaiset on yhtälö, josta on puhuttu ainakin neljän viime vuoden ajan, mutta hallitus on edelleenkin haluton tämän yhtälön ratkaisemiseen.

Eli työtä vielä täällä eduskunnassa riittää budjetin ympärillä. Nyt katseet on kiinnitettävä muutamaan ydinkohtaan. Mielestäni meidän tulisi lukea budjettia erityisesti seuraavia kysymyksiä painottaen:

Millä toimenpiteillä ja miten budjetti tasapainottaa Suomen vinoutunutta aluekehitystä? Millä toimilla budjetti pyrkii korjaamaan nopeasti kasvanutta sosiaalista eriarvoisuutta? Ja kolmanneksi: Mitä budjetti tarjoaa pohjoisen ja itäisen Suomen, esimerkiksi oman maakuntani, näkökulmasta? Onko tiedossa uusia työllistäviä investointeja, helpotuksia kuntien ahdinkoon tai kiihkeänä jatkuneeseen muuttoliikkeeseen?

Näihin kysymyksiin tästä budjetista tulisi hakea ensisijaisesti vastauksia, ne ovat ajan kuumia kysymyksiä, ongelmia. Valitettavasti tältä kohdalta luvut ja ratkaisut ovat hyvin laihoja.

163 **Markku Markkula /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Takkula olisi kyllä myös poliitikon paatoksellisuudellaan itse voinut osoittaa niitä säästökohteita, joista hän olisi siirtänyt määrärahoja. Toivottavasti hänkin olisi siirtänyt muutamia satoja miljoonia markkoja koulutuksen puolelle.

Jos ed. Takkula paneutuisi sivistysvaliokunnan työhön myös tällä kaudella, sieltä löytyisi aika paljon hyviä lääkkeitä, miten siellä hallitusrintama hyvin johdonmukaisesti on puhunut ja tehnyt työtä yliopistojen perusvoimavarojen vajeen korjaamiseksi. Kannanmääritykset ovat hyvin selkeät. Aluepolitiikassa niin ikään olemme erinomaisen hyvällä tiellä, kun synnytämme todella vahvoja kasvukeskuksia. Nyt on luotava edellytykset sille, että eri puolille Suomea syntyy kriittistä osaamismassaa, joka luo edellytyksiä taas synnyttää ja tuottaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla menestymään kykeneviä tuotteita ja palveluita. Tähän tarvitsemme todella yliopistoja ja ammattikorkeakouluja. Nyt on nähtävä, että on etsittävä niitä kohteita, joista tarpeellisia määrärahasiirtoja voidaan tuon eteen tehdä.

164 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Takkula arvosteli voimakkaasti Suomen talouspolitiikkaa ja sitä, miten huonosti Lipposen ykkös- ja kakkoshallitus ovat hoitaneet talouspolitiikkaa. Joudun toteamaan, että kuitenkin Oecd:n arvion mukaan Suomessa on hoidettu maailman parhaiten talouspolitiikkaa viime vuonna, USA oli toinen. USA:ssa 90-luvulla panostettiin it-teknologiaan, ja sen ansiosta USA:ssa on tällä hetkellä 5,5 prosentin talouskasvu. Suomessa on panostettu it-teknologiaan, mutta liian vähän. Nokia on ollut meillä veturina rakentamispuolella, mutta kuitenkin koulutukseen olisi pitänyt enemmän panostaa. Euroopassa on 2,5 miljoonaa it-työpaikkaa ja Yhdysvalloissa 30 miljoonaa työpaikkaa vapaana tällä hetkellä. Ainakin näin kaksi viikkoa sitten Microsoftin kolmanneksi suurin johtaja kertoi meille, kun olimme talousvaliokunnan matkalla.

165 **Hannu Takkula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä lyhyesti ed. Markkulalle: Ed. Markkula, yliopistojen rahoituksen suhteen annoin tunnustuksen ministeri Raskille. Hän on hoitanut sen. Kerroin vain tei-

dän etsikkoajastanne. Tiedän sen, että viime kaudella esimerkiksi monta kertaa pyrimme yhteistyöhön kokoomuksen kanssa, mutta emme syystä taikka toisesta löytäneet sitä. Te ette tulleet niihin esityksiin mukaan, mitä esimerkiksi ed. Markkula monissa puheissaan tässäkin salissa esitti. Koulutukseen olemme valmiita satsaamaan. Olemme arvostelleet lähinnä sitä, onko juuri nyt oikea aika näin suurelle tuloverojen kevennykselle.

Mitä tulee talouspolitiikkaan ja talouspolitiikan linjaan, ed. Kuosmanen, te joko ette kuunnellut tai ette ymmärtänyt. Jompi kumpi on nyt vaihtoehto. Minä kävin alkuun läpi sitä, kuinka paljon pelitilaa on tullut tällä hetkellä. Kysymys on siitä, että ei näitä katsota Oecd:n tilastoilla, vaan nyt katsotaan aluekehityksen kautta. Nyt katsotaan sillä tavalla, että meillä on sellainen taloudellinen tilanne, että jossakin on ylikuumeneminen ja taas pohjoisessa ja itäisessä Suomessa on tilanne, (Puhemies koputtaa) jossa ei voida puhuakaan ylikuumenemisesta. Kyllähän tämä talouspoliittinen tilanne on meillä melko mielenkiintoinen.

166 **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Suomella on takanaan kuusi hyvää talouskasvun vuotta, ja se on hyvä asia. Ei kukaan asetakaan kyseenalaiseksi talouspolitiikan suuntaa, vaikka äskeisestä keskustelusta siihen käsitykseen saattoi päästäkin. (Ed. Markkula: Se oli ed. Takkula vain!)

Kuitenkin hyvät talous- ja kansantuotenumerot, joilla hallitus henkseleitään räpsyttelee, ovat keskiarvolukuja. Onhan ihmiselläkin keskimäärin hyvä olla, jos toinen käsi on pakastimessa ja toinen kuumalla sähköhellalla. (Ed. Kuosmanen: En usko!) Juuri näin on myös Suomen taloudessa. Se on todella kylmää kyytiä, mitä nykyinen hallitus antaa esimerkiksi Itä-Suomelle, Pohjois-Suomelle ja Kainuulle. Mainittakoon nyt vain tässä budjetissa kuljetustuen poisto, maatalouden kansallisen tuen leikkaukset, tiemäärärahojen leikkaukset jne. Helsingin seudulla, kuten muissakin kasvukeskuksissa, tilanne on kuumennut jo yli. Sitäkään ei kukaan kiistä. Sanalla sanoen: alue-erot Suomessa ovat kohta Euroopan suurimmat ja kasvavat edelleen.

Hallitukselta näyttää myös unohtuneen hyvin keskiarvolukujen loisteessa, kuinka kapealla pohjalla Suomen talous seisoo. Jos hyvistä kasvu- ja kansantuoteluvuista poistetaan vain yhden ainoan yrityksen tuomat kasvuluvut, sen jälkeen ei voikaan niillä numeroilla paljon kehuskella. Itbisnekselle ennustetaan kyllä hyvää kasvua maailman laajuisesti edelleenkin, mutta ei kukaan ole taannut eikä luvannut, että se kasvu tapahtuisi nimenomaan Suomessa.

Ennen Suomi seisoi yhdellä jalalla, kun oltiin puunjalostusteollisuuden varassa pääsääntöisesti. Silloin pystyttiin tämän yhden jalan notkahdukset korjaamaan devalvaatiolla. Nyt ei seisota enää edes yhdellä jalalla, nyt seisotaan yhdellä varpaalla, eikä meillä ole mitään devalvaatiokonstia käytettävissä, jos tämä yksi varvas nitkahtaa. Eikä hallituksen budjetissa näy minkäänlaisia merkkejä, että olisi varauduttu pahoihin päiviin tämmöisen mahdollisen nyrjähdyksen varalta.

Maatalousasioiden osalta ihmettelen hallituksen menettelyä. Hämmästykseni on erittäin suuri erityisesti ministeri Hemilän käyttäytymistä kohtaan. Hän piti voittona sitä, kun oli valmis hyväksymään kansallisen maataloustuen leikkauksen kymmenillä miljoonilla. Selitykseksi ja puolustuksekseen hän sanoi näin saaneensa lisää rahaa ympäristötukeen. Kamala selitys! Ympäristötuen taso oli jo hyväksytty ennalta. Se, että tarvittiin lisää rahaa, johtui vain ennakointivirheestä. Odotettiin, että vain noin 75 prosenttia viljelijöistä sitoutuu ohjelmaan, mutta sitoutujia olikin yli 90 prosenttia.

Toiseksi, ympäristötuki ei ole varsinaisesti tukea tai tuloa lainkaan. Se on vain kompensaatiota lisääntyneistä kustannuksista, joihin viljelijä sitoutuu suojellakseen luontoa. Tämän ennalta sovitun rahan saamiseksi maatalousministeri oli valmis leikkauksiin kansallisesta maataloudesta. Herää kysymys, menisikö asia ilman murinoita, jos esimerkiksi virkamiesten kohdalla silloin, kun ikälisien maksuaika tulee, leikattaisiin saman perheen muista valtion tuista, esimerkiksi lapsilisästä. Tämä olisi juuri sama asia perhetasolla tapahtuvana toimenpiteenä. Pitäisi oikeastaan tutkia, onko moinen menettely edes perustuslain mukaista toimintaa, sillä onhan siellä maininta ihmisten tasavertaisesta kohtelusta. Eikä perustuslain mukaan minkään ihmisryhmän syrjiminenkään ole sallittua ammatin perusteella. Tässä näyttävät jollain lailla toteutuneen molemmat. Maatalouden kansallinen tuki onkin saatava budjettiin takaisin ennakkosopimuksen mukaisena.

Suurtyöttömyydestä, syrjäytyneisyydestä ja huumeongelmista puhutaan täällä paljon ja hyvinkin sydäntä särkevästi. Mutta näkyykö budjetissa mitään konkreettista näiden ongelmien ratkaisemiseksi? Ei ainakaan ennakkoon ratkaisemiseksi, jotakin hoitoa on, mutta ei ennakkotoimenpiteitä. Minusta kaikkien näiden ongelmien perusta on tietyllä lailla nuoruudessa, ja ensimmäinen toimenpide tämän asian parantamiseksi olisi perhepoliittinen toimenpide, jossa tehtäisiin lapsiperheille todella samanarvoisiksi vaihtoehdoiksi kolme eri vaihtoehtoa, silloin kun lapset ovat pieniä: viekö lapsen yhteiskunnan kustantamaan päivähoitoon, jääkö jompikumpi vanhemmista hoitamaan lasta kotona vai palkataanko kotiin lapsenhoitaja lapsen elämän kehityksen kannalta tärkeimmiksi vuosiksi. Tällä nimenomaan torjuttaisiin työttömyyttä, tällä kasvatettaisiin yhteiskunnan vastuuntuntoa, joka heijastuu myös syrjäytyneisyyden vähenemisenä ja huumeongelmien paranemisena.

Veronkevennyksistä täällä on puhuttu niin paljon, että minä en niistä sen enempää. Ajan puutteen vuoksi otan esille vielä vain veteraaniasian, joka on minulle jääkärivärvärin pojanpoikana ja kolmen sodan veteraanin poikana lähellä sydäntäni. Näistä kahdesta asiasta ajan puutteen vuoksi sanon vain, että on erittäin itsekästä ja moraalitonta hyväosaisten politiikkaa edes puhua veronkevennyksistä, niin kauan kuin yksikään veteraani tässä maassa joutuu tulemaan toimeen alle 4 000 markan kuukausieläkkeellä.

167 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vilkunan huoleen siitä, ettei hallitus ole millään tavalla huomioinut alueita, haluan todeta, että tulevaisuuspakettiin liittyy 100 miljoonan markan alueellinen raha, joka suunnataan yliopistoille ja ammattikorkeakouluille Itä-, Pohjois- ja Länsi-Suomeen ja josta 20 miljoonaa tulee ensi vuoden budjettiin yliopistoille ja 10 miljoonaa markkaa ammattikorkeakouluille.

Toinen asia, joka ei ole uusi asia: Kun sanotaan, että budjetista ei löydy mitään alueellista tasapainotusta, niin hallitus on päättänyt ja nyt esittää, että opetuksen yksikköhinnat, jotka koskevat koko maata, nousevat jo ensi vuonna ja vuoden 2003 alusta leikkausta edeltävälle tasolle. Se tarkoittaa ensi vuonna noin 800 miljoonaa markkaa rahaa koulutukseen, esiopetuksesta ammattikorkeakoulutukseen. Huomioidaanko alueet? Tästä voi todeta, että kun keskimäärin yksikköhinta on noin 23 000 markkaa, niin esimerkiksi Utsjoella se on 45 000 markkaa. Siinä huomioidaan etäisyydet ja kaksikielisyys. Eli meillä on olemassa budjetissa jo järjestelmä, joka ottaa huomioon alueiden erilaisuuden.

Valtion osuudesta koulutukseen on todettu, että se on niin monimutkainen, että sitä ei ymmärrä kuin 10 ihmistä kuulemma Tampereella, jotka näitä laskevat. Minusta se ei ole tärkein asia, kuinka moni sen ymmärtää, vaan se, että se on oikeudenmukainen. Tämä järjestelmä on kyllä kieltämättä monimutkainen, mutta oikeudenmukainen.

168 **Pekka Vilkuna /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ja onnittelen ministeri Raskia näistä saavutuksista. Nämä ovat todella tervetulleita ja tärkeitä. En minä puheenvuorossani väittänytkään, että se aluepoliittinen luku kaikilta osin olisi täysi nolla. Summa summarum minä sanoin, että alue-erot kasvavat ja ovat kohta Euroopan suurimmat Suomessa. Se väite pitää.

169 **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Kireää finanssipolitiikkaa on ryhdytty tulkitsemaan uudella tavalla: se koskee enää vain budjetin menopuolta mutta ei budjetin tulopuolta. Vuoden 2001 talousarvioesityksessä kireä finanssipolitiikka jatkuu budjetin menopuolella. Menot on monissa tärkeissä kohdissa jäädytetty ja esimerkiksi työllisyysmäärärahoja leikataan tuntuvasti. Vaikka tästä linjasta on muutamia myönteisiä poikkeuksia, niiden merkitys on koko menotaloudessa melko vaatimaton ja nekin on monilta osin tasapainotettu pääluokkien sisäisin vähennyksin.

Sen sijaan budjetin tulopuolella kireän finanssipolitiikan nyörejä on selvästi löysennetty. Hallitus suuntautuu suurempiin tuloverohelpotuksiin kuin hallitusohjelma lupasi. Ensi vuoden talousarvion tuloverohelpotukset ovat noin 6,4 miljardia markkaa, josta noin 5 miljardia markkaa on reaalista verohelpotusta, loput inflaatiotarkistusta. Jos joku esittää budjetin menopuolelle 5 miljardin markan lisäyksiä, valtiovarainministeri tuomitsisi hänet varmaankin höyrypäiseksi haihattelijaksi. Sen sijaan budjetin tulopuolelle tehtävä 5 miljardin markan vähennys näyttää olevan valtiovarainministeriön kannalta aivan normaali toimenpide. Tuloverohelpotuksia pe-

rustellaan muun muassa rakenteellisen työttömyyden alentamisella. Sikäli kuin kyse on pienipalkkaisille annettavista verohelpotuksista, perustelu tuntuu jossain määrin järkeenkäyvältä. Merkittäviä verohelpotuksia ollaan antamassa kuitenkin myös suurituloisille. Verohelpotukset hyvässä ja turvatussa asemassa oleville tuskin auttavat kenenkään työttömän työllistymistä.

Toisena perusteluna verohelpotukselle on palkkamaltin edistäminen. Tämä perustelu on mielenkiintoinen aikana, jolloin taloudessa jatkuu voimakas noususuhdanne ja vienti vetää erinomaisesti. Euron heikentyminen tuo suomalaisille vientiyhtiöille mahtavia devalvaatiovoittoja, sillä vain noin kolmannes viennistä suuntautuu euroalueelle. Jos nyt palkkoja ei saisi korottaa, niin koska sitten on se aika, jolloin palkkoja voidaan korottaa? Tuloerot ovat kasvaneet viime vuosina selvästi ja palkkatulojen osuus kansantulosta on pienentynyt. Miksi valtiovallan pitää olla edistämässä tällaista kehitystä verohelpotusten avulla?

Kun hallituksen verolakiesitystä tutkitaan tarkemmin, on myönnettävä, että se on pienipalkkaisten kannalta aikaisempia edullisempi. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen muutos suuntaavat vähennyksiä pieniin palkkatuloihin esimerkiksi pätkä- ja osa-aikatyöläisille. Myös työtön, joka on osan vuotta työssä, pääsee näistä helpotuksista osalliseksi. Mitalin toinen puoli on, että pitkäaikaistyöttömien ja muiden päivärahojen varassa elävien suhteellinen asema verotuksessa muuttuu entistä epäedullisemmaksi. Eräillä tulotasoilla työtön joutuisi vuodessa maksamaan noin 1 000 markkaa enemmän veroa kuin työssäoleva. Veroasteen ero työttömien vahingoksi on suurimmillaan kahden prosenttiyksikön luokkaa.

Työministeriön heinäkuun tilaston mukaan yli vuoden työttömänä olleita oli yli 90 000 ihmistä ja yli 2 vuotta työttömänä olleita 43 500 työttömien kokonaismäärän ollessa 337 600. Työttömien syrjintää verotuksessa on joskus perusteltu sillä, että palkansaajat kuitenkin maksavat eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja, joita työttömän ei tarvitse maksaa. Tämä perustelu ei enää päde, sillä näistä maksuista huolimatta työttömän verotus on muodostumassa palkansaajien verotusta kireämmäksi. Ainoa verovähennys, jonka pienituloinen pitkäaikaistyötön saa, on kunnallisverotuksen perusvähennys. Siihen ei ole tehty inflaatiotarkistusta vuoden 1991 jälkeen. Voidaan sanoa, että pitkäaikaistyöttömän tai muuten päivärahan varassa elävän verotus reaalisesti kiristyy vuosi vuodelta.

Verotukseen on luotu uusi kastijako, jossa pitkäaikaistyöttömät ja päivärahojen varassa elävät ovat alimmassa kastissa. Ylimmässä kastissa ovat osinkotulojen saajat, jotka saavat osinkonsa verottomina. Seuraavassa kastissa ovat muut suuria pääomatuloja saavat, joita verotetaan keveämmin kuin vastaavan suuruisia palkka- tai eläketuloja saavia. Mielestäni kastijaolla ei ole mitään tekemistä työttömien kannustamisen kanssa, vaan kyse on uudesta ratkaisevasta ja syrjivästä suhtautumisesta työttömiin. Mielestäni tämä epäkohta verotuksessa tulisi poistaa myöntämällä kunnallisverotuksen ansiotulovähennys myös päivärahoista ja muista vastaavista ansiotuloista.

Myös kunnallisverotuksen perusvähennyksen tarkistamista tulisi tutkia, sillä se on pienituloisille tärkeä vähennys, joka määrittelee verotettavan tulon alarajan kunnallisverotuksessa. Veronalennukset jakautuvat niin, että pienituloiset saavat prosentit ja suurituloiset rahat. Nousukaudesta huolimatta edelleen peritään eläkeläisiltä palkansaajia korkeampaa savamaksua. Yli 65-vuotiaiden eläkeläisten eläkkeitä tarkistetaan taitetun indeksin mukaan. Lisäksi on edelleenkin tarkoitus jatkaa kansaneläkkeen pohjaosan leikkaamista eli poistaa se kokonaan. Näyttää siltä, että hallitus aikoo maksattaa laman laskuja eläkeläisillä hautaan asti, oli noususuhdanne kuinka voimakas tahansa.

Valtionosuudet kuntien koulu-, terveys- ja sosiaalitoimen investointeihin ja peruskorjauksiin laskevat jatkuvasti, eivätkä pienillä tai edes keskisuurilla kunnilla riitä rahat edes välttämättömiin investointeihin. Rakentamisrahojen upottaminen yleisiin valtionosuuksiin merkitsee esimerkiksi keskikokoisille kasvukunnille, joissa uusien palvelujen rakentamisen tarve on suuri, kohtuuttomia vaikeuksia. Myös asukkaita menettävillä kunnilla on vaikeuksia saada rahat riittämään välttämättömiin koulujen, päiväkotien ja vanhustenhuoltolaitosten peruskorjauksiin. Valtionosuuksia pitää lisätä kuntien peruspalvelujen rakentamisinvestointeihin. Työstä ja työpaikoista on edelleen puute. Koulujen ja päiväkotien, vanhainkotien ja terveyskeskusten rakentaminen sekä peruskorjaukset toisivat tarpeellisia ja mielekkäitä työpaikkoja. On muistettava, että Suomi on muutakin kuin Pääkaupunkiseutu.

Laman aikana käytiin voimakasta kotimaisuuskampanjaa työllisyyden puolesta, mutta nyt tämä näyttää unohtuneen, sillä monilla aloilla kotimarkkinateollisuudessa menee yllättävän heikosti ja henkilöstön joukkoirtisanomisia tapahtuu noususuhdanteenkin aikana. Kotimaisia tuotteita on edelleen syytä suosia, koska samalla suositaan myös suomalaista työtä. Työttömyysturvan leikkaukset eivät lisää työpaikkoja, mutta toteutuessaan ne lisäisivät köyhyyttä ja kurjuutta. Työttömyysturva tarvitsee tasokorotuksen. Valtiovarainministeri Niinistön esitykset joutavat näin ollen suoraan roskakoriin, jossa niiden oikea paikka on.

170 **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tarkastelen budjettia oman maakuntani Varsinais-Suomen kannalta. Kun budjettikirjaa selaa, on helppo huomata, että paljon haasteita jää vielä tulevillekin vuosille.

Meidän maakunnassamme on suuri tiehanke, kaikki tietävät, moottoritien rakentaminen. Paimio—Muurla-moottoritien jatkorakentamiseen budjetissa on ehdotettu 230 miljoonaa markkaa. Se vastaa tämän osuuden suunniteltua rakentamisaikataulua, joka merkitsee osuuden valmistumista vuonna 2003. Sen sijaan jatkorakentamisen, Muurla—Lohjanharju-välin, aikataulua ja rahoitusjärjestelyjä ei ole vieläkään saatu päätetyksi. Maakunnallamme ei ole varaa jäädä odottamaan vuotta 2015, jolloin moottoritien valmistuminen nykynäkymillä ilman lisärahoitusta tai kokonaisrahoitusmallia ja sen suunnittelua tapahtuisi. Myöskin Raisiossa Vt 8 -kohta, joka on todella paha liikenteellinen pullonkaula, ei vieläkään saanut kehittämisrahoitusta. Jos Raision kohta, noin 75 miljoonaa markkaa, rahoitetaan perustienpidon määrärahoista, se hidastaa Turun piirin pienempien tiehankkeiden etenemistä.

Rautateiden rakentamisen painopiste näyttää olevan tällä hetkellä Helsinki—Tampere-välillä. Lähivuosina tarvitaan kuitenkin merkittäviä satsauksia Turku—Salo-välille. Salo on nyt dynaaminen, kasvava paikkakunta, Nokia-vetoinen. Me tarvitsemme sinne voimakasta paikallisliikennettä, jotta kaikkien ihmisten ei tarvitsisi muuttaa Saloon, vaan sujuva työmatkaliikenne olisi mahdollista. Silloin tarvitaan lisäystä sekä ratakapasiteettiin että kalustoon.

Korkeakoulujen toiminnan rahoitus perustuu suoritettuihin tutkintoihin. Investoinnit, esimerkiksi Turun yliopiston uudisrakentaminen, toteutetaan lainarahoin kiinteistöyhtiön toimesta. Ilman erityisjärjestelyjä rakentamisen kustannukset tulevat lähivuosina rasittamaan kohtuuttomasti yliopiston koulutus- ja tutkimustoiminnan rahoitusta. Ensi vuoden budjetin rahoitustasolla kasarmialueen rakentaminen syö yliopiston perusrahoitusta. Onneksi ministeri Rask on paikalla. Haluaisin todeta hänelle, viitaten hänen aikaisempaan puheenvuoroonsa, että korkeakoulut ovat erittäin suuressa ahdingossa vähän toisin kuin ministerin puheenvuorosta saattoi päätellä. Lisärahoituksesta, joka sinne on tulossa, haluaisin kuulla, mitä ministeri tarkoittaa sanomalla "leikkausta edeltävälle tasolle". Yliopistojen toimintahan on huomattavasti laajentunut, tutkintojen määrä lisääntynyt, ja rahoitus, jota nyt ollaan suuntaamassa, ei suinkaan jälkeenjääneisyyttä korjaa tai toiminnan laajuuden lisäystä paikkaa, vaan esimerkiksi Turun yliopisto on erittäin suurissa vaikeuksissa ensi vuonna perusopetuksen vuoksi. Jotain täytyy supistaa, jos mitään ei tapahdu.

Mitä sitten, arvoisa puhemies, tulee kulttuurimäärärahoihin, Pääkaupunkiseutu on viime vuosina saanut niistä leijonanosan ja vain murusia on tippunut muulle maalle. Varsinais-Suomi on kulttuurimaakunta. Me tarvitsemme myös oman osamme kulttuurimäärärahojen kakusta. Valtion tuki varsinaissuomalaisiin kulttuuri- ja museohankkeisiin kuten maatalousmuseo ja Forum Marinum tulee varmistaa.

Mitä tulee sosiaali- ja terveydenhuollon investointikohteisiin, meillähän maakunnassa on 56 kuntaa ja näissä kunnissa on runsaasti erilaisia palvelu- ja rakennushankkeita. Niitä todella tarvitaan, jos kunnat aikovat pitää palvelutason sillä tasolla, mitä kuntien asukkaat haluavat ja mihin ovat tottuneet. Nyt kun valtion sosiaali- ja terveydenhuollon investoinnit tulevaisuudessa rahoitetaan kuntien varoin, tämä on erittäin kova pala näille kunnille, kun valtio ei osallistu valtionosuuksien muodossa investointien rahoitukseen. Näin ollen meillä on hyvinvointipalvelujen infrastruktuuri vaarassa rapistua. Valtion taloudellisella tuella on ollut tärkeä merkitys, kun kunnat ovat päättäneet sairaaloiden, vanhainkotien, päiväkotien ja terveyskeskusten rakentamisesta ja korjaamisesta. Lähivuosina samaa linjaa ollaan toteuttamassa ilmeisestikin sivistystoimen puolella. Ministeri Rask voi varmaan siihen vastata, ovatko tällaiset suunnitelmat ministeriössä jo pitkällä.

Tyksin uudisrakennukseen olemme kuitenkin saamassa valtionosuutta, tosin alennettuna, ja meidän on täällä valvottava, että Tyks kuitenkin etenee. Se on erittäin tärkeä hanke.

Arvoisa puhemies! Turun vesi puhuttaa myös meidän alueellamme. Turun seudun vedenhankinta tulee varmistaa rahoituksellisesti ja vesihuolto tulee turvata kestävällä tavalla. Valtion tuki tässä saattaa olla tarpeen, koska nykysuunnitelmien vallitessa Alastaron alueella koetaan, että suunniteltu hanke rajoittaa alueen kehitysedellytyksiä, ja näin ei tietenkään voi olla.

Vuoden 2001 talousarviosta löytyy muutama muukin Varsinais-Suomea koskeva maininta. Kiikalan—Salon vesihuoltojärjestelyyn on budjettiehdotuksessa tarvittava määräraha, ja Kemiön varikon uudisrakentaminen on saamassa tarvitsemansa loppurahoituksen.

Mitä tulee muuhun budjettiosioon, arvoisa puhemies, muuten kuin ihan maakuntahorisontista katsoen, olen tyydytyksellä pannut merkille, että hammashuolto etenee. Olen siitä jaksanut täällä puhua viisi vuotta ja puhun varmasti edelleenkin niin kauan, kunnes se saadaan sille tasolle, jolla toivon sen Suomessa olevan, että kaikilla Suomen asukkailla olisi mahdollisuus asuinpaikasta tai varallisuudesta riippumatta käyttää tarvitsemiaan suun terveydenhuollon palveluja. Tähän on toki vielä pitkä matka myös tämän uudistuksen jälkeen, joskin tämä on tietysti myönteinen askel siihen suuntaan. Meillä on vielä järjestämättä suun alueen erikoishammaslääkäritasoinen hoito ja paljon ongelmia on myös työnjaossa yksityispuolen ja kuntasektorin välillä.

Mitä tulee vielä eläkeläiskysymykseen, joka on ollut paljon esillä, kun hallituspuolueet nyt antavat ikään kuin ymmärtää, että eläkeläiset ovat jollain tavalla voittajia, näinhän ei asia ole. Eläkeläiset ovat olleet pitkään häviäjiä. He eivät saa edelleenkään talousnoususta ansaitsemaansa osiota, vaan pohjaosan poisto ensi vuonna koskettaa 335 000:ta eläkeläistä ja näin ollen saadaan kansaneläkemenoihin 370 miljoonan markan säästö. Toisella kädellä annetaan ja toisella kädellä otetaan. Tämä tuntuu aika kummalliselta.

Mitä tulee ihan pienintä eläkettä, molemmin puolin 3 000:ta markkaa, saaviin, heitähän eivät verohelpotukset liioin koske. Tällaisen 50 markan lisäyksen on inflaatio syönyt jo moneen kertaan, kun inflaatiotarkistukset ovat olleet kovin jälkeenjääneitä, liian pieniksi ennakoituja. Myös terveysmaksujen omavastuitten nostot, kun hammashuoltokin rahoitetaan omavastuita nostamalla, syövät eläkeläisten tienestin miinusmerkkiseksi näillä eläkeläistulon tasoilla.

Tuntuu siltä, että kukaan ei myöskään täällä puhu kahteen kertaan leikattujen eläkeläisten osuudesta, heitähän on yli 120 000, ja he ottavat kansanedustajia kiinni turuilla ja toreilla, että milloin heidän vuoronsa tulee.

Arvoisa puhemies! Keskusta tulee äänestyttämään näistä kysymyksistä, joista mainitsin.

171 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vastauksena ed. Hyssälälle korkeakoulujen rahoituksesta: Tulevaisuuspaketin suuruus oli 999 miljoonaa markkaa, josta opetusministeriö sai 839 miljoonaa, ja siitä rahasta 750 miljoonaa markkaa osoitetaan yliopistoihin, ja siitä rahasta 525 miljoonaa markkaa osoitetaan nimenomaan 90-luvun perusrahoituksen kuopan peittämiseen. Opetusministeriön ja yliopistojen rehtoreiden työryhmä esitti, kun he suunnittelivat tulevaa kehittämislakia, että tarvitaan 660 miljoonaa markkaa seuraavien kuuden vuoden aikana, 110 miljoonaa markkaa jokaisena vuonna nimenomaan tätä perusrahoituksen kuopan peittämistä varten. Tämä hallitus on kolmen vuoden hallitus. Se ei voi tehdä kuuden vuoden päätöksiä, mutta joka tapauksessa 525 miljoonaa markkaa on enemmän kuin tässä oli esitetty.

Tutkintomääristä haluan todeta sen, että ne eivät ole tulleet itsestään (Puhemies koputtaa) vaan vuosittain yliopistojen rehtorit ja opetusministeriö yhdessä sopivat, mikä on se tutkintomäärä, mihin kussakin yliopistossa pyritään. On syytä todeta, että yliopistojen rehtorit ovat esittäneet suurempia summia kuin opetusministeri.

172 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti minulla ei ole nyt näitä lukuja käytössä, mutta varmasti vielä tarjoutuu budjettikeskustelun yhteydessä tilaisuus käydä korkeakouludebattia laajemmin. Missään tapauksessa nämä eivät riitä siihen, mikä on korkeakoulututkintojen määrä tänä päivänä. Korkeakoulut joutuvat haalimaan ulkopuolista rahoitusta epätoivon vimmalla, ja näissä ilman mitään tarkkoja pelisääntöjä on ilmennyt aika paljon eettisiä ja moraalisia ongelmia. Toivoisinkin, että jollakin tavalla myöskin ministeriö olisi mukana tässä epätoivoiseksi paisuvassa ulkopuolisten rahojen haalinnassa. Onko se oi-

kein, ja onko tämä yliopistojen rehtoreitten, professoreitten, ajan oikeaa käyttöä, kun heistä on tullut tällaisia liikemiehiä?

173 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hyssälä otti erittäin tärkeän asian esille puhuessaan ulkopuolisesta rahoituksesta. Se on hyvä asia, mutta siinä on myös omat uhkansa. Se, mitä opetusministeriössä nyt on ulkopuolisen rahoituksen käyttämiseksi tehty parannuksia, on yliopistojen monivuotinen toive siitä, että kun ulkopuolista rahoitusta käytetään, olisi käytettävissä rahaa niin sanottujen yleiskustannusten peittämiseen, mikä tarkoittaa sitä, että kun yrittäjältä tai yrityksestä tulee rahaa yliopiston tiettyyn tutkimukseen, voitaisiin niitä muita kustannuksia, joita yliopistoille siitä tulee, peittää muusta kuin perusrahoituksesta. Nyt tulevaisuuspaketissa on rahaa sitä varten, joka tulee jäämään yliopistojen niin sanottuihin pohjiin. Tämä, voi sanoa, monivuotinen toive ollaan nyt toteuttamassa. Tuo summa on ensi vuonna 9 miljoonaa markkaa, ja tulevina vuosina se nousee noin 9—10 miljoonaan markkaan.

174 **Johannes Leppänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Viime talvena eduskunta keskusteli ja antoi vastauksensa hallituksen esitykseen budjettikehyksestä. Silloin meidän piti keskustella arvovalinnoista eli miten ohjataan valtion kansalaisilta keräämiä vero- ja maksutuloja erilaisiin tarpeisiin. Päähuomio silloisessa keskustelussa oli kuitenkin budjetin loppusummassa ja veronalennuksissa. Nyt on edessämme hallituksen vastaus sen keskustelun pohjalta, vai onko? Löytyykö vuoden 2001 tulo- ja menoarviosta vastauksia eduskunnan tahtoon ja kannanilmaisuihin?

Kansantalouden kasvu ylittää kaikki rohkeimmatkin vuoden takaiset arviot. Valtiontalouden ylijäämä on noin 1,5 prosenttia kokonaistuotannosta. Valtionvelkaa lyhennetään 14 miljardia markkaa. Veronkevennyksiä luvataan 6 miljardia markkaa. Näillä tunnusluvuilla meillä suomalaisilla menee hyvin. Jatkuvasti hallitus esittää keskiarvolukuja kansalaisten hyvinvoinnin lisääntymisestä. Onko mitalilla ollenkaan toista puolta? Jos on, miltä se näyttää?

Kaikkien tutkimusten yksiselitteinen sanoma on, että tuloerot kasvavat. Työttömiä on edelleen 350 000, ja erityisen vakavaa on pitkäaikaistyöttömyys. Muuttotappiokunnissa koulutoimi sekä sosiaali- ja terveydenhuolto toimivat kestävyytensä äärirajoilla. Muuttovoittokunnissa on taas huutava puute opetustiloista ja sosiaali- ja terveydenhuolto on tukehtumaisillaan. Kuntataloudessa kuntien väliset erot mahdollisuuksissa hoitaa tehtäviään kasvavat hyvin nopeasti.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona mitalin toisesta eli synkemmästä puolesta voidaan perustellusti sanoa: Sosiaalinen, taloudellinen ja alueellinen eriarvoisuus kasvaa erittäin voimakkaasti. Onko tämä budjetti hallituksen vastaus yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden vaatimukseen? Jos on, siitä voi tehdä vain yhden johtopäätöksen. Hallituksen arvovalinnat ovat tyytymistä kovan kapitalismin vaatimuksiin. Toteutuu näennäinen hyvä keskiarvo, jota voi verrata, kuten ennen armeijassa sanottiin: Kun pää oli tulikuumassa kaminassa ja jalat teltan ulkopuolella pakkasessa, täytyy keskimäärin olla hyvä olo. Jos kuumuutta ja pakkasta vain lisätään, hyvä keskiarvo säilyy edelleen.

Valtion tulo- ja menoarvio on nyt eduskunnan käsissä ja eduskunta vastauksessaan esittää omat näkemyksensä yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Otan esille yhden näkökulman, jolla oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista ja alueellista tasapainoa voitaisiin hieman lisätä. Esitetty 6 miljardin markan veronalennus pitäisi jakaa kolmeen osaan: yksi kolmasosa ruoan arvonlisäveron alentamiseen, yksi kolmasosa polttoaineveron alentamiseen ja loppu kolmasosa tuloveron alentamiseen. Perustelut esitän seuraavaksi.

Ruoan arvonlisäveron laskeminen 5 prosenttiyksiköllä on noin 2 miljardia markkaa. Kevennys kohdistuu kaikkiin ihmisiin, kaikkiin tuloluokkiin ja kaikkiin sosiaalisiin ryhmiin. Erityisen merkittävä se on niille, joiden kohdalla ruokamenojen osuus käytettävissä olevista tuloista on keskiarvolukuja suurempi. Tähän ryhmään kuuluvat lapsiperheet ja useimmat eläkeläiset ja työttömät. Moni edustajatovereista sanoo tai ajattelee — tosin nyt ei kovin moni, koska on näin vähän paikalla — ettei alv:n lasku mene hintojen alentamiseen vaan että se jää välikäsille. Miksi tässä yhteydessä vankkumaton usko markkinavoimiin juuri horjuu, sitä vain kyselen.

Polttoaineverotuksen laskeminen noin 2 miljardilla markalla kohdistuisi sekin oikeudenmukaisesti. Etu on suurin siellä, missä ei voida olla joukkoliikenteen varassa. Aluepoliittisesti rat-

kaisu olisi hyvin oikeudenmukainen. Samalla pienenisi polttoaineiden hinnannousun aiheuttama inflaatiopaine. Nyt ei pitäisi kenenkään tässä salissa ampua alas mitään ehdotusta, joka tässä yhteydessä tehdään, vasta sitten, kun ehdotus on esityksen muodossa, ei edes oppositiosta.

Loppukolmanneksella veronkevennyksistä laskettaisiin tuloverotusta. Koko tämä kevennys tulisi suunnata pieni- ja keskituloisille. On mielenkiintoista havaita, kuinka hallitus ja usein mekin eduskunnassa esitämme prosentteja tasapuolisuuden mittareina. Kun tuloverotusta lasketaan kaikissa tuloluokissa saman suuruisella prosentilla, se on mukamas tasapuolista ja oikeudenmukaista. Jokainen kansalainen tietää, jos me emme tiedä, ja osaa laskea, mitä prosentti tekee markoissa vaikka 60 000 markan tuloista tai vastaavasti 300 000 markan vuosituloista. Me kansanedustajat olemme juuri saaneet huomattavan palkankorotuksen, joten meidän pitäisi kyetä ottamaan myös päätöksissämme huomioon verotuksen merkitys sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiskeinona. Tässä olemme mielestäni moraalisesti velkaa kansalle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Hallitus arvioi ensi vuoden inflaatioksi 1,8 prosenttia. Tällä hetkellä inflaatio on kuitenkin jo yli 3 prosenttia. Mitkä ovat ne keinot, joilla hallitus aikoo päästä asettamaansa tavoitteeseen? Alkaako uusi leikkausten sarja? Edellä esittämälläni veronkevennysmallilla hillittäisiin inflaatiota selvästi, vaikkakin sen pääperuste on kuitenkin yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus sekä sosiaalisen ja alueellisen tasa-arvon pyrkimys.

175 **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin puuttua puheenvuorossani lähinnä liikenneministeriön pääluokkaan ja alueelliseen kehittämiseen ja ehkä myöskin vesihuoltoym. varoihin.

Liikenne- ja viestintäministeri Heinonen on toivonut eduskunnassa keskustelua tiemäärärahoista. Budjettiesitys lisää perustiemäärärahoja 58 miljoonalla markalla. Mielestäni tämä on täysin riittämätöntä, jos aiotaan pitää haja-asutusalueen tiestö edes jonkinlaisessa kunnossa. Jos maa pidetään asuttuna, on selvää, että yhteiskunnan on vastattava tienpidosta kaikkialla maassa, myös alempiasteisesta tiestöstä. En missään tapauksessa voi olla tukemassa sellaista politiikkaa, olipa hallitus minkälainen tahansa, joka lähtee siitä, että vain päätiet hoidetaan ja alempiasteinen tieverkko saa olla oman onnensa nojassa.

Liikenneministeriön pääluokassa on valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon. Tälle momentille esitetään nyt 3,5:tä miljoonaa markkaa. Perusteluissa todetaan, että määrärahaa saa käyttää enintään 70 prosentin suuruisen valtionavun maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) ja Mikkelin säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Perusteluissa on prosentti 70. Tämä prosentti pitäisi ehdottomasti nostaa 90:een. Kun vielä ajatellaan, että nämä kaksi maakuntakeskusta, Seinäjoki ja Mikkeli, ovat paikkoja, joissa ei ole Ilmailulaitoksen ylläpitämää lentokenttää, olisi kohtuullista, että nämä otettaisiin myös yhteiskunnan tuen varaan.

Tiedän sen, että tässä maassa on tilanne myöskin sen kaltainen, että eräiden Väli-Suomen muidenkin lentokenttien tulevaisuus on uhattuna. Ehkä olisikin viisasta asettaa nyt selvitystyöryhmä selvittämään kokonaisuudessaan, mikä on lentokenttien tulevaisuus tässä maassa ja kuinka paljon ja miten niitä tarvitaan, mutta mielestäni eri maakuntia ei voi julkinen valta pitää eriarvoisessa asemassa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri on nyt useampaan kertaan viime aikoina huolestuneena puhunut ainakin alueellisen kehityksen eroista. Hän on luvannut, että kansallinen aluepolitiikka tehostuu. Valitettavasti mitään merkittävää päänavausta ei tasaisemmalle aluekehitykselle tästä budjettikirjasta löydy. Erittäin murheellista on, että hallituksen kansallinenkaan aluepolitiikka ei ulotu ainakaan Etelä-Pohjanmaan eikä Etelä-Pohjanmaan liiton alueelle. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan seutukunnista kaksi, Härmänmaa ja pohjoiset seinänaapurit sekä Pohjanmaan liiton alueella oleva Kyrönmaan seutukunta, jäivät uuden rakennerahaston kakkostukialueen ulkopuolelle. Nämä alueet menettävät koko ajan väkeä ja elinkeinoelämä kaipaa monipuolistamista, ja menetettyjä palveluja tulisi jo alkaa palauttaa takaisin. Sopiikin kysyä, mitä toimenpiteitä budjettikirjassa hallitus on tehnyt ja aikoo tehdä. Kun vielä tiedämme polttoaineverokysymyksen tällä hetkellä, kyllähän sen merkittävällä alentamisella voitaisiin nimenomaan alueelliseen kehitykseen vaikuttaa positiivisesti.

Arvoisa puhemies! Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu, joka osaltaan turvaa maaseudun, sen väestön ja elinkeinoelämän edellytyksiä. Maaseudulla ja haja-asutusalueilla vesihuolto on monin paikoin jäänyt jälkeen keskustataajamien vesihuoltopalveluiden laatutasosta sekä talousveden laadun ja saantivarmuuden että viemärien jätevesien puhdistuksen suhteen. Haja-asutusalueilla yli 350 000 asukkaan talousvedessä on puutteita, ja noin 600 000 ihmistä asuu kiinteistöissä, joissa on puutteellinen jätevesien puhdistus.

Valtion talousarviossa on osoitettu vesihuoltoavustusmäärärahoja erityisesti vesihuollon edistämiseen haja-asutusalueella sekä hankkeisiin, jotka edistävät pohjaveden käytön lisäämistä ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamista yhdyskunnissa. Vuoden 2001 talousarvioesityksessä avustuksiin on ehdotettu 17 miljoonaa markkaa. Kokonaisuutena vesihuollon rahoitus kuitenkin vähenisi, koska vesihuoltolaitteiden rakentamiseen tarkoitetut uudet korkotukilainat vähenisivät samanaikaisesti 120 miljoonasta markasta 80 miljoonaan markkaan. Määrärahojen tarve on moninkertainen, sillä kunnat ja vesihuolto-osuuskunnat ovat hakeneet avustuksia yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin yhteensä noin 170 miljoonan markan edestä. Toivonkin, että voisimme tätä kysymystä valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostossa tutkia ja selvittää. Toivon myöskin, että löytyisi yhteisymmärrystä, mikäli budjetin sisällä voimme muutoksia tehdä, kohdentaa tähän edes pieniäkin rahoja. Minä uskon, että tämä olisi varmasti kaikkien edun mukaista.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi asiaan, jota on jo tämän päivän aikana käsitelty mutta jonka haluan nostaa uudelleen esiin: Raha-automaattiyhdistyksen tuottoon ja sen käyttöön. Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää budjettiesityksen mukaan 1 976 miljoonaa markkaa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina järjestöille 1 430 miljoonaa markkaa. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön 340 miljoonaa markkaa, sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin ja rintamaveteraanien kuntoutuksiin 194 miljoonaa markkaa ja 12 miljoonaa markkaa eräiden sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen.

Tämän vuoden tuottoja jää myöhemmin käytettäväksi budjettiperustelujen mukaan runsaat 220 miljoonaa markkaa. Näinhän asia on, Raha-automaattiyhdistyksen tuotot ovat kehittyneet erittäin myönteisesti. Järjestöt ovat voimakkaasti vedonneet myöskin kansanedustajiin, että tätä tuottoa voitaisiin entistä enemmän jakaa ennen kaikkea syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden tukemiseen. On aivan selvää, että koko tätä jakamatonta summaa, 220:tä miljoonaa markkaa, ei voida jakaa, koska puskuria Raha-automaattiyhdistyskin tarvitsee ennen kaikkea nyt tämän rahauudistuksen myötä, joka on todella merkittävä ja tulee vaatimaan erittäin paljon rahaa myös Raha-automaattiyhdistykseltä. Mutta perustelu, että sitä nostettaisiin edes sille tasolle, mitä Raha-automaattiyhdistys esitti sosiaali- ja terveysministeriölle, 1 490 miljoonaan markkaan eli 60 miljoonalla markalla, tuntuisi perustellulta. Toivottavasti valtiovarainvaliokunnassa tämä asia otetaan keskeisesti esille, ja kuten jo päivällä kävi ilmi, niin tästä ollaan tekemässä myöskin yhteinen yli puoluerajat ylittävä raha-asia-aloite.

176 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä otti oikein esille liikennepolitiikan. Mielestäni nyt pitäisi laajaalaisesti, mieluummin parlamentaariselta pohjalta, linjata liikennetaloudelliset ja ylipäätänsä tulevan kehityksen kannalta tärkeät investoinnit ja myös laskentaperusteet. Nykymenollahan käy niin, kun liikennemäärät ovat olennainen peruste investointien toteutukselle, että investoinnit kohdistuvat pääosin valtakunnallisiin kasvukeskuksiin ja tätä kautta ovat edelleen kiihdyttämässä keskittymistä ja talouden ja kehityksen epätasapainoa. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä, että nähtäisiin liikenneverkkojen, mukaan lukien tehokkaat tietoverkot, merkitys alueellisen kehityksen keskeisenä osatekijänä. Ne ovat sellainen toimintaympäristö, jota tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa, jotta alueellisen kehityksen tasapainoa kyettäisiin parantamaan. Tästä syystä myös pientiestö ja yksityisteiden valtionosuudet, samoin kuin kysymys vähäliikenteisten teiden yksityistämisestä, jonka liikenneministeri on ottanut keskusteluun, pitäisi harkita tarkoin. Mielestäni yksityistämiseen ei pitäisi mennä.

177 **Jari Leppä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein ed. Vihriälä otti esille lentoliikenteen kahden maakuntakeskuksen, Mikkelin ja Seinäjoen, osalta. Tilanne on aivan sama kuin kuljetustuen osalta. Joka ainut

vuosi joudutaan taistelemaan samoista asioista. Minkä ihmeen takia? Niin kuin nähdään budjettikirjastakin tilinpäätöksen osalta 99, nyt talousarvioon vuonna 2001 väkisinkin joudutaan tähän lisää rahaa laittamaan. Tämä asettaa maakunnat erilaiseen asemaan ja tätä tuskailee nimenomaan elinkeinoelämä, joka jatkuvasti on muuttuvien, puutteellisten ja ylenpalttisen pienten lentovuorojen varassa. Tähän täytyy vihdoin tulla jokin muutos ja suoraviivaisempi toimintamalli kuin tähän asti.

178 **Jukka Vihriälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikenneasiat ovat tänä päivänä hyvin ongelmallisia ennen kaikkea haja-asutusalueilla ja laajalla maaseudulla, kuten ed. Väistö totesi. Kyllä kai tässä tilanteessa, jotta koko maan liikennepolitiikkaa kaikilla sektoreilla voitaisiin oikeudenmukaisella tavalla kehittää, olisi tarpeellista viestittää hallitukselle, kun ministeri Rask on paikalla, joka tulee pohjoisesta ja tuntee myös maakuntien ongelmat, eikö hallituksen pitäisi miettiä nyt uudessa liikenne- ja viestintäministeriössä, että asetettaisiin parlamentaarinen liikennekomitea miettimään todella, mitkä tiet tässä maassa pidetään kunnossa ja miten tätä maata myös liikenteellisesti ja verkottumisen kautta kehitetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys vuoden 2001 veroasteikkolaiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 101/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

3) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 102/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 3) asia.

4) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 103/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) asia.

5) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain 57 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 104/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 5) asia.

6) Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 105/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 6) asia.

7) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 106/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 7) asia.

8) Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 107/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 8) asia.

9) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 108/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 9) asia.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 22.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen